

**Arthur C. Clarke
v nakladatelství Baronet:**

Setkání s Rámou	Návrat Rámy
Zahrada Rámovy	Ráma tajemství zbavený
Kladivo boží	Kolébka
Zkazky z planety Země	Impérium
Hluboké pastviny	Desátý stupeň
2001: Vesmírná odysea	2010: Druhá vesmírná odysea
2061: Třetí vesmírná odysea	3001: Poslední vesmírná odysea
Sestupová dráha	Marťanské písky
Proti pádu noci	Rajské fontány
Měsíční prach	Spoušť
Svit vzdálených dní	Devět miliard božích jmen
Zpěv vzdálené Země	Konec dětství
Město a hvězdy	Výprava na Zemi
Odvrácená strana nebe	Světlo Země

Povídky z deseti světů

Arthur C. Clarke, S. Baxter

Cyklus Odysea času:

Oko času
Sluneční bouře
Prvorození

Arthur C. Clarke, F. Pohl

Poslední teorém

Doporučená cena
včetně DPH 289 Kč

ISBN 978-80-7384-197-3

9 788073 841973

www.baronet.cz

POSLEDNÍ TEORÉM

A. C. Clarke

POSLEDNÍ TEORÉM

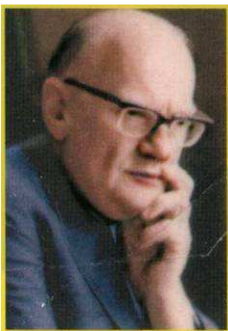

**Arthur C. Clarke
Frederick Pohl**

Poslední dílo pravděpodobně největšího z autorů SF, jehož vydání se již nedočkal, napsané na základě stostránkových Clarkeových poznámek ve spolupráci s dalším velikánem této generace autorů SF, Frederikem Pohlem (89), se stalo skutečnou literární událostí a více než důstojným Clarkeovým rozloučením.

Román nepostrádá velké vědecké myšlenky, na něž jsme u autora zvyklí, ale je také doprovázen určitým ironickým nadhledem nad lidskou pošetilostí. Poslední teorém je příběhem jedné matematické obsese a oslavou lidského ducha a vědy. Současně však dobrodružným vyprávěním, v němž lidstvo čelí svému vyhubení všemocnými mimozemšťany a, aby přežilo, je nuceno potlačit své politické a náboženské rozpory.

Srílanský student Randžít Subramanian vyřeší Velkou Fermatovu větu jen prostředky známými ve Fermatově době, čímž získává nejen slávu a bohatství, ale i povolání do tajné organizace Pax per Fidem usilující o zklidnění politických rozporů na Zemi. Tak se dostává do středu celosvětových konfliktů, při jejichž řešení by se měl uplatnit i jeho mimořádný talent. Mezitím se však k Zemi blíží nepřátelské lodě s cílem vyhladit celému vesmíru nebezpečné lidské pokolení.

Arthur Charles Clarke patřil po dlouhá desetiletí k ústředním postavám světové SF. Narodil se 16. prosince 1917 v anglickém Mineheadu a na londýnské King's College vystudoval matematiku, avšak už v padesátých letech Anglii opustil a až do konce života žil v Colombu na Srí Lance.

Byl autorem více než stovky děl patřících ke zlatému fondu SF literatury. Za všechny jmenujme alespoň čtyřdílnou ságu vesmírných odysejí a románový cyklus uvozený románem Setkání s Rámou.

Předpověděl několik vynálezů, které doslova změnily tvářnost světa – především jako první na světě publikoval koncepci telekomunikačního satelitu. Jeho dílo se rovněž stalo předlohou pro několik filmů.

Získal snad všechny ceny, které jsou v žánru SF udělovány, a britská královna ho dokonce povýšila do šlechtického stavu. Arthur C. Clarke zemřel jako devadesátiletý v březnu 2008.

Frederik Pohl (1919, New York) patří také k uznávaným mistrům SF. Je autorem mnoha románů a povídek, byl po několik let prezidentem SFWA, je nositelem ceny Nebula a v roce 1992 mu byl udělen titul Velmistr SF. Nejvíce jej proslavil koncem 70. let cyklus o Heechee.

Poslední teorém

PRAHA 2009

Přeložil:
PETR KOTRLE

Arthur C. Clarke, Frederik Pohl: Poslední teorém

Vydání první

Copyright © The Estate of Arthur C. Clarke 2008

Copyright © Frederik Pohl 2008

Published by arrangement with David Higham Associates Ltd.

All rights reserved

Vydalo nakladatelství Baronet a. s., Izraelská 6, Praha 10, www.baronet.cz
v roce 2009 jako svou 1421. publikaci

Přeloženo z anglického originálu The Last Theorem vydaného
nakladatelstvím HarperVoyager An imprint of HarperCollinsPublishers
v roce 2008

Český překlad © 2009 Petr Kotrle

Odpovědný redaktor Josef Frajs

Přebal a vazba © 2009 Ricardo a Baronet

Ilustrace na přebalu © 2009 Martina Kysucká

Sazba a grafická úprava Ricardo, Přemyslovská 38, Praha 3

Tisk a vazba: **FINIDR** s. r. o, Český Těšín

Veškerá práva vyhrazena.

Tato kniha ani jakákoli její část nesmí být přetiskována, kopírována
či jiným způsobem rozšiřována bez výslovného povolení.

Název a logo BARONET® jsou ochranné známky zapsané
Úřadem průmyslového vlastnictví pod čísly zápisu 216133 a 216134.

ISBN 978-80-7384-197-3

BARONET
Praha 2009

Arthur C. Clarke
Frederik Pohl

Poslední teorém

**Melindě, Tamaře a Chereně,
Valerii a Hectorovi
za lásku a podporu**

PRVNÍ PREAMBULE

Arthur C. Clarke říká:

Události v Pearl Harboru byly ještě budoucností a Spojené státy zatím žily v míru, když do Nantucketu připlula britská válečná loď s tím, co bylo později označeno za „nejcennější náklad, jaký kdy dorazil k americkým břehům“. Nevypadalo to příliš působivě: kovový válec vysoký asi dva a půl centimetru, vybavený připojeními a chladícími lamelami. Snadno se dal odnést v jedné ruce. Přesto měla tato malá věc velkou zásluhu na tom, že Spojenci zvítězili ve válce v Evropě a Asii – třebaže na doražení poslední z mocností Osy bylo třeba použít atomovou bombu.

Tím čerstvým vynálezem byl dutinový magnetron.

Magnetron nebyl v principu nový nápad. Už nějakou dobu bylo známo, že silné magnetické pole může udržet elektrony, aby obíhaly v sevřených kruzích a vytvářely tak rádiové vlny. Tato skutečnost však zůstávala o málo víc než laboratorní kuriozitou, dokud se nepřišlo na to, že se tyto rádiové vlny dají použít k vojenským účelům.

Tento přístroj takové vojenské využití měl, říkalo se mu radar.

Jakmile američtí vědci působící na Massachusettském technologickém institutu ten první kus přijali, podrobili jej mnoha testům. S překvapením zjistili, že magnetron má tak silný výkon, že jej žádný z jejich laboratorních přístrojů nedokáže změřit. Když o něco později oživoval britský radar velké antény, které byly narychlo vybudovány podél pobřeží Lamanšského průlivu, osvědčil se při vyhledávání nesčetných letadel Luftwaffe formujících se k útoku proti Anglii. Radar byl skutečně víc než cokoli jiného odpovědný za to, že Královské vojenské letectvo v bitvě o Británii zvítězilo.

Brzy se přišlo na to, že se radar dá využít nejenom k odhalování nepřátelských letadel na obloze, ale také k vytváření elektronických map území, nad nímž letadlo letí. To znamenalo, že i v naprosté tmě, nebo bytoli úplně zataženo, bylo možné území dole rozpoznatelně vykreslit na obrazovce a usnadnit tak navigaci – a bombové nálety. Jakmile v MIT získali magnetron, tým vedený budoucím laureátem Nobelovy ceny Luisem Alvarezem položil další otázku: „Nemohli bychom radar použít nejen k sestřelování letadel, ale také k jejich bezpečnému přistávání?“

Tak vznikl GCA, systém pozemního navádění, při němž se pro přistávání letadla ve špatném počasí využívá přesný přibližovací radiolokátor.

Experimentální Mark 1 GCA využíval dva samostatné radary, z nichž jeden pracoval na deseti centimetrech a lokalizoval azimutový směr letadla, zatímco druhý – první třicentimetrový radar na světě – měřil výšku nad zemí. Operátor, který seděl před dvěma monitory, pak mohl letadlo navádět dolů a přitom říkat pilotovi, kdy má letět doprava nebo doleva – nebo někdy, v naléhavějším případě, kdy rychle nabrat výšku.

Systém GCA nadšeně uvítalo bombardovací velení RAF, které každým dnem ztrácelo nad Evropou víc letadel zásluhou špatného počasí, než činností nepřítele. V roce 1943 byl Mark 1 se svou obsluhou umístěn na letišti St. Ewal v Cornwallu. RAF vyslalo tým vedený kapitánem válečného letectva Lavingtonem, aby se k ní připojil. Lavingtonovým asistentem byl čerstvý poručík Arthur C. Clarke.

Clarke ve skutečnosti vůbec neměl být u Královského vojenského letectva. Jako civilista byl státním zaměstnancem finančního a kontrolního úřadu a měl tudíž chráněné zaměstnání. Oprávněně však tušil, že brzy chráněný být přestane, a tak se jednoho dne vytratil z kanceláře a přihlásil se na nejbližším náborovém středisku RAF. Udělal to právě včas. O několik týdnů později ho armáda začala hledat – jako vojenského dezertéra, po kterém toužil zdravotnický sbor. Jelikož nesnesl pohled na krev, zejména pak vlastní, je zřejmé, že unikl o vlasek.

V té době byl už Arthur Clarke horlivý vesmírný kadet, neboť se stal členem Britské meziplanetární společnosti krátce po jejím založení v roce 1933. Když teď zjistil, že má pod palcem nejsilnější radar na světě, který vytváří svazky široké jen zlomek stupně, jednou v noci jej namířil na Měsíc a počítal do tří, aby zjistil, jestli se mu vrátí nějaký odraz.

Bohužel se nevrátil. Trvalo ještě řadu let, než se někomu skutečně podařilo získat radarové odrazy z Měsíce.

Ale i když to v té době nikdo nevěděl, mohlo se stát něco jiného.

DRUHÁ PREAMBULE

Frederik Pohl říká:

V mém životě jsou dvě věci, které podle mě souvisejí s tématem této knihy, a tak je teď možná vhodná chvíle je zmínit.

První: V době krátce po mých třicátých narozeninách jsem byl vystaven notné dávce matematiky – algebře, geometrii, trigonometrii, základům diferenciálního počtu – a to jak na Brooklynské technice, kde jsem se po krátký čas svého mládí opájel mylnou představou, že by ze mě mohl být inženýr chemie, tak za II. světové války v Meteorologické škole letectva Spojených států v Chanute Fields v Illinois.

Žádný z těchto oborů matematiky na mě neudělal velký dojem. Radikálně a trvale to změnil až článek, který vyšel v časopisu *Scientific American* na počátku 50. let a hovořil o matematice, o níž jsem do té doby nikdy neslyšel. Říkalo se jí „teorie čísel“. Týkala se popisů a katalogizace vlastností čísla, té základní jednotky všech matematik, a podráždila mou obraznost.

Poslal jsem svou sekretářku do nejbližšího knihkupectví, aby mi koupila všechny knihy, které byly v článku citovány, tyto knihy jsem přečetl a propadl jsem jim. V průběhu dalšího více než roku jsem strávil veškerý čas, který jsem dokázal z aktivního života vymačkat, čmáráním nekonečných výpočtů po horách a horách papíru. (Uvědomte si, že mluvíme o 50. letech. Žádné počítače. Dokonce ani kapesní kalkulátory. Když jsem chtěl prověřit dělitelnost čísla, o němž jsem si myslel, že by mohlo být prvočíslem, udělal jsem to stejným způsobem jako to dělali Fermat či Kepler, nebo, když na to přijde, nejspíš i starý Aristarchos, to znamená do nekonečna opakovanou a pracnou ruční aritmetikou.)

Nikdy jsem nenašel Fermatův ztracený důkaz, ani jsem nevyřešil žádný jiný z velkých matematických hlavolamů. Dokonce jsem nepokročil příliš daleko ani v úsilí, o němž jsem si jistý čas myslel, že by mohlo nějaký pokrok přinést, konkrétně nalezení vzorce pro generování prvočísel. Nakonec jsem dosáhl toho – a je to dost málo na to, kolik mi to dalo práce – že jsem vymyslel několik exemplářů toho, co byste mohli označit jako matematické salonní triky. Jedním z nich byla metoda počítání na prstech. (Hej, na prstech přece umí počítat každý! řeknete. To ano, ale do 1023?) Druhým bylo dosažení zdánlivě nemožného.

Řeknu vám výklad, který k tomu triku patří:

Jestliže nakreslíte řadu mincí, jedno jak dlouhou, napíšu v deseti sekundách nebo i dříve přesný počet permutací (panna-orel-panna, panna-orel-orel atd.), které mohou vzniknout, když se těmi mincemi hodí. A abych to měl maličko těžší, udělám to i tehdy, když v té řadě zakryjete tolik mincí, kolik budete chtít, z jednoho nebo druhého konce, takže nepoznám, kolik mincí v řadě je.

Nemožné, že? Zajímá vás, jak se to dá udělat? Vrátím se k tomu a prozradím vám to, ale ne hned teď.

Druhá věc, o níž si myslím, že by mohla být důležitá, se přihodila o nějakých dvacet let později, když jsem poprvé v životě trávil několik dní v ostrovní říši jménem Japonsko. Byl jsem tam jako host japonských fanoušků science fiction, stejně jako Brian Aldiss, který zastupoval Británii, Julij Kagarlickij, zastupující tehdejší Svaz sovětských socialistických republik, Judith Merrilová, jež zastupovala Kanadu a Arthur C. Clarke, který zastupoval Srí Lanku a většinu ostatních obydlených částí zeměkoule. Se skupinou japonských spisovatelů a editorů jezdila naše výprava po japonských městech, přednášela, poskytovala rozhovory a na požádání předváděla své hloupé stránky. (Arthur zatančil něco na způsob srílanské verze havajského tance hula. Brian se nechal zatáhnout do pokusu o vyslovení dlouhého seznamu japonských slov, z nichž se většina ukázala – naši hostitelé totiž milovali dobré žerty – jako velice neslušná. Co jsem udělal já, vám neřeknu.) Za odměnu se nám

všem dostalo úlevného víkendu u jezera Biwa, kde jsme posedávali v kimonech a drancovali hotelový bar.

Většinu doby jsme strávili tím, že jsme si navzájem doplňovali informace o tom, co jsme dělali od doby, kdy jsme se setkali naposledy. Domníval jsem se, že s nejzajímavějším vyprávěním přišla Judy Merrilová. Přicestovala do Japonska dřív a zařídila si několik dní v Hirošimě, než jsme dorazili my ostatní. Uměla také dobře vyprávět, a tak jsme se zájmem poslouchali, když nám popisovala, co viděla. Jistě, každý ví o pokroucené železné konstrukci, kterou Japonci zachovali jako památník, když všechny ostatní části budovy odnesla pryč vůbec první jaderná bomba použitá v hněvu, a o roztaveném obličejí kamenného Buddhy. A každý ví – protože ten obrázek nedokáže zapomenout, jakmile se mu jednou dostane do hlavy – o stínu muže, který trvale vyleptal do kamenných schodů, na nichž seděl, ten nesnesitelně jasný jaderný výbuch nahoře na obloze.

„To musel být jas,“ řekl někdo, myslím, že Brian.

„Dost prudký, aby ho zpozorovali u tuctu sousedních hvězd.“

„Jestli tam žije někdo, kdo by se mohl dívat,“ řekl kdosi jiný – myslím, že jsem to byl já.

A shodli jsme se, že se někdo možná opravdu dívá... nebo alespoň bylo hezké si to myslet.

Pokud jde o ty matematické salonní triky:

Myslím si, že bych vám je zatím neměl vysvětlovat, ale slibuji, že to někdo udělá, než tato kniha skončí.

Ten někdo bude pravděpodobně bystrý mladý muž jménem Randžít Subramanjan, s nímž se seznámíte už o několik stran dál.

Ostatně tato kniha je v podstatě Randžítův příběh.

TŘETÍ PREAMBULE

Zkoušky v atmosféře

Na jaře roku 1946 shromáždilo americké námořnictvo u (do té doby) neposkvrněného jihopacifického atolu jménem Bikini flotilu více než devadesáti plavidel. Byly to bitevní lodě, křižníky, torpédoborce a různá podpurná plavidla, a pocházely z různých zdrojů. Něco byly zajaté německé nebo japonské lodě, válečná kořist z nedávno skončené II. světové války, většinou se ale jednalo o neopravitelná nebo technicky zastaralá americká plavidla.

Tato flotila neměla vyplout proti nikomu do velké námořní bitvy, neměla vlastně plout vůbec nikam. Atol Bikini byl jejich poslední zastávkou. Tato flotila se shromáždila jednoduše proto, aby na ni mohlo být použito několik atomových bomb. Jedna vybuchne ve vzduchu, jedna pod mořskou hladinou. Admirálové doufali, že si tak udělají představu o tom, co by jejich námořnictvo mohlo postihnout v nějaké budoucí válce.

Atolem Bikini samozřejmě testování jaderných zbraní neskončilo. Byl to teprve začátek. V průběhu dalšího více než tuctu let Američané nechávali v atmosféře explodovat jednu bombu za druhou, přičemž pilně zaznamenávali jejich sílu, způsobené škody a všechny další hodnoty, které se z testu daly získat. Totéž dělali o něco později Sověti a Britové, a ještě později Francouzi a Číňané. Prvních pět jaderných velmocí (které byly, nikoli náhodou, také pěti stálými členy Rady bezpečnosti Organizace spojených národů) odpálily v atmosféře celkem víc než patnáct set jaderných zbraní. Dělaly to na místech jako jsou Marshallovy ostrovy v Tichém oceánu, Alžírsko a Francouzská Polynésie, pouštní oblasti Austrálie, Semipalatinsk v sovětském Kazachstánu, Nová Země v Severním

ledovém oceánu, bažinaté pustiny Lop Nor v Číně a mnoho jiných lokalit po celém světě.

Nebylo příliš důležité, kde byl původ těchto výbuchů. Každý z nich vytvořil nepředstavitelně oslnivý záblesk – „jasnější než tisíc sluncí“, jak to popsal fyzik Hans Thirring – záblesk, který nabobtnal do kosmu jako půlkulová obálka fotonů rozpínající se rychlostí tří set tisíc kilometrů za každou sekundu.

Tou dobou již fotony z toho prvního nepatrného radarového impulzu, který mladý Arthur Clarke namířil na Měsíc, urazily dalekou cestu od toho místa v Galaxii, kde byla Země v okamžiku, kdy svou pouť zahájily.

Jak daleko dolétly? V té době uplynulo nějakých třicet let od chvíle, kdy jeho radarový impulz nepřinesl žádná data. Světlo – případně rádiové vlny nebo jakékoli elektronické záření – se pohybuje rychlostí přibližně 300 000 kilometrů za sekundu, která se označuje jako rychlost světla. Takže každý rok se tyto fotony dostaly o jeden světelný rok dál a na své pouti se už přehnaly soustavami několika stovek hvězd. Mnohé z těch hvězd měly planety. Několik jich mělo planety, na nichž mohl existovat život. Na zlomku z nich byl život inteligentní.

Lidé se nikdy nedozvěděli, u které hvězdy žily bytosti, jež jako první zaznamenaly, co se na Zemi děje. Byla to Groombridge 1618? Alfa Centauri B? (Nebo A, když na to přijde?) Nebo Lalande 21185, Epsilon Eridani nebo dokonce Tau Ceti?

Lidé se to nikdy nedozvěděli, a možná to tak bylo dobře.

Ať už obývali kteroukoli hvězdnou soustavu, astronomové těchto tvorů (oni si neříkali astronomové; termín, který se pro jejich činnost používal, byl něco jako „vynálezci externích efektů“) si toho prvního slabého pulzu dobře všimli. Znepokojoval je.

Tyto bytosti se ani trochu nepodobaly lidem, ale měly jisté téměř lidské „emoce“, k nimž patřilo něco, co se dosti podobalo strachu. Mikrovlnná vyzařování ze Země pro ně byla prvním důvodem ke znepokojení. Pak přišly ty mnohem jasnější ohně, které dorazily o něco později – ty z jaderných zkoušek v testovací oblasti White Sands, pak z Hirošimy a Nagasaki a pak odevšad. Tyto záblesky

přiměly mimozemské pozorovatele oblohy k tomu, aby na sebe začali klapat a vriskat. Takové záblesky znamenaly potíže, a potenciálně obrovské potíže.

Nešlo o to, že by tito první pozorovatelé dostali strach z věcí, které lidstvo na své vzdálené planetce dělá. Bylo jim úplně jedno, co se s planetou Země stane. Znepokojovalo je to, že ta rozpínající se polokoule záření nezanikne, jakmile mine jejich hvězdu. Poletí dál, čím dál hlouběji do Galaxie. A dřív nebo později dorazí k jistým individuům jiného druhu, které ji pravděpodobně vezmou velice, velice vážně.

POSLEDNÍ TEORÉM

1 NA SKÁLE SWAMI

A tak se teď konečně setkáváme s Randžítem Subramanjanem, o jehož dlouhém a pozoruhodném životě vypráví tato kniha.

V této době bylo Randžítovi šestnáct. Studoval první ročník na nejvýznamnější srílanské univerzitě v Colombu a byl ještě umíněnější než průměrní šestnáctiletí kolem vás. Byl konec semestru a on absolvoval na žádost svého otce dlouhou cestu z Colomba šikmo přes ostrov Srí Lanka do okresu Trincomalee, kde měl jeho otec tu čest být veleknězem hinduistického chrámu nazývaného Tiru Koneswaram. Ve skutečnosti Randžít svého otce velice miloval. Skoro vždycky byl rád, když ho mohl navštívit. Tentokrát to ale tolik neplatilo, protože tentokrát měl Randžít docela dobrou představu o tom, o čem s ním chce ctěný Ganéša Subramanjan mluvit.

Randžít byl inteligentní chlapec, dokonce nechybělo mnoho, aby byl tolik chytrý, jak si o sobě myslel. Byl také hezký. Nenarostl příliš do výšky, ale většina Srílančanů příliš nevyroste. Etnicky byl Tamil a jeho kůže měla sytě hnědou barvu, jakou má lžice rozemletého kakaa těsně předtím, než se nasype do horkého mléka. Ale takovou kůži neměl proto, že byl Tamil. Srílančané mají pestrou paletu pletí od skoro skandinávsky bílé po černou, která je tak tmavá, že vypadá skoro nachově. Randžítův nejlepší kamarád Gamini Bandara byl čistý Sinhálec tolik generací do minulosti, jak to někomu stálo za to spočítat, ale kůže obou chlapců měla skoro stejný odstín.

Chlapci byli přátelé už dlouho – od té hrůzné noci, kdy Gaminimu vyhořela škola, pravděpodobně zásluhou několika chlapců z vyšších ročníků, kteří ve skladšti kouřili zakázané cigarety.

Jako všechny ostatní lidi kolem, kteří byli schopní vzít kus překližky a hodit ho na korbu nákladáku, povolali Randžíta na záchranné práce. Účastnili se jich i všichni ostatní studenti z jeho školy. Byla to špinavá práce, mnohem těžší, než na jakou byly

mladíkovy vyvíjející se svaly zvyklé, nemluvě o třískách, škrábancích a nesčetných říznutích od rozbitého skla, které bylo všude.

To byly záporny, a bylo jich hodně. Ale našly se i klady. Třeba když se Randžít a nějaký jiný chlapec přibližně stejného věku konečně dostali ke zdroji jakýchsi naříkavých zvuků, které se ozývaly z hromady trosek, a vysvobodili starou siamskou kočku ředitele školy, vyděšenou, ale jinak nezraněnou.

Když učitel kočku odnesl jejímu majiteli, oba chlapci se na sebe široce usmáli. Randžít natáhl ruku, jak to dělají Angličané. „Já jsem Randžít Subramanjan,“ představil se.

„A já jsem Gamini Bandara,“ řekl druhý chlapec a radostně mu rukou potrásl. „Udělali jsme kus dobré práce, co říkáš?“

Shodli se, že ano. Když konečně mohli pro ten den s prací skončit a postavili se do fronty na jakousi kaši, kterou měli k večeři, hodili si spací pytle vedle sebe a od té doby byli nejlepší přátelé. Pomohlo jim samozřejmě to, že Gaminiho škola byla zásluhou požáru nepoužitelná, takže její žáci museli zdvojnásobit počet žáků v té Randžítově. Ukázalo se, že Gamini je prakticky vším, čím může nejlepší přítel být, včetně toho, že jediná velká vášeň Randžítova života, taková, o niž se nedalo dělit s jiným člověkem, Gaminiho vůbec nezajímala.

A samozřejmě byl Gamini ještě jedno. Právě toho se týkal blížící se rozhovor s otcem, o něž Randžít ani trochu nestál.

Randžít se pro sebe usmál. Podle instrukcí zamířil přímo k jednomu z bočních chrámových dveří, ale osoba, s níž se tam setkal, nebyl otec. Byl to postarší mnich jménem Sureš, který Randžítovi oznámil – připadalo mu, že až příliš snaživě – pouze to, že bude muset chvílku počkat. A tak Randžít čekal, docela dlouho, zdálo se mu, a po celou tu dobu nemohl dělat nic jiného než poslouchat ruch, který se ozýval z nitra otcova chrámu, z něhož měl Randžít smíšené pocity.

Chrám dal jeho otci cíl, postavení a úspěšnou kariéru, to všechno bylo dobré. Ale také v něm probudil marnou naději, že jeho syn bude kráčet v jeho šlépějích. To se nestane. Už jako dítě Randžít nedokázal věřit na spleť panteon hinduistických bohů a bohyň,

jejichž vytesané postavy zdobily stěny chrámu, některé s různými zvířecími hlavami nebo s nezvyklým počtem rukou. V šesti letech je Randžít uměl všechny vyjmenovat a vypočítat jak jejich zvláštní schopnosti, tak jejich hlavní svátky. Nebylo to z náboženského zánícení. Bylo to jednoduše proto, že chtěl udělat radost svému otci, jehož miloval.

Randžít si pamatoval, jak se časně ráno probouzel, když byl malé dítě a žil ještě doma. Otec vstával za úsvitu, aby se vykoupal v chrámovém jezírku. Viděl otce do pasu nahého, jak stojí čelem k vycházejícímu slunci, a slyšel jeho dlouhé, znělé *Óm*. Když byl Randžít o něco starší, sám se naučil odříkávat mantru, znát polohu šesti částí těla, kterých se dotýkal, a obětovat vodu sochám v obřadní síni. Ale potom odešel do školy. Náboženské obřady po něm nikdo nechťel, takže s nimi skončil. V deseti letech už věděl, že nikdy nebude mít otcovu víru.

Problém nebyl v tom, že by otcovo povolání nebylo dobré. Jistě, chrám Ganéši Subramanjana nebyl ani tak starý ani tak rozlehlý jako ten, který se snažil nahradit. Přestože směle nosil stejné jméno jako ten původní – Tiru Koneswaram – i jeho velekněz mu málokdy říkal jinak než „nový chrám“. Byl dokončen až v roce 1983 a velikostí se nemohl rovnat původnímu Tiru Koneswaram, slavnému „chrámu s tisícem sloupů“, jehož počátky byly zahaleny dvoutisíciletou historií.

A pak, když za Randžítem konečně někdo přišel, nebyl to otec, ale starý Sureš. Omlouval se. „To ti poutníci,“ řekl. „Je jich tolik! Víc než stovka, a tvůj otec, velekněz, je odhodlaný s každým z nich se pozdravit. Běž, Randžíte. Sedni si na Swami a dívej se na moře. Otec tam za tebou přijde, snad za hodinu, ale teď...“ Povzdechl si, zavrtěl hlavou a odvrátil se, aby šel svému šéfovi pomoci zvládnout ten příval poutníků. Randžíta nechal, ať dělá, co umí.

Což bylo vlastně dobře, protože pro Randžíta byla nějaká ta hodina, kterou měl pro sebe na Swami, vítaný dar.

Ještě zhruba o hodinu dříve by byla skála Swami plná párů a celých rodin, které si dělají piknik, prohlížíjí si ji nebo se jednoduše radují z chladivého větru, který vanul od Bengálského zálivu. Teď, když slunce klesalo za kopce na západě, byla skoro opuštěná.

Randžít ji tak měl raději. Miloval Swami. Miloval ji vlastně celý život – nebo ne, opravil se, v šesti nebo sedmi nemiloval skálu jako takovou tolik jako okolní laguny a pláže, kde bylo možné chytat maličké želvy hvězdnaté a pořádat s nimi závody.

Ale to bylo tenkrát. Teď, v šestnácti, se považoval za plně dospělého muže a měl důležitější věci, o nichž potřeboval přemýšlet.

Našel si neobsazenou kamennou lavici, opřel se, vychutnával si jak teplo zapadajícího slunce v zádech, tak mořský vítr ve tváři, a chystal se přemýšlet o dvou věcech, které měl v hlavě.

O té první vlastně nebylo třeba příliš přemýšlet. Randžít ve skutečnosti nebyl otcovou nepřítomností zklamaný. Ganéša svému šestnáctiletému synovi neřekl, o čem přesně s ním chce mluvit. Randžíta ale tížilo přesvědčení, že ví, o co jde.

To, o co šlo, bylo trapné, a nejhorší na tom bylo, že to bylo úplně zbytečné. Dalo se tomu úplně předejít, kdyby tenkrát odpoledne nezapomněl zamknout, takže by se nestalo, že by je na jeho univerzitní koleji zaskočil správce, který náhodou vešel dovnitř. Jenže Randžít dveře nezamkl. Správce je samozřejmě přistihl a Randžít věděl, že Ganéša Subramanjan s tím mužem už dávno hovořil. Ganéša by řekl, že s ním mluvil jen proto, aby měl jistotu, že Randžítovi nebude chybět nic, co by mohl potřebovat. Ale vedlejším přínosem bylo zajištění, aby byl Ganéša dobře informován o všem, co se v synově životě děje.

Randžít si povzdechl. Nejraději by se nastávajícímu rozhovoru vyhnul. Ale nemohl, takže napřel svou pozornost k druhé věci, na niž myslel – té důležité – té, která téměř vždy zaujímala místo na vrcholu jeho myšlenek.

Ze své vyhlídky na vršku Swami, sto metrů nad neklidnými vodami Bengálského zálivu, se zadíval východním směrem. Na hladině nebylo v šeru vidět nic než vodu – fakticky tam nebylo vůbec nic víc než tisíc kilometrů až po pobřeží Thajska, s výjimkou několika izolovaných ostrovů. Dnes večer si severovýchodní monzun udělal přestávku a obloha byla naprosto čistá. Zářivá hvězda, jejíž světlo mělo lehký červenooranžový nádech, stála nízko nad východním obzorem, nejjasnější na celé obloze. Randžíta jen tak napadlo, jak se asi jmenuje. Otec by to samozřejmě věděl. Ganéša

Sumbaranjan vroucně a upřímně věřil na astrologii, jak by chrámový kněz měl. Ale také se celý život zajímal o nejrůznější světské vědy. Znal planety sluneční soustavy a jména mnoha prvků. Věděl, jak se stane, že se dá z několika tyčí kovového uranu vyrobit elektrická energie k osvětlení města, a něco z této lásky předal svému synovi. To, co však v Randžítovi zůstalo, nesouviselo ani tolik se světovou astronomií, fyzikou a biologií, ale ze všeho nejvíc s předmětem, který všechno ostatní svazoval dohromady, s matematikou.

Randžít věděl, že za to může poděkovat svému otci, s přičiněním knihy, kterou mu otec dal k třináctým narozeninám. Byla to *Matematikova omluva* od G. H. Hardyho. Právě v té knize se Randžít poprvé setkal s jménem Srinivasy Ramanujana, chudého indického úředníka, který se stal v temných letech I. světové války divem matematického světa, přestože neměl žádné oficiální matematické vzdělání. Byl to Hardy, kdo od Ramanujana dostal dopis obsahující nějakou stovku vět, jež objevil, kdo ho přivedl do Anglie a zajistil mu světovou slávu.

Ramanujan byl pro Randžíta inspirací – matematický génius mohl evidentně pocházet odkudkoli – a kniha v něm probudila specifický, převažující zájem o teorii čísel. A nejenom o teorii čísel: konkrétně o úžasné objevy, jež byly dílem několik století starého génia Pierra de Fermata, a ještě konkrétněji o velkou otázku, kterou Fermat přenechal svým následovníkům, důkaz – nebo důkaz, že důkaz neexistuje – Fermatovy slavné poslední věty.

To byla Randžítova posedlost a věc, které chtěl věnovat následující hodinu přemýšlení. Mrzelo ho, že nemá v kapse svou kalkulačku, ale jeho nejlepší kamarád mu rozmluvil, aby si ji s sebou bral. „Vzpomínáš si na mého bratrance Charithu?“ řekl Gamini. „Toho, který je kapitán v armádě? Říká, že některé hlídky ve vlacích kalkulačky zabavují. Prodávají je za cenu, kterou za ně dostanou. Tvou Texas Instruments za dvě stě dolarů by prodali možná za deset dolarů někomu, kdo si chce hlídat jenom výdaje v hotovosti, tak ji raději nech doma.“ Což Randžít rozumně udělal.

To, že neměl kalkulačku, bylo mrzuté, ale ne zase tak důležité, protože na Fermatově poslední větě byla nádherná její jednoduchost. Ostatně co by mohlo být jednodušší než $a^2 + b^2 = c^2$? Tedy že druhá

mocnina délky jedné odvěsny pravoúhlého trojúhelníka sečtená s druhou mocninou délky druhé odvěsny se rovná druhé mocnině přepony. (Nejjednodušší případ je ten, kdy odvěsny mají délku tři a čtyř jednotek a přepona má pak pět jednotek, ale existuje mnoho jiných příkladů s jednotkovými výsledky.)

Tuto jednoduchou rovnici si mohl každý sám dokázat s pomocí pravítka a trochy aritmetiky. Fermat ale přivodil posedlost generacím matematiků svým tvrzením, že takový vztah funguje pouze pro druhé mocniny, nikoli pro třetí nebo jakékoli vyšší. Tvrdil, že to může dokázat.

Ale svůj důkaz nezveřejnil.

(Pokud byste měli zájem o podrobnější rozpravu o Fermatově poslední větě, jedna je připojena na konci knihy pod názvem „Třetí postambule“.)

Randžít se protáhl, zívł a oklepal se, aby se probral ze zasnění. Sebral kamínek a vši silou jej hodil. Kamínek mu v šeru zmizel z očí mnohem dřív, než dopadl na hladinu dole. Randžít se usmál. Dobře, přiznal si, něco z toho, co o něm ostatní lidé říkali, nebyla tak úplně nepravda. Například nebylo úplně mylné tvrdit, že je posedlý. Vybral si brzy, čemu bude věrný, tuto věrnost zachoval a teď z něj bylo něco, co by se dalo označit za fermatovce. Jestliže Fermat tvrdil, že má důkaz, pak to Randžít Subramanjan bral, spolu s mnoha matematiky před ním, jako článek víry, že ten důkaz skutečně existuje.

Tím Randžít rozhodně nemyslel výstřelek jako takzvaný Wilesův důkaz; pokusil se svého profesora matematiky na univerzitě zlákat k diskuzi o něm. Jestli se to nemotorné věkovité fiasko (pocházející z konce dvacátého století) vůbec dalo označit jako důkaz – a Randžít se zdráhal to slovo použít pro něco, co nebyl žádný biologický člověk schopen přechít – Randžít jeho technickou platnost nepopíral. Jak řekl Gaminimu Bandarovi těsně předtím, než k nim znenadání vpadl ten zatracený správce, rozhodně to nebyl důkaz, kterým se Pierre de Fermat chlubil, když psal na okraj svého svazku Diofantovy *Aritmetiky*.

Randžít se znovu usmál, tentokrát trpce, protože jako další věc Gaminimu řekl, že Fermatův důkaz najde sám. A právě to odstartovalo smíchem provázené pošťuchování a kamarádké blbnutí, jež vedlo přímo k tomu, při čem je správce přistihl. A Randžít se tak ponořil do vzpomínek na ten okamžik, že vůbec neslyšel otcovy kroky a nevěděl, že tam otec je, dokud mu starý muž nepoložil ruku na rameno a neřekl: „Zahloubal ses?“

Tlak Ganěšovy ruky zabránil synovi vstát. Ganěša se sám posadil vedle něj a pozorně si prohlédl Randžítův obličej, oblečení a tělo. „Jsi hubený,“ pokáral ho.

„Ty taky,“ řekl mu Randžít s úsměvem, ale také trochu ustaraně, protože otec měl ve tváři výraz, jaký v ní ještě nikdy neviděl, obavy a smutek, které se k jinak optimistickému starému muži nehodily. Dodal: „Nedělej si starosti. Na univerzitě mě krmí docela dobře.“

Otec přikývl. „Ano,“ řekl, čímž uznal správnost tohoto tvrzení a zároveň i skutečnost, že dobře ví, jak adekvátně je jeho syn živěn. „Řekni mi, co dalšího tam pro tebe dělají.“

Dalo se to chápat jako výzva, aby řekl něco o tom, že student má právo na osobní život a určitou ochranu před tím, aby ho personál špehoval. Randžít se rozhodl odkládat to téma nejdéle, jak to jen bude možné. Pustil se do kvapné improvizace: „Hlavně jsem se zabýval matematikou. Slyšel jsi o Fermatově poslední větě...“ A pak, když se ve výrazu Ganěšovy tváře poprvé objevilo nefalšované pobavení, Randžít řekl: „Jasně, že slyšel! Ty jsi mi přece původně dal tu Hardyho knihu, ne? Zkrátka a dobře, existuje takzvaný Wilesův důkaz. Je to něco odporného. Jak Wiles svůj důkaz vystavěl? Vrací se k prohlášení Kena Ribeta, že dokázal spojení mezi Fermatem a Tenijama-Šimurou. To je hypotéza, která tvrdí...“

Ganěša ho poplácal po rameni. „Jistě, Randžíte,“ řekl vlídně. „Nemusíš se namáhat tím, že se mi budeš snažit toho Tenijama-Šimuru vysvětlit.“

„No dobře.“ Randžít se na okamžik zamyslel. „Tak to zjednodušíme. Podstata Wilesova tvrzení spočívá ve dvou větech. První je, že určitá eliptická křivka je semistabilní, ale není modulární. Druhá říká, že všechny semistabilní eliptické křivky, které mají

racionální koeficienty, jsou ve skutečnosti modulární. To znamená, že existuje zřejmý rozpor a...“

Ganéša si shovívavě povzdechl. „Tebe to vtáhlo vážně hluboko, co?“ poznamenal. „Ale víš přece, že tu tvou matematiku nechápu. Tak pojďme mluvit o něčem jiném. Co ostatní studium?“

„Ach,“ řekl Randžít, lehce zmatený. Byl si poměrně jistý, že si ho otec nezavolał do Trincomalee proto, aby s ním mluvil o jeho škole. „Jistě. Moje ostatní studium.“ Jako téma rozhovoru to nebylo zdaleka tak hrozné jako to, co o něm zřejmě rozšířil ten správce. Ale nebylo to ani nic skvělého. Randžít si povzdechl a kousl do toho kyselého jablka. „Řekni sám, proč se vlastně musím učit francouzsky?“ spustil. „Abych mohl jít na letiště a prodávat tam suvenýry turistům z Madagaskaru nebo Quebecu?“

Otec se usmál. „Francouzština je jazykem kultury,“ zdůraznil. „A taky tvého hrdiny, Monsieura Fermata.“

„Hm,“ řekl Randžít. Uznal, že na tom, co otec říká, něco je, ale zůstával nepřesvědčený. „No dobře, ale co dějepis? Koho to zajímá? Proč potřebuju vědět, co řekl král z Kandy Portugalcům? Nebo jestli z Trinka vyhnali Holanďané Angličany, nebo to bylo naopak?“

Otec ho znovu poplácal po rameni. „Ale univerzita vyžaduje, abys ty vědomosti získal, než ti dá titul. Pak, při postgraduálním studiu, se můžeš specializovat, jak budeš chtít. Chceš říct, že tě kromě matematiky na univerzitě neučí nic, co by tě bavilo?“

Randžít se maličko rozveselil. „Teď ne, ale příští rok se zbavím té biologie, která je fakticky nudná. Pak si budu moci vzít jiný vědecký kurz a já si zapíšu astronomii.“ To mu připomnělo, aby vzhlédl k jasně červené hvězdě, která teď vévodila východnímu obzoru.

Otec ho nezklamal. Podíval se, kam směřuje Randžítův pohled. „Ano, to je Mars,“ řekl. „Je nezvykle jasný; dnes v noci bude vidět dobře.“ Vrátil se pohledem ke svému synovi. „Když už je řeč o planetě Mars, vzpomeneš si, kdo byl Percy Molesworth? Ten, k jehož hrobu jsme chodili?“

Randžít sáhl do svých vzpomínek z dětství a s potěšením našel stopu. „Už vím! Ten astronom.“ Mluvili o Percym Molesworthovi, britském armádním kapitánovi, který sloužil v Trincomalee na konci devatenáctého století. „Mars byla jeho specialita, že?“ pokračoval,

šťastný, že může mluvit o něčem, co otci udělá radost. „Byl to on, kdo dokázal, že, ehm...“

„Kanály,“ napověděl otec.

„Ano, kanály! Dokázal, že to ve skutečnosti nejsou kanály vybudované nějakou vyspělou marťanskou civilizací, ale jen příklad toho, jak nás mohou oči klamat.“

Ganěša na něj povzbudivě kývl. „Byl to astronom – velice slavný astronom – který většinu svého díla vykonal přímo tady v Trinku a...“

Ganěša se uprostřed věty zarazil. Otočil se a podíval se Randžítovi do obličeje. Pak si povzdechl. „Vidiš, co dělám, Randžíte? Odkládám, co musí přijít. Nepožádal jsem tě, abys sem dnes večer přijel, proto, že jsem si s tebou chtěl popovídat o astronomech. Musíme si promluvit o něčem mnohem vážnějším. O tvém vztahu s Gaminim Bandarou.“

A bylo to.

Randžít se zhluboka nadechl, než vyhrkl: „Věř mi, otče! Nemí to tak, jak si myslíš! Jenom si s Gaminim tak hrajeme. Nic to neznamená.“

Bylo to nečekané, ale jeho otec se zatvářil překvapeně. „Nic to neznamená? Ovšemže to, co jste dělali, nic neznamená. Myslel sis, že neznám všemožné způsoby, jak mladí lidé rádi experimentují s různým chováním?“ Vyčítavě zavrtěl hlavou a pak bez přerušení řekl: „Musíš mi věřit, Randžíte! Nejde o experimentování se sexuálními chováními. Jde o osobu, se kterou jsi to dělal.“ Hlas měl znovu napjatý, jako by bylo těžké dostat ta slova ven. „Nezapomínej, synu, že jsi Tamil. Bandara je Sinhálec.“

Randžítovou první reakcí bylo, že nemohl uvěřit tomu, co z otcových rtů slyší. Jak mohl jeho otec, který mu vždycky vštěpoval, že všichni lidé jsou bratři, teď říkat takové věci? Ganěša Subramanjan zůstal věrný své víře navzdory tomu, že etnické nepokoje, které propukly v osmdesátých letech 20. století, zanechaly jizvy, které se budou hojit celé generace. Běsnící davy ho připravily o blízké příbuzné. On sám několikrát jen o vlasek unikl smrti.

Ale to byla dávná minulost. Tenkrát ještě Randžít ani nebyl na světě – i jeho zemřelá matka se sotva stačila narodit – a nyní již po

léta fungovalo dobře vedené příměří. Randžít zvedl ruku. „Otče,“ zažadonil, „prosím! Ty přece nejsi takový. Gamini nikoho nezavraždil.“

Ganěša Subramanjan ta strašlivá slova neúprosně zopakoval. „Gamini je Sinhálec.“

„Ale, otče! Kam se podělo všechno to, co jsi mě učil? Co ta báseň, kterou jsem se musel naučit nazpaměť, z Purananuru. Pro nás jsou všechna města jedno, všichni lidé bratři a sestry, tak nám to ukázala vidění moudrých.“

Chytil se stébel. Nedalo se čekat, že otce dojmou dva tisíce let staré tamilské verše. Neodpověděl, pouze zavrtěl hlavou, ale Randžít z výrazu jeho tváře poznal, že i on trpí.

„Tak dobře,“ řekl nešťastně Randžít. „Co mám udělat?“

Otcův hlas byl přísný. „Co musíš udělat, Randžíte! Nesmíš si být tak blízký se Sinhálcem.“

„Ale proč? Proč teď?“

„Nemám v tom na vybranou,“ odpověděl otec. „Jako velekněz musím stavět své povinnosti na první místo, a tato záležitost vyvolává rozbroje.“ Povzdechl si a pak dodal: „Byl jsi vychován k loajalitě. Nepřekvapuje mě, že se chceš za svého přítele postavit. Jenom jsem doufal, že najdeš způsob, jak být loajální také vůči svému otci, ale možná to nejde.“ Zavrtěl hlavou, pak vstal a zadíval se na svého syna shora. „Randžíte,“ prohlásil, „musím ti říct, že teď nejsi v mém domě vítaný. Jeden z mnichů ti pro dnešní noc najde místo k přespání. Jestli se přece jen rozhodneš ukončit svůj vztah s Bandarou, zatelefonuj mi, nebo mi to napiš. Dokud to neuděláš, není žádný důvod, abys mě znovu kontaktoval.“

Jak se jeho otec otočil a odcházel, na Randžíta znenadání padl smutek.

Možná je třeba prozkoumat ten stav důkladněji. Randžít byl rozhodně smutný z nenadálé vzdálenosti, která se mezi ním a milovaným otcem rozevřela. Nenacházel však nic, z čeho by mohl usuzovat, že na vině je nějakým způsobem sám. Bylo mu ostatně teprve šestnáct.

A nějakých dvacet světelných let daleko, na planetě tak zničené a zaneřádné, že se ani nechtělo věřit, jak by tam nějaký organický tvor mohl přežít, přesto přežívala civilizace zvláště vyhlízejících bytostí známých jako Jedenapůlky.

Otázka, kterou teď Jedenapůlky ve svém kolektivním vědomí řešily, zatímco se připravovaly přijmout nevyhnutelné rozkazy od Velegalaktikářů, svých pánů, zněla: Jak dlouho ještě bude to přežívání trvat?

Jistě, Jedenapůlky zatím rozkaz k přesunu nedostaly. Věděly však, co přijde. Také ony zaznamenaly znepokojivá vyzařování ze Země, když se kolem přehnaly následné vlny fotonů. Věděli, za jak dlouho ty fotony dorazí k Velegalaktikářům.

Především ale věděli, jak Velegalaktikáři s největší pravděpodobností zareagují. Při pomyšlení, co by tato reakce mohla znamenat pro ně, se ve svém tělesném pancíři chvěli.

Jedenapůlky měly jen jedinou opravdovou naději. Tou bylo, že se jim podaří splnit všechno, co po nich Velegalaktikáři budou chtít, a až s tím budou hotoví, zůstane jich naživu dost, aby se jejich civilizace udržela při životě.

2 UNIVERZITA

Prvních několik měsíců univerzitní výuky toho roku proběhlo pro Randžíta Subramanjana jako nejlepší prázdniny. Samozřejmě ne kvůli výuce samotné. Byla absolutně nudná. Ale zabírala jen několik hodin denně, po nichž měli s Gaminim Bandarou k dispozici veškerý čas, o nějž je už univerzita nepřipravila, a mohli tak objevovat celé vzrušující město a užívat při tom objevování společnost toho druhého. Prozkoumali je celé, od sloního sirotčince Pinnewala a Dehiwalské zoo po kriketový klub a tucet míst, která se tak dobře pověsti netěšila. Gamini samozřejmě prožil v Colombu většinu svého života. Už dávno probádal všechna tato místa a mnoho dalších, ale tím, že je ukazoval Randžítovi, pro něj byla všechna zase nová. Chlapcům se dokonce podařilo přibrat několik muzeí a jedno nebo dvě divadla – levně, protože Gaminioho rodiče měli členství nebo permanentky na všechno v Colombu. Nebo aspoň na všechno uznávané; a atrakce, které uznávané nebyly, si chlapci našli sami. Ve městě samozřejmě byla spousta barů, putyk s palmovým vínem a kasin, která Colombu získala přezdívku „Las Vegas Indického oceánu“. Chlapci je samozřejmě vyzkoušeli, ale hazard jim moc neříkal a rozhodně do sebe nepotřebovali nalít spoustu alkoholu, aby se cítili dobře. Cítit se dobře byl jejich přirozený stav.

Obvykle se setkávali u oběda ve studentské jídelně, jen co jim skončilo dopolední vyučování. Bohužel neměli žádnou výuku společnou. Vzhledem k tomu, že se Gemini pod vlivem otce zaměřoval na stát a právo, to vlastně ani jinak být nemohlo.

Pokud neměli čas, aby se vypravili do vlastního města, užili si skoro stejnou zábavu při zkoumání univerzitního areálu. Záhy objevili prostupný služební vchod do klubu lékařské fakulty. To byl slibný cíl, jelikož tam byly vždy nachystány tácy s pochoutkami a nekonečná zásoba (nealkoholických) nápojů. Bohužel byl pro chlapce – trvale, jak se zdálo – nedosažitelný; fakultní klub byl téměř

neustále zaplněný lidmi z fakulty. Pro změnu Gamini objevil žaluziové větráky do dívčí šatny v tělocvičně pedagogické fakulty – a Gamini je také nejčastěji využíval, čímž Randžita poněkud zmátl. A v nedokončené, na první pohled opuštěné stavbě připojené k budově na Queens Road, objevili poklad. Podle zanikajícího označení se mělo jednat o katedru zvykového práva založenou v jednom z těch období, kdy vláda podávala olivové ratolesti nejenom Tamilům, ale také muslimům, křesťanům a židům.

Vlastní stavba byla téměř dokončená. Byla v ní řada nevybavených kanceláří a studoven, na nichž se sotva začalo pracovat. O kus dál byla knihovna. Dokonce v ní byly knihy. Podle Gaminiho, po němž otec chtěl, aby se v mládí naučil alespoň základy arabštiny, byli na straně místnosti určené sunnitům autoři jako Hanáfí, Maliki a Hanbali, zatímco na straně pro šíity byl nejvíce zastoupen Džaaferi. A v malém výklenku mezi oběma stranami byly dva vypnuté, ale plně funkční počítačové terminály.

Celá tato neobydlená budova si přímo říkala o to, aby ji chlapci využili. A oni to udělali. Zakrátko objevili recepci, sice vybavenou, ale nijak bohatě; stůl recepčního byl z překližky a sedačky přiražené ke stěně byly sklopné, jaké se dají běžně najít ve smutečních síních. To však nebyl jejich nejzajímavější objev. Na stole z překližky ležel americký obrázkový časopis toho druhu, které se věnují životům hollywoodských hvězd, vedle něj bublající elektrická varná konvice a něčí zabalené svačiny.

Soukromé doupátko chlapců nebylo tak soukromé, jak si mysleli. Přistížení však nebyli, a tak se mohli pro sebe tiše smát, když budovu spěšně opouštěli.

Zkoumání tohoto nového území byl pro Randžitu požitek. Totéž však neplatilo pro univerzitní studium. Než se přiblížil ke konci prvního ročníku, dozvěděl se hodně věcí, ale jen o málu z nich si myslel, že je stojí za to znát. Do této kategorie podle jeho názoru patřila jeho nová schopnost časovat většinu pravidelných francouzských sloves a dokonce zvládat totéž s několika nejdůležitějšími nepravidelnými, jako například *être*. Pozitivní však byla skutečnost, že nějakým způsobem ve francouzštině prošel a pomohl si tak zachovat statut studenta na další rok.

Dokonce i silně neoblíbená biologie začala být skoro zajímavá, když (stejně neoblíbenému) instruktorovi došly žáby k pitvání a pak se dostal od teoretické diskuse o nositelích nemocí k některým aktuálním zprávám z colombských médií. Tyto zprávy se týkaly nové nákazy zvané *chikungunya*. To jméno bylo swahilské slovo, které znamenalo „co se ohýbá“ a popisovalo tak sehnutý postoj pacientů postižených ničivými bolestmi kloubů. Vypadalo to, že se virus *chikungunya* vyskytuje už nějakou dobu, ale v relativně bezvýznamném množství. Ted' se najednou objevoval znovu a infikoval hejna komárů rodu *Aedes aegypti*, kterých byla v oblasti vždycky hojnost. Tisíce obyvatel Seychel a dalších ostrovů v Indickém oceánu uléhaly s vyrážkou, horečkami a paralyzující bolestí kloubů... a jak jim instruktor připomněl, na Srí Lance byl stále nespočet bažin a stojatých vodních ploch, které *A. aegypti* skýtaly ideální místa pro rozmnožování. Nepotvrdil, ale ani nepopřel pověst, že virus *chikungunya* mohl být „zbrojně využit“ – to znamená upraven, aby se dal použít jako biologická zbraň (nikdo ovšem neříkal, která země to udělala a proti které zemi měl být nasazen) – a nějakým způsobem unikl do zemí v oblasti Indického oceánu.

Byla to nejzajímavější věc, kterou Randžít v suchopáru Základů biologie našel. Země osy zla? Nemoc jako zbraň? Chtěl si o těchto věcech promluvit s Gaminim, ale nebylo to možné. Gamini měl jednu z těch politologických přednášek těsně před obědem, takže bylo jasné, že přinejmenším hodinu nebude k dispozici, aby se s ním mohl podělit o své dojmy.

Randžít se nudil, a tak udělal to, čemu se skoro celý semestr vyhýbal. Existoval volně přístupný seminář pro humanitáře, něco o světových problémech s vodou. Všichni studenti byli vyzýváni, aby jej navštěvovali, a většina se jich samozřejmě neúčastnila. Bylo to místo, kde si možná mohl zdrímnout, aniž by na něj někdo mluvil.

Jenže přednášející začal mluvit o Mrtvém moři.

Randžít se myšlenkami na Mrtvé moře obíral velice málo, ale pro přednášejícího to byl skrytý poklad. Prohlásil, že by bylo možné vyhloubit vodovody ze Středozevního do Mrtvého moře, čtyři sta

metrů pod mořskou hladinou, a použít výškový rozdíl k výrobě elektřiny.

Randžít zjistil, že ho tato představa podněcuje. Bylo to řešení problému v obrovském měřítku, a něco, co stálo za to udělat! Randžít se nemohl dočkat, až o tom řekne Gaminimu.

Ale když Gamini konečně přišel na oběd, velký dojem to na něj neudělalo. „Stará věc,“ informoval ho. „Otcův přítel, doktor Al-Zásir – je to Egyptan, chodili spolu v Anglii do školy – nám o tom vyprávěl jednou při večeři. Jenže k tomu nikdy nedojde. Byl to izraelský nápad, a ostatním zemím kolem se izraelské nápady nelíbí.“

„Aha,“ řekl Randžít. Přednášející se nezmínil o tom, že je to izraelský nápad. Ani o tom, že je dvacet let starý, a že pokud nebyl zrealizován za dvacet let, není pravděpodobné, že by byl postaven nyní.

Gaminiho příliš nezaujala ani *chikungunya*, a pak přišla jeho chvíle, aby Randžítovi rozšířil obzory. „Tvému problému se říká syndrom GSSM,“ informoval svého přítele. „Víš, co to je? Nevíš, ale děláš to. Je to tvůj *multitasking*, Randži, dělání mnoha věcí najednou. Krájíš se na příliš mnoho kousků. Podle toho, co říká můj učitel psychologie, je dosti pravděpodobné, že tě to ohlupuje, protože pokaždé, když přejdeš od jedné věci k druhé, přerušíš své uvažování, a to se dá dělat jenom do určité míry, než to začne mít trvalé následky na tvou prefrontální kůru a dostaneš ADD.“

Randžít se zamračil. Hrál si s Gaminiho laptopem. Randžít se poslední dobou snažil dozvědět se o počítačích co nejvíc. „Co je to ADD? A když už jsme u toho, co je syndrom GSSM?“

Gamini se na něj káravě podíval. „Vážně by ses měl snažit držet krok s dobou, Randži! ADD je zkratka pro poruchu pozornosti a GSSM jsou iniciály čtyř lidí, kteří vedli výzkum syndromu multitaskingu. Byl to nějaký Grafman a spolu s ním Stone, Schwartz a Meyer. Zabývala se tím taky nějaká Yuhong Jiangová, ale pro další iniciály už asi neměli místo. V každém případě mám pocit, že se příliš zabýváš událostmi, které nemůžeš nijak ovlivnit.“

Byla to oprávněná výtku. Přesto se tu noc, než šel spát, Randžít schválně podíval na zprávy, aby demonstroval, že na něj teorie jeho

přítele neplatí. Nebyly příliš dobré. Přinejmenším dvě desítky zemí dál bojovně vyhlašovaly, že mají plné právo uskutečňovat takové jaderné programy, jaké budou chtít, a většina z nich je fakticky uskutečňovala. Severní Korea se jako obvykle předváděla jako učebnicový příklad státu „osy zla“. V Iráku, zmítaném věčnými nepokoji, hrozil šíitský vpád na kurdské území bohaté na ropu odstartovat další kolo nepokojů, které byly pro tuto problémovou zemi charakteristické.

A v podobném duchu to pokračovalo.

Další den při obědě měla na seznam špatných zpráv přibýt i jedna osobní položka.

Randžít si to v prvním okamžiku neuvědomil. Když před sebou zahlédl Gaminiho a skepticky zhodnotil, co jídelna poněkud nadneseně označovala jako specialitu dne, cítil pouze radost, že znovu vidí svého přítele. Ale když si sedal, všiml si výrazu Gaminiho tváře. „Stalo se něco zlého?“ zeptal se Randžít.

„Zlého? Ne, ovšemže ne,“ odpověděl okamžitě Gamini a pak si povzdechl. „Krucí!“ řekl. „Vlastně je tu jedna věc, o které ti musím říct. Jde o slib, který jsem dal před léty otci.“

Randžít okamžitě pojal podezření. Z takového slibu, zmíněného takovým tónem hlasu, nemohlo vzejít nic dobrého. „Jaký slib?“

„Slíbil jsem otci, že po prvním ročníku tady požádám o přestup na Londýnskou ekonomickou univerzitu. Otec tam před léty byl a došel k závěru, že je to nejlepší škola na světě pro vzdělání o státní správě.“

V Randžítově hlase bojovalo rozhořčení s překvapením. „O státní správě? Na ekonomické škole?“

„To není celý název, Randžíte. Ve skutečnosti se jmenuje Londýnská ekonomická a politologická univerzita.“

Randžít na to nedokázal zareagovat jinak než svým univerzálním: „Aha.“ Pak ale mrzutě dodal: „Takže ty si chceš podat přihlášku na tu školu, jen abys dodržel nějaký slib, který jsi otci dal?“

Gamini zakašlal. „Ne tak docela. Chci říct, že to neudělám. Už jsem to udělal. Podal jsem si přihlášku vlastně už před několika lety. Byl to otcův nápad. Řekl, že čím dřív se tam mé jméno dostane, tím

větší šanci budu mít. Jde o to, že mě přijali, Randžíte. Minulý týden nám přišel dopis. Jen co tady skončí školní rok, začínám v Londýně.“

A to byla druhá špatná věc, která přátelství Randžíta Subramanjana a Gaminiho Bandary postihla, a z těch dvou jednoznačně horší.

Randžítova situace se nelepšila. Učiteli biologie konečně dorazila zásilka konzervovaných bílých myší, takže znovu začaly odporné pitvy a na zajímavá témata jako *chikungunya* už víckrát nedošlo. Dokonce i kurz matematiky, na nějž spoléhal, že kvůli němu bude stát za to přetrpět ostatní, mu přinášel zklamání.

Po skončení prvního týdne na univerzitě nabyl Randžít poměrně pevné přesvědčení, že už ovládá veškerou algebru, kterou kdy bude potřebovat. Vyřešení Fermatovy velké záhady nebude závislé na řezech kuželem nebo sumaci. Prvních několik měsíců přesto hladce zvládl; věci jako rozklad mnohočlenů a použití logaritmických funkcí byly aspoň lehce zábavné. Ale třetí měsíc začalo být jasné, že se doktor Christopher Dabare, lektor matematiky, nejenom nechystá vyučovat nic, co by souviselo s teorií čísel, ale ve skutečnosti o ní sám mnoho neví. A co bylo horší, nechce se ji naučit, ani nechce pomoci Randžítovi, aby se ji naučil on.

Randžít si nějaký čas vystačil se zdroji, které našel v univerzitní knihovně, ale počet knih v regálech byl konečný. Až dojdou, Randžítovým posledním útočištěm budou některé nebo všechny časopisy o teorii čísel, jako vlastní *Časopis teorie čísel* vydávaný Ohijskou státní univerzitou ve Spojených státech nebo *Journal de Théorie des Nombres de Bordeaux*, u něhož by se mu nakonec mohla hodit těžce získaná útržkovitá znalost francouzštiny. Jenže univerzitní knihovna žádný z těchto časopisů neodebírala a samotný Randžít se k nim neměl jak dostat. Jistě, doktor Dabare se k nim dostat mohl, stačilo, aby dovolil využít své soukromé heslo člena fakulty. Jenže to by neudělal.

Jak se blížil konec roku, Randžít potřeboval přítele, kterému by mohl tato svá zklamání vylít. Ale neměl ani to.

Bylo už tak dost hrozné, že Gamini odjíždí devět tisíc kilometrů daleko. Ale aby to pro Randžíta bylo ještě horší, ani těch posledních

několik týdnů si chlapci nemohli užít spolu. Jak se ukázalo, přednost musely dostat povinnosti vůči Gaminiho rodině. Nejdříve přišel víkend v Kandy, „slavném městě“, které kdysi bylo hlavním městem ostrova. Jedna větev Gaminiho rodiny tvrdošíjně zůstávala v tom, co bývalo sídlem rodiny předtím, než „Velká vábnička“ rušného Colomba odlákala ty chytré, ty mocné a dokonce i ty jenom ambiciózní tam, kde teď sídlila moc. Pak další víkend do Ratnapury, kde nějaký bratranec dohlížel na rodinné zájmy v dolu na drahokamy, a další tam, kde Gaminiho stará babička vládla jejich skořicovým plantážím. A dokonce i tehdy, když byl ve městě, musel Gamini vykonávat zdvořilostní návštěvy a nebyla reálná šance, že by na ně mohl vzít Randžíta s sebou.

Naproti tomu Randžít neměl vůbec co dělat. Nanejvýš tak chodit na nudné přednášky z univerzitních předmětů, které ho vůbec nezajímaly. A pak se objevily bezprostřednější starosti.

Stalo se to na konci kurzu sociologie, který Randžít neměl od začátku rád. Učitelem, jehož měl Randžít rád ještě méně, byl doktor Mendis, a když se Randžít jednou chystal odejít, Mendis se postavil do dveří. V ruce držel svůj černý notes, do nějž si zapisoval známky. „Prošel jsem si známky z prověrky z minulého týdne,“ řekl Randžítovi. „Vaše byly neuspokojivé.“

To nebylo pro Randžíta překvapením. „Omlouvám se, pane,“ řekl nepřítomně a podíval se za rychle mizejícími spolužáky. „Pokusím se, aby to příště bylo lepší,“ dodal a chystal se je následovat.

Ale doktor Mendis s ním ještě neskončil. „Jestli si vzpomínáte,“ řekl, „na začátku semestru jsem třídu vysvětlil, jakým způsobem se vypočítá vaše výsledná známka. Skládá se z prověrky v polovině semestru, občasných testů, vaší docházky a aktivity a závěrečné zkoušky v poměru 25 procent, 20 procent, 25 procent a 30 procent. Musím vás informovat, že i když jste prověrku zvládl poměrně slušně, vaše třídní aktivita a výsledky testů jsou tak hluboko pod přijatelným standardem, že byste musel závěrečnou zkoušku udělat přinejhorším na 80 procent, abyste z kurzu dostal aspoň tři mínus. Abych pravdu řekl, nemyslím si, že jste toho schopen.“ Chvilí studoval zápisky v notesu, potom přikývl a zaklapl jej. „Proto bych

vám chtěl navrhnout, abyste uvážil, že kurz neuzavřete.“ Zvedl ruku, jako by chtěl odmítnout Randžítovy námitky, přestože se Randžít k žádným nechystal. „Samozřejmě jsem si vědom toho, že to zkomplikuje vaše naděje na další studium. Ale bylo by to lepší než úplný krach, nemám pravdu?“

Randžít byl nucen uznat, že ano – ale ne nahlas, protože takové uspokojení nechtěl doktoru Mendisovi dopřát. Když třídu nakonec opustil, zbývala na chodbě už jen jediná jeho spolužačka, burgherská dívka, docela hezká, o několik let starší než on. V životě nepřišel s Burghery, jak se jmenovala malá část srílanské populace, odvozující velký díl svého původu od některého ze starých evropských kolonizátorů, příliš do styku. A už vůbec ne s Burghery ženského pohlaví.

Tato Burgherka mluvila do mobilu, ale když přišel blíž, zaklapla jej. „Pan Subramanjan?“ zeptala se.

Randžít se zastavil. Na nezávaznou konverzaci neměl náladu. „Ano?“ vyštěkl.

Vypadalo to, že ji jeho tón neurazil. „Jmenuji se Myra de Soyzová. Slyšela jsem, co vám doktor Mendis říká. Poslechnete ho a necháte kurz neuzavřený?“

Ted' mu šla skutečně na nervy. „Doufám, že ne,“ řekl. „Proč bych měl?“

„Ale ne, neměl byste! Jediné, co potřebujete, je trochu pomoci s učením. Nevím, jestli jste si toho všiml, ale já mám samé jedničky. Mohla bych vás doučovat, kdybyste chtěl.“

Randžít nečekal, že uslyší něco takového, a okamžitě ho to vyprovokovalo k nejpodezíravějším reakcím. „Proč byste chtěla něco takového dělat?“ zeptal se.

Ať už byla pravdivá odpověď jakákoli – možná prostě taková, že byl pohledný mladý muž – dostal tuto: „Možná si myslím, že doktor Mendis k vám není spravedlivý.“ Ale vypadalo to, že ji jeho reakce zklamala, možná dokonce urazila. Pokračovala a její tón se zdál maličko ostřejší: „Jestli nechcete pomoci, stačí říct. Jenže to, čemu doktor Mendis říká sociologie, je jenom učení se zpaměti tomu, co je napsané v knihách, a skoro vždycky jen těch pasáží, které se týkají

Srí Lanky. Mohla bych to s vámi probrat tak, abyste do závěrečné zkoušky všechno stihl.“

Randžít její nabídku na okamžik skutečně zvažoval. „Děkuji,“ řekl nakonec, „ale já to zvládnou.“ Kývl na ni, aby dostatečně zdvořilým způsobem vyjádřil své díky, potom se otočil a odešel.

Ale i když tu mladou ženu nechal za zády, to, co řekla, si odnesl s sebou.

Byla v tom moudrost. Kdo byl tenhle profesor, aby mu tvrdil, že závěrečnou zkoušku nemůže zvládnout? Nějaký sinhálský učitel a burgherská žena nebyli jediní, kdo znal historii Srí Lanky. A Randžít věřil, že ví o jednom konkrétním místě, kde jsou tyto vědomosti uloženy, a ti, kteří to místo spravují, se s ním o ně rádi podělí.

Prošel. Ne s „nemožnými“ 80 procenty při závěrečné zkoušce, které doktoru Mendisovi připadaly tak zábavné, ale s 91 procenty, což byl jeden z pěti nejlepších výsledků, jakého ti, kteří ten rok zkoušku skládali, dosáhli. A co bude doktor Mendis říkat teď?

Randžít věřil, že to, že s ním otec nemluví, ještě neznamená, že synovi odmítne pomoc. A měl pravdu. Když Surešovi, starému mnichovi, který vzal telefon, vysvětlil, co potřebuje, dočkal se odpovědi, kterou čekal. „Musím se o tom poradit s veleknězem,“ řekl opatrně Sureš. „Prosím, zavolej mi za hodinu znovu.“ Ale Randžít nepochyboval o tom, jakou odpověď dostane, a tak si ještě předtím, než znovu zavolal, sbalil do batohu kartáček na zuby, čisté spodní prádlo a všechno ostatní, co bude při pobytu v Trincomalee potřebovat. „Přijed' nejdřív, jak budeš moci. Poskytneme ti, co potřebuješ.“

Randžít se mohl do Trincomalee dostat jedině stopem v nákladáku, který byl prosycený řidičovým kari a nákladem voňavé skořicové kůry. To znamenalo, že ke klášteru dorazil dlouho po půlnoci. Jeho otec samozřejmě už dávno spal a pomocný kněz, který měl službu, ani nenavrhl, že ho půjde vzbudit. Byl však ochotný udělat všechno to, oč Randžít žádal: poskytnout mu celou lůžko a tři obyčejná (ale dostačující) jídla denně – a přístup k chrámovým archivům.

Ty archivy nebyly psané na starém pergamentu ani na zvířecích kůžích, jak se Randžít obával; toto byl otcův chrám, který držel krok se všemi požadavky moderní doby. Když se Randžít ráno probudil, na stole u svého lůžka měl laptop a jeho prostřednictvím přístup k celé historii Srí Lanky od časů domorodých Veddů, kteří byli prvními obyvateli ostrova, po současnost. Bylo mnoho věcí, kterých se učitel vůbec nedotkl, ale Randžít si s sebou přivezl svou učebnici – ne aby se z ní učil, ale aby měl vodítko, které části z minulosti země si může dovolit s klidem ignorovat. Měl jenom pět dní, než se bude muset na univerzitu vrátit. Ale pět dní naprostého soustředění na jeden předmět tak chytrému a motivovanému mladému muži jako Randžít Subramanjan úplně stačilo. (Nerušil se ani rozptýlením pozornosti na příliš mnoho úkolů. Bod pro teorii syndromu GSSM.) A dozvěděl se celou řadu věcí, které se v závěrečné zkoušce neobjeví. Dozvěděl se o obrovském pokladu z perel, zlata a slonoviny, který z otcova chrámu uloupili Portugalci, než jej strhli. Dozvěděl se, že kdysi vládli Tamilové padesát let celému ostrovu – a že generála, který tamilské oddíly nakonec porazil a své lidi evidentně „osvobodil“, moderní Sinhálci stále uctívají – dokonce i Gaminiho rodina, protože jeho otec, Dhatusena Bandara, se podle něj jmenoval.

Jakmile chrámová dodávka vysadila Randžíta u univerzity, zamířil přímo do Gaminiho pokoje. Když zaklepal na dveře, měl pusou od ucha k uchu a představoval si, jak bude legrační mu o tom vyprávět.

Ale nedošlo k tomu. Gamini v pokoji nebyl.

Randžít vzbudil nočního vrátného a muž mu ospale sdělil, že pan Bandara před dvěma dny odjel. Do domu své rodiny ve Fortu? Ne, vůbec ne! Do Londýna v Anglii, kde by měl pan Bandara dokončit své studium.

Když se Randžít konečně dostal do svého pokoje, čekal tam na něj dopis, který mu Gamini nechal, ale bylo v něm jen to, co už Randžít věděl. Gaminiho letadlo do Londýna mělo odletět o několik dní dřív. Bude v něm. A bude se mu po Randžítovi stýskat.

To nebylo jediné zklamání, které Randžíta potkalo. Bylo vcelku přirozené, že klášterní personál otce nerušil, když Randžít dorazil tak

pozdě. Možná už nebylo tak přirozené, že se jeho otec rozhodl nerušit se ani tak, že by se v některém z dalších pěti dnů, kdy Randžít v klášteře žil, za svým synem aspoň jednou zastavil.

Je to skoro komické, pomyslel si Randžít, když zhasl světlo u své postele. Jeho otec mu neodpustil blízkost s Gaminim Bandarou. Jenže Gaminí teď blízko něj vůbec nebyl, odjel o devět tisíc kilometrů dál.

Ztratil tak dva lidi, kteří mu byli v životě nejdražší. A co měl teď se svým životem dělat?

Ve stejné době došlo k jiné významné události. Ale Randžít ani žádný jiný živý člověk o ní nevěděli. Odehrála se ve vzdálenosti mnoha světelných let, v blízkosti hvězdy, kterou lidští astronomové znali jen podle jejích hodnot rektascenze a deklinace. Jedna z těchto velkých, rozpínajících se fotonových hemisfér, možná z atolu Eniwetok, možná z některé obrovské bomby Sovětů, nakonec dorazila do míst, kde fotonové pulzy zapříčinily vážné rozhodnutí, jež znamenalo pro obyvatele Země špatnou zprávu. Pulzy uvedly do střehu jisté výkonné myslící bytosti (nebo jednu myslící bytost – vzhledem k její povaze bylo těžké říct, jak by se měla správně označovat), které (nebo alespoň jedna jejich část) obývaly spirálu pramínek temné hmoty v té části Galaxie.

Tyto myslící bytosti byly známé jako Velegalaktikáři. Jakmile dostali varování, vytvořili vějíř pravděpodobnostních projekcí. Vzniklý obraz odpovídal některým jejich nejčernějším spekulacím.

Velegalaktikáři měli mnoho plánů a cílů, z nichž jen málokteré by v té době byly pro člověka ze Země srozumitelné. Jedním z jejich hlavních zájmů bylo sledování, jak fungují přirozené fyzikální zákony Galaxie. Lidé to dělali také, ale jejich důvodem byla snaha pochopit je. Hlavním zájmem Velegalaktikářů bylo zajištění, aby tyto zákony nebylo třeba měnit. Jiné zájmy byly ještě tajemnější.

Avšak přinejmenším jedna z jejich starostí byla poměrně srozumitelná. Dala by se přeložit přibližně jako: „Chraňte bezúhonné! Nebezpečné dávejte do karantény. Zlé zničte – poté, co uložíte záložní kopii na bezpečném místě.“

Právě to tedy Velegalaktikáře znepokojovalo. Bylo až příliš pravděpodobné, že druh, který vyvine zbraně, je vyzkouší na nějakém jiném druhu, a to se nedalo tolerovat.

Na základě jednohlasné shody (což byla jediná shoda, k jaké kdy Velegalaktikáři dospěli) poslali pokyny jedné ze svých nejnovějších, ale také nejužitečnějších podřízených civilizací, Devítikončetinovým. Tyto pokyny měly dvě části. Úkolem první bylo přichystat rádiové vysílání pro Zemi ve všech několika tisících dialektech a jazycích, které se šířily elektronickou formou, takže je odborníci Devítikončetinových mohli zachytit a naučit se jimi komunikovat. Zpráva měla v podstatě říkat: „Zastavte svou činnost.“ (Jazyky byly oblastí, v níž Devítikončetinové obzvláště vynikali. Tato situace byla mezi vazalskými rasami Velegalaktikářů poměrně neobvyklá. Nepodporovali, aby jejich klienti spolu hovořili.)

Druhá část požadovala, aby Devítikončetinové pokračovali v intenzivním sledování Země zblízka a ještě je zintenzivnili.

Bylo zvláštní (pozorovateli zvenčí to tak mohlo připadat), aby Velegalaktikáři svěřovali takovou odpovědnost druhu, který byl v jejich službách relativně krátce. Avšak Velegalaktikáři je za hrstku tisíciletí, kdy přibyli na seznam podřízených civilizací, využili už v jiných věcech a povšimli si toho, že Devítikončetinové projevují při plnění svých úkolů houževnatost, zvědavost a důkladnost. To byly vlastnosti, kterých si Velegalaktikáři vysoce cenili. Nenapadlo je, že by Devítikončetinové mohli mít také jiné vlastnosti, jako například smysl pro humor.

3 HACKERSKÉ DOBRODRUŽSTVÍ

Mezi koncem Randžítova prvního ročníku a začátkem druhého byly skoro dva měsíce letních prázdnin. Velká část učitelského sboru tyto zásahy do kalendáře dosud považovala za dosti radikální nový experiment. Donedávna se žádné letní prázdniny nepřipouštěly z důvodu, že Srí Lanka tím, jak je blízko rovníku, nemá roční doby. Ale několik let studentských nepokojů, po nichž přišlo poznání, že mladí muži a ženy vysokoškolského věku potřebují čas od času vysadit z kázně, vedl k experimentu, který si vzal za vzor praxi používanou na západních univerzitách.

V Randžítově případě se experiment tolik nezdařil. Gamini byl pryč, takže neměl nikoho, s kým by si prázdniny užil, a zprávy ze světa zůstávaly špatné.

Ještě horší bylo, že jistou dobu to tak špatně nevypadalo. Dokonce se objevil náznak, že by se supervelmoci mohly setkat, aby některé nejstrašnější malé války ve světě uhasily. Znělo to jako slibný vývoj, ale výběr místa, kde by se setkání mělo uskutečnit, se nepodařil. Rusko navrhlo ukrajinský Kyjev, ale když došlo na hlasování, Kyjev prohrál v poměru dva ku jedné. Čína navrhla Ho Či Minovo Město ve Vietnamu, ale i to bylo poraženo stejným poměrem. Stejně jako americký návrh – Vancouver v Kanadě. Načež čínští zástupci rozzuřeně opustili budovu OSN s prohlášením, že západním mocnostem na světovém míru ve skutečnosti vůbec nezáleží.

Ale američtí a ruští delegáti to očekávali a měli přichystaný plán. Ve společném prohlášení vyslovili politování nad tím, že Číňané nebyli schopní podřídit národní ješitnost potřebám míru, a vyhlásili úmysl překonat často vyjadřované a neslučitelné rozdíly a pokračovat v summitu bez čínské přítomnosti.

Jako místo si zvolili krásné Benátky severu, město Stockholm ve Švédsku. Nechybělo mnoho, aby jejich snaha byla úspěšná. Shodli se

na naléhavě potřebě okamžitě ukončit pokračující boje mezi Izraelem a Palestinci, mezi muslimskými a křesťanskými pozůstatky bývalé Jugoslávie, mezi Ekvádorem a Kolumbií – jednoduše mezi všemi zeměmi, které spolu vedly válku, vyhlášenou či nevyhlášenou, kdekoli na zeměkouli. Kandidátů byla spousta a nepochybovalo se o tom, že několik raket na správném místě by mohlo každou z nich ukončit. Američané a Rusové se shodli, že jako nejsilnější rváči v ulici mají přirozenou povinnost to udělat.

Ale na jedné věci se shodnout nedokázali. Tou bylo, na koho z každé soupeřící dvojice své rakety zamířit.

Randžít Subramanjan se rozhodl, že se bude snažit všechny tyto věci ignorovat. Kazily mu léto, které mu přinášelo krásný, programem nespoutaný čas, což znamenalo, že mohl dělat prakticky všechno co chtěl, a on přesně věděl, co by to mělo být. Když však zastihl doktora Christophera Dabareho v kanceláři, profesor matematiky se urazil. „Jestliže bych vám nedovolil používat své heslo v průběhu školního roku, kde berete tu šílenou představu, že vám je svěřím na dobu, co budu v Kuvajtu?“

Randžít na něj překvapeně zamrkal. „V Kuvajtu?“

„Mám tam smlouvu, že budu každý rok dávat hodiny synům ropných šejků – a mohl bych dodat, že za trochu reprezentativnější odměnu, než jakou dostávám za snahu vtlouct jednoduché matematické pravdy do hlavy vám.“

Na což Randžít, jemuž to myslelo rychle, řekl pouze: „Aha, omlouvám se! Nevěděl jsem, že budete pryč. Přeji vám šťastnou cestu,“ a zamířil z profesorsovy kanceláře k nejbližšímu počítači. Když mu ten pitomý doktor Dabare nechtěl svěřit své heslo dobrovolně, existovaly jiné možnosti. Specificky existovaly možnosti pro případ učitele, který bude vydělávat balík několik tisíc kilometrů daleko, a Randžít okamžitě pojal plán, jak jich využít.

První krok plánu byl jednoduchý. Každý příslušník pedagogického sboru na univerzitě měl v evidenci stručný životopis. Vytáhnout si ten Dabarův trvalo Randžítovi jen okamžik. Když o deset minut později odcházel, skládal si do kapsy výstup z tiskárny, který obsahoval zdravé východisko všech předběžných dat, jež chtěl

– Dabareho datum narození, číslo jeho telefonní klapky, jeho e-mailovou adresu, číslo pasu, jméno jeho manželky – včetně jmen jejích rodičů – jména jeho rodičů a dokonce i jméno dědečka z otcovy strany, uvedené proto, že kdysi dělal starostu v malém městě někde na jihu. K tomu jméno teriéra plemene Jack Russel, Millie, a adresu plážového domku na pobřeží v Uppuveli. Nebylo to všechno. Téměř jistě to nebylo dost. Ale rozhodně to byla slušná porce dat, od nichž se mohl odpíchnout.

Otázkou bylo, kde najít místo pro nasazení programů, jež potřeboval.

Žádný z terminálů, které měl ve zvyku používat pro své školní práce, určitě nebyl vhodný. Byly příliš veřejné. Randžít nepochyboval o tom, že až počítač naprogramuje, aby dělal, co po něm chce, bude počítač potřebovat dlouhou dobu, než se prokouše všemi potřebnými kombinacemi a permutacemi. Nechtěl, aby se někdo, kdo půjde náhodou kolem, začal zajímat o to, co ten počítač dělá.

Ale ideální místo existovalo! To, které objevili s Gaminim v nedokončené škole zvykového práva!

Ale když tam přišel, čekal ho šok. Dovnitř se dostal obvyklým způsobem, který používali s Gaminim – zadním vchodem – a s potěšením zjistil, že oba počítače tam stále jsou a rozsvítí se, jakmile stiskne spouštěcí klávesu. Jenže z dálky slyšel hudbu, letošní šunt bez melodie, který s Gaminim svorně nesnášeli, a když nakoukl do recepcce, recepční tam skutečně byl. Starší žena, dosti tlustá. Vařila si čaj ke speciálním „novinám“ ze supermarketu, které držela v ruce.

Vypadalo to, že má uši jako netopýr. Okamžitě vzhlédla k místu, odkud nakukoval Randžít. „Haló?“ zavolala. „Je tam někdo?“

Randžít si v prvním okamžiku myslel, že si bude muset pro své výpočty najít jiné dokonalé místo, ale ukázalo se, že se recepční nedomnívá, že mezi její povinnosti patří bezpečnostní kontroly. Představila se jako paní Wanniarččiová. (Na což Randžít vynalézavě odpověděl, že se jmenuje Sumil Bandaranga.) Byla ráda, že má ve skladu společnost, protože se tam občas cítila osaměle. Pan Bandaranga měl samozřejmě aspoň jako vedlejší předmět srovnávací religionistiku, že? Randžít ji ujistil, že ano, a víc nebylo třeba. Paní

Wanniarččiová na něj přátelsky mávla a vrátila se ke svému bulvárnímu plátku. A Randžít získal volnost k použití knihovny.

Nic se nezměnilo. Oba počítačové terminály tam pořád stály připravené a Randžítovi netrvalo dlouho sestavit program a zadat útržky informací, které posbíral. Když odcházel, žena u stolu, která už vstávala a oblékala si pláštěnku, se pro formu zeptala: „Všechno jste vypnul, že?“

„Och, samozřejmě,“ ubezpečil ji Randžít. Ve skutečnosti to neudělal, ale počítač se měl vypnout sám, až nalezne heslo, které Randžít hledal, nebo až dojde k závěru, že z dat, která poskytl, se heslo nedá vygenerovat. A ráno si mohl přijít pro výsledky.

Ty neexistovaly, jak více či méně čekal.

Program neměl dost dat, aby odvedl svou práci. Ale Randžít měl tou dobou už další data, jimiž jej mohl nakrmit, neboť si na sebe vzal ošuntělé šaty sběrače odpadků a strávil v noci hodinu shromažďováním veškerého odpadu, který rodina doktora Dabareho nachystala skutečným sběračům všeho nechtěného. Většina toho, co Randžít získal, byla nejenom bezcenná, ale také nepříjemná pro nos, ale našlo se i několik desítek papírů – účtenky z různých obchodů a provozoven služeb, nabídky cestovních kanceláří, půjčoven aut a poskytovatelů e-bankových úvěrů, a co bylo nejlepší ze všeho, asi tucet osobních dopisů. Bohužel, většina z nich byla v němčině, jazyku země, kde pan profesor dělal nějaké postgraduální kurzy, jazyku, který byl pro Randžíta stejně nesrozumitelný jako eskymáčtina nebo čoktavština, ale z dopisů v angličtině nebo sinhálštině vytáhl číslo Dabareho řidičského průkazu, PIN karty na výběr z bankomatu a jeho přesnou výšku v centimetrech. (A nebylo by jediné spravedlivé, kdyby si Randžít za problémy, které mu profesor matematiky způsoboval, vzal nějakých tisíc rupií? Ne, nebylo, usoudil. Taková věc byla zločinně nezákonná. Ale bavilo ho o tom přemýšlet.)

Počítači samozřejmě už dávno došly permutace, které mohl vyzkoušet, a tak se zastavil. Randžít zadal všechny nové údaje, klávesou spustil program a znovu odešel. Ano, možná se izoloval od reálného světa. Ale vypadalo to, že reálný svět může tamilskému

mladíkoví bez přátel a – přinejmenším dočasně bez otce – nabídnout jen velice málo.

Když však přišel do svého pokoje, aby si dopřál dlouho odkládaný spánek, čekalo tam na něj něco, co mu rozjasnilo celý den. Byl to dopis s razítkem z Londýna a byl od Gaminiho.

Drahý starý Randžíte!

Dorazil jsem v pořádku a ve zdraví, a také naprosto vyčerpaný. Let trval devět hodin, včetně dvou přestupů, ale když jsem přiletěl do Londýna, bylo jen o čtyři a půl hodiny později, což znamenalo, že spát jsem mohl jít až za dalších skoro osm hodin, a byla ze mě tělesná troska. A strašně se mi po Tobě stýskalo.

Gaminimu trvalo dlouho, než se dostal k tomu, aby řekl to hezké, ale bylo to tam. Randžít si dal na čas a přečetl si tu větu třikrát nebo čtyřikrát, než pokračoval ve čtení zbytku dopisu. Ten byl plný novinek, ale nepřiliš osobní. Gaminiho výuka byla zajímavá, ale možná náročnější, než by mu bylo příjemné. Jídlo bylo na Londýnské univerzitě přirozeně strašné, ale všude byla spousta indických rychlých občerstvení a v některých z nich věděli, co dělat s karií. Školní ubytování nebylo o mnoho lepší než jídlo, ale Gamini v něm nebude muset zůstat věčně. Jen co dostane pokyn od otcových londýnských právníků, podepíše pronájem toho, čemu majitel říkal „prvotřídní dvoupodlažní byt“ jen pět minut chůze od většiny míst, kde měl vyučování. Takové věci může člověk dělat, pomyslel si Randžít, když se smutně rozhlédl po svém deprimujícím pokoji, pokud má to štěstí, že má bohatého otce. A Randžíte, pokračoval dopis, byl bys tady nadšený, protože škola není ani deset minut daleko od shluku divadel a restaurací kolem Leicester Square. Gamini si už našel čas, aby se šel podívat na nové uvedení hry *Ohne se, aby zvítězila*, a na několik muzikálů.

Takže Gamini Bandara se bavil, třebaže byl devět tisíc kilometrů daleko.

Randžít si povzdechl, chvilku se radoval, že se jeho příteli vede tak dobře – nebo si alespoň chvilku namlouval, že je rád – vlezl si do své opuštěné postele a šel spát.

Randžítovi trvalo docela dlouho, než svůj hackerský úkol dovedl ke zdárnému konci – fakticky jedenáct dní, z nichž značnou část věnoval dolování dalších možných záznamů nebo vymýšlení nových způsobů, jak by je počítač mohl míchat a porovnávat. Pak ale přišlo ráno, kdy dorazil, aniž by něco čekal, a měl obrovskou radost, když viděl, že mu obrazovka jeho počítače hlásí: „Heslo doktora Dabareho identifikováno“. Ukázalo se, že jím je motto Colombské univerzity, *Buddih Sarvatra Bhrajate* – „zář moudrosti dosáhne všude“ – s datem narození jeho manželky rozpuštěným a vloženým mezi slova:

Buddih.4-14.Sarvatra.1984.Bhrajate

A svět matematických dokumentů mu otevřel svou náruč!

4 ČTYŘICET DNÍ DATOVÉHO PŘÍVALU

A tak se stalo, že ve zbývajících šesti týdnech před začátkem nového školního roku se Randžít poprvé v životě málem topil v kaskádách přesně těch informací, po nichž nejvíc toužil.

Na úvod to byly časopisy o teorii čísel. Dva významné vycházely anglicky a po jednom nebo dvou francouzsky, německy a dokonce čínsky (ale hned na začátku dospěl k názoru nezabývat se ničím, co by potřeboval přeložit). A knihy – tolik knih! A všechny teď pro něj byly dostupné prostřednictvím meziknihovní výpůjčkové služby! Zajímavě vypadaly, i když možná s jeho pátráním přímo nesouvisely, *Od Fermata k Minkowskimu* od Scharlaura a Opolky, a Weilova *Základní teorie čísel*, která podle recenzí až tak základní nebyla a pro Randžíta byla dokonce dosti náročná. Méně slibné, protože byly zřejmě napsány pro méně poučené čtenářstvo, než byl samotný Randžít, byly *Fermatova hádanka* od Simona Singha, *Pozvánka k matematice Fermata-Wilese* od Yvese Hellegouarcha a kniha od Cornella, Silvermana a Stevense nazvaná *Modulární formy a Fermatova poslední věta*. Byl to dlouhý seznam, a to byly jenom knihy! Co teprve práce, stovky, možná dokonce tisíce prací napsaných o tomto nejslavnějším matematickém hlavolamu a publikovaných prakticky všude: v anglickém *Nature* a americkém *Science*, v matematických časopisech, vydávaných obskurními univerzitami na místech jako Nepál, Chile a Lucemburské vévodství, možná ani neuznávaných.

Trochu smutný byl z toho, že neustále nacházel drobné zvláštnosti, o něž by se rád podělil se svým otcem. Zdálo se, že indická literatura má silnou tradici prvků teorie čísel, sahající až do sedmého století našeho letopočtu a ještě dál – u Brahmagupty, Varahamihiry, Pingaly a především v Bhaskarově *Lilavati*. Právě tak jako ta klíčová arabská postava, Abú al-Fath Umar bin Ibráhím al-Chajjám, lépe známý těm, kteří o něm vůbec kdy slyšeli, mezi něž do

té doby nepatřil ani Randžít Subramanjan, jako Omar Chajjám, autor dlouhé sbírky poetických čtyřverší známých jako *Robáijját*.

Nic z toho nebylo pro Randžítovo tvrdošíjné pronásledování Fermata zvlášť přínosné. Ani Brahmaguptova slavná věta pro něj neměla význam, protože se příliš nestaral o to, že v jistém čtyřúhelníku bude jistá kolmice vždy rozdělovat protilehlou stranu na poloviny. Když však Randžít počtvrté nebo popáté narazil na zmínku o Pascalově trojúhelníku a odmocňování v souvislosti s Chajjámem, sedl si a napsal e-mail otci, v němž mu o svých objevech vyprávěl. A pak nějakou dobu seděl s prstem nad odesílací klávesou, než si povzdechl a raději stiskl: „zrušit.“ Jestli chtěl mít Ganéša Subramanjan kontakt se synem, bylo jeho povinností, nikoli synovou, udělat první krok.

O čtyři týdny později měl Randžít přečtenou, nebo částečně přečtenou, každou ze sedmnácti knih a bezmála sto osmdesáti prací ve své bibliografii. Nestálo to za to. Doufal, že narazí na nějaký zatoulaný pohled, který mu vyjasní všechno ostatní. Žádný takový se nedostavil. Zjistil, že se nechal zavést do tuctu různých slepých uliček, protože mnozí autoři se drželi stejných papírových cestíček jako on. Pětkrát nebo šestkrát přezkoumal Wiefierichovy nesoudělné exponenty, práci Sophie Germainové o jistých zvláštních prvočíslech, Kummerovu teorii ideálních čísel, samozřejmě Eulera a pochopitelně všechny ostatní matematiky, kteří se bezelstně zatoulali do Fermatovy zhoubně lákavé asfaltové pasti a pak, řvouce strachy a bolestí jako všichni ostatní uvěznění vlci, mastodonti nebo tygři šavlozubí, už nikdy neunikli.

Plán nefungoval. V situaci, kdy do začátku nového školního roku zbýval týden, se Randžít musel vyrovnat se skutečností, že se snaží přistupovat k věci z příliš mnoha úhlů najednou. Bylo to úplně jako ten syndrom GSSM, před nímž ho varoval Gamini.

Rozhodl se proto, že svůj útok zjednoduší. Jelikož byl Randžít Subramanjan, bylo jeho představou zjednodušení podniknout frontální útok na ten nenáviděný a nekonečně dlouhý Wilesův důkaz, o němž si jen pár předních světových matematiků troufalo tvrdit, že mu rozumějí.

Zatnul zuby a začal.

První kroky byly snadné. Pak ale pronikl hlouběji do ohavného řetězce Wilesovy logiky a začalo to být – no, ne zrovna těžké, pro takové jako Randžít Subramanjan ne, ale přinejmenším to vyžadovalo soustředěnou pozornost nad každým řádkem. Protože tehdy začal Wiles brát do úvahy rovnice pro křivky v rovině x - y , pro eliptické křivky a pro čtená řešení rovnice pro modularitu. A tehdy Wiles vůbec poprvé dokázal demonstrovat, že takzvaná Tanijamaova-Šimurova-Weilova domněnka – že jakákoli třída eliptických křivek je modulární – platí. A pak, když Gerhard Frey a Kenneth Ribet dokázali, že určitá eliptická křivka nemůže být modulární, se samotnému Wilesovi podařilo dokázat, že tatáž křivka musí být modulární...

A ejhle! Bylo to tam! Pravý rozpor!

Rozpor byl matematický hrnek zlatěáků, který – někdy! – ležel na konci nějaké nekonečné matematické cesty. Rozpor byl věcí, jejímuž objevu matematikové rádi zasvětili život, protože pokud logické vývody vaší výchozí rovnice došly ke dvěma závěrům, které spolu byly v rozporu, musela být chybná vaše výchozí rovnice!

A tak bylo dokázáno – více méně dokázáno – že Fermat mluvil pravdu. Druhá mocnina, čtverec, byla mez. Součet žádných dvou krychlí nikdy nevytvoří další krychlí, a tak dál pro každý jiný exponent na této straně nekonečna. Ale Randžít nebyl o nic blíže k nalezení vlastního, méně deprimujícího důkazu toho, o čem se Fermat před tolika lety jen tak mimochodem zmínil.

A – pochopitelně – nevěděl o tom, že byl pořízen jeho snímek.

Bytosti, které snímek pořizovaly, patřily k dalším podřízeným civilizacím Velegalaktikářů. Říkalo se jim Uložení ve stroji a Randžít je samozřejmě nikdy nespatriil. Nechtěli být viděni. A obyčejně viděni nebyli, i když při jistých vzácných kombinacích svitu hvězd, světla měsíce a protisvitu tu a tam nějaký člověk nějakého zahlédl. Když byly tyto případy nahlášeny, mluvilo se o nich zpravidla jako o pozorování létajících talířů, čímž přispívaly do obrovského soupisu podvodů, omylů a vyložených lží, díky nimž by se takovými věcmi žádný uznávaný vědec nikdy nezabýval.

Uložení ve stroji v té době dělali na Zemi to, že předjímalí potřebu Velegalaktikářů, jejichž potřeby a přání Uložení ve stroji odjakživa uspokojovali. Velegalaktikáři nedali k této činnosti příkaz, ale Uložení ve stroji měli za jistých omezených okolností dovoleno používat svůj úsudek. Zvláštnost Uložených ve stroji spočívala v tom, že svou planetu zaneřádili ještě usilovněji než Jedenapůlky, dokonce do té míry, že organický život byl teď na jejím povrchu naprosto vyloučený. Jedenapůlky vyřešily problém tak, že ke svým zranitelným organickým tělům přidali nekonečné protézy. Uložení ve stroji zvolili jiný přístup. Opustili svou fyzickou planetu a opustili vlastně úplně všechno fyzické. Reorganizovali se do něčeho na způsob počítačových programů a svým tělům, nyní už hodně chatrným a nemocným, dopřáli privilegium smrti, zatímco jednotlivci žili v kyberprostoru. (Od kteréžto doby začala jejich vydrancovaná planeta jevit známky začínající regenerace. Ne všechna její tekutá voda teď například byla toxická – třebaže pro všechno organické by to dál bylo do značné míry peklo.) A samotní Uložení ve stroji?

No přece snažili se být užiteční! Když se čas od času Velegalaktikáři rozhodli přestěhovat z jedné hvězdné soustavy do jiné určité množství těles nebo bytostí, Uložení ve stroji dostali za úkol, aby to stěhování realizovali. A když zaznamenali ty první mikrovlnné a později nukleární pulzy ze Země, poznali, že Velegalaktikáře to bude zajímat. Nečekali na rozkazy. Začali ihned sledovat planetu a všechno na ní, a tato zjištění neprodleně předávat do toho koutu Galaxie, kde Velegalaktikáři plavali ve svých proudech temné energie.

Uložení ve stroji samozřejmě neměli valné ponětí, co lidstvo svými různými aktivitami sleduje. K tomu by potřebovali porozumět lidským jazykům. To se ale nestalo. Velegalaktikáři dávali přednost tomu, aby jejich podřízené civilizace neznaly žádné jiné jazyky než ty svoje, protože kdyby civilizace spolu mohly volně komunikovat, kdo ví, co by si mohly říct?

Randžíta by ohromilo, kdyby věděl, že i jeho snímek byl tímto způsobem odvysílán mezihvězdným prostorem. Totéž platilo pro snímky každého a skoro všeho na Zemi, protože Uložení ve stroji – i

když nebyli všemocní – byli příčinliví. A doufali, že Velegalaktikáři tu příčinlivost ocení, nebo ji alespoň budou tolerovat.

Když Randžíta v první den nového semestru probudilo rádio u postele, vyskočil, aby je vypnul. Však také jeho první přednáška, Základy astronomie: Geografie sluneční soustavy, byla jeho téměř poslední nadějí, že mu univerzita v příštích třech letech nabídne něco zajímavého. To samotné bylo lehce povzbudivé. A když pak odcházel z budovy, správce mu dal dopis – z Londýna a tudíž od Gaminiho – a Randžít se skutečně cítil trochu povzbuzený.

Přikrčený nad snídání si dopis přečetl. Nezabralo to příliš mnoho času. Dopis byl dokonce ještě kratší než jeho předchůdce, a téměř celý se věnoval popisu Gaminiho „skvělého bytu“.

Vstoupíš z ulice a vyjdeš po schodech nahoru. Tak se dostaneš do obývacího pokoje (Britové mu říkají přijímací). Vedle něj je kuchyň, která je jak pro panenky, a to je na tom podlaží všechno. Zvláštní schody scházejí z přijímacího pokoje dozadu, kde je další pokoj s výhledem na několik čtverečních metrů bláta, které by možná měly být zahradou. Asi tomu budu říkat pokoj pro hosty, ale nechystám se do něj ukládat nějaké hosty k přespání. (Pokud by ses někdy nechtěl zastavit na víkend, kamaráde!) Když se vrátíš do patra s přijímacím pokojem, dovedou tě další schody nahoru, kde je ložnice a koupelna. Pro toho, kdo by spal v pokoji pro hosty, by to nebylo moc pohodlné, pokud by se potřeboval uprostřed noci vyčurat. Ale vraťme se do kuchyně! Má všechno, co bys od moderní kuchyně chtěl, ale v rozměrech pokojíčku pro panenky: miniaturní ledničku, miniaturní sporák, miniaturní dřez a nejminiaturnější pračku se sušičkou, jakou jsi kdy viděl. Prohlásil jsem, že je velká asi tak na vyprání ponožek, ale Madge řekla, že by to šlo jenom v případě, že by je člověk pral jen po jedné. Ať je jaký je, hlavně že je můj! Přestože všechno vybavení je z výprodeje. Ale teď už musím běžet, protože se nás několik chystá na nové uvedení Stopparda a ještě předtím chceme zajít na večeři.

Randžít se musel pousmát, když si představil, jak si Gamini pře – Gamini, pro něhož bylo prádlo odjakživa to, co člověk odvezl domů a předal služebnictvu, které mu to další den ráno vrátilo vyprané, vyžehlené a složené.

To mu však nebránilo, aby mu vrtalo hlavou, kdo je ta Madge.

Proto se na první přednášku dostavil s tím, že je připraven na zklamání...

Jenže pak, senzačně a zázračně, se stalo něco úplně jiného!

5 OD MERKURA K OORTOVI

Místem, kde probíhala výuka Základů astronomie, nebyla normální učebna. Byla to jedna z těch místností, jež byly navrženy jako malé divadlo, s řadami sedadel do oblouku, na něž se vešlo sto studentů. A taky byla skoro všechna místa obsazená, až úplně dolů do úrovně, ve které byl stůl, židle a přednášející, jenž nevypadal o mnoho starší než Randžít. Jmenoval se Joris Vorhulst. Bylo na něm vidět, že je Burgher, a skoro stejně na něm bylo vidět, že se kvůli postgraduálnímu studiu rozhodl odjet z ostrova.

Školy, které absolvoval, udělaly na Randžíta dojem také. Pro astronomy to byla posvátná místa. Doktor Vorhulst získal magisterský titul na Havajské univerzitě v Hilo, kde jako aspirant pracoval s obrovskými starými Keckovými teleskopy, a pokračoval doktorátem na Caltechu, přičemž jako přílohu si přibral práci v Laboratoři tryskového pohonu v Pasadeně. V JPL byl součástí týmu, který řídil *Faraway*, sondu, jež proletěla kolem Pluta do Kuiperova pásu – nebo do zbytku Kuiperova pásu, jak by řekl Vorhulst, protože byl zastáncem starého celooborového rozhodnutí, které Plutu odebralo nárok na místo mezi pravými planetami, takže teď to byla jen další z nespočtu milionů kuiperovských sněhových koulí. (Ve skutečnosti, řekl jim Vorhulst, už *Faraway* nechala skoro celý Kuiperův pás za sebou a nabírala kurz k bližším okrajům Oortova oblaku.)

Vorhulst pokračoval a vysvětlil, co všechny ty neznámé (přínejmenším pro Randžíta) věci jsou. Mladík byl okouzlen.

A pak, když se přednáška chýlila ke konci, jim Vorhulst řekl dobrou zprávu. Oznámil, že se všem ze třídy dostane toho privilegia, že se budou moci podívat nejlepším dalekohledem na Srí Lance v observatoři na svazích Piduruthalagaly. „Opravdu krásný dvoumetrový reflektor,“ řekl. A pak dodal: „Byl to dar od japonské vlády, náhrada za menší, který nám dali předtím.“ Několik studentů

zatlaskalo, to ale nebylo nic proti tomu, co udělali, když řekl: „A mimochodem, moje počítačové heslo je ‚Faraway‘. Můžete je všichni používat, abyste získali přístup k jakýmkoli astronomickým materiálům na Internetu.“ Po těchto slovech sklidil od studentů opravdový jásot, přičemž jedním z nejhlasitějších byl sinhálský chlapec, který seděl vedle Randžíta. A když se profesor podíval na hodiny na stěně a řekl, že zbývajících deset minut mohou využít k otázkám, Randžít byl jedním z prvních, kteří měli ruku nahoře. „Prosím,“ řekl Vorhulst a podíval se na zasedací pořádek na stole, „Randžíte?“

Randžít vstal. „Chtěl jsem se jenom zeptat, jestli jste někdy slyšel o Percym Molesworthovi.“

„Tak o Molesworthovi?“ Vorhulst si zaclonil oči, aby si mohl Randžíta lépe prohlédnout. „Ty jsi z Trincomalee?“ Randžít přikývl. „Ano, je tam pohřbený, že? A ano, slyšel jsem o něm. Našel sis někdy na Měsíci jeho kráter? Tak to udělej. Přes ‚Faraway‘ získáš přístup na stránky JPL.“

Přesně to Randžít udělal, jakmile přednáška skončila. Rychle si našel na řadě počítačů ve vestibulu internetové stránky Laboratoře tryskového pohonu a stáhl si nádhernou fotografii měsíčního kráteru pojmenovaného Molesworth.

Byl skutečně působivý, v průměru měřil skoro dvě stě kilometrů. Přestože jej tvořila téměř rovná planina, jeho vnitřek byl podobený tuctem opravdových meteorických kráterů, z nichž jeden měl nádherný centrální pahorek. Randžít si vzpomněl, jak chodil s otcem k Molesworthovu hrobu v Trincomalee. Jak hezké by bylo říct otci, že sám viděl jeho měsíční kráter! Ale udělat to se zdálo být nemožné.

Ostatní Randžítovy předměty přirozeně nebyly zdaleka tak zajímavé jako Základy astronomie. Přihlásil se na antropologii, protože předpokládal, že ji snadno zvládne, aniž by o ní ve skutečnosti musel mnoho přemýšlet. Ukázalo se, že jednoduchá je, ale jejím druhým význačným rysem bylo, jak Randžít zjistil, že byla skoro až k smrti nudná. A přihlásil se na psychologii, protože se chtěl dozvědět víc o tom syndromu GSSM. Ale učitel mu už při první hodině oznámil, že na GSSM nevěří, bez ohledu na to, co může říkat nějaký jiný

profesor v nějaké jiné třídě. („Protože kdyby se z multitaskingu hlouplo, jak by někdo z vás mohl odpromovat?“) A nakonec si zapsal filozofii, protože to vypadalo jako předmět, kterým by se člověk mohl protlachat, aniž by musel hodně studovat.

V tom se zmýlil. Profesor de Silva byl zastánce používání rychlých testů a dával je skoro každý týden. To by se možná ještě dalo snést, jenže Randžit také brzy zjistil, že profesor patří k těm, kteří vyžadují, aby se studenti učili nazpaměť data.

Randžit se nějaký čas snažil probudit v sobě o předmět zájem. Soudil, že Platon není vyložené mrhání časem, ani Aristoteles. Když se však profesor de Silva začal propracovávat do středověku k Petru Abélardovi, Tomáši Akvinskému a všem těmto postavám, zhoršilo se to. Randžita ve skutečnosti nezajímal rozdíl mezi gnozeologií a metafyzikou, zda existuje Bůh nebo to, co přesně ve skutečnosti je „skutečnost“.

A tak se jeho plamínek zájmu ještě maličko zatřepetal a pak zhasl.

Ale co bylo báječné, radost z objevování ostatních planet sluneční soustavy byla větší a větší. Obzvlášť když se doktor Vorhulst při druhé přednášce dostal k možnostem opravdu navštívit některé z planet, možná alespoň jednu nebo dvě nejméně nehostinné.

Vorhulst s nimi seznam prošel. Merkur ne, tam by chtěl člověk letět stěží, neboť tam bylo příliš horko a sucho, i když se zdálo, že na jednom pólu nějaká voda – fakticky led – přesto je. Venuše se jevila ještě horší, obalená tou příkrývkou oxidu uhličitého, která zachycovala teplo. „Stejný typ příkrývky,“ řekl Vorhulst svým studentům, „způsobuje tady na Zemi globální oteplování, jemuž se nám, jak doufám, snad jednou podaří uniknout. Alespoň v té nejhorší podobě.“ Dodal, že na Venuši ta „nejhorší podoba“ znamená povrchovou teplotu, při níž by se roztavilo olovo.

Další byla na řadě Země, „kterou už fakticky kolonizovat nemusíme,“ zažertoval Vorhulst, „protože to někdo nebo něco už udělalo před mnoha a mnoha lety.“ Nedal jim šanci, aby na to zareagovali, a hned pokračoval. „Takže se podívejme na Mars! Chceme navštívit Mars? Zajímavější otázka – je tam život? Spory o to se táhnou roky.“ Řekl, že americký astronom Percival Lowell se

domníval, že na Marsu je nejenom život, ale život vysoce civilizovaný, na vysoké technické úrovni, schopný vybudovat obrovskou síť kanálů, které na jeho povrchu pozoroval Giovanni Schiaparelli. Lepší dalekohledy – s pomocí zesnulého kapitána Percyho Moleswortha z Trincomalee – tuto teorii rozcupovaly, když se ukázalo, že Schiaparelliho „kanály“ jsou jen náhodná zabarvení, která si díky optickému klamu, jemuž jeho oko podlehlo, spojil do přímek. „Ale,“ zakončil doktor Vorhulst, „lepší fotografie povrchu Marsu později skutečně ukázaly známky tekoucí vody. Vody, která teď samozřejmě netekla, ale téměř jistě to byla opravdová voda, která někdy v minulosti proudila. Takže zastánci života na Marsu byli znovu na koni. Jenže,“ dodal, „potom se kyvadlo zhouplo zpátky. Jak je to tedy správně?“ Doktor Vorhulst přejel svým pohledem po posluchačích a pak se usmál. „Já myslím, že se to dozvíme jediné tak, když tam pošleme nějaké lidi, pokud možno se spoustou techniky pro kopání a hloubení.“

Odmlčel se a pak řekl: „Vaše další otázka by asi zněla: ‚A co by tam měli hledat?‘ Ale než na ni odpovím, zná někdo z vás místo ve sluneční soustavě, které jsme zatím vynechali?“

Chvilí bylo ticho, jak stovka studentů počítala na prstech – Merkur, Venuše, Země, Mars – až mladá žena v přední řadě zvolala: „Myslíte Měsíc, doktore Vorhulste?“

Našel si na zasedacím pořádku, jak se dívka jmenuje, a pak jí zasalutoval. „Správně, Rosini! Ale než se podíváme na Měsíc, chtěl bych vám ukázat několik fotografií z místa, kde jsem skutečně byl, konkrétně z Havaje.“

Otočil se k nástěnné obrazovce, která začala ukazovat noční záběr na tmavý svah táhnoucí se k moři. Svah byl posetý červenými ohničky, jako by tam tábořila nějaká armáda, a v místě, kde tyto ohničky dosahovaly pobřeží, zuřily prudké ohňostroje a nad hladinou létaly ohnivé meteory.

„To je Havaj,“ řekl Vorhulst. „Hlavní ostrov. Vulkán Kilauea sopčí, a to, co vidíte, je láva stékající do moře. Jak teče, každý proud se začne zvenčí ochlazovat, takže vytvoří jakési potrubí ze ztuhlé horniny, kterým dál proudí tekutá láva. Jenže občas láva potrubí prorazí. Pak uvidíte ta izolovaná místa, kde prosvítá láva rozžhavená

do ruda.“ Dal studentům čas, aby se zamysleli nad tím, proč se dívají na Havaj, když se zdálo, že tématem je Měsíc. Potom se znovu dotkl ovladače. Obrazovka teď ukázala samotného doktora Vorhulsta s dosti dobře vypadající ženou ve skrovných plavkách. Stáli u ústí něčeho, co vypadalo jako zarostlá jeskyně uprostřed tropického deštného pralesa.

„Ta žena se mnou je Annie Shkodová,“ řekl studentům Vorhulst. „Dělala mi konzultanta diplomové práce v Hilu – a nic si nedomýšlejte, protože zhruba měsíc po pořízení té fotografie se vdala za někoho jiného. Tomu, do čeho se právě chystáme vstoupit, říkají Američané Thurstonův lávový tunel. Já dávám přednost havajskému jménu, které zní Nahuku, protože muž jménem Thurston, od něhož pochází to druhé jméno, ve skutečnosti neměl s tunelem nic společného. Byl to jen novinář, který vedl kampaň za vytvoření národního parku Vulkány.

Každopádně se stalo to, že před nějakými čtyřmi nebo pěti sty lety Kilauea – nebo možná starší sopka Mauna Loa – soptila. Vychrlila lávu, láva vytvořila tunely. Když láva přestala proudit, tekutý materiál z tunelu vytekl. Ale tunely zůstaly jako nějaká obrovská kamenná potrubí. Postupem času je přikrylo bahno, hlína a bůhvíco ještě, ale byly tam pořád.“ Odmlčel se a zadíval se na řady studentů. „Chce si někdo tipnout, jak to souvisí s Měsícem?“ Okamžitě vylétlo dvacet rukou. Vorhulst si vybral chlapce vedle Randžíta. „Ano, Jude?“

Chlapec se horlivě postavil. „Na Měsíci byly také sopky.“

Profesor přikývl. „To si piš, že byly. Ne zrovna v nedávné době, protože Měsíc je tak malý, že vychladl už dávno. Ale stále můžeme vidět, kde byly obrovské, kde proudy čedičové lávy dosud pokrývají stovky čtverečních kilometrů, a na Měsíci je mnoho dómů – na planinách nebo dokonce uvnitř kráteru – které jsou pravděpodobně sopečného původu. A jestli jsou tam proudy a sopečné dómy, byla tam láva, a jestli tam byla láva, bylo tam co?“

„Lávové tunely!“ řekl tucet studentů najednou – jedním z nichž byl Randžít.

„Přesně tak, lávové tunely,“ přisvědčil Vorhulst. „Na Zemi narostou tunely jako Nahuku málokdy do průměru většího než

několik metrů, ale Měsíc je něco jiného. V nicotné měsíční gravitaci by mohly narůst do desetinásobné velikosti – mohly by narůst do velikosti Lamanšského tunelu mezi Anglií a Francií. A ony tam sedí a čekají, až přijde nějaký člověk, prokope se do nějakého, utěsní ho – velice důkladně ho utěsní – a naplní vzduchem... A pak pronajme obytný prostor uvnitř přistěhovalcům ze Země.“ Zvedl hlavu k časové signalizaci na stěně, která přešla ze zelené do žluté a teď červeně blikala. „A to je konec dnešní přednášky,“ řekl.

Ale ve skutečnosti nebyl, poněvadž ve vzduchu byl stále přinejmenším tucet rukou. Doktor Vorhulst se smutně podíval na neúprosně červenou časovou signalizaci, ale vzdal se. „Dobrá,“ řekl. „Ještě jedna otázka. Která to bude?“

Několik těch, kteří drželi ruku nahoře, ji nechalo klesnout a dychtivě se obrátilo k chlapci, jehož Randžít viděl ve společnosti svého souseda Juda. Promluvil hned, jako by čekal na svou šanci. „Doktore Vorhulste,“ řekl, „několik z nás by chtělo znát váš názor na něco. To, co říkáte, často zní, jako byste si myslel, že inteligentní život by mohl být v Galaxii poměrně běžný. Myslíte si, že je to pravda?“

Vorhulst se na něj tázavě podíval. „No tak, chlapci! Jak mám vědět, že někteří z vás nemají švagry, kteří pracují jako novináři? A když řeknu, co chcete, abych řekl, jak se ten článek bude jmenovat? ,Univerzitní hvězdář tvrdí, že lidstvu budou konkurovat nesčetné rasy mimozemšťanů‘?“

Chlapec se nechtěl vzdát. „Vy si to myslíte?“

Vorhulst si povzdechl. „Tak dobrá,“ řekl. „Je to slušná otázka a já vám na ni slušně odpovím. Nevím o žádném vědeckém důvodu, proč by v naší Galaxii nemohl existovat určitý počet, možná docela velký počet planet, na nichž se vyskytuje život, a nevím ani o žádném vědeckém důvodu, proč by se na určitém počtu z nich nemohly vyvinout vědecky vyspělé civilizace. To je pravda. Nikdy jsem to nepopíral. Samozřejmě,“ dodal, „nemluvím o vašich superbytostech z komiksu, kteří chtějí udělat z nás lidí své otroky, nebo nás možná úplně vyhladit. Jako – jak se jmenovali? Supermanovi nepřátelé, které jeho otec zajal, než planeta explodovala, a posadil je do

kosmického vězení, které vypadalo jako nějaké krychlové těžítko, jenže něco se stalo a oni všichni unikli?“

Hlas ze zadní řady už vykřikoval: „Myslíte generála Zoda?“ A další hlas dodal: „A tu holku, Ursu.“ Načež se připojil půltucet dalších: „A Non!“

Profesor jim všem věnoval široký úsměv. „Rád vidím, že tolik z vás je tak zběhlých v klasice. V tomhle mi každopádně můžete věřit. Takoví neexistují. Žádní šerední mimozemšťané z vesmíru se nás nerozhodnou vyhladit, a teď se odsud pakujme, než na nás zavolají univerzitní policii.“

Doktor Joris Vorhulst sice nikdy neslyšel o Velegalaktikářích ani o žádném z jejich podřízených druhů – a s největší pravděpodobností by odpověděl hodně jinak, kdyby o nich slyšel – ale po formální stránce měl v tom, co řekl, stále celkem pravdu. Zádní kosmičtí mimozemšťané o vyhlazení lidstva nerozhodnou. Jediní kosmičtí mimozemšťané, které to zajímalo, už takové rozhodnutí učinili a pak přešli k zábavnějším záležitostem.

Motivací Velegalaktikářů k tomu, aby si na trávník nepouštěli nepřátelské druhy, nebyla nějaká představa o životě v míru a přátelství. Usilovali o takovou existenci, kdy je bude co nejméně věcí odvádět od jejich hlavních zájmů, a dosáhli jí. Některé z těchto zájmů souvisely s jejich plány na ideální galaktické prostředí, jež měli jistou šanci vybudovat za dalších deset nebo dvacet miliard let. Jiné zájmy měly blíž k tomu, co by lidé mohli nazvat smyslem pro krásu.

Pro Velegalaktikáře bylo mnoho věcí „krásných“, včetně toho, co by lidé popsali jako číslování, jaderná fyzika, kosmologie, strunová (nestrunová) teorie, kauzalita a mnoho jiných oblastí. Ve své radosti z fundamentálních stránek přírody byli schopní strávit století – tisíciletí, pokud se rozhodli – úvahami o bohatých spektrálních změnách, jak některé samostatné atomy ztrácely jeden po druhém své orbitální elektrony. Nebo mohli studovat rozložení prvočísel větších než 10^{50} , nebo pomalé zrání hvězd od chomáček plynu a řídce rozptýlených částic přes zážeh nukleárního hoření po závěrečnou fázi

chladnoucího bílého trpaslíka nebo opět oblaku řídkého plynu a částic.

Jistě, měli jiné starosti. Jednou byl například jejich projekt na zvýšení poměru těžkých prvků vůči původnímu vodíku v chemickém složení Galaxie. (Měli pro tento program dobrý důvod, ne však takový, jaký by současní lidé dokázali pochopit.) Další jejich starosti byly pro takové jako lidstvo ještě méně srozumitelné. Ale ano, skutečně měli potlačování potenciálně nebezpečných civilizací za něco, co stojí za to dělat.

Proto si informace související s planetou Zemí žádaly akci. Jejich příkaz k zastavení aktivit odvyšílaný lidstvu loudavou rychlostí světla, dělily od cíle ještě roky. Ale to nebude stačit. Vlastně to nebude mít vůbec žádný praktický význam, protože situace si žádala naléhavější krok. Tito povýšenečtí dvounozí obratlovci nejenom ovládali techniku jaderného štěpení a syntézy do takové míry, že byli schopní vytvořit nepříjemné zbraně, ale mohli také stavět na rozsáhlém celoplanetárním zbrojním průmyslu. Situace byla ještě mrzutější, než se Velegalaktikáři původně domnívali, a oni mrzutosti nesnášeli dobře.

Rozhodli se s touto konkrétní mrzutostí skoncovat.

Když Velegalaktikáři chtěli předat pokyn jedné ze svých podřízených ras, měli k dispozici několik doručovacích systémů. Například obyčejné rádio, sice účinné, ale mučivě pomalé. Žádný elektromagnetický signál – světlo, radar a podobně – se nemohl pohybovat vyšší rychlostí, než bylo milované „c“ Alberta Einsteina, což znamenalo absolutní rychlostní maximum nějakých tři sta tisíc kilometrů za sekundu. Velegalaktikáři vyvinuli určitá rychlejší zařízení, která se protahovala smyčkami v relativitě, byla však nanejvýš čtyřikrát nebo pětkrát rychlejší.

Samotní Velegalaktikáři – nebo každý jejich oddělitelný zlomek – však jakožto nepopsatelné nebaryonické bytosti žádnými takovými omezeními netrpěli. Z důvodů spojených s geometrií desetirozměrného časoprostoru se jejich cestování skládalo z řady skoků z „a“ do „b“, z „b“ do „c“ a z „c“ pak možná přímo k jejich cíli. Cestovní čas však byl pro každý takový skok vždycky nula, ať to

byla vzdálenost v průměru protonu nebo z jádra Galaxie po nejodlehlejší spirální rameno.

Přistoupili tedy k nepříjemnému kroku a oddělili ze sebe jeden zlomek, aby doručil instrukci Jedenapůlkám. Jedenapůlky tak dostaly rozkazy k přesunu téměř ve stejném okamžiku, kdy se Velegalaktikáři rozhodli je vydat. A jelikož Jedenapůlky předpokládaly, jaké rozhodnutí to bude, byly už v době, kdy rozkazy přišly, v plné polní.

Jedenapůlky neviděly žádný důvod k prodlevě. Jejich invazní armáda byla fakticky připravená k vyslání. A tak ji vyslali.

Jedenapůlky ovšem byly zcela hmotné a neměly tak výjimku z pravidla rychlosti světla. Uběhne přibližně jedna lidská generace, než armáda dosáhne svého cíle a nežádoucí druh vyhladí. Ale byla už na cestě.

6 MEZITÍM ZPÁTKY NA ZEMI

Situace se pro Randžíta Subramanjana vyvíjela pozitivně – tedy pokud se nepočítá fakt, že Gamini byl stále devět tisíc kilometrů daleko a v případě Randžítova otce by vyšlo skoro nastejno, kdyby tak daleko byl. A žhavější půda byla opět v Iráku, kde svalnatí křesťanští hrdlořezové s útočnými puškami hlídali jeden konec mostu, na který nechtěli vpustit islamisty, a na druhé straně střežili most stejně robustní islamisté, kteří nechtěli, aby křesťané znečišťovali jejich stranu řeky.

Takových věcí se dělo mnoho, ale určitě to nebyly ty, které by v Randžítovi probouzely nějaké dočasné štěstí.

Takové věci však přece jen existovaly. Základy astronomie ho nejenom bavily, měl v nich i výborné výsledky. I v nejhorším testu dosáhl přes pětáosmdesát procent a s přízní svého učitele (měřitelné tím, jak Randžíta chválil při otázkách a diskusi) na tom byl možná ještě líp. Doktor Vorhulst samozřejmě našel způsob, jak pochválit skoro všechny ostatní ve třídě. Randžít došel k závěru, že to není jen tím, že byl shovívavý nebo líný učitel. Pravděpodobnější bylo, že se na jeho přednášky nepřihlásil nikdo, koho nefascinovala představa, že se někdy dočká toho, jak se lidé vydají některé z těch bizarních světů navštívit. Když Randžít potřetí dosáhl v testu plných sta procent, poprvé ho napadlo, že by možná skutečně mohl mít kvality studenta, na něhož je otec pyšný.

Proto se experimentálně pokusil brát trochu vážněji také další své předměty. Prošel si seznam četby, za niž jeho učitel filozofie započítával mimořádné kredity, a vybral si knihu, která měla alespoň zajímavý titul. Když si však velké dílo Thomase Hobbesa *Leviathan* odnesl domů, jeho zájem rychle vyprchal. Opravdu Hobbes tvrdil, že lidská mysl je jako stroj? Randžít si nebyl jistý. Nedokázal se orientovat ani v rozdílu mezi *meritum congrui* a *meritum condigni*. A i když si byl poměrně jistý, že ví, o čem Hobbes mluví, když velebí

„křesťanský stát“ jako nejvyšší formu vlády, nebyla to představa, která by byla pro zarputile agnostického syna velekněze v hinduistickém chrámu přitažlivá. Když na to přijde, nebylo v Hobbesovi nic, co by se příliš vztahovalo k životu někoho, koho Randžít znal. Mrzutě odnesl knihu zpátky do knihovny a zamířil zpět do svého pokoje. Nechtěl nic víc, než si jen v klidu hodinku zdřímnout.

Našel dva dopisy, které tam na něj čekaly. Jeden byl v obálce s jemnou texturou a vyraženým zlatým emblémem univerzity. Randžít se domníval, že to s největší pravděpodobností bude oznámení od správců studijního účtu, že jeho otec uhradil ubytování na další čtvrtrok. Ale druhý byl z Londýna a tudíž od Gaminioho. Randžít obálku ihned roztrhl.

Jestli doufal, že zprávy od Gaminioho rozjasní tento neuspokojivý den, čekalo ho další zklamání. Nerozjasnily. Dopis byl krátký a na žádném místě neříkal, že se Gaminimu po něm stýská. Hovořil především o návštěvě inscenace jedné z méně zábavných Shakespearových komedií v místě zvaném Barbican. Gamini psal, že režisér z nějakého důvodu oblékl všechny účinkující do jednotvárné bílé, takže on ani Madge nebyli polovinu doby schopní rozeznat, kdo vlastně mluví.

Když Randžít sáhl po dopisu s univerzitním znakem, uvědomil si, že je to potřetí, možná počtvrté, co se Gamini o této osobě jménem Madge zmínil. Ještě když vytahoval dopis na stejném smetanově žlutém papíru, z jakého byla obálka, uvažoval o možných důsledcích tohoto faktu, pak ale pustil Gaminioho selhání rychle z hlavy. Papír nesl znak proděkana pro studijní záležitosti a stálo na něm:

Prosím, dostavte se do kanceláře proděkana příští úterý ve 14.00. Údajně jste v průběhu právě skončeného školního roku protiprávně používal počítačové heslo člena pedagogického sboru. Vyzýváme Vás, abyste s sebou přinesl veškeré dokumenty nebo jiné materiály, které považujete pro toto obvinění za důležité.

A byl podepsán proděkanem pro studijní záležitosti. Podle jmenovky byla děkanova sekretářka Tamilka, což bylo povzbudivé, ale zároveň

byla stejně stará jako Randžítův otec. Tvářila se chladně. „Jste očekáván,“ oznámila mu. „Můžete jít přímo do soukromé kanceláře pana proděkana.“

Randžít ještě nikdy neměl příležitost proděkana pro studijní záležitosti navštívit. Ale věděl, jak vypadá – v materiálech fakulty na domovských stránkách univerzity byla jeho fotografie – a starší muž, který četl noviny u obrovského mahagonového stolu, nebyl určitě on. Muž však noviny odložil a vstal, ne zrovna s úsměvem, ale určitě bez výrazu soudce kata, který Randžít očekával. „Pojďte dál, pane Subramanjane!“ zvolal. „Posad'te se. Jsem doktor Denzel Davoodbhoy, vedoucí katedry matematiky, a jelikož matematické záležitosti zřejmě hrají v tomto případě významnou roli, pan proděkan mne požádal, abych tento rozhovor uskutečnil za něj.“

Nebyla to otázka a Randžít neměl ponětí, jaká reakce by byla ta správná. Jednoduše na matematika dál hleděl s výrazem, u nějž doufal, že vyjadřuje zdvořilý zájem, ne však přiznání viny.

Nezdálo se, že by to doktoru Davoodbhoyovi vadilo. „Nejdřív vám musím položit několik formálních otázek,“ řekl. „Použil jste heslo doktora Dabareho, abyste získal peníze, na které jste jinak neměl nárok?“

„To určitě ne, pane.“

„Nebo abyste změnil své známky z matematiky?“

Tentokrát se Randžít urazil. „Ne! Chci říct, že něco takového bych nikdy neudělal, pane!“

Doktor Davoodbhoy přikývl, jako by obě odpovědi očekával. „Snad mohu říci, že nebyl předložen žádný důkaz, který by některému z obvinění nasvědčoval. A konečně, jak přesně jste získal jeho heslo?“

Randžít neviděl žádný důvod, proč by se měl snažit něco skrývat. Doufal, že dělá správně, a tak začal svým zjištěním, že učitel bude na dlouhodobé návštěvě mimo zemi, a skončil návratem k počítači v knihovně, kdy zjistil, že řešení na něj čeká na obrazovce.

Když skončil, Davoodbhoy si ho chvíli mlčky prohlížel. Pak řekl: „Víte, Subramanjane, v kryptografii byste mohl mít budoucnost. Byla by to lepší šance než dál trávit život snahou dokázat Fermatovu poslední větu.“

Podíval se na Randžíta, jako by čekal odpověď. Randžít se nerozhodl mu nějakou poskytnout, a tak Davoodbhoy dodal: „Nejste totiž jediný. Když jsem byl ve vašem věku, také jsem se o poslední větu zajímal, jako každý jiný student na světě, který má matematiku jako hlavní obor. Je podmanivá, že? Jenže když jsem byl o něco starší, vzdal jsem to, protože – vy to přece víte, ne? Protože je hodně pravděpodobné, že Fermat nikdy neměl ten důkaz, o němž tvrdil, že ho má.“

Randžít se nechtěl nechat nachytat, proto zůstával u zdvořilého zájmu a ústa měl zavřená. „Chci říct,“ dodal Davoodbhoy, „podívejte se na to takto. Patrně víte, že Fermat strávil mnoho času až do dne své smrti tím, že se snažil dokázat platnost své věty pro třetí, čtvrté a páté mocniny. Zamyslete se nad tím! Má nějaký smysl to dělat? Pokud už ten člověk měl obecný důkaz, že pravidlo platí pro všechny exponenty větší než dvě, proč by si dával tu práci a snažil se dokázat několik izolovaných příkladů?“

Randžít zatnul zuby. Byla to otázka, kterou si za temných nocí a dnů, jež přinášely jen zklamání, sám dosti často kladl. A ani on na ni nikdy nenašel dobrou odpověď. Davoodbhoyovi poskytl ne zcela dobrou odpověď, kterou se obvykle pokoušel uspokojit: „Kdo ví? Jak se může někdo jako vy nebo já snažit uhodnout, proč se intelekt jako Fermatův vydal cestou, která se mu zlíbila?“

Matematik se na něj podíval s výrazem, který poněkud připomínal shovívavost, ale do jisté míry také připomínal uznání. Povzdechl si a roztáhl ruce. „Zkusím vám nabídnout jinou teorii toho, co se stalo, Subramanjane. Dejme tomu, že v roce – kolik to bylo, 1637? – v roce 1637 Monsieur Fermat právě dokončil to, co považoval za důkaz. Později v noci, když se uspával čtením knih ve své knihovně, dejme tomu, že se prostě neudržel a v záchvatu nevázanosti napsal do své knihy tu poznámku.“

Na chvíli se odmlčel a věnoval Randžítovi dlouhý pohled, který se dal označit jedine jako tázavý. Když však pokračoval, jeho tón by se stejně jako pro studenta, který čeká, že bude pokárán, hodil pro respektovaného kolegu. „Pak předpokládejme, že si někdy později důkaz znovu prošel, aby si jej zkontroloval, a zjistil, že obsahuje fatální chybu. Nebylo by to přece poprvé. Stejný osud totiž potkal už

jiné jeho ‚důkazy‘, které byly chybné, jak později přiznal.“ Naštěstí nevyžadoval od Randžíta odpověď a hned pokračoval: „Pokusil se tedy svůj důkaz všemi možnými způsoby opravit. Bohužel se mu to nepodařilo. Aby se pokusil ze svého omylu něco zachránit, pustil se do skromnějšího úkolu dokázat platnost věty pro jednodušší případ, jako p se rovná třem, což se mu podařilo, a pro p se rovná čtyřem, což se mu opět podařilo. Nikdy nezískal důkaz pro příklad, že p se rovná pěti, ale pořád si byl dosti jistý, že existuje. V tom měl také pravdu, protože po Fermatově smrti to dokázal někdo jiný. A celou tu dobu jeho poznámka v Diofantovi seděla na polici v jeho knihovně. Jestli si vůbec někdy vzpomněl, že to napsal, říkal si, že by se k tomu nejspíš měl vrátit a ten špatný odhad vymazat. Jenže jaká byla koneckonců šance, že to někdy někdo najde? A potom, když zemřel, se někdo prohrabával jeho knihami a skutečně to našel... a nevěděl, že ten slavný muž změnil názor.“

Randžít nezměnil výraz.

„Je to naprosto logická teorie,“ uznal. „Jenže já prostě nevěřím, že to tak bylo.“

Davoodbhoy se rozesmál. „No dobře, Subramanjane! Zůstaňme u toho. Jenom to víckrát nedělejte.“ Prolistoval si papíry před sebou, potom pokýval hlavou a složku zavřel. „Teď se můžete vrátit do svých kurzů.“

„Dobře, pane.“ Mladík zvedl svůj batoh, chvíli otálel a pak se zeptal: „Ale budu vyloučen?“

Matematik se zatvářil překvapeně. „Vyloučen? Ale ne, nic takového! Byl to teprve první přestupek. Za takové věci nevyklučujeme, pokud se nejedná o něco mnohem horšího než krádež hesla, a kromě toho, proděkan dostal několik mimořádně pochvalných dopisů na vaši podporu.“ Znovu otevřel složku a probral se papíry.

„Ano. Tady to máme. Jeden je od vašeho otce. Je si poměrně jistý, že jste v podstatě slušný. Jistě, sám o sobě by názor otce na jediného syna nemusel mít velkou váhu, ale je tu ještě druhý dopis. Je téměř stejně pochvalný jako dopis vašeho otce, ale napsal jej někdo, kdo vám není moc blízký, domnívám se, ale kdo má na

univerzitě značný vliv. Je to vlastně právní zástupce univerzity Dhatusena Bandara.“

A teď si Randžít mohl lámat hlavu další hádankou. Koho by napadlo, že Gaminiho otec vynaloží úsilí na to, aby zachránil přítele svého syna?

7 JAK SE TAM DOSTAT

Školní rok se belhavě blížil ke svému konci. Pozoruhodně zrychloval během těch až příliš krátkých období, kdy byl Randžít na přednáškách astronomie, ale zbytek každotýdenního vyučování vůbec nijak nespěchal, aby utekl.

Krátce si Randžít myslel, že snad našel jeden světlý – jakž takž světlý – bod. Vzpomněl si na přednášku o tom, čemu se říkalo hydrosolární plán pro izraelské Mrtvé moře, a vrátil se k té sérii přednášek. Jenže přednášející už mluvil o narůstajícím zasolení mnoha studen v přímořském pásu po celém světě a pak o tom, že některé největší řeky světa ani nedotečou do moře, žádného moře, protože se jejich voda dřív spotřebuje na zemědělství, splachování záchodů ve městech a zalévání trávníků, které mají lidé z města před domem. Víc Randžít nepotřeboval, aby se nechal odradit. Po této přednášce tam přestal chodit.

Dokonce krátce zvažoval, že by se pokusil brát své vzdělání vážně, nebo aspoň předstírat, že je vážně bere. Studium se například dalo považovat za hru, a to takovou, v níž se dá poměrně snadno zvítězit. Vůbec to nepřipomínalo tu neukojitelnou žízeň po vzdělání, která byla charakteristická pro jeho první zasvěcení se Fermatově větě. Ted' stačilo hádat, jaké otázky každý z jeho vyučujících položí v každém testu a vyhledat si odpovědi. Pokaždé se nestrefil, ale na to, aby dostal jen známky, s nimiž mohl pokračovat, ani nemusel.

Nic z toho samozřejmě neplatilo pro Základy astronomie.

Tam doktor Vorhulst dokázal udělat z každé hodiny radost. Jako tehdy, když hovořili o terraformování – to znamená přeměně povrchu planety, aby na ní mohli žít lidé. A pokud byste to chtěli udělat, jak byste se tam dostali, abyste mohli terraformaci provést?

Randžít se chystal odpovědět „raketovými loděmi“. Jeho ruka už byla na pülce cesty nahoru, aby tuto odpověď mohl říct nahlas, když učitel ztuhl uprostřed pohybu. „Chcete říct ‚raketovými loděmi‘, že?“

zeptal se doktor Vorhulst. Mluvil k celé třídě a zejména k přibližně tuctu těch, kteří jako Randžít zvedali ruce. „Dobrá! Zkusme se nad tím maličko zamyslet. Předpokládejme, že chceme začít terraformovat Mars, ale musíme pracovat s absolutním minimem těžkých strojů pro zemní práce. Například jedním hodně velkým rypadlem s hloubkovou lopatou. Jedním buldozerem. Několika dampy střední velikosti. Dostatkem paliva, abychom je mohli provozovat řekněme nějakého půl roku. Každopádně dost dlouho, abychom začali.“ Odmlčel se a upřel zrak na ruku z druhé řady, která vylétla nahoru. „Ano, Janako?“

Chlapec jménem Janaka se horlivě postavil. „Ale, doktore Vorhulste, existuje přece plán na výrobu paliva z marsovských zdrojů, které tam už jsou!“

Profesor mu věnoval rozzářený úsměv. „Máš naprostou pravdu. Janako. Kdyby například pod marsovým permafrostem doopravdy bylo velké množství metanu, jak se mnozí lidé domnívají, mohli bychom jako palivo pálit jej, pokud bychom našli nějaký kyslík, který bychom pálili s ním. Abychom to mohli dělat, potřebovali bychom spoustu další těžké techniky, která by pro provoz potřebovala spoustu dalšího paliva, než by těžební kapacity začaly fungovat.“ Vorhulst se na chlapce přátelsky usmál. „Takže, Janako,“ řekl, „myslím, že kdybys chtěl v blízké budoucnosti rozběhnout nějakou terraformaci, pravděpodobně by sis přece jen chtěl palivo dovézt. Takže se na to podívejme.“

Otočil se k tabuli a začal psát. „Řekněme pro začátek šest nebo osm tun paliva. Pro zemní stroje jako takové – kolik byste řekli, přinejmenším dalších dvacet nebo třicet tun? Abychom těch přinejmenším osmadvacet tun nákladu přemístili z nízké oběžné dráhy kolem Země známé jako LEO na Mars, potřebujeme je naložit do nějaké kosmické lodě. Nevím, jakou by měla hmotnost, ale řekněme, že samotná loď by měla padesát nebo šedesát tun plus palivo, aby se dostala z LEO na Mars.“ Odstoupil, zadíval se na čísla na tabuli a zamračil se. „Obávám se, že máme problém,“ řekl přes rameno třídy. „A všechny ty věci se na nízké oběžné dráze neobjeví jen tak, že? Dřív, než bude loď moci zamířit k Marsu, je musíme na LEO vynést. A já se obávám, že to bude drahé.“

Odmlčel se a se zarmouceným výrazem se rozhlédl po svých studentech. Čekal, že některý z nich naváže, a jedna z dívek to po chvíli udělala. „To proto, že se to musí dostat ze zemského gravitačního pole, že, doktore Vorhulste?“

Věnoval jí široký úsměv. „Přesně tak, Rošini,“ řekl a podíval se nahoru na třídní hodiny, které právě v té chvíli zežloutly. „Takže vidíte, ten první krok je likvidační. Mohli bychom udělat něco, čím bychom ho usnadnili? Příště to zkusíme zjistit. Ale jestli se někdo z vás nemůže dočkat odpovědi už teď, od toho jsou přece internetové vyhledávače.“

A pak, když všichni začali vstávat, řekl: „Málem bych zapomněl, ještě jedna věc. Všechny vás zvů na konci semestru na večírek k sobě domů. Neoblékejte se jinak než do školy a neberte s sebou žádné dárky kromě sebe. Ale hlavně přijďte! Jestli to neuděláte, raníte city mé matky.“

Jednou z věcí, které se Randžítovi na jeho učíteli líbily nejvíc – kromě tak nečekaných, překvapivých radostí jako večírky na ukončení školního roku – bylo to, že doktor Vorhulst fakticky netrávil mnoho času normálním učením. Když na konci každé přednášky řekl studentům, čeho se bude týkat další hodina, velice dobře věděl, že stovka jeho horlivých kosmických kadetů si vyhledá veškeré materiály dlouho předtím, než další hodina začne. (Těch několik, kteří už na začátku tak moc motivovaní nebyli – těch, kteří si dělali falešné naděje, že kurzem proplují a získají snadnou výbornou – buď brzy vypadlo, nebo se nechalo strhnout nadšením svých spolužáků.) Díky tomu si doktor Vorhulst mohl v té příští hodině vždycky hrát.

Tentokrát však Randžít nemohl zamířit k vyhledávačům hned. Měl jiné povinnosti. Nejdříve musel absolvovat smrtelně nudnou hodinu a padesát minut filozofie. Pak rychle zhltnout odporný sendvič a zapít to nějakým vlažným anonymním džusem ze sáčku, což byl oběd, spolykaný ve spěchu, aby stihl autobus ve dvě, který ho zaveze do knihovny.

Jenže hned vedle jídelny stál jeho soused ze Základů astronomie s několika dalšími spolužáky a měl pro Randžíta novinu. „Tys neslyšel, co doktor Vorhulst slíbil pro naši příští přednášku? Právě

jsem říkal kamarádům poslední zprávy. Jde o ten Arcutanovův projekt. Podle Vorhulsta je možné, že se ten projekt bude stavět přímo tady! Na Srí Lance! Světová banka totiž právě oznámila, že obdržela žádost o financování studie srílanského terminálu!“

Randžít právě otevíral ústa, aby se zeptal, co to všechno znamená, když se ozval jeden z dalších: „Ale tys přece říkal, že to možná neprojde, Jude!“

Jude se náhle zatvářil zkroušeně. „To je pravda,“ připustil. „Kvůli tomu, že ti pitomí Američané, pitomí Rusové a pitomí Číňané mají všechnu moc – a taky všechny peníze. Je dosti pravděpodobné, že to nepodpoří, protože jakmile by Arcutanovův výtah začal fungovat, mohla by mít vlastní kosmický program každá podělaná zemička na světě. Dokonce i my! A jejich monopol bude v háji! Nemyslíte?“

Randžíta zachránil před trapným přiznáním, že na to neumí odpovědět – že hlavně nemá pořádnou představu, o čem Jude mluví – sílící hlad skupiny Sinhálců. A pak v knihovně – vyhledávače fungovaly – do sebe začal nasávat informace vysokou rychlostí. A čím víc se dozvídal, tím víc se ho zmocňovalo stejné vzrušení jako Juda. Ten těžký první krok, jak se dostat z povrchu země na LEO? S Arcutanovým orbitálním výtahem to nebyl vůbec žádný problém!

Jistě, od studií proveditelnosti bylo ještě daleko k opravdové kabině, do které by člověk mohl naskočit a nechat se vysokou rychlostí vyvézt na nízkou oběžnou dráhu kolem Země, aniž k tomu byly zapotřebí milionlitrové oceány výbušného tekutého paliva. Ale mohlo k tomu dojít. Bylo pravděpodobné, že k tomu dříve nebo později dojde, a pak by dokonce i Randžít Subramanjan mohl být jedním z těch šťastlivců, kteří obletí Měsíc, vydají se na výlet mezi Jupiterovy oběžnice nebo se dokonce projdou po beznadějně vyprahlých pouštích Marsu.

Podle toho, co Randžítovi obstaraly internetové vyhledávače, dostal ten nápad při pohledu na pařížskou Eiffelovu věž už v roce 1895 první ruský myslitel, který se vesmírnými lety zabýval, Konstantin Ciolkovskij. Prohlásil, že by bylo dobré dostat kosmickou loď na oběžnou dráhu tak, že by se postavila opravdu vysoká věž se zabudovaným výtahem, a tato loď by se nejdřív vyzvedla nahoru, než by byla vypuštěna do volného prostoru.

Ale v roce 1960 si Ciolkovského knihu přečetl leningradský inženýr Jurij Arcutanov a rychle pochopil, že takový plán by nefungoval. Stejně poučení udělali už dávno staří Egypťané – stejně jako o několik tisíc let později na opačné straně světa Mayové. To poučení znělo, že to, jak vysokou věž nebo pyramidu je možné postavit, má své omezení, a toto omezení určuje tlak.

Ve stavbě založené na tlaku – což je prakticky každá stavba, která se buduje od země nahoru – musí každé patro nést tíhu všech pater nad sebou. Pro dosažení nízké oběžné dráhy by to byly stovky pater a takové tíže by neodolal žádný myslitelný stavební materiál, aniž by se rozdrolil.

Arcutanova geniální myšlenka byla v tom, že tlak je jen jeden z možných způsobů, jak stavět. Dalším stejně funkčním způsobem je napětí.

Z pohledu technika, který měl k dispozici pouze materiály z poloviny dvacátého století, byla stavba založená na napětí – nebo tvořená lany připevněnými například k nějakému tělesu na oběžné dráze – teoreticky elegantní, ale prakticky nerealizovatelný nápad. Ale kdo může tvrdit, namítal Arcutanov, že to nedokážou vysoce vyspělé lanové materiály, které se třeba podaří vyvinout za několik desítek let?

Když se tu noc Randžít konečně dostal do postele, usmíval se – a usmíval se dokonce i ve spánku, protože poprvé po dosti dlouhé době našel něco, čemu opravdu stálo za to se usmívat.

Usmíval se ještě i další den ráno u snídane a počítal hodiny (bylo jich skoro sto čtyřicet) do další přednášky Základů astronomie. V Randžítově hlavě nebylo pochyb o tom, že jeho hodiny astronomie jsou nejjasnějšími okamžiky jeho akademického roku...

Jestliže to tak je, proč si nezměnit hlavní studijní obor z matematiky na astronomii?

Přestal kousat na dost dlouho, aby si to rozmyslel, ale k žádnému uspokojivému závěru nedošel. Měl v hlavě něco, co mu nechtělo dovolit, aby se matematiky oficiálně vzdal. Právem či neprávem to příliš budilo dojem, jako by vzdával také Fermatovu větu.

Na druhé straně bylo dosti zvláštní – jak poukázala studijní poradkyně při jedné ze schůzek, které byl ochotný s ní absolvovat – mít jako hlavní obor matematiku a nechodit na žádné matematické kurzy.

Randžít věděl, co s tím dělat, a měl na to celé volné dopoledne. Jakmile byla poradkyně ve své kanceláři, Randžít šel za ní, aby si s ní své postavení vyjasnil, a v poledne byl už opožděně zaregistrován do kurzu základní statistiky. Proč statistiky? Byl to koneckonců jeden z oborů matematiky. Jenže když začne do kurzu chodit tak pozdě, jak to bude fungovat? Randžít poradkyni ujistil, že to nebude žádný problém; neexistoval univerzitní matematický kurz, do něhož by pro něj nebylo hračkou proniknout. A tak Randžít do oběda vyřešil aspoň jeden ze svých problémů, byť to byl problém, který ve skutečnosti nepovažoval za dost důležitý, aby stál za řešení. Celkově vzato se Randžít pustil do svého nudného oběda docela vesele.

Pak se to zvrhlo.

Nějaký pitomec nechal místo polohlasné hudby, kterou byli univerzitní studenti ochotní při jídle snášet, nahlas puštěné zprávy z rádia. Vypadalo to, že nikdo neví ani to, jak je vypnout.

Samozřejmě se muselo stát, že hlavními zprávami toho dne byly přesně ty informace, které Randžít nechtěl slyšet, protože takové byly prakticky všechny zprávy, jež ze světa přicházely.

Ale když teď byly puštěné, Randžít je svědomitě poslouchal. Jak se dalo čekat, byly to špatné zprávy – všechny drobné války dál bujely a s novými to vypadalo slibně, jako vždycky. A pak hlasatel přešel na místní události z Colomba. Ty pro Randžíta nebyly tak zajímavé, dokud ho neupoutalo jedno slovo. To slovo znělo: „Trincomalee“.

Pak té zprávě věnoval veškerou svou pozornost. Zdálo se, že nějakého muže z Trincomalee zastavila policie, protože ve své staré dodávce odmítl uvolnit cestu policejnímu vozu se zapnutou sirénou. (Policisté v autě se ve skutečnosti jeli někam naobědvat.) Když muže zastavili, přirozeně se v dodávce porozhlédli. Tak se stalo, že ho přistihli s nákladem toustovačů, mixérů a dalších drobných domácích spotřebičů, u nichž nedokázal dobře vysvětlit, jak se v jeho držení ocitly.

Randžít zastavil lžici s rýží na půli cesty k ústům, právě když moderátor zpráv zmínil jméno podezřelého. Kirthis Kanakaratnam.

Ted' na tom byl Randžít hůře než předtím. Nedokázal to jméno zařadit. Bylo mu mlhavě povědomé, ale odkud? Ze školy? Z otcova chrámu? Mohlo to být prakticky odkudkoli a Randžít, ať se snažil sebevíc, si k tomu jménu nedokázal přiřadit obličej. V pozdějším podrobném zpravodajství, dlouho po obědě, když už to Randžít málem vzdal, řekli, že podezřelý má manželku a čtyři malé děti.

V skutečnosti ti do toho nic není, říkal si Randžít. Ale nebyl ve svém přesvědčování úspěšný, protože pokud si nebyl jistý tím, kdo je tenhle Kirthis Kanakaratnam, jak mohl vědět, že to není někdo, kdo byl v nějakém kontextu přítelem?

Proto Randžít zavolal na policii. Vytočil číslo jejich hlavního velitelství a udělal to z telefonu v té části univerzitního areálu, kterou málokdy navštěvoval. Hlas patřil ženě, jež nebyla mladá a neměla ve zvyku podávat informace. Vězeň jménem Kirthis Kanakaratnam? Ano, možná. V různých colombských věznicích měli mnoho lidí, kteří navíc ne vždycky uváděli své pravé jméno. Mohl by volající k této osobě poskytnout další informace? Například jména nějakých jeho společníků? A byl s ním sám volající v příbuzenském poměru? Nebo s ním spolupracoval na nějakém podniku? Nebo...

Randžít telefon tiše zavěsil a opustil oblast. Ve skutečnosti nepředpokládal, že se chodbou každým okamžikem přiřítí jednotka colombské policie. Ale zároveň si zdaleka nebyl jistý, že to neudělá, a neviděl důvod, proč tam čekat, aby to zjistil.

Když se Randžít tu noc vrátil do svého pokoje, čekala na něj druhá nejlepší věc po Gaminiho fyzické přítomnosti, e-mail z Londýna. Také tam měl zprávu, že volal jeho otec a chce, aby mu Randžít zavolal zpátky – což Randžítovi připadalo jako velice dobrá novinka, poněvadž se zdálo, že otec je ochotný s ním znovu hovořit – ale stejně se nejdřív podíval na e-mail od Gaminiho.

Gamini dával všemožně najevo, že se má v Londýně báječně. Zrovna včera (psal) si zašel do areálu londýnské University College, protože Madge mu řekla, že mu tam chce něco ukázat. A ano, bylo to zajímavé, pokud se člověk rád dívá na mrtvá – dokonce dávno mrtvá

těla, protože to, co tam ukazovali, byla navoskovaná a mumifikovaná mrtvola anglického militaristického filozofa z doby před dvěma sty lety, Jeremyho Benthama. Gamini říkal, že je tam pořád, ale většinou zamčená v dřevěné skříni, o níž Bentham říkal, že je to jeho „Auto-ikon“. Jeden beznadějně zamilovaný univerzitní asistent skříň pro Madge zvlášť odemkl, aby jí udělal radost. Tenhle Bentham, vysvětloval dál Gamini, byl myslitel z počátku devatenáctého století, který skutečně předběhl svou dobu, dokonce jednou sepsal důkladně promyšlenou argumentaci za větší toleranci – vlastně aspoň nějakou toleranci – k homosexuálům. Bentham byl revolucionář, dodal Gamini, ale byl také poněkud opatrný. Argumentaci nezveřejnil. Zamkl ji a zůstala zamčená půldruhého století, dokud ji někdo v roce 1978 konečně nevydal.

Tou dobou už začínal mít Randžít Jeremyho Benthamu pomalu dost a zároveň byl lehce zvědavý, proč mu Gamini tohle všechno vypráví. Mohlo být důvodem to, že Bentham byl jednou z prvních významných osobností, která psala o homosexuálech s určitým porozuměním? A pokud ano, jak to Gamini myslel, co si z toho měl Randžít vzít? Určitě nešlo o to, že by se některý z mladíků považoval za homosexuála, protože tak to rozhodně nebylo.

Zjistil, že mu přemýšlení o tom tématu není příjemné, a pokračoval. Dopis už stejně o mnoho víc neobsahoval. Skupina Gaminioho spolužáků – Gamini se na tomto místě o té Madge výslovně nezmínil, ale Randžít by byl ochotný vsadit velkou sumu, že ve skupině byla – si udělala jednodenní výlet do Stratfordu nad Avonou. A pak, úplně na konci, v krátkém dodatku, byla ta velká novina: „Jo, poslouchej, musím chodit do nějakých letních kurzů, ale táta chce, abych letos v létě přijel na pár dní domů a mohl tak ještě jednou vidět babičku, než nás opustí. Prý je na tom špatně. Takže se na chvíli vrátím na Srí Lanku. Kde budeš? Nevím, jestli budu mít čas zajet do Trinka – ale co kdybychom se někde potkali?“

No nebyla to skvělá zpráva? Ovšemže byla. A jediné, co zbrzdilo Randžítův tichý jásot, byla skutečnost, že bylo třeba zavolat zpátky otci.

Randžítův otec zvedl telefon po prvním zazvonění. A také hlas měl veselý, když řekl: „Ach, Randžíte“ – láskyplně, spokojeně –

„proč máš před svým otcem tajemství? Neřekl jsi mi, že Gamini Bandara odjel do Londýna!“

Sice tam nebyl nikdo, kdo by to mohl vidět, ale Randžít obrátil oči v sloup. Jestli otci tu zprávu nesdělil, bylo to téměř výhradně proto, že věřil, že se otcovi zvědové postarají o to, aby se k němu donesla. Překvapující na tom bylo jediné to, že to trvalo tak dlouho. Randžít chvíli uvažoval, jestli se má nebo nemá zmínit, že Gamini přijede alespoň nakrátko domů, ale pak došel k závěru, že nebude dělat práci za kolejný personál. Obezřetně řekl: „Ano, chodí tam do školy. Na Londýnskou ekonomickou univerzitu. Myslím, že podle jeho otce je to nejlepší škola na světě.“

„A já tomu věřím,“ přisvědčil otec, „přínejmenším pro jisté druhy studia. A chápu, že ti jistě chybí, Randžíte, ale musím říct, že to do značné míry řeší můj hlavní problém. Nikomu nebude ležet v hlavě tvá blízkost se sinhálským chlapcem, když je mezi vámi oceán, nebo dokonce dva.“

Randžít nevěděl, co má na to říct, a rozumně neřekl nic. Jeho otec pokračoval: „Skutečně jsi mi velice chyběl, Randžíte. Můžeš mi odpustit?“

Na to si Randžít nepotřeboval promýšlet odpověď. „Mám tě rád, táto,“ řekl hned, „a odpouštět není co. Chápu, proč jsi musel udělat to, co jsi udělal.“

„Takže přijedeš na letní prázdniny sem do Trinka?“ zeptal se otec.

Randžít ho ubezpečil, že po ničem netouží víc, ale začínal mít nepříjemný pocit. Rozhovor začínal být dusný. Byl rád, když si vybavil otázku, na kterou mu otec mohl být schopen odpovědět. „Táto? V Colombu zatkli jednoho muže z Trinka, Kirthise Kanakaratnama, a já mám pocit, že jsem ho možná kdysi znal. Nevíš, kdo to je?“

Ganéša Subramanjan si zhluboka povzdechl – Randžít nedokázal poznat, jestli proto, že mu otázka nebyla příjemná, nebo proto, že také on uvítal změnu tématu. „Ano, jistě. Kirthis. Copak ty si na něj nevzpomínáš, Randžíte? Můj nájemník. Ten se všemi těmi malými dětmi a manželkou, která na tom zdravotně nebyla nejlíp? Obvykle

pracoval jako řidič autokaru pro některý z hotelů na pláži. Jeho otec dělával příležitostně práce okolo chrámu, než zemřel...”

„Už si vzpomínám,“ řekl Randžít, a skutečně si vzpomněl. Muž, o kterém mluvili, byl malý a stejně tmavý jako samotný Randžít. Žil spolu s rodinou v maličkém domku na okraji pozemků Ganěši Subramanjana. Při neoptimističtějším počítání to byly dohromady tři místnosti pro dva dospělé a čtyři malé děti, bez vnitřního vodovodu a kanalizace. Nejzřetelněji si Randžít vybavoval matku, jak sklíčeně pere dětské oblečení v obrovské plechové vaně, zatímco děti se jí s kňouráním pletou kolem nohou a neúnavně špiní další oblečení i sebe.

Když Randžít telefon položil a přichystal se k spánku, měl ze světa celkem dobrý pocit. Věci byly na dobré cestě. Usmířil se s otcem. Uvidí se s Gaminim aspoň krátce. A záhada ohledně totožnosti toho Kirthise Kankaratnama byla vyřešená, takže o tom muži nebude muset už nikdy přemýšlet, říkal si.

Statistika nebyla tak úplně nudná, jak se Randžít obával. Nebyla to ani velká zábava. Dlouho předtím, než Randžít začal kurz navštěvovat, docela dobře chápal rozdíly mezi průměrem, mediánem a modem a věděl, co je to směrodatná odchylka, a netrvalo mu dlouho, než uměl nakreslit každý histogram, který profesorka chtěla. Ukázalo se však, že profesorka má překvapivě smysl pro humor, a když třídu zrovna neučila, co je číslíkový histogram a další statistické způsoby zobrazení, bylo skoro – přinejmenším občas – stejně zábavné ji poslouchat jako samotného Jorise Vorhulsta.

Ale když se nad tím Randžít zamyslel podruhé, zavrhl to. To zacházelo příliš daleko. Byla to celkem příjemná osoba, ale prostě neměla pro práci takový materiál, jako byly Základy astronomie. Takový jako orbitální výtah a jeho podivuhodné metody.

Ani Arcutanovův výtah nebyl jediný svého druhu. Co (zeptal se jeden ze studentů při jedné hodině astronomie) třeba něco, čemu se říká Lofstromova smyčka? U té není třeba začít tím, že se na oběžnou dráhu umístí nějaký obrovitánský satelit, protože jednoduše

sedí na povrchu Země, odkud vynáší na oběžnou dráhu kosmické kapsle.

Na tomto místě ale doktor Vorhulst začal spekulace studentů brzdit. „Tření,“ řekl stručně. „Nezapomínejte na tření. Vzpomeňte si, co návrat do atmosféry provedl v začátcích se spoustou kosmických plavidel. Kdybyste použili Lofstromovu smyčku, museli byste kapsli urychlit na únikovou rychlost jedenácti kilometrů za sekundu, o níž jsem onehdy mluvil, než byste ji vypustili, a pak by ji tření vzduchu spálilo.“

Odmlčel se a zatěkal pohledem po svých studentech. Výraz měl stejně přátelský jako vždycky, ale bylo v něm mírné jiskření v očích, díky němuž Randžít čekal nějaké překvapení. „Tak co,“ řekl profesor družně, „přišel už někdo z vás mladých astronautů na to, jaký raketový pohon bude vaše loď mít?“

Randžíta nenapadlo nic jiného než obvyklé palivo s oxidačním činidlem. Ale nechal ústa zavřená, protože podle toho, že profesor takovou otázku vůbec nanessl, očekával, že doktor Vorhulst nosí v hlavě něco jiného.

Jeho soused byl na tom stejně, ale zareagoval jinak. „Nemluvíte o chemické raketě, doktore Vorhulste, že ne? O jaké tedy uvažujete? Že by s atomovým pohonem?“

„Dobrý tip,“ řekl učitel, „ale ne, nemyslím, že by raketa s atomovým pohonem byla tou nejlepší variantou, alespoň ne s takovým, jaký myslíš. Jistě, existují návrhy raket poháněných atomovými bombami, které by explodovaly jedna po druhé. Můžeme o nich mluvit, jestli chcete, ale myslím, že jsou dvě lepší možnosti, jak se dostat z LEO na Mars. Obě jsou přizpůsobené potřebám nějakého orbitálního výtahu, který by je dopravil na nízkou oběžnou dráhu kolem Země, protože jsou obě trochu slabé na to, aby něco zvedaly z povrchu Země do vesmíru. Jednou je solární plachta. Tou druhou elektrická raketa.“

V dalších deseti minutách doktor Vorhulst krátce a přesvědčivě zdůvodnil, proč se vyhnout jaderným explozím jakožto pohonu rakety – byl by třeba silný štít, který by astronauty chránil před smrtícím zářením, a vůbec, kdo by chtěl vystřelit do vesmíru několik set atomových bomb? Připustil, že solární plachty mají mnoho

doporučení, ale jsou strašně pomalé a nedá se s nimi příliš manévrovat. Taková elektrická raketa sice také zrychlovala dosti pomalu, ale nepotřebovala žádné zásoby paliva a nevytvářela žádné nežádoucí vedlejší produkty. Odkud se elektřina brala? Možná z palubního atomového reaktoru, připustil Worhulst, ale stejně snadno by to šlo ze solární energie – tedy, ze solární energie ve vesmíru, kde není noc ani zataženo, takže slunce svítí pořád. „A co se s tou elektřinou udělá? Použije se k ionizaci nějakého pracovního média – například plynu jako je xenon – plyn se velice vysokou rychlostí vychrlí z raketových trysek a vy letíte.“

Odmlčel se, aby se nadechl. „Dobrá,“ připustil, „elektrická raketa by příliš rychle neakcelerovala. Ale zrychlovala by tak dlouho, jak by člověk chtěl, a čím déle by zrychlování trvalo, tím by byla výsledná rychlost vyšší. Dalo by se zrychlovat až do poloviny cesty. Pak by bylo možné loď otočit a zpomalovat až do přiletu na místo. Pochopil někdo, co z toho vyplývá?“

Worhulst jim nechal několik okamžiků, aby na to přišli, ale nikomu se to nepodařilo. „Znamená to,“ řekl jim, „že čím delší je vaše cesta, tím vyšší rychlosti dosáhnete. Pro cestu na Měsíc byste elektrickou raketu použít nechtěli. Cesta je krátká, na nabrání velké rychlosti nemáte čas. Ale pro Mars je to optimální. A pro vnější planety, řekněme Uran nebo Neptun, by cesta netrvala o mnoho déle než na Mars! A pokud byste chtěli opravdu letět daleko, řekněme do Oortova oblaku, získáte vším tím zrychlením takovou rychlost, že ta obrovská cesta bude skutečně realizovatelná!“

Pak se zarazil a zahrnul je širokým úsměvem. „No,“ navázal, „nechci vám elektrickou raketu přechválit, protože má jeden vážný nedostatek. A to ten, že žádnou nemáme.“ Nevěnoval pozornost zklamaným povzdechům. „V principu je všeobecně uznávaná, to ano. Ale zatím nikdo žádnou nepostavil, protože když je třeba zahájit let z povrchu Země, nebude fungovat. Potřebuje, aby ji něco nejdříve vyzvedlo na nízkou oběžnou dráhu, a pak se bude moci předvést. Něčím jako je Arcutanovův orbitální výtah, který, jak víte, taky žádný nemáme.“

Smutně se na ně usmál. „Jednou ho mít budeme,“ slíbil. „Pak budeme mít spousty elektrických raket a já se klidně vsadím, že se

nejeden z vás vydá na nejrůznější podivuhodná a nádherná místa. Ale zatím ne, protože momentálně tyto rakety neexistují.“

Což, když se nad tím člověk zamyslel, byla vcelku pravda, přinejmenším pro ten malý objem vesmíru v okolí Země, i když to tak nemělo zůstat dlouho.

Ve skutečnosti bylo o něco dál 154 těchto elektrických raket, které už nabíraly kurz přímo k Zemi, a jedinci na jejich palubě je vůbec nepovažovali za neobvyklé.

Tito jedinci byli Jedenapůlky a putovali (nebo spíš jejich předci) v těchto kosmických lodích od hvězdy ke hvězdě po mnoho, mnoho generací. Úkol byl vždycky do značné míry stejný. Faktem bylo, že Jedenapůlky měly mezi galaktickými inteligentními podřízenými druhy jedinečné postavení.

V podstatě fungovali pro Velegalaktikáře jako nájemní zabijáci.

Nahodilému pozorovateli by Jedenapůlky možná nepřipadaly jako vhodní kandidáti pro takovou práci. Bez štítů a protéz nebyla průměrná Jedenapůlka o mnoho větší než pozemská kočka. Nebylo však pravděpodobné, že by nahodilý pozorovatel Jedenapůlku v takto holém stavu mohl zahlédnout. Nepostradatelné ochranné prostředky Jedenapůlky vážily asi tolik jako polovina jejího těla (odtud jméno Jedenapůlka) a všechny tyto prostředky byly do nejmenšího životně důležité. Některé z prostředků chránily křehkou organickou bytost uvnitř před zářením – ať už šlo o ionizující úniky z jejich jaderných elektráren nebo pozůstatky mnoha válek vedených v dávné minulosti. A dokonce i před smrtelně intenzivními ultrafialovými paprsky, jež vycházely z jejich hvězdy a nebyly už zadržovány ozónovou vrstvou planety, neboť v důsledku dřívějších aktivit už jejich planeta žádnou neměla.

Některé jejich chemické procesory odstraňovaly jedy ze vzduchu, který dýchali, nebo z jídla a vody, které požívali. Některé pouze bránily tomu, aby zešleli z nesnesitelného rámusu, který zahlcoval každou část jejich světa (k čemuž byly třeba clonící zvukové absorbery podpořené frekvenčními rušičkami). Jiné procesory tlumily velice nepříjemné záblesky a záře, které doprovázely průmyslovou výrobu.

Na jejich planetě bylo několik izolovaných míst, kde se Jedenapůlka mohla svléknout do naha a přežít. Byly to oplodnice a porodnice, jakož i místa, kde se vykonávaly léčebné a operační procedury. Nebylo jich mnoho. Jelikož toho, před čím bylo třeba se na té zpustošené planetě chránit, nebo co bylo třeba neutralizovat, bylo tolik, byla taková místa nejenom vzácná, ale i drahá.

Vzhledem k tomuto stavu by se někdo mohl podívat, proč si tvorové tak technicky zdatní jako Jedenapůlky jednoduše nepostavili flotilu kosmických lodí a nezačali nový život na nějaké nenarušené planetě někde jinde ve vesmíru.

Ve skutečnosti to Jedenapůlky udělaly... jednou.

Projekt však nebyl úspěšný. Lodě se podařilo vymyslet a postavit, to všechno bylo v pořádku, dokonce byla nalezena i poměrně příznivá planeta. Ale zasáhli Velegalaktikáři. Poté, co se to stalo, byla akce tak málo úspěšná, že v následujících mnoha tisících letech Jedenapůlky nikdy nenapadlo, že by to zkusily znovu.

8 LÉTO

Celkově vzato byl školní rok zklamáním, ale léto začalo pro Randžíta Subramanjana dobře. Vezměte si například jeho známky. Když byly zveřejněny, nepřekvapila ho gentlemanská trojka, kterou dostal z filozofie (známka z psychologie pro něj nebyla důležitá, protože ho předmět nudil, a proto jej vypustil) a zvlášť ho nepřekvapila, třebaže potěšila, ani jednička z astronomie. Ale jednička ze statistiky byla naprostou záhadou. Randžít se mohl jen domýšlet, že je to výsledek četby pro pokročilé, kterou si naložil, když už se na další krabicový diagram nebo histogram rozptýlu nemohl ani podívat. Knihovna ho zachránila odbornými texty o takových záležitostech, jako byly stochastické metody a bayesovská analýza.

Špatné bylo na konci semestru samozřejmě to, že skončil také kurz astronomie. Ale byla tu aspoň douška v podobě večírku u profesora Vorhulsta doma.

Přesto se do Randžíta začaly vkrádat pochybnosti, když krácel od autobusu na adresu, která byla na jeho pozvánce. Především čtvrt' byla noblesní, tudíž ji neznal, protože se jí s Gaminim při svých potulkách po městě vyhýbali. (Gaminiho rodina žila v této čtvrti také.) A pak, dům Vorhulstových byl nejenom větší, než by měl dům pro jednu rodinu být, ale navíc ho obklopovaly úplně zbytečné sloupové verandy a byl zasazený do nádherně udržované zahrady.

Randžít se zhluboka nadechl, než si otevřel bránu a zdolal těch několik schodů na verandu. První, čeho si všiml uvnitř, byl chladivý vánek ze stropních ventilátorů. To bylo v colombském horku příjemné. Ještě příjemnější ovšem bylo spatřit samotného Jorise Vorhulsta, jak stojí vedle ženy, jejíž rozměry jsou stejně nápadně abnormální jako dům, ve kterém žijí. Profesor přivítal Randžíta mrknutím a přikývnutím. „Randžíte,“ řekl a nasměroval ho dolů, kde stála ta žena, „jsme moc rádi, že jsi přišel. Chtěl bych ti představit Mevrouw Beatrix Vorhulstovou, svou matku.“

Randžít si nebyl jistý, jakým způsobem pozdravit ženu, která je aspoň o tři nebo čtyři centimetry vyšší a o víc než stejné množství kilogramů těžší – a navíc má dokonale světlou pleť – a tak se maličko uklonil. Mevrouw Vorhulstová něco takového nepřipustila. Chytila Randžíta za ruku a stiskla ji. „Milý Randžíte, jsem šťastná, že tě poznávám. Můj syn nemá ve svých třídách oblíbence, ale kdyby měl – prosím, neprozrad’ mu, že jsem to řekla –, určitě bys byl jedním z nich. A měla jsem to potěšení poznat tvého otce. Báječný muž. Pracovali jsme spolu v jedné komisi pro vyjednání příměří, když jsme ještě komise pro příměří potřebovali.“

Randžít věnoval doktoru Vorhulstovi krátký pohled v naději, že se mu dostane nějakého náznaku, co by měl této pohledné, navoněné přírodní síle říct. Žádné pomoci se tam nedočkal. Profesor už vtipkoval se třemi nebo čtyřmi novými hosty, ale Mevrouw Vorhulstová, která si byla Randžítových nesnází dobře vědoma, mu pomohla sama. „Neztrácej čas se starou vdovou,“ poradila mu. „Uvnitř se najde pár hezkých děvčat, nemluvě o věcech k jídlu a pití. Dokonce tam jsou i nějaké ty odporné americké nápoje pro sportovce, na něž si Joris vypěstoval závislost v Kalifornii, ale já bych ti je nedoporučovala.“ Než mu pustila ruku, naposledy ji poplácala. „Ale musíš k nám někdy přijít na večeři, až se Joris vrátí z New Yorku. Bude mít depresi. Vždycky ji má, po každém dalším pokusu přesvědčit OSN, aby něco udělala ve věci Arcutanova výťahu. Ale samozřejmě,“ dodala, to už se však otáčela k dalším hostům, „nemůžeš jim to mít úplně za zlé, že? Lidé se prostě zatím nenaučili, jak hezky táhnout za jeden provaz.“

Když Randžít vstoupil do prostorného salonu, všiml si, že je skutečně přítomno několik hezkých děvčat, třebaže se zdálo, že většina z nich je už zabrána jedním nebo více mladými muži. Kývnutím se pozdravil se třemi nebo čtyřmi spolužáky, ale ze všeho nejvíc ho v té chvíli zajímal dům jako takový. Měl velice málo společného s otcovým skromným domkem v Trincomalee. Podlaha byla z hladkého bílého betonu a stěny přerušovaly dveře, jimiž se vycházelo do rozlehlé zahrady s palmami, plumériemi a lákavým bazénem. Randžít už v rámci přípravných opatření posvačil, takže

hojnost nabízeného jídla, které Vorhulstovi přichystali, pro něj neměla význam. Když procházel kolem amerických nápojů pro sportovce, o nichž Mevrouw Vorhulstová mluvila, otrásl se, ale potěšilo ho, když našel zásobu staré dobré kokakoly. Zatímco se rozhlížel, kde by našel otvírák, zjevil se odnikud sluha, vytrhl mu láhev z ruky, bleskově odstranil zátku a vyprázdnil obsah do vysoké sklenice, už s ledem, která se také zjevila odnikud.

Sluha už byl pryč a Randžít za ním dál mžoural očima, když se z jiného směru ozval ženský hlas: „Bral jsi mu totiž práci. Kdyby si hosté otevírali láhve s kolou sami, nápojového zřízence by mohli propustit. Tak jak se máš, Randžíte?“

Když se otočil, poznal tu mladou burgherskou ženu z nešťastného prvoročnickového kurzu sociologie, Myru – Martu – ne... „Myra de Soyzová,“ doplnila. „Potkali jsme se loni v sociologii a já jsem ráda, že tě vidím znovu. Slyšela jsem, že pracuješ na Fermatově větě. Jak to jde?“

Randžít nečekal, že mu takovou otázku někdo položí, obzvlášť ne mladá žena, která vypadá tak dobře jako tahle. Odpověděl jí vyhybavě: „Bohužel, dosti pomalu. Nevěděl jsem, že se zajímáš o Fermata.“

V její tváři se objevil lehce rozpačitý výraz. „Asi bych musela říct, že zájem jsi ve mně probudil ty. Když jsme se dozvěděli, že jsi ukradl heslo profesorovi matematiky – och, tebe to překvapuje? Samozřejmě se o tom dozvěděly všechny jeho třídy. Myslím, že kdyby nebyl konec semestru, vzniklo by hnutí za tvé zvolení prezidentem ročníku.“ Přátelsky se na něj usmála. „V každém případě jsem se neubránila tomu, aby mi začalo vrtat hlavou, co mohlo člověka jako ty tak posednout – nebo je ‚posedlost‘ příliš silné slovo?“ Randžít, který se s technickým popisem svého prozatím neúspěšného snažení už vyrovnal, pokrčil rameny. „Řekněme třeba,“ pokračovala, „že mi vrtalo hlavou, čím si vysvětlit tvůj silný zájem o nalezení důkazu Fermatova tvrzení. Wilesova práce určitě není to, co Fermat myslel, že? Kdyby jen proto, že skoro každý krok ve Wilesovi pochází z práce, kterou udělal někdo jiný, když už byl Fermat dávno mrtvý, a tudíž ji Fermat nemohl znát... Och, Randžíte, dávej si pozor na svoje pití, prosím tě!“

Randžít překvapeně zamrkal a pochopil, o čem mluví. Obrat, který konverzace vzala, ho tak zaskočil, že dovolil své sklenici s kolou nebezpečný náklon. Narovnal ji a rychle se napil, aby si pročistil hlavu. „Co víš o Wilesově důkazu?“ zeptal se. Už mu nezáleželo na tom, jestli je zdvořilý nebo ne.

Nezdálo se, že by to Myře de Soyzové vadilo. „Vlastně moc ne. Jen tolik, abych měla představu, o co v něm jde. Určitě ne tolik, kolik by asi měl opravdový matematik vědět. Víš, kdo je doktor Wilkinson? Z matematického fóra Drexelovy univerzity? Myslím si, že nejlépe a nejjednodušeji vysvětlil, co Wiles ve skutečnosti dokázal.“

Radžítovy hlasivky momentálně ochromovalo, že sám byl v době, kdy začal o Wilesově důkazu přemýšlet, za analýzu tohoto doktora Wilkinsona skutečně vděčný.

Uvědomil si, že zřejmě ze sebe nějaký zvuk vydal, protože si ho ta de Soyzová tázavě prohlížela. „Chceš mi říct,“ vyjasnil, „že jsi schopná chápat Wilkinsonův komentář?“

„Samozřejmě, že ho chápu,“ řekla mu mile. „Napsal ho velice srozumitelně. Jen jsem si musela přečíst jeho vysvětlení. No,“ přiznala, „bylo to pětkrát. A musela jsem si toho hodně vyhledat v knihách, na něž se odvolává. A nepochybuji o tom, že mi hodně uniklo, ale vážně si myslím, že to přibližně chápu.“ Chvíli se na něj dívala mlčky, než dodala: „Víš, co bych na tvém místě možná udělala?“

Randžít naprosto upřímně řekl: „Nemám ponětí.“

„S žádnou částí Wilese bych neztrácela čas. Podívala bych se na to, co udělali jiní matematici řekněme v prvních třiceti nebo čtyřiceti letech po Fermatově smrti. Rozumíš. Mluvím o práci, která se očekávala, a Fermat o ní něco zaslechl, nebo se na ní možná sám podílel. A... Ach,“ řekla, podívala se Randžítovi přes pravé rameno a náhle změnila téma, „a tady mám svého dlouho ztraceného Briana Harrigana s dlouho opožděným šampaňským.“

Dlouho ztracený Brian Harrigan byl další z těch přerostlých Američanů a přivedl si s sebou hezkou, asi dvacetiletou dívku. Věnoval Randžítovi mikrosekundový pohled. Pak řekl Myře de Soyzové přes prostor zaujímaný Randžítem Subramanjanem, jako by

byl prázdný: „Promiň, zlato, zapovídal jsem se tady s, ech, Devikou? Víceméně v tomhle domě vyrostla a slíbila mi, že mě provede. Je tady několik úžasných stavebních prvků – všimla sis třeba těch betonových podlah? Takže jestli ti to nevadí...“

„Běž,“ řekla Myra. „Nech mi tady to šampaňské, jestli už není teplé, a pak můžeš jít.“

A on šel, zavěšený do té dívky, které neřekla Randžítovi ani Myře de Soyzové jediné slovo.

Nejlepší bylo na odchodu Briana Harrigana to, že zanechal Randžítovi výhradní vlastnictví společnosti této udivující, zarážející a celkově dosti neobvyklé mladé ženy. (I když si byl Randžít celkem jistý, že zase tak mladá není. Minimálně o dva nebo tři roky starší než on, usuzoval. Možná dokonce o víc.) Nepovažoval jejich rozhovor mezi čtyřma očima za nějaké romantické flirtování. Na to, aby udělal ten skok, byl příliš špatně informovaný o tom, co obnáší, když spolu chlapec a dívka chodí, a navíc tu byl ten Brian Harrigan, který jí běžně říkal „zlato“. Stačilo tu a tam lehce naznačit, a de Soyzová mu část obrázku o Brianu Harriganovi doplnila. Nakonec se ukázalo, že to není Američan. Byl Kanaďan. Pracoval pro jeden z těch světových hotelových řetězců, který momentálně nějakým způsobem chystal výstavbu dalšího luxusního hotelu na jedné z pláží v Trincomalee. Tu informaci, která Randžíta zajímala nejvíc, si však nechala pro sebe. Ale řekl si, že ve skutečnosti mu po tom nic není, jestli ti dva spolu spí.

Když Randžít zaregistroval jméno Trincomalee, de Soyzová se zatvářila rozpačitě. „No ovšem! Já jsem úplně zapomněla. Ty jsi tam doma. Znáš ten hotel, o kterém Brian mluvil?“

Randžít přiznal, že prakticky jediné, co o hotelech pro turisty v Trinku ví, je to, že jsou skutečně drahé. Ale potom se ho zeptala na otcův chrám, o kterém, jak se zdálo, toho znovu překvapivě poměrně dost věděla. Věděla, že byl postaven na místě, kterému se říká Šivův svatý kopec, věděla, že patřil – přinejmenším velký chrám, který v roce 1624 vydrancovali Portugalci – k nejbohatším modlitebním stánkům v celé jihovýchodní Asii, s obrovskými zásobami zlata, hedvábí, drahokamů a dalších nejrůznějších věcí, které mniši v

průběhu jeho tisícileté historie nahromadili. Věděla dokonce o tom strašlivém dnu v roce 1624, kdy portugalský velitel Constantine de Sa de Menzes nařídil chrámovému veleknězi odstranit z chrámu vše, co má nějakou cenu, a dopravit poklady k portugalským lodím v přístavu, protože jestli to neudělá, de Sa obrátí na chrám děla své lodě. Velekněz neměl na vybranou. Splnil rozkaz, a de Sa pak stejně chrám rozstřílel tak, že z něj zbyly jen sutiny.

„Aha,“ řekl uznale Randžít, když domluvila. „Ty o té době vážně hodně víš, co?“

Zatvářila se rozpačitě. „Asi ano, ale myslím si, že to, co vím, není úplně stejné jako to, co víš ty. Moji předkové obecně patřili k těm plenitelům.“

Na což Randžít nedokázal zareagovat jinak než dalším: „Aha!“ Vyšli do zahrady s plumériemi a kvetoucím zázvorem a seděli teď družně vedle sebe pod skupinkou palem. Na dohled měli velký bazén Vorhulstových, kde několik Randžítových spolužáků, kteří se nějakým způsobem dostali ke správným plavkám, hrálo vodní volejbal. Jeden ze služebnictva Vorhulstových přinesl Myře nové šampaňské a Randžítovi kolu. Jiní hosté se s Myrou zdravili, když pocházeli kolem, a jeden nebo dva se pozdravili také s Randžítem. De Soyzová přesto nejevila zájem, že by chtěla jejich tête-a-tête ukončit. Neměl jej ani Randžít. Což bylo docela zajímavé, zdálo se mu, protože byl zřídkakdy ochotný natahovat jakýkoli jiný rozhovor s nějakou mladou ženou.

Randžít zjistil, že de Soyzová procestovala se svými rodiči celou Srí Lanku a miluje každý její centimetr. A ji překvapilo, když se od Randžíta dozvěděla, že prakticky nevytáhl paty z Trincomalee, nepočítaje současné období v Colombu a několik školních výletů. „Copak ty jsi nikdy nebyl v Kandy? Nebo jsi neviděl, jak nařezávači šplhají na stromy, aby získali palmovou šťávu, ze které se dělá palmové víno?“ A jeho odpověď byla v obou případech stejná. Ne.

Někdy v té době prošla kolem Mevrouw Vorhulstová, která zjišťovala, jestli je o každého hosta dobře postaráno. „Vypadá to, že vy dva jste spokojení,“ poznamenala, když na ně pohlédla. „Můžu vám něco obstarat?“

„Vůbec nic, teto Beo,“ řekla de Soyzová. „Je to hezká párty.“ A pak, když Mevrouw Vorhulstová odešla, zareagovala na otázku v Randžítově pohledu: „My Burgheři se mezi sebou všichni samozřejmě známe a teta Bea je doopravdy nějakým způsobem příbuzná. Když jsem byla malá, trávila jsem tady zhruba stejně času jako v našem domě a Joris byl pro mě starší bratr, kterého jsem nikdy neměla. Staral se, abych se neutopila, když mě vzal na pláž, a odváděl mě domů, abych si včas zdřímla.“ Potom si všimla stop zmatku v Randžítově obličeji. „Stalo se něco?“

„Jenom to trochu nechápu,“ omluvil se. „Řekla jsi jí Beo. Myslel jsem, že se jmenuje – jak to je – Mevrouw.“

Myra byla dost zdvořilá, aby se neusmála příliš. „Mevrouw jenom znamená holandsky ‚paní‘. Ano, jmenuje se Betarix.“ Potom se podívala na hodinky a zatvářila se ustaraně. „Já tě ale nechci odvádět od přátel. Víš jistě, že by sis raději neskočil do bazénu? Vorhulstovi mají v převlékárnách široký výběr plavek...“

Randžít si byl jistý, o tom nemohlo být pochyb. Nedovedl by říct, jak dlouho by si spolu ještě povídali. Nezdálo se, že by Myra de Soyzová jakkoli spěchala rozhovor ukončit, ale o něco později se o to postaral téměř zapomenutý Brian Harrigan. Připomněl jim svou existenci tím, že do palmového hájku nejdřív nakoukl a pak vstoupil. Vypadal mrzutě. „Všechno jsem tady prohledal a nikde jsem tě nemohl najít,“ řekl Myře.

Vstala a usmála se na něj. „Mně se zdálo, že máš dostatečně postaráno o společnost,“ odpověděla.

„Myslíš tu dívku, která mě provázela? Byla velice ochotná. Je to velkolepý starý dům. Stěny silné na tři stopy, jenom písek, korály a omítka – k čemu by potřebovali klimatizaci? Ty jsi ale vážně zapomněla, že máme rezervaci na večeři?“

Myra zapomněla a omluvila se za to. Řekla Randžítovi, jak moc je ráda, že si spolu tak popovídali, a byla pryč.

Randžít z večírku neodešel. Zůstal, ale zdálo se, že už to není tak zábavné jako předtím. Uvažoval, že by se namočil v bazénu, ale pak ten nápad zamítl. Nějakou chvíli strávil v hloučku studentů, který se vytvořil kolem Jorise Vorhulsta a debatovalo se v něm prakticky o

celém spektru věcí, které rozebírali už ve škole, krátce si přisedl k několika hostům, kteří v malém stanu u zahradní zdi sledovali zpravodajský program v televizi a bavili se o něm. Zprávy samozřejmě zábavné nebyly. V Koreji nějací problémoví Severokorejci vypustili, zřejmě záměrně, v blízkosti hranice mezi severem a jihem smečku divokých a možná vzteklinou nakažených psů. Nepokousali nikoho. Tři psi zahynuli, když jeden šlápl na pozemní minu, a zbytek rychle pokosil kulometem strážní oddíl Korejské republiky. Všichni se shodovali na tom, že se Severní Koreou je třeba něco dělat.

Randžít zjistil, že se mu s těmito cizími lidmi vlastně konverzuje překvapivě snadno – o hrozném stavu světa, o potřebě vybudovat Arcutanovy orbitální výtahy, aby i obyčejní lidé měli nějakou šanci, že se podívají do vesmíru, o tom, jací jsou Vorhulstovi milí lidé a o tuctu dalších témat. Rozpravu ukončilo až to, když hosté začali odcházet. Randžít to pochopil jako znamení, že je čas, aby šel také.

Večírek se mu líbil, obzvlášť jeho první část, a nepochyboval, že to, díky čemu byl tak dobrý, bylo setkání s Myrou de Soyzovou.

Na cestě zpátky na kolej se Randžít přistihl, jak přemýšlí – samozřejmě ne v intencích vztahu chlapců a děvčat – o tom, jaká je Myra de Soyzová zajímavá osobnost. A uvažoval, jak nejlépe by se dal Brian Harrigan zavraždit.

Randžít byl přesto rád, když se na léto vrátil do Trincomalee. Ganěša Subramanjan předpokládal, že jeho syn bude chtít trávit čas novými útoky na ten tajemně neuchopitelný Fermatův hlavolam. Pravdu měl jenom zčásti. Randžít na Fermatovu větu nezapomněl. Neustále mu vyskakovala v hlavě v nevhodných okamžicích, a od chvíle, kdy Myra de Soyzová tyto vzpomínky oživila, častěji než kdy předtím. Ale pokaždé, když se to stalo, se Randžít snažil pustit to z hlavy. Randžít Subramanjan uměl poznat, kdy byl poražen.

V každém případě měl jiné věci, jimiž mohl zaměstnat hlavu. Jeden z mnichů mu řekl, že dole na pláži, kde renovují jeden ze starších hotelů pro turisty, můžou univerzitní studenti na prázdninách získat jednoduchou práci, za niž byly slušné peníze. Randžít se na to zeptal. Taková místa skutečně měli. Randžít Subramanjan jedno

získal a poprvé za osmnáct let svého života si na svou existenci dokázal vydělat.

Práce skutečně nebyla nijak složitá. Technicky se jeho funkce jmenovala „manažer logistiky“. Jeho povinností bylo za prvé zaznamenávat obsah každého nákladáku s materiálem, který přijede, za druhé běžet nahlásit mistrovi, pokud by se nějaký nákladák pokusil odjet ze stavby s částí nákladu nevyloženou, a za třetí každé ráno po příchodu na staveniště rychle zkontrolovat všechny hromady stavebního materiálu, který dorazil den předtím, a přesvědčit se, že během noci větší část z nich nezmizela. Soukromá ostraha najatá hotelovou korporací měla rozkaz být mu nápomocna vždy, kdy to bude třeba. I oni měli motivaci odvádět dobrou práci, protože byli informováni, že veškeré ztráty způsobené krádežemi jim budou strženy z platu.

A Randžít měl také své čtyři malé, ale velice aktivní pomocníky.

Nebyli na výplatní listině hotelové společnosti a jak oni, ani jejich matka v Randžítových plánech na léto původně nijak nefigurovali. Randžít je fakticky získal jednoho dne, kdy dal starý Ganěša Subramanjan svému synovi několik pytlíků s jídlem, o němž jeho kuchař řekl, že se zkazí, pokud se brzy nezkonzumuje. „Odnes je paní Kanakaratanmové,“ řekl. „Víš kdo to je, manželka Kirthise Kanakaratanma. Na Kirthise si pamatuješ, ne? Uvěznili ho v Colombu za držení zboží, které označili za ukradené.“ Vzpomínka ožila a Randžít přikývl. „Obávám se, že rodina prožívá dosti těžké časy,“ pokračoval otec. „Nechávám je ve svém starém domě pro hosty. Určitě si pamatuješ, kde to je. Buď tak hodný a odnes tam ty věci za mě, prosím.“

Randžít proti tomu neměl námitky. Ani mu nedělalo problémy to místo najít. Když byl Randžít malý, bydlel tam jeden z jeho prvních kamarádů, syn strojvedoucího na železnici, který pro chrám příležitostně pracoval, a Randžít si dům dobře pamatoval.

Příliš se nezměnil. Zahrádka, kterou udržovala železničářova manželka před domem, byla teď částečně využita pro pěstování zeleniny a částečně zarostlá plevelem. Budova jako taková by si zasloužila nově natřít. Byla ale menší, než si Randžít pamatoval, tři

malé místůstky se záchodem vzadu a pumpou v nejzazší části pozemku.

Dům však byl prázdný. Randžít uvažoval, jestli je slušné vejít dovnitř, když doma nikdo není, ale nemohl jídlo jen tak hodit na zem. Zaklepal na nezamčené dveře, zavolal na pozdrav a pak vešel.

První místnost, do níž vstoupil, byla kuchyně – propanový sporák, dřez, který neměl nic než odtok a velkou plastovou nádobu na vodu, skoro prázdnou, stůl a židle, a skoro nic dalšího. Za ní byla menší místnost, evidentně něčí ložnice, protože tam byla pohovka s polštáři a hromadou složených prostěradel na konci. A třetí místnost byla úplně největší. Byla též nejzaplněnější: dvě dětské postýlky, dvě lůžka, tři nebo čtyři zásuvkové skříně, několik židlí...

A ještě něco.

Něco bylo jinak než v době, kdy tam Randžít chodil jako malý. Pak si všiml, že v koutě dětského pokoje je na stěně stopa po něčem, a když se podíval pozorněji, poznal, že je to skoro zničená náboženská malba psaná sanskrtem.

No ovšem! Byl to severovýchodní kout domu a kdysi to byl pudža kout, místo zasvěcené pobožnostem a modlitbám, které měla každá bohabojná hinduistická domácnost. Ale co se z něj stalo teď? Kam se poděla soška Šivy – a vlastně všech ostatních bohů – na maličkém podstavci? Kde byla nádobka na kadidlo, miska pro obětní květiny a všechny ostatní předměty potřebné k náboženským rituálům? Nebylo tam nic! Bylo to už dávno, kdy o sobě Randžít naposledy uvažoval jako o zbožném, alespoň v jistém smyslu, ale když se podíval na hromadu vypraného, ale nesloženého dětského oblečení v tom, co byl kdysi čistý a svatý pudža prostor domu, zmocnil se ho pocit, ano, skoro až odporu. Takhle se prostě řádná hinduistická rodina, bylo jedno zda zbožná či ne, chovat neměla.

Když uslyšel zvenčí hlasy a vyšel před dům, aby se představil, znejistěl, jestli se jedná o řádnou hinduistickou rodinu. Její hlava, manželka Kirthise Kanakaratnama, se neoblékala jako řádná hinduistická žena. Měla na sobě pánské montérky a těžké pánské boty a táhla kočárek, v němž byly kromě několika menších věcí dvě velké nádoby na vodu jako ta v kuchyni a jedna malá holčička. Děti byly ještě tři, deseti až dvanáctiletá dívka, která nesla na zádech další

holčičku, úplně nejmenší, a chlapec, jenž statečně nesl přes ramena plátěný pytel s něčím. „Ahoj!“ pozdravil je všechny Randžít. „Jsem Randžít Subramanjan, syn Ganéši Subramanjana. Poslal mě, abych vám přinesl nějaké věci. Jsou uvnitř na stole. Vy budete určitě paní Kanakaratnamová.“

Žena to nepopřela. Pustila držadlo kočárku a krátce pohlédla na spící pasažérku, aby se ujistila, že stále spí. Potom natáhla ruku k potřesení. „Jsem Kanakaratnamova manželka,“ přisvědčila. „Díky. Tvůj otec byl na nás moc hodný. Nechceš trochu vody? Led nemáme, ale určitě máš žízeň, když ses sem táhl se všemi těmi věcmi.“

Žízeň měl a vděčně vypil sklenici, kterou mu nalila z jedné nádoby. (Vysvětlila, mu, že musí všechnu vodu na pití nosit. Dávná štěpánská tsunami jim přinesla do studny sůl ze zátoky a voda ve studni se už nikdy nespravila. Dala se používat na praní a na některé vaření, ale na hašení žízně ne.)

Všiml si, že paní Kanakaratnamová je žena po třicítce, podle všeho zdravá, ne nepřítažlivá a také nijak zvlášť hloupá, ale na kordy se světem, který se obrátil proti ní. Další zvláštností paní Kanakaratnamové bylo to, že neměla příliš ráda, když se jí říkalo paní Kanakaratnamová. Vysvětlila, že ona a její manžel nemají radost, že musejí trčet v tomhle tropickém zapadákově jménem Srí Lanka. Chtěli být tam, kde se něco děje – což byla pravděpodobně Amerika. Ale museli se spokojit s jinou zemí, protože na americkém velvyslanectví jejich žádost o víza zamítli. Emigrovali úplně jinam – do Polska – ale ani to nevyšlo. „A tak,“ řekla tónem, který měl blízko ke vzdoru, „jsme udělali to nejlepší, co jsme udělat mohli. Vzali jsme si americká jména. On už mi nedovolil, abych mu říkala Kirthis. Přijal jméno George a já jsem byla Dorothy. Zkráceně Dot.“

„Je to hezké jméno,“ poznamenal Randžít. Ve skutečnosti na to jméno žádný názor neměl. Chtěl jenom zmírnit nepřátelství v jejím hlase.

Patrně byl úspěšný, protože se rozpovídala a vysvětlila mu, že stejná jména dali i dětem, když se narodily. Vypadalo to, že po nějakou dobu z Dot Kanakaratnamové vypadlo jedno v každém sudém roce. Nejdřív Tiffany, s jedenácti lety nejstarší, pak jediný

chlapec Harold, kterému teď bylo devět, a Rosie a Betsy, sedmiletá a pětiletá. O tom, že její manžel je momentálně ve vězení, se zmínila velice přímo, oznámila to takovým způsobem, že Randžít považoval za rozumné nechat si svůj názor pro sebe.

A když nakonec dostal šanci udělat si názor, došel k závěru, že to jsou přiměřeně hodné děti, občas roztomilé a občas zábavně drzé, které se neustále usilovně potýkají se složitým, obtížným, ale zábavným dospíváním. Randžít zjistil, že se mu líbí. Dokonce tolik, že se před odchodem z domu Kanakaratnamových nabídl, že další volný den vezme děti na pláž.

To bylo osmačtyřicet hodin v budoucnosti. Slušnou část té doby Randžít strávil přemýšlením, jestli je schopen zvládnout odpovědnost, která k tomu patří. Například, co když některé z nich bude muset – víte co.

V tom případě nastoupila Tiffany, aniž o to musela být požádána. Když se Rosie potřebovala vyčurat, Tiffany ji poslala do mírného příboje, kde silné zředění poskytované vodami Bengálského zálivu hygienické nároky vyřešilo. A když Harold potřeboval udělat to druhé, Tiffany ho odvedla za ruku k jedné mobilní toaletě stavebních dělníků, aniž tím Randžíta vůbec obtěžovala. Mezitím společně pochodovali mělčinami a cákali na všechny strany, Randžít v čele zástupu jako houser a děti jako housata za ním. Na oběd měli sendviče, které ukradli dělníkům z jejich svačiny. (Nezdálo se, že by to dělníkům vadilo. I jim se ty děti líbily.) Nejparnější hodiny dne děti přečkaly dřímáním v palmách nad úrovní nejvyššího přílivu a když Tiffany zavelela, že se bude odpočívat, sedli si a poslouchali, jak jim Randžít vypráví úžasné příběhy o Marsu, Měsíci a velké rodině Jupiterových měsíčků.

V jiných částech světa to samozřejmě tak přátelsky nevypadalo.

Na izraelských školních nádvořích vyhazovaly desetileté palestinské školačky do vzduchu sebe a všechno kolem. V Paříži demonstrovali čtyři statní Severoafričané své pocity vůči francouzské politice tím, že zabili dva členy ostrahy Eiffelovy věže a shodili z horní plošiny jedenáct turistů. Stejně ošklivé věci se děly v italských Benátkách a v srbském Bělehradu, a ještě horší na Islandu v Reykjavíku... A těch pár světových vůdců, jejichž země čirou

náhodou nebyly v plamenech – zatím – bylo u konce s rozumem, jak se snažili najít z toho nějakou cestu ven.

Avšak Randžít se o to ve skutečnosti nezajímal...

Ale ne! Zajímal se o takové věci poměrně hodně, když o nich přemýšlel, momentálně se však snažil, aby o nich příliš nepřemýšlel.

Trochu v tom připomínal lehkomyšlné hýřily z „Masky červené smrti“ Edgara Allana Poea. Jeho svět byl, jako ten jejich, smrtelně nemocný. Ale zatím slunce hřálo a děti byly nadšené, když jim ukazoval, jak nachytat želvy hvězdnaté a pokusit se je přimět, aby spolu závodily, nebo když jim vyprávěl. Děti bavilo poslouchat Randžítovy příběhy skoro stejně, jako jeho bavilo je vyprávět.

Bylo to zvláštní, ale ve stejnou dobu se někteří, nebo všichni (bylo mimořádně obtížné to specifikovat) Velegalaktikáři snažili naučit jiný kmen živých organismů něco trochu podobného.

Tito druzí tvorové samozřejmě nebyli želvy, i když měli podobně tvrdý krunýř a podobně nízké IQ jako želvy. Velegalaktikáři se je snažili naučit, jak se používají nástroje.

Byla to jedna z mnoha, velice mnoha starostí, které si Velegalaktikáři na svá bedra dobrovolně vzali. Člověk by to mohl chápat jako pokus o zvýšení standardu živých bytostí v Galaxii.

Šlo jim o to, že když se Krunýřovci naučí používat páku, hák a kamenné klíny, udělají možná první kroky ke zvýšení inteligence. A pokud by k tomu došlo, mohli pod přepečlivým opatrovnictvím Velegalaktikářů pokračovat dál. Jistě, mohlo se stát, že dojdou až k základům techniky, aniž by objevili tak nežádoucí rozptýlení jako jsou zotročování, vykořisťování nebo válka.

Tento program byl samozřejmě běh na velice dlouhou trať. Ale Velegalaktikáři měli k dispozici spoustu času a domnívali se, že to stojí za pokus. Uvažovali tak, že jim bude stát za námahu, jestli se v dlouhé budoucí historii vesmíru podaří, aby aspoň jedna civilizace došla až k přenosu hmoty a vesmírným koloniím, aniž by si cestou musela osvojit umění vraždit. Velegalaktikáři byli nesporně inteligentní a mocní. Ale někdy byli také naivní.

9 DNY LENOŠENÍ

Když se to vzalo kolem a kolem, byl Randžít se svým létem poměrně spokojený. Práce byla snadná a nezdálo se, že by někomu vadilo, pokud si svá čtyři housata přivedl do práce s sebou. Dot prohlašovala, že se má trápit jejich hlídáním jen v těch dnech, kdy je absolutně nutné, aby odešla z domu. Těch dnů ale bylo celkem dost. Občas to bylo tím, že musela hledat práci, i když v tom nebyla příliš úspěšná. Častěji potřebovala prodat něco dalšího z jejich věcí, aby děti nakrmila a oblékla.

Randžít si povšiml, že absence jsou skutečně čím dál častější. Myslel si, že Dot k němu možná získává větší důvěru. Ať už za tím byl zájem nebo pouhá zdvořilost, děti se tvářily, že je fascinují jak jeho příběhy, tak jeho matematické triky. Roky, kdy si Randžít lámal hlavu s teorií čísel, nepřišly úplně vniveč. Se svými spolužáky se naučil takovým způsobům hraní s čísly, o jakých laik nikdy neslyšel.

Například ten, jemuž se říkalo násobilka ruských mužiků. Randžít začal zjištěním, že se jediná Tiffany dostala ve škole tak daleko, že se učila násobit. Ostatním řekl: „Nemusíte mít hloupý pocit, když nevíte, jak se čísla násobí. Za starých časů byla spousta dospělých, obzvláště v místech jako Rusko, kteří to taky neuměli. A tak vymysleli takový trik. Nazvali to ‚ruská násobilka‘ a funguje takhle. Nejdřív napište dvě čísla vedle sebe, takto. Řekněme, že chcete dvacet jedna násobit třiceti sedmi.“

Vytáhl z kapsy bloček, který si prozíravě vzal s sebou, rychle na něj napsal čísla a stránku jim ukázal:

21 37

„Potom – zdvojnásobit číslo umíte? Bezva. Tak zdvojnásobte číslo nalevo, to je dvacet jedna, z čísla napravo udělejte polovinu a výsledek napište pod ta první čísla. Takže teď máte...“

21	37
42	18

„Když z čísla napravo vezmete polovinu, jedna zůstane, ale tím se netrapte. Ten zbytek jednoduše zahodte. Potom stejným způsobem zdvojnásobíte a rozpůlíte ta nová čísla i další, která dostanete, až se číslo na pravé straně sníží na jedna.“

21	37
42	18
84	9
168	4
336	2
672	1

„A pokaždé, když v pravém sloupci vychází sudé číslo, jednoduše škrtnete celý řádek.“

21	37
84	9
672	1

„A sečtete čísla v levém sloupečku.“

21	37
84	9
672	1
777	

Pod to Randžít triumfálně napsal: „ $21 \times 37 = 777$ “ a řekl: „A to je výsledek!“

Čekal na reakci. Dostal dokonce čtyři různé. Malá Betsy to vzala jako pobídku, aby začala tleskat a blahopřát Randžítovi k úspěchu. Rosie se tvářila spokojeně, ale nechápavě, Harold se mračil a Tiffany

se zdvořile zeptala, jestli by si od Randžíta mohla půjčit tužku a papír. Díval se jí přes rameno, jak píše:

$$\begin{aligned}37 \times 2 &= 74 \\21 : 2 &= 10,5 \\10,5 \times 74 &= 777\end{aligned}$$

„Ano,“ oznámila, „je to správně. Dej mi, prosím, dvě další čísla, Randžíte.“

Dal jí snadný příklad, osm krát devět, a pak ještě snazší, když Harold požádal, aby to mohl taky zkusit. Zkusil to a zdálo se, že by v základním ruském násobení rád ještě nějakou chvíli pokračoval, ale nejmladší holčičky se začaly tvářit otráveně. Randžít odložil nápad ukázat jim, proč je ruské násobení příkladem binární matematiky, na někdy jindy. Spokojený s úspěchem svého prvního působení teorie čísel na děti, řekl: „Bylo to fajn. A teď pojďme nachytat nějaké další želvy.“

Gamini Bandara přijel na Srí Lanku podle plánu, ale když zavolal Randžítovi, omlouval se. Do času, který měl k dispozici, se muselo vejít ještě víc bodů programu, než si myslel. Nebude schopen v tomto čase navštívit Trincomalee, nevadilo by tedy Randžítovi příliš, kdyby je pro změnu přijel navštívit on do Colomba?

Ve skutečnosti to Randžíta trochu vyvedlo z míry a nepodařilo se mu to příliš dobře skrýt. „No,“ řekl, „nevím, jestli se budu moci uvolnit z práce.“ Ale Gamini uměl přesvědčovat a mistr ze stavby nakonec Randžítovi dal ochotně volno na tak dlouho, jak bude chtít (měl totiž švagra, který by se rád ujal Randžítova místa a mzdy, co bude pryč). A Ganěša Subramanjan mu vyloženě vyšel vstříc. Randžít se obával, že otce představa Gaminiho, vracejícího se na scénu, rozruší. Nestalo se. Krátká návštěva, obzvlášť pak taková, k níž docházelo ve značné vzdálenosti, patrně nebyla problémem. Ganěša to synovi usnadnil nejvíc, jak mohl. „Autobusem?“ řekl s odmítavým gestem. „Přece nepojedeš autobusem! Mám přidělenou dodávku, kterou nepoužívám. Vezmi si ji, Randžíte. Používej ji, jak

dlouho budeš chtít. Kdo ví, znak chrámu na dveřích možná odradí nějaké nepřející lidi, aby ti vypustili vzduch z pneumatik.“

A tak Randžít dorazil do Colomba s taškou na zadním sedadle, v níž měl oblečení na několik dní. Gamini mu kupodivu vzkázal, že nebude bydlet v otcově domě, ale v hotelu. Randžít volbu konkrétního hotelu chápal – byl v něm bar, který oba chlapci při svém průzkumu města často navštěvovali – ale překvapilo ho, že ho jeho otec nechal uniknout, byť jen na jedinou noc.

Když Randžít požádal o ohlášení, recepční zavrtěl hlavou a ukázal k baru. A v baru byl skutečně Gamini, a ne sám. Z každé strany měl jednu dívku a na stole před sebou skoro prázdnou láhev vína.

Všichni tři vstali, aby Randžíta přivítali. Blondatá dívka se jmenovala Pru, ta druhá, která se jmenovala Maggie, měla vlasy v barvě rtěnky, jakou lidské geny nikdy nevyprodukovaly. „Potkal jsem je v letadle,“ řekl Gamini, když skončil s představováním. „Jsou to Američanky. Studují prý v Londýně, ale tam chodí na Uměleckou univerzitu – to je škola, ve které se učíš jedině to, jak dobře vypadat. Au!“

To poslední bylo způsobeno tím, že ho Maggie, ta neskutečná rusovláska, štípala do ucha. „Toho pomlouvače si nevšímej,“ poučila Randžíta. „Pru a já chodíme na Camberwell. To je umělecká akademie, kde tě instruktoři nutí něco dělat. Gamini by tam nevydržel ani týden.“

Randžít usoudil, že by jim měl podat ruku, a udělal to. Obě dívky mu s ní energicky potřásly, jedna po druhé. „Já jsem Randžít Subramanjan,“ řekl.

Slova se ujala Maggie. „My přece víme, kdo jsi,“ informovala ho. „Gamini nám řekl všechno, co se o tobě dá vědět. Jsi malý človíček s dlouhým jménem a všechen čas trávíš řešením jednoho matematického problému. Gamini tvrdí, že jestli ho někdo někdy vyřeší, budeš to ty.“

Randžít, který stále trpěl občasnými návaly viny, že Fermatův problém zanedbává, si nebyl jistý, jak na to zareagovat. Pohledem vyhledal pomoc u Gaminiho, ale i výraz v Gaminiho tváři měl blízko k provinilosti. „Poslyš, Randži,“ začal tónem, který byl ještě

smutnější než jeho obličej, „asi bych ti měl říct tu špatnou zprávu hned. Když jsem ti psal, doufal jsem, že pro sebe budeme mít alespoň pár dní.“ Zavrtěl hlavou. „Bohužel to nepůjde. Táta nás oba plně zaměstnal, počínaje zítřkem. Znáš to, rodina.“

A Randžít to skutečně znal, pamatoval si ty dny před Gaminiho odjezdem do Londýna. Dovolil, aby se mu zklamání objevilo ve tváři. „Mám týden volno, auto a všechno.“

Gamini vzdorovitě pokrčil rameny. „S tím se nedá nic dělat. Dokonce mě dnes chtěl u večeře, ale řekl jsem mu kategoricky ne.“ Chvilí si Randžíta prohlížel a pak se vesele ušklíbl. „Ale jsem fakt rád, že tě vidím. Obejmi nás!“

To byl Randžít ochotný udělat, nejdřív tak, aby Gaminiho před děvčaty neztrapnil, a potom, když se k němu Gaminiho štíhlé horké tělo přitisklo, s obnoveným projevem opravdového citu. „Každopádně ses ještě ani ničeho nenapil,“ prohlásil Gamini. „Pru, byla bys tak hodná a zařídila to za mě?“

S myšlenkou, že obě dívky studují něco, co nějak souvisí s uměním, se Randžít pokusil o konverzaci. „Takže vy chcete být umělkyně?“ zeptal se Maggie.

Nevěřicně se na něj podívala. „Co? A umřít hladu? Ani náhodou! Jsem si celkem jistá, že budu vyučovat umění na nějaké komunitní akademii u Trentonu v New Jersey, kde žije moje rodina. Anebo tam, kam práce zavede mého manžela, až budu nějakého mít.“

Po ní promluvila plavovláska Pru: „Já bych moc ráda byla umělkyně, Randžíte. Ale nebudu. Nemám vůbec žádné umělecké nadání a nechci se vrátit k rodině do Shaker Heights. Doufám, že najdu práci jako dražitelka někde, jako je Shoteby's. Abych měla slušné peníze, pracovala se zajímavými lidmi a byla blízko umění, přestože sama žádné nevytvářím.“

Maggie se smíchem podala Randžítovi arak a kolu. „Šance skoro nula,“ prohlásila.

Pru natáhla jednu nohu přes Gaminiho nohy a kopla ji. „Mrcho!“ řekla. „Nečekám, že to bude hned. Člověk začne jako praktikant a nejdříve mu možná dají na práci sledovat čísla na dražebních tabulkách, které zvedají lidé v zadní části místnosti – tam, kam se skutečný dražitel nepodívá. Randžíte? Tobě nechutná arak s kolou?“

Randžít na to nenašel vhodnou odpověď. Vlastně mu chutnal dost, když spolu s Gaminim prozkoumávali Colombo, ale od Gaminioho odjezdu tento nápoj nepil. Ale když jej ochutnal, dal se pít velice příjemně. Stejně jako ten další.

Večer sice neproběhl podle Randžítových představ, ale nevyvíjel se ani špatně. Dívka jménem Pru se v určité fázi odloučila od Gaminioho a usadila se vedle samotného Randžíta. Okamžitě si na ní všiml tří věcí. Hrála, byla měkká a celkem příjemně voněla. Och, ne tak hezky jako Myra de Sozová, nebo možná dokonce ani tak hezky – samozřejmě úplně jinak – jako Mavrouw Beatrix Vorhulstová, ale pořád dosti příjemně.

Randžít nebyl hloupý, proto věděl, že na to, jak ženy voní, má vliv hlavně věc, která se dá zakoupit v každé lékárně. Co na tom! Pořád to bylo dosti příjemné, a Pru měla také jiné přednosti, k nimž patřil příjemný pocit z toho, jak se dotýkala jeho paže, a to, že poměrně často říkala zábavné věci. Celkově vzato došel Randžít k závěru, že se baví docela dobře.

Ale jak večer ubíhal, uvědomil si, že má v hlavě několik nezodpovězených otázek. Když obě dívky odešly na toaletu, dostal šanci k tomu, aby některé otázky nadhodil. Na úvod se Gaminioho zeptal, jestli se s nimi v Londýně setkával často. Gaminio se zatvářil překvapeně. „Žádnou z nich jsem okem nezahlédl, dokud se neobjevily v letadle z Dubaje a nedali jsme se do řeči.“

„Chápu,“ řekl Randžít, i když si tím nebyl tak úplně jistý. Pro vyjasnění se zeptal: „A co tvoje kamarádka Madge?“

Gaminio mu věnoval dlouhý a pobavený pohled. „Víš, v čem je tvůj problém, Randžíte? Děláš si moc starostí. Madge je v Barceloně, nejspíš s tím, kdo jí každou hodinu posílá textovku, ať je to kdokoli. Dej si ještě jeden drink.“

Randžít to udělal. Vlastně to udělali oba a spolu s nimi obě dívky, když se vrátily. Ale už to nebylo úplně stejné jako předtím. Randžítův drink stál nevypitý před ním a stejné to bylo s většinou ostatních. A pak Maggie něco pošeptala Gaminimu do ucha. „Tak dobře,“ řekl jí Gaminio a pak se obrátil k Randžítovi. „Bohužel, čas se nachýlil. Jsem moc rád, že jsem tě zase viděl, ale musíme s otcem

brzy ráno odjet za babičkou. Takže to zabalíme.“ Vstal a usmál se. „Obejmeš nás, prosím?“

Randžít poslechl a dostalo se mu objetí také od Maggie. „Mimochodem,“ dodal Gamini, když se obracel k odchodu, „o placení se nestarej. Všechno to jde na otcův účet. Mějte se, zlatíčka.“ Až když se Gamini s Maggií proplétal mezi stoly ke dveřím, pochopil Randžít, co mělo znamenat to množné číslo.

Najednou tam seděl pouze on a dívka jménem Pru.

Chyběly mu zkušenosti, které by mu napověděly, co se od něj za těchto okolností očekává. Shlédl však dost amerických filmů, aby o tom měl nějakou představu. „Dáš si ještě jeden drink?“ zeptal se zdvořile.

Široce se usmála a zavrtěla hlavou. Kývla hlavou k téměř plné sklenici před sebou. „S tím posledním jsem moc nepohnula. Navíc si myslím, že by další byl už dost nadbytečný, ty ne?“

Myslel si to taky, ale byl v koncích, co dál. Ve filmech se v tomto okamžiku může muž ženy zeptat, jestli by si nechtěla zatančit. Tady taková možnost nebyla, v tomto hotelu se žádný tanec nekonal, a i kdyby, Randžít by to neuměl.

Pru ho zachránila. „Byl to moc hezký večer, Randžíte Subramanjane,“ řekla mu, „ale já chci ráno vstát a trochu se porozhlédnout po památkách. Myslíš, že by mi číšník mohl sehnat taxi?“

Randžíta to překvapilo. „Ty nebydlíš v tomhle hotelu?“

„Rezervovaly jsme si ubytování ještě před odjezdem z Londýna a braly jsme, co nám dali. Je to jenom pět minut jízdy.“

V tom okamžiku Randžít pochopil, co má udělat, a udělal to. Pru byla ráda, že ji svezl v chrámové dodávce – přestože byl Randžít za volantem trochu opilý – a se zájmem si poslechla, jaké má otec v chrámu postavení, i stručný nástin dlouhé a barvité historie Tíru Koneswaramu. Dokonce s takovým zájmem, že ho pozvala, aby šel trochu vystrízlivět nad šálkem kávy, když dojeli k jejímu hotelu.

Londýnská cestovní agentura poslala dívky do hotelu pro mladé lidi, kde bylo díky mnoha mladým lidem ve vestibulu trochu moc hlučně na rozhovor, takže Pru pozvala Randžíta nahoru do svého

pokoje. Povídali si, usazení družně vedle sebe, a blízkost dokázala zázrak.

Během hodiny Randžít ztratil své panictví, nebo alespoň své panictví s jiným pohlavím. Moc se mu to líbilo. Líbilo se to i Pru, dostatečně, aby si to zopakovali ještě dvakrát, než konečně usnuli.

Slunce stálo vysoko a pátilo, když je probudil zvuk klíče v zámku. Byla to Maggie a netvářila se překvapeně, že našla v jedné z dvojpostelí v pokoji Randžíta a Pru. Gamini? Ten už byl dávno pryč, vyskočil z postele a nasoukal se do šatů, jakmile mu z recepce zavolali, že na něj v hale čeká otec. „A stejně,“ řekla Maggie a věnovala Pru tázavý pohled, „bratranec tvého instruktora figurální kresby, ten z ambasády, nás má vzít na oběd, a je už čtvrt na jedenáct.“

Randžít, který se co nejrychleji oblékal, to pochopil jako pokyn k odchodu. Jediné, čím si nebyl jistý, bylo, jak odejít od Pru, a tentokrát mu nápomocná nebyla. Ale přece jen mu dala srdečný polibek na rozloučenou. Když však zkusil navrhnout, že jim bude k dispozici, pokud by chtěly průvodce, nenašla způsob jak ho ten den, a když na to přišlo vlastně ani žádný jiný, skloubit s jejich ostatními závazky.

Randžít pochopil. Políbil ji ještě jednou, tentokrát s intenzitou o poznání tlumenější, mávnutím se rozloučil s Maggií a odešel.

V dodávce se zamyslel. Měl auto a volnost přinejmenším na týden. Jenže v Colombu ho už nic nedrželo a nic ho nelákalo ani do jiných částí Srí Lanky. A tak pokrčil rameny, nastartoval motor a vydal se na dlouhou cestu zpět do Trinka.

O hodinu později byl už za hranicemi města a přemýšlel, co mu řekne otec, že vrátí dodávku tak brzy. Většina jeho úvah se ale věnovala tématu slečny Pru – příjmení se nikdy nedozvěděl. Proč se v jejich krátkém, ale přinejmenším pro Randžíta velice významném vztahu, chovala takovým způsobem; vlastně několika odlišnými, odporujícími si způsoby? Než dospěl k uspokojivé odpovědi, měl za sebou skoro třicet kilometrů cesty.

Ovšem „uspokojivá“ nebylo to nejlepší slovo. Byl si dost jistý, že zná vysvětlení, ale ani trochu se mu nelíbilo. Dospěl k závěru, že

jednání Pru je výsledkem spíše toho, že přijela do města na několik dní, než nějakou zvláštní touhou po zralém vztahu.

Proto byly přibližně další hodinu Randžítovy myšlenky pochmurné. Avšak nezůstaly takové. Ať už byly myšlenky v hlavě Pru jakékoli, to, co dělalo její tělo, když se jimi zabývala, pro něj bylo celkem příjemnou vzpomínkou. Randžít si musel připustit, že to byl jeden z nejpříjemnějších zážitků jeho života. Dobrá, vypadalo to, že s touto náhodnou partnerkou mělo zůstat u jednorázové záležitosti, ale na světě přece byly i jiné ženy, ne? Včetně takových, u nichž byla menší pravděpodobnost, že se budou zajímat o to, co by z něj mohly dostat, než zemi opustí.

Včetně například Myry de Soyzové.

To byla pro Randžíta zajímavá nová myšlenka. Experimentálně dal své představitosti nový úkol, kterým bylo přehrát vzpomínky na noc strávenou v posteli s Pru *Něčí*, ovšem nahradit Pru v roli ženské partnerky samotnou Myrou.

Randžít do té doby o Myře neuvažoval přesně tímto způsobem, ale zjistil, že to není tak těžké. Bylo to taky docela příjemné, dokud se mu bohužel nezačala do hlavy vkrádat myšlenka na toho Kanadana přes hotely, Briana Harrigana. Tato část nebyla ani trochu příjemná.

Randžít od toho experimentu zdráhavě upustil a jednoduše jel dál. Snažil se přitom ze všech sil nemyslet vůbec na nic.

Slunce už téměř zapadalo, když konečně dorazil do Trincomalee. Uvažoval, že by se vrátil do svého samotářského pokoje, ale chtěl někoho, s kým by si mohl promluvit – samozřejmě ne o Pru *Bez příjmení*, prostě si jen tak promluvit. Zkusil zajet k domu Kanakaratnamových a měl štěstí.

Byli všichni uvnitř. Přestože dveře byly zavřené, slyšel hlas Dot Kanakaratnamové, ale nikoho jiného. Když Tiffany zareagovala na jeho zaklepání a vpustila ho dovnitř, uviděl, že její matka sedí u stolu a mluví do mobilního telefonu. (Randžít nevěděl, že nějaký má.) Sotva ho zahlédla ve dveřích, řekla do telefonu několik rychlých slov a zaklapla jej. Ve výrazu její tváře bylo něco, co Randžíta znepokojilo – hněv? Smutek? Nedokázal to poznat. Když

promluvila, řekla: „Vrátil ses brzy, Randžíte. Mysleli jsme, že strávíš s kamarádem víc času.“

„Já taky,“ řekl trochu smutně, „ale nevyšlo to. Ale měl jsem se dobře.“ Neměl v úmyslu říci jim přesně, jak dobře se měl, spíše to, jaké je Colombo zajímavé místo, ale výrazy ve tvářích dětí ho zarazily. „Stalo se něco?“ zeptal se.

Dot odpověděla za celou rodinu: „To George. Můj manžel. Utekl z vězení.“

To byla zpráva, která přebila všechno, co mohl Randžít říct. Zeptal se na podrobnosti. George Kanakaraterna z nějakého nevyzpytatelného policejního důvodu převáželi z jedné věznice do druhé. Došlo k automobilové nehodě. Strážný a řidič přišli o život. Kanakaratnam ne, a jednoduše z místa odešel.

„Celý den tady byli policajti z Trinka,“ ozval se Harold, když se jeho matka odmlčela, aby se nadechla. „Táta prý možná uprchl na člunu. Kus dál po cestě byl most přes dosti velkou řeku.“

„Ale nenašli tam žádnou krev,“ řekla triumfálně Rosie, čímž Randžíta zmátla. Připadalo mu, že v situaci, kdy byli dva policisté mrtví, by někde na místě nějaká krev vytéct měla.

Tiffany mu to objasnila. „Chce říct, že žádná krev nebyla uvnitř autobusu, jen kolem předních sedadel. Takže se náš otec nejspíš nezranil.“

Dot upřela do Randžítových očí zlostný pohled. „Ty se na něj díváš jako na kriminálního, ale pro ně je to otec. Je přirozené, že ho mají rády,“ oznámila Randžítovi. Pak přátelským tónem dodala: „Můžu ti nabídnout šálek čaje? A rádi si poslechneme všechno o tvém výletu.“

Randžít přijal její pozvání a posadil se ke stolu. Ale ke svému vyprávění se nestačil dostat, protože Tiffany začala mávat rukou. Když promluvila, nemluvila na Randžíta, ale na svou matku. „Neměli bychom mu teď říct o tom dopisu?“ zeptala se.

Dot se na Randžíta ohromeně podívala. „Ach, omlouvám se! Stalo se toho tady tolik, že jsem prostě zapomněla.“ Chvíli se přehrabovala v papírech poházených po stole, pak vytáhla obálku a podala mu ji. „Přinesl to jeden z mnichů. Týden to leželo v chrámové podatelně, protože jim nikdo neřekl, kde bydlíš.“

„A pak dnes ráno, když na to přišli, se to pokusili doručit do tvého pokoje, ale tys tam nebyl,“ vložila se do hovoru Tiffany. „A naše máma jim řekla, že to můžou nechat tady a my se postaráme, abys to dostal.“

Dot se zatvářila rozpačitě. „Ano,“ řekla. „Byla tu policie a já jsem prostě chtěla, aby všichni odešli...“

Zarazila se, když si uvědomila, že Randžít ji už neposlouchá. Na obálce byla zpáteční adresa plážového hotelu, který stál nejbližší staveništi. Stejně tak na dopisním papíru uvnitř, na němž bylo napsáno:

Milý Randžíte!

Několik dní tady budu. Je nějaká šance, že bychom si spolu mohli zajít na čaj nebo něco takového?

Dopis byl podepsaný Myra de Soyzová.

Randžít nepočkal na čaj s Kanakaratanmovými. „Uvidíme se později,“ řekl ve chvíli, kdy už vycházel ze dveří.

Dojet autem k hotelu netrvalo déle než dvacet minut. Mladá žena v recepci byla velice ochotná, ale když došlo na věc, mohla mu říct jenom: „Ale oni se včera odhlásili, slečna de Soyzová a pan Harrigan. Myslím, že nejspíš odjeli zpět do Colomba.“

Zpátky v dodávce si Randžít přiznal, jak moc ho mrzí, že ji nestihl – a jak se mu přičí skutečnost, že Myra a ten Kanadčan cestují spolu. Ve sklíčené náladě jel pomalu zpátky. Na křižovatce, kterou by se vrátil k domu Kanakaratanmových, se zastavil, ale pak zabočil na druhou stranu. Bylo svým způsobem zajímavé, že se manželů Dot podařilo uprchnout z federálního vězení. Randžít se těšil také na to, až dětem povypráví o svém výletu. Vlastně jen o některých jeho částech.

Ale ne v této chvíli. Momentálně nechtěl mluvit s nikým o ničem.

Další den se vrátil do své práce. Mistrův švagr neměl ani trochu radost, že ho vidí, ale když se Randžít zastavil pro děti Kanakaratanmových, byly tak šťastné, že mu to vynahradily. Když pak došlo na vyprávění, nadšeně poslouchaly, jak králové z Kandy mnoho let odolávali evropským nájezdníkům (jak si to Randžít ráno,

sotva vstal, přečetl v počítači) a nezdálo se, že by chtěly mluvit o svém uprchlém otci.

Nechtěla o něm mluvit ani jejich matka, přinejmenším několik dní, a pak, když se Randžít jednou ráno zastavil pro děti, je nedostal.

Dot Kanakaratnamová seděla u stolu, ukládala oblečení a věci z domácnosti do pytlů a všechny čtyři děti si balily vlastní ranečky. Když si přečetla otázku v Randžítových očích, široce se na něj usmála. „Mám úžasnou novinu, Randžíte! Jedni staří přátelé mi našli práci! Je to přímo tady v Trinku, ale dole u přístavu. Nevím přesně, co je to za práci, ale prý je dobře placená a patří k ní i vlastní ubytování!“

Věnovala Randžítovi pohled plný očekávání. „To je – skvělé,“ pokusil se jí odpovědět co nejlépe, jak chtěla. Přistihl se, že je mu divné, jak může nevědět, jakou přijímá práci, ale pochopil, že je zoufalá, a dál se po tom nepídil. „Kdy začínáte?“

„Skoro hned. Ale je tu jedna věc, Randžíte. Pořád máš tu otcovu dodávku, že? A taxíky jsou tak drahé... Mohl bys nás hodit do přístavu?“

10 NOVÝ ŽIVOT PRO KANAKARATNAMOVY

Dodávku měl, protože mu otec řekl, aby si ji nechal pro dojíždění do práce, takže je odvézt mohl. Alespoň poté, co informoval mistra na stavbě, že jeho švagr si může ještě něco přivydělat. Než se vrátil k domu Kanakaratnamových, všechno bylo připravené. O dvacet minut později měl už nadšeně pištící děti vzadu v dodávce, zatímco Dot seděla vedle něj a visela očima na blížícím se přístavu.

Od doby, kdy Srí Lanka dosáhla míru, nebyl pohled na přístav něčím, co by Randžít vídal často. Jistě, připomínky divokého světa kolem tam byly stále. Na druhé straně přístavu rozeznal žraločí siluety několika jaderných ponorek, pravděpodobně indických, a tolik dalšího! Byly tam samozřejmě rybářské lodě, ale ne ty pro čtyři nebo pět mužů, jaké byly vytažené na každé pláži kolem ostrova. Tohle byla plavidla s velkým ponorem, která se plavila za komerčně využitelnými hejny sto i víc kilometrů od pevniny. Byly tam nákladní lodě všech typů a velikostí, z nichž se vykládaly kontejnery či hromadné náklady, nebo se nakládaly nové. A Randžít s úžasem spatřil, že je tam i několik lodí úplně odlišného typu – natřených oslnivě bílou, ověšených záchrannými čluny na člunových výložnicích, lemovaných řadami okének. Výletní lodě se vrátily! Randžít musel zastavit u krajnice, aby se děti mohly podívat. Očekával dětské výkřiky nadšení a proto ho překvapilo, když se mu místo toho dostalo všeobecného šeptání do uší, které nebralo konce.

Dot ale nechtěla o žádném zdržování slyšet. „Sedněte si!“ poručila dětem. Pak se obrátila k Randžítovi: „Chtěla bych tam být co nejdřív. Vidíš ten obchod se suvenýry, u kterého kotví ty bílé lodě? Myslím, že to je to místo.“

Byl to dosti sešlý kiosek a neměl ani zvlášť mnoho zákazníků. Několik starších turistů v pestrobarevných tričkách a imitacích havajských košil si těkavě prohlíželo pohlednice a umělohmotné sošky slonů. Ale Dot Kanakaratnamová chtěla, aby ji s dětmi a se

vším zavezl právě tam. „Ano, to je ono,“ ubezpečila ho. „Naši přátelé si pro nás přijdou a ty teď musíš odjet, Randžíte. Ale,“ dodala a najednou ho objala, „dětem budeš chybět, a mně taky!“ Děti ho jedno po druhém objaly samy. A Randžít si všiml, když odjížděl, že všechny pláčou.

Randžít samozřejmě neplakal. Byl dospělý muž. A vůbec, lidé se na něj dívali.

Randžít s návratem do práce na pláži nijak nespěchal, když už neměl malé děti, které by ho tam bavily. Nedaleko byly čtyři nebo pět malých restaurací a bister, připravených na zákazníky z řad pasažérů výletních lodí. U toho, který vypadal nejmíň lákavě z nich, zastavil na čaj. Chvilí tam seděl a přemýšlel o tom, jak rychle si dokážou malé děti získat srdce člověka.

Připadalo mu zvláštní, aby Dot znala takové podrobnosti jako například, že k práci získá i bydlení, a přitom se tvářila že neví, co bude vlastní práce obnášet. Randžíta to skoro svádělo k úvahám, že k němu Dot možná není úplně upřímná.

Ale tu myšlenku bylo snadné zapudit. Vždyť proč by před ním měla nějaká tajemství? Když z bistra odcházel, letmo se ohlédl k místu, kde je vysadil.

Byli pryč.

Randžít jim dal v duchu sbohem a popřál hodně štěstí a beze spěchu odjížděl po nábřeží. Minul příjemně vonící malou nákladní loď, do které nakládali skořici na vývoz, vedle kontejnerové lodě ze Singapuru, z níž momentálně vykládali (dalo se s jistotou předpokládat) auta, počítače a domácí spotřebiče z továren v Číně. Dál byl shluk výletních lodí, zblízka o hodně špinavějších, než se na první pohled zdálo. Několik cestujících, kteří zřejmě nejevili zájem o výlet po souši na skálu Swami nebo k otcovu chrámu, postávalo na horních palubách kolem zábradlí. Jednou z nich byla holčička, která vesele mávala směrem k němu...

Ne! To nebyla jen tak nějaká holčička! Byla to malá Betsy Kanakaratnamová! To, co k ní rychle běželo, evidentně s úmyslem jí vynadat, byla její velká sestra Tiffany. A několik metrů stranou stál jediný chlapec z rodiny a držel za ruku podsaditého snědého muže.

Bylo možné, že je to Kirthis Kanakaratnam? Těžko to mohl být někdo jiný. Tiffany už na muže volala a táhla svou malou sestřičku směrem k němu.

Muž rozvážně pokýval hlavou. Potom se otočil k Randžítovi, který se dole vykláněl z okénka dodávky. Široce se usmál a začal na něj gestikulovat.

To, co se mu snažil sdělit, nebylo těžké pochopit: mával na něj, aby přišel na palubu lodi, ukazoval na nedaleké místo k zaparkování, pak na sebe a potom na lávku, která loď spojovala s přístavištěm. Randžit neváhal. Zatočil na ukázané místo k zaparkování, vypnul motor, zabouchl dveře dodávky a vyběhl po lávce nahoru.

Jak stoupal, všiml si, že tato loď očividně není jedním z těch kolosů o padesáti tisících tunách, které se plaví po Karibiku a mezi řeckými ostrovy. Byla mnohem menší, mnohem špinavější a bylo na ní spousta míst, kde se barva odlupovala a ukazovala potřebu nového nátěru. Na konci lávky stál před čtečkou s turniketem mohutný černovousý muž v bílé lodní uniformě. Vedle něj ale stál předpokládaný George Kanakaratnam, který muži něco řekl do ucha, načež Randžita přivítal: „Pojďte na palubu, pojdte na palubu! Je skvělé vás poznat, pane Subramanjane. Děti se o vás tolik navyprávěly! Tudy prosím – sejdem dolů, pozdravíme se s Dot a budete se moci podívat, jakou mají děti hezkou kajutu, úplně pro sebe! Mám dobrý plat a vypadá to, že najdou práci i pro Dot! Je to nejšťastnější změna, jakou jsme kdy zažili!“

„No tedy,“ řekl Randžit. „Asi jste měl celkem štěstí...“

Kanakaratnam neměl v úmyslu mlžít a připouštět přerušení, obzvlášť dvojznačná, která mohla narážet na jeho útěk z vězení. „To si piš, že ano,“ řekl. „A taky plat je dobrý! Sejdem jenom z těchhle schodů...“

Udělal to a prošli další chodbou a dolů po dalších schodech, aniž Kirthis (nebo George) Kanakaratnam třeba jen na okamžik přerušil svůj výčet toho, jaké má jeho rodina štěstí a jak mají jeho děti Randžita Subramanjana rády. Nechali za sebou sedm nebo osm dveří, všechny toho druhu, které by se v případě nouze pevně uzavřely, a většinou označené nápisem NEPOVOLANÝM VSTUP ZAKÁZÁN, až nakonec došli ke dveřím úplně jiného typu, takovým,

před nimiž se Kanakaratnam zastavil a zaklepal. Otevřel je mohutný vousatý muž. „Je to Somálec,“ řekl Kanakaratnam Randžítovi. „Vypadají tak prakticky všichni.“

Kývl na vousatého muže a muž mu kývnutím odpověděl. Pak Kanakaratnam řekl úplně jiným tónem: „A teď si sedni! Budeš tady muset den nebo dva zůstat. Nedoporučoval bych ti dělat nějaký hluk nebo se snažit utéct, protože jestli to uděláš, on tě zabije.“

Ukázal na Somálce. Muž zřejmě dostatečně dobře chápal, o co jde, protože poplácal nůž s širokou čepelí, který nosil zastrčený za opaskem.

„Pochopil jsi to všechno?“ zeptal se Kanakaratnam. „Žádný hluk a nesnažit se utéct. Zůstaneš tady, dokud ti někdo neřekne, že můžeš odejít. Pokud nebudeš dělat potíže, uděláš si zajímavý výlet – až se loď zmocníme.“

11 PIRÁTSKÝ ŽIVOT

Nakonec trvalo o něco déle než Kanakaratanmův den nebo dva, než mohl Randžít zase ven. Trvalo to v každém případě dost dlouho, aby dostal několikrát jídlo – dokonce celkem dobré, neboť kuchyně byla koneckonců na výletní lodi. Přinejmenším dvakrát Randžít usnul neklidným spánkem na tvrdém lůžku, které stálo u stěny. Somálec ho několikrát nechal samotného, ale pokaždé za sebou zamkl dveře. Randžít si to dobře rozmyslel, než to riskl a zkusil je; byly důkladně zamčené. Kanakaratanm se na něj několikrát přišel podívat, evidentně jen proto, aby vypadal jako přítel. Byl vcelku ochotný Randžítovi vysvětlit, co se děje. Druhý den piráti – to bylo slovo, které použil samotný Kanakaratanm, „piráti“ – vtrhli na můstek, odzbrojili ty členy posádky, kteří s nimi nebyli spolčení a oznámili, že loď mění kurz do přístavu Bosaso, ano, v Somálsku. Dřív, než byl Randžít propuštěn, piráti ukradli všechny cennosti z lodního sejfu a všechno, co se dalo snadno odnést z kajut pasažérů – ti byli informováni, že docela brzy poputují nezranění domů, stačí pouze, že jejich rodiny nebo přátelé dodají náležité výkupné. („Překvapilo by tě,“ řekl Kanakaratanm Randžítovi, „kolik jsou někteří lidé ochotní zaplatit, aby se jim babička vrátila.“) A pak tu byla loď jako taková. Pokud by ji bezpečně dopravili do patřičného přístavu v Somálsku, mohly z ní přemalování a falešné dokumenty udělat nejprodejnější věc ze všech.

Všechno se to odehrávalo na velice věčné úrovni.

Ve skutečnosti to bylo, vysvětlil Kanakaratanm, hodně podobné každému jinému podnikání. Od počátku jednadvacátého století se pirátství stalo docela významným samostatným oborem, v němž byly zavedené zprostředkovatelské agentury připravené vybrat výkupné a předat je těm, kteří je žádali, za což ručily bezpečným návratem zadržených. „To, že mě chytili s těmi ukradenými krámy,“ řekl Kanakaratanm s uspokojením Randžítovi, „bylo vlastně to

nejšťastnější, co mě v životě potkalo. Měl tady u toho být můj spoluvězeň z Batticaloa, ale zašili ho za něco jiného. Ale všechno mi o tom řekl, a když jsem dostal šanci utéct, věděl jsem přesně, kam jít.“

I komerční pirátství mělo samozřejmě občas svou stinnou stránku. Randžít si byl poměrně jistý, že jednou nepříjemnou stránkou je to, co piráti dělají s každým členem posádky, který se jim staví příliš energicky na odpor. Randžít se na to zeptal, ale Kanakaratanam mu jednoduše neodpověděl. Což Randžítovi jako odpověď docela stačilo.

Když Kanakaratanam oznámil Randžítovi, že převzetí je úplné, takže mohl opustit svou celu, zjistil, že přinejmenším k jedné nechutné události došlo. Stalo se to kvůli kapitánovi lodi, který měl přehnaný smysl pro povinnost. Nechtěl odevzdat klíče od sejfu. Problém byl samozřejmě rychle vyřešen. Piráti kapitána zastřelili na hřišti pro shuffleboard a povýšili prvního důstojníka, který byl ochotnější ke spolupráci – sám vytáhl zemřelému muži klíče z kapsy a odevzdal je.

Randžít nikdy předtím na velké výletní lodi nebyl. Tato loď i přes neradostné okolnosti nabízela nejrůznější absurdní vymoženosti. Na horní palubě byl plavecký bazén (ten ovšem nebylo příjemné využívat, pokud byly nějaké větší vlny, což bylo téměř pořád). Z kuchyně vycházela docela dobrá jídla, přestože se skuteční pasažéři sklíčeně mačkali na jedné straně jídelny, kde na ně dohlíželi piráti s útočnými puškami. Kasino bylo zavřené, ale to nevadilo, protože hotovost i kreditní karty, s nimiž by se pasažéři mohli hazardu věnovat, jim byly odebrány. Také bary byly zavřené a v sále, který k baru patřil, se nekonala žádná noční představení. Ale v každé kajutě běžely na televizních obrazovkách nahrané filmy a počasí bylo příjemné.

Podle Kanakaratanama až příliš příjemné. „Byl bych raději, kdyby bylo víc oblačnosti,“ prohlásil. „Nikdy nevíš, kolik očí nás tam shora sleduje. Satelity,“ vysvětlil, když se Randžít zatvářil nechápavě. „Rezavých necek, jako jsou tyhle, si samozřejmě moc nevšímají, ale nikdy nevíš. Jo,“ dodal, jako by si vzpomněl na nějaký závazek,

„hledá tě Tiffany. Chce vědět, jestli jí pomůžeš s dětmi nahoře na sluneční palubě.“

„Proč ne?“ svolil Randžít. Ve skutečnosti se docela těšil, že své čtyři kamarády znovu uvidí. Jistě, byl smutný, ale dělal všechno co mohl, aby to zamaskoval. Když vyšel ze schodiště do jasného tropického světla na sluneční palubě, neubráníl se tomu, aby vrhl letmý pohled k obloze.

Žádné z těch očí na obloze samozřejmě vidět nemohl. Ani to nečekal, ale chtěl nechtěl musel přemýšlet o tom, čím oči by to mohly být, které na ně dolů právě teď hledí...

A samozřejmě neměl tušení, že některé ty oči jsou úplně jiné než lidské.

Ukázalo se, že mezi lodními pasažéry je kolem dvaceti dětí, jejichž věk se pohyboval od šesti nebo sedmi let až po čtrnáct. Většina z nich hovořila jakž takž anglicky a Tiffany po Randžítovi samozřejmě chtěla, aby jim vyprávěl příběhy, které by jim pomohly zapomenut, že viděly tělo zavražděného kapitána, celý den volně ležící u hřišť na shuffleboard.

Ukázalo se, že se jedná o náročný požadavek. Dvě desetileté děti ani na okamžik nepřestaly plakat a několik dalších jako by nedokázalo odtrhnout pohled od piráta s puškou, který na palubě hlídkoval. Randžít si to pro sebe možná ještě ztížil, protože místo aby znovu předvedl jednoduché a spolehlivé ruské násobení, rozhodl se, že dětem ukáže, jak počítat na prstech v dvojkové soustavě.

Neskončilo to úspěchem. Žádný z dětských pasažérů o dvojkových číslech evidentně nikdy neslyšel. Když jim Randžít sdělil, že pokud chcete v dvojkové soustavě říct, že máte něco jednou, můžete jednoduše napsat starou známou jedničku, ale když máte dvě, musíte to zapsat jako jedna-nula, a tři jako jedna-jedna. Nepochopení bylo přímo hmatatelné.

Randžít ale srdnatě pokračoval. „A teď se dostaneme k počítání na prstech,“ řekl jim a zvedl obě ruce. „Musíte si teď představit, že každý z vašich prstů znázorňuje číslici. Ano, Tiffany, já vím, na co se chceš zeptat. Palec skutečně počítáme jako prst.“ (Tiffany neřekla nic, ale radostně pokývala hlavou.) „Každá číslice musí být jednička

nebo nula, protože v binární aritmetice s ničím víc pracovat nemůžete. Když jsou prsty zatažené“ – ukázal dvě pěsti – „každý prst je nula. Takže teď se podívejte sem. V dvojkové soustavě znázorňuje těchto deset zatažených prstů číslo nula nula nula nula nula nula nula nula nula nula. Což je jen jiný způsob, jak říct, že číslo, které těch deset nul znázorňuje, je nula, protože bez ohledu na to, kolik nul napíšete, je to pořád jenom nula. Ale teď se podívejte na tohle!“

Natáhl všech deset prstů na obou rukou. „Teď jsou to samé jedničky a dvojkové číslo, které ukazuju, je jedna jedna jedna jedna jedna jedna jedna jedna jedna jedna jedna jedna. A to znamená, když to chcete vyjádřit obdobou v desítkové soustavě, že zapisujete jedničku za tu poslední číslici jedna v řadě, plus dvojku za jedničku vedle ní. Plus čtyři za tu další – vidíte, pokaždé se to zdvojnásobí, až do pěti set dvanácti za tu poslední číslici jedna na konci levé ruky. A tak jste zapsali...“

Napsal to tužkou na kusu papíru:

1
2
4
8
16
32
64
128
256
512

„A když to všechno sečtete dohromady, dostanete...“

1023

„A tak jste na deseti prstech napočítali až do tisíce dvaceti tří!“

Randžít se odmlčel, aby se po svých posluchačích rozhlédl. To, co viděl, nebylo to, v co doufal. Počet těch, kteří brečeli, se zvýšil na

čtyři nebo pět a výrazy ostatních tváří se pohybovaly od obvyčejného zmatku po mrzutou nechápavost.

Pak váhavě, přece jen začaly otázky.

„Chceš říct...“

„Počkej chvílku, Randžíte, ty jako tvrdíš...“

A nakonec, jako odměna: „Tak schválně, jestli tomu dobře rozumím! Řekněme, že počítáme ryby. Takže ta číslice na pravém okraji znamená, že na jedné hromadě je jenom jedna ryba, a číslice jedna vedle znamená, že na další hromádce jsou dvě ryby, a na dalších hromádkách čtyři a osm ryb až po hromadu – to je ta jednička na druhém konci – ve které je pět set dvanáct ryb. A ty všechny ty hromady sečteš a celkem dostaneš tisíc dvacet tři ryb. Je to tak?“

„Ano,“ řekl Randžít, chtě nechtě potěšený. Potěšený navzdory tomu, že jediné děti, které vůbec reagovaly, byly děti Dot a Kirthise Kanakaratanmových a to jedno, které pochopilo, byla samozřejmě Tiffany.

Zdálo se, že chabý ohlas samotného Kanakaratanma, jehož se Randžítovi dostalo, netrápí. Když si u oběda – dvou druhů polévky, tří různých salátů a minimálně půltuctu masitých hlavních chodů – k Randžítovi přisedl, souhlasně řekl: „Dnes jsi pomohl sám sobě.“ Nerozvedl, jakým způsobem, ale Randžít – který také zahlédl roztaženou a prostřílenou mrtvolu zesnulého kapitána – měl docela dobrou představu, jak to myslí.

Když se Kanakaratanma o hodinu později vrátil, vyjádřil to jasně: „Musíš i dál ukazovat mým přátelům, že s námi spolupracuješ,“ řekl Randžítovi. „Někteří se už ptali. Podívej, jde o tohle. Potřebujeme získat o každém z pasažérů životopisné údaje – abychom věděli, jaké požadovat výkupné – a většina z našich lidí nezná žádný jazyk, kterému by pasažéři rozuměli. Takže bys nám mohl v tomhle směru pomoci?“

V tónu Kanakaratanmova hlasu zněla otázka, ale vzhledem k realitě situace, v níž se Randžít nacházel, o žádnou otázku nešlo. Bylo mu jasné, že jestli chce přežít, bude mít největší šanci tehdy, pokud bude pirátům užitečný, takže strávil další dva dny několik hodin tím, že se vyptával starších párů – někdy vystrašených, časněji

agresivních – na jejich bankovní účty, penze, nemovitě majetky a případně bohaté příbuzné.

Tak to ale vydrželo jen několik dní, dokud nepřišly problémy.

Byla ještě tma, když Randžita probudila změna hladiny lodního hluku. Uklidňujícím zvukem lodních motorů už nebylo malátné *kepla, kepla*, ale stalo se z něj rychlé a horečné *begabega! begabega!* Ještě hlasitější bylo pokřikování, které se ozývalo z chodby za dveřmi jeho kajuty. Když vyhlédl ven, viděl jak členové původní posádky co nejrychlejším tempem klušou k východům. Každý z mužů nesl dva nebo tři kufry, očividně sebrané z kajut pasažérů – a jak si byl Randžit prakticky jistý, napěchované jejich odcizenými cennostmi. Původcem většiny toho křiku byl jeden z pirátů, který popoháněl členy posádky koncem lana. Piráti vypadali vztekle a nervózně. Zajatí členové posádky vypadali vystrašeně k smrti.

Randžita znovu napadlo, že by nemuselo být špatné udělat se užitečným. Vrátil se po trase nosičů zavazadel k jednomu z lodních schodišť, kde další členové posádky shazovali ukradená zavazadla na jeho palubu. Ve chvíli, kdy se chystal chopit se několika zavazadel, aby je odnesl, zaslechl, jak jeho jméno volá dětský hlas, a když vzhlédl, uviděl, jak k němu po schodech schází Dot Kanakaratnamová se svým potomstvem. Všichni, dokonce i malá Betsy, si nesli podíl na kořisti, a Tiffany byla dobře informovaná. Před hodinou nebo dvěma jeden z pirátů zahlédl daleko za záďí něco, co vypadalo jako lodní světla. „Ale radar neukazoval nic,“ oznámila mu rozrušeně Tiffany, „takže víš, co to znamená?“

Randžit nevěděl, ale dokázal to slušně odhadnout. „Námořní plavidlo s antiradarovou technologií?“

„Přesně tak! Sleduje nás nějaký torpédoborec nebo něco takového! To znamená, že se už do Somálska nedostaneme, proto budeme muset s touhle lodí někde najet na břeh – řekla bych, že nejspíš v Indii nebo Pákistánu – a pak prostě zmizet do lesů. Nahoře na můstku teď sedí u vysílačky a snaží se zařídit, aby nám některý z místních gangů pomohl.“

„A proč by o to nějaká banda místních gaunerů stála, když nám tu kořist může tak jako tak sebrat?“ zeptal se Randžít.

Ale děti se na to ani nepokusily odpovědět a Dot řekla pouze: „Pojďte! Odnesme něco z těch věcí dolů na shromaždiště.“

Jakmile bylo všechno, co stálo za to ukrást, odvečeno k východu na palubě B, piráti neměli nic užitečného na práci. Většinou skončili na některé z venkovních palub, odkud nervózně pátrali očima na obzoru vzadu po svém pronásledovateli, vůči němuž byl radar slepý, nebo ještě nervózněji zkoumali obzor vpředu, jestli nezahlédnou místo, kde by loď mohla najet na břeh.

Ve skutečnosti nebylo vidět o mnoho víc než vodu. Jestli někde poblíž bylo jiné plavidlo nebo kus pevniny, Randžítovi se neukazovaly. Kolem poledne ho ta kratochvíle přestala bavit, proto sešel dolů, aby našel něco k obědu. Potom se vrátil a praštil sebou na lůžko. Během několika minut spal...

A pak se probudil, když podle intenzivního kovového skřípění a kolébavého kodrcavého pohybu, který ho málem shodil na podlahu, poznal, že došli.

Pak loď stála, i když byla nakloněná o nějakých pět stupňů od vertikály. Randžít se rozhlédl, aby se ujistil, že tam není nic, co by měl vzít s sebou – nebylo – a pak se s pomocí bezpečnostních madel propracoval k východu. Téměř všechna kořist byla už z lodi venku a olizovaly ji vlnky z moře za nimi. Stejně tak už opustila loď většina lidí – pirátů, pasažérů i posádky. Někteří piráti dosti naléhavě poroučeli posádce a pasažérům, aby vynesli mokré kufry nad čáru přílivu.

Randžít se rychle rozhlédl, na břehu žádné lidi nenašel, a spustil se dolů do teplé vody, která sahala po lýtká.

Někdy na tom břehu lidé byli. Zanechali tam nezaměnitelné stopy své přítomnosti. Byla to jedna z těch opuštěných pláží Indického oceánu, které se kdysi používaly pro levné (a na bezpečnost nedbající) rozebírání lodí. Všechno to tam páchlo naftou a rzí. Oběma směry byl břeh moře posetý zbytky starých trupů nebo vyházenými kusy lodního nábytku – židlemi, postelemi, stoly – které byly příliš staré a poškozené, než aby stálo za to je odvážet. To, co

nebylo nikde vidět, třebaže Randžít věděl, že to tam kdysi být muselo, byla jakákoli stopa po beznadějně chudých lidech, kteří trupy rozřezávali a vytrídřovali komerčně ziskové části motorů a hnacích hřídelí, po lidech, kteří na těch plážích poměrně často našli smrt z toxických látek, díky nimž by ta práce byla na jakémkoli lépe spravovaném úseku pobřeží příliš drahá. Kolik těchto vázaných jedů a karcinogenů mohlo zůstat v okolních pískách a vodách, nedokázal Randžít odhadnout.

Věděl, že nejlepším řešením tohoto problému je dostat se z té pláže co nejrychleji pryč.

Nezdálo se, že by existoval dobrý způsob, jak to udělat. Pokud měla přijít pomoc od některého z místních gangů, Randžít po ní neviděl ani stopy. I když, možná tam něco bylo – nakrátko zahlédnutý stín, něco nezřetelného, napůl zakrytého keří, ale když se podíval znovu, neviděl tam nic.

Dot Kanakaratnamová, která se brodila hned za Randžítem, se usilovně snažila udržet čtyři malé ručky najednou a zároveň nepustit žádnou svou tašku s kořistí. Nakonec to vzdala a vrazila jednu tašku Randžítovi. „Tady máš!“ řekla. „Je to Georgovo náhradní oblečení. Postarej se o ně, dokud si pro ně nepřijde; chci dostat z vody ty děti.“

Nečekala na jeho souhlas. Ověšená dětmi, odšourala se přes horký písek k čáře přílivu, kde se zastavila a rozhlédla se všude kolem po manželovi. Samotný Randžít se znenadání stal cílem jednoho z pirátů, který mával zbraní přibližně ve směru houfu zajatých členů posádky, ale evidentně křičel na Randžíta. Ten si nebyl jistý, co mu muž nařizuje, ale usoudil, že to nejspíš nebude něco, co by chtěl udělat. Proto pokýval hlavou, jako by souhlasil, a přitom se otočil a rozběhl se nejrychleji jak uměl kolem přídě lodi najeté na břeh. Nezastavil se, dokud pirátovi nezmizel z dohledu...

A tehdy zaslechl z dálky první truchlivé houkání.

Byl to děsivý zvuk, který nebyl zrovna melodický, ale připomínal pozadí hororového filmu, v němž nemrtví začnou vylézat z rakví. A nebyl jediný, kdo jej slyšel. Nahoře na pláži se pirát, který padl do písku a hekal vyčerpáním z toho, že se tam dostal, posadil a udiveně se rozhlédl kolem. Totéž udělal další pirát a několik členů posádky,

všichni seděli nebo stáli a snažili se zhlédnout, odkud se ten zvuk ozývá.

Pak je Randžít uviděl, řadu strojů v dálce, které k nim přilétaly od moře. Helikoptéry. Bylo jich přinejmenším tucet a každá byla vybavená zvláštními disky, které připomínaly polévkové talíře, a všechny se s každou změnou kurzu helikoptér natáčely, aby zůstaly nasměrované na lidi na pláži. A ten zvuk sílil.

A sílil víc a víc.

Po celý zbytek jeho velice dlouhého života se Randžítovi Subramanjanovi nikdy nepodařilo na ten den na pláži zapomenout. Jistě, později přišly i horší dny, ale ty děsivé a ponižující okamžiky pod akustickou palbou z helikoptér byly dost těžké pro každého. Randžít nebyl nikdy předtím vystaven nesmrtícímu arzenálu moderních sil rychlé reakce. Nevěděl, co to bude znamenat, když se zvuk vyhne mozku. Nejhuře zasáhly jeho účinky břicho: střeva neudržela svůj obsah, žaludek se obrátil a bolest byla nemilosrdná.

Útok také nebyl úplně nesmrtící. Přinejmenším dvěma pirátům se podařilo přemoci tělesné útrapy na dost dlouho, aby po helikoptérách vystřelili několik dávek ze svých útočných pušek. (K Randžítově smůle byl jedním z nich Kirthis Kanakaratham.) Byla to chyba. Každá helikoptéra měla dvoje otevřené dveře, v jednéch seděl střelec s kulometem a v druhých stejně smrtonosný muž s granátometem. Ani jeden z pirátů nepřežil střelbu ze své zbraně o déle než minutu.

A pokud šlo o ty další pozorovatele z nebes...

Nechápali tento incident, dokonce ani ti, kteří si říkali Devítikončetinoví.

Nebylo to samozřejmě poprvé, co byli Devítikončetinoví svědky boje mezi lidmi. Devítikončetinoví byli jediným podrízeným druhem, u nějž Velegalaktikáři podporovali lingvistiku, a jejich hlavním úkolem bylo sdělit svým pánům, co si títo lidé mezi sebou říkají – jenže špehovat lidi příliš dlouho a nebýt přitom svědkem násilí, není dost dobře možné. Devítikončetinoví si mysleli, že vědí, co teď přijde. Když identifikovali hladinové plavidlo ježící se zbraněmi na principu chemických třaskavin, jak se drží v povzdálí a pomalu sleduje jiné, které je patrně neozbrojené, domnívali se, že

výsledkem bude nové lidské krveprolití. Dokonce přemýšleli, jestli jim stojí za to zůstat na scéně a pozorovat další příklad hromadného lidského vraždění.

Překvapilo je proto, že tak málo lidí na pláži bylo usmrceno tím způsobem, že jejich slupku prorazily projektilové zbraně z létajícího stroje.

Poznali povahu hlavní výzbroje helikoptér, zařízení na stlačování vzduchu, dělo VRG a všechny další – protože podobné už viděli. Ostatně lidstvo používalo jen málo zbraní, které znovu a znovu nevyužívaly jiné druhy na jiných místech a v jiných obdobích po celé Galaxii. A Devítikončetinové dobře znali z dějin jiných druhů, které v dlouhé minulosti Galaxie podobné zbraně používaly, jaké nepříjemné a oslabující účinky mohou takové zbraně mít na nechráněné živočišné tělo.

Záhadou bylo pro Devítikončetinové toto: Proč by měli dát tito barbaři takovým zbraním přednost před obvyklým arzenálem třaskavinami poháněných průrazných projektilů, jejichž účinky na organická těla byly ještě ničivější?

Když střet na povrchu skončil, ti z Devítikončetinových, na nichž byla rozhodovací pravomoc, mnoho minut diskutovali, než dospěli k závěru, zda nahlásit, co viděli.

V dlouhodobé perspektivě to udělali. Devítikončetinové to nahlásili přesně a detailně a nechali na Velegalaktikářích, ať si z toho sami vyberou, co chtějí, i když se přece jen pokusili udělat si malý manévrovací prostor názvem, který zprávě dali: „Příklad neobvyklého konfliktu“.

12 ROZSUDEK

Randžít z krveprolití jako takového mnoho neviděl, neboť byl zcela pohlcen vlastními postupně nepříjemnými problémy. Kromě toho, že měl pocit, jako by se mu trávicí soustavou přehnalo stádo šílených prasat, infrazvukové zbraně způsobily, jak na to byly naprogramovány, že se silně pokadil. Něco takového se mu nestalo od doby, kdy byl velice malé dítě, a Randžít už zapomněl, jak je ten proces odporný.

Podářilo se mu svléknout ze sebe šaty umazané od výkalů a odvrátit zpátky do teplých vlnek, kde použil to, co bylo z jeho oblečení nejmíň špinavé, aby se vydrhl téměř do čista. Pak dostal nápad. Vyplenil tašku s oblečením George Kanakaratnama, kterou mu dala Dot. Boty tam chyběly a spodní prádlo jiného muže se Randžít rozhodl nepoužít, ale všechno ostatní tam našel: kalhoty, trička a tlusté vlněné ponožky, na něž Randžít pohlížel s nadějí, že by ho mohly ochránit před ostrými kamínky na pláži. Pak vyšel z úkrytu, aby zvážil situaci.

Vypadala špatně a páchla ještě hůř. Helikoptéry přistály a srovnaly se do úhledných řad. Následně vyvrhly přinejmenším stovku ozbrojených vojáků – nejspíš buď indických nebo pákistánských, ale Randžít neznal jedny ani druhé dost dobře, aby to dokázal odhadnout. Ať už byli odkudkoli, podařilo se jim rozdělit osoby z bývalé výletní lodi do čtyř skupin. Dvě tvořili bývalí pasažéři, jedna skupina pro muže a jedna pro ženy.

Byly to vlastně prostory ohrazené u vody narychlo rozvěšenými prostěradly. Půl tuctu vojáků podávalo pasažérům, kteří se očistili do jakž takž snesitelné míry, ručníky a prostěradla. Randžít si všiml, že vojáci, kteří pomáhají pasažérkám, jsou také ženy; v uniformách a se zbraněmi v rukou vypadali všichni stejně bezpohlavně.

O několik desítek metrů dál po pobřeží se dvacet nebo třicet nehlídaných mužů a žen také snažilo co nejlépe očistit. Nikdo jim

ručníky a prostěradla nepodával, ale na břehu byla k dispozici hromada, z níž si je mohli brát. Randžít je podle několika, které poznal, identifikoval jako zachráněné členy posádky. Ale i tak by poznal kdo jsou, podle nadšených výrazů úlevy, které měly tyto na poslední chvíli zachráněné duše ve tváři.

Pak tam byla ještě jedna skupina. Těm v ní nebylo dovoleno se očistit ani převléknout. Leželi obličejem dolů, s prsty spojenými na temeni hlavy, a byli hlídáni třemi nebo čtyřmi vojáky se zbraněmi připravenými k použití.

Nebylo pochyb o tom, kterou skupinu představují. Randžít se rozhlédl po ležících tělech, ale jestli mezi nimi byli někteří z Kanakaratnamových, nedokázal je podle zad poznat. Nikdo se také nezdál být dost malý, aby to mohlo být některé z mladších dětí.

Jeden z vojáků, kteří je hlídali, se o Randžíta začal zajímat. Křičel něco, čemu Randžít nerozuměl, a významně mával svou puškou.

Randžít usoudil, že vojákům připadá podezřelé, že tam jen tak sám chodí. „Dobře!“ zavolal na vojáka. Doufal, že ví, s čím vyjadřuje souhlas, a rozhlédl se po svých možnostech.

Bylo těžké říct, do které skupiny Randžít fakticky patří. Přesto se nedalo pochybovat, že nejlepšího zacházení se dostává bývalým pasažérům, proto vojákovi letmo zasalutoval a přešel k těm, kteří na straně mužů čekali na nové oblečení. Zařadil se do fronty a mile kývl na pozdrav staršímu muži těsně před sebou.

Ten mu ale neodpověděl kývnutím. Místo toho se na Randžíta chvíli mračil, pak otevřel ústa a začal se křikem dovolávat vojáků. Když dva z nich přiběhli, právě vykřikoval: „To není žádný pasažér! Patří k nim! To je ten, který mě přesvědčoval, abych řekl, kolik by za mě děti zaplatily jako výkupné!“

Proto Randžít o chvílku později skončil obličejem na zemi a s rukama na hlavě mezi dvěma největšími a – protože nedostali možnost se očistit – nejvíc páchnoucími piráty.

Ležel tam tak hodiny.

Nebyly to hodiny, v nichž by se vůbec nic nedělo, protože už v první z nich Randžít získal dvě důležitá poučení. První bylo, že se nemá snažit zvedat hlavu tak, aby se pokusil pohledem najít Kanakaratnamovy, protože když to udělal, dostal holí těsně nad levé

ucho, a ten, kdo hůl držel, zařval: „Nehýbat se!“ Bolest té rány působila jako blesk. Druhým poučením bylo, že se nemá snažit šeptat na své sousedy, aby se od nich něco dozvěděl. Vysloužil si tím tvrdý kopanec těsně nad místo, kde měl nejnižší pravé žebro. Bolest z kopance byla nepopsatelná. A ten, kdo ho kopl, byl voják, protože rozhodně měl na nohou okované vojenské boty.

Přibližně po dvou hodinách – kdy už tropické slunce vystoupalo vysoko na oblohu a Randžít začínal mít pocit, jako by se pekl zažíva – se přece jen něco stalo. Dorazila nová letka helikoptér, větších a na pohled podstatně pohodlnějších než ty první, a okamžitě naložila všechny pasažéry – a všechnen majetek, který si pasažéři vyhledali – aby je odvezla někam, kde to bude určitě hezčí než tady. Zhruba o další hodinu později se ozval z křoví zvuk výkonných motorů a na písek se prodralo pár valníků, aby odvezly zachráněnou posádku. A ještě později – o hodně později, když slunce udělalo maximum pro to, aby bezmocné piráty včetně Randžíta povařilo – došla řada na ně. Tentokrát to znovu byly helikoptéry, velké, které nevypadaly vůbec pohodlně. Muž, který akci velel, se dal identifikovat podle množství kovových ozdob na uniformě a čepici a také podle toho, že přiletěl ve vlastní helikoptéře a předtím, než vystoupil, jiní vojáci okamžitě připravili židli a stůl – přesněji řečeno bednu obrácenou dnem vzhůru – aby měl při vynášení rozsudků na čem sedět.

Každý z pirátů, jeden po druhém, musel vstát a odpovědět důstojníkovi na otázky. Randžít otázky ani odpovědi neslyšel, ale rozsudky byly vynášeny dost zřetelně, aby je slyšeli všichni. „Rávalpindí, centrální věznice,“ řekl důstojník prvnímu vězni a opět: „Rávalpindí, centrální věznice,“ druhému a třetímu.

Randžít měl být další, kdo před vykonavatele spravedlnosti předstoupí. Využil několika okamžiků mezi tím, než vstal a předstoupil před důstojníka, aby se rychle rozhlédl po zbytku pirátů, jestli někde nezahlédne děti, ale pokud tam byly, Randžít je nedokázal identifikovat.

Pak už stál před důstojníkem a neodvažoval se dívat dál. Jeho výslech byl krátký. Důstojník si poslechl, co mu jiný voják řekl do

ucha, a pak promluvil na Randžíta: „Jak se jmenuješ?“ zeptal se – našťestí – anglicky.

„Jsem Randžít Subramanjan, syn Ganéši Subramanjana, který je veleknězem chrámu Tiru v Trincomalee na Srí Lance. Nepatřil jsem k těm pirátům...“

„Počkej!“ zarazil ho důstojník a řekl něco neslyšitelného svému pobočníkovi, který stejně neslyšitelně odpověděl. Důstojník nad tou informací chvíli mlčky hloubal. Potom se naklonil dopředu, až se hlavou dostal blízko k Randžítovi, a zhluboka se nadechl.

Nato přikývl, Randžít prošel pachovou zkouškou a dal se tudíž tolerovat jako spolucestující. „Výslech!“ řekl důstojník. „Posaďte ho do mé helikoptéry. Další!“

13 PŘÍHODNÉ MÍSTO PRO VÝSLECH

Od začátku do konce byl Randžít v rukou vyšetřovatelů něco málo přes dva roky, ale větší část vlastního výslechu se odehrála v prvních šesti měsících. Jeho pobyt však nebyl v žádném ohledu příjemný.

Randžít pojal první podezření, že to tak bude, když mu dali pásku přes oči, roubík do úst a želízka, jimiž ho připoutali k sedadlu ve vrtulníku soudícího důstojníka, než vzlétl. Kam byl pak převezen, nedokázal říct, ale trvalo necelou hodinu, než se tam dostal. Potom mu, stále s páskou na očích, pomohli ze schodů na nějaký dlážděný povrch a odvedli ho dvacet nebo třicet metrů k nějakým dalším schodům, které stoupaly do nějakého jiného létajícího stroje. Tam ho znovu připoutali k sedadlu a nový stroj odstartoval.

Tohle nebyla helikoptéra. Randžít cítil nerovnosti na rozjezdové dráze, jak letoun nabíral rychlost, a pak náhlý přechod do nekodrcavého volného letu. Tentokrát to nebyl krátký let a nebyl ani přátelský. Randžít slyšel, jak spolu posádka hovoří, nedokázal však poznat jakým jazykem, a když zkusil zavolat, aby jim řekl, že potřebuje na záchod, odpověď, kterou dostal, nebyla slovní. Byl to nenadálý prudký úder z boku do obličeje, jenž Randžít nečekal a nebyl na něj připravený.

Nicméně nakonec ho nechali použít maličkou toaletu, která v letadle byla, třebaže stále s páskou přes oči a s otevřenými dveřmi. Také ho nakrmili – tedy sklopili podnos jeho sedadla, něco na něj dali a poručili:

„Jež!“ Hmatem zjistil, že je to nějaký sendvič, možná se sýrem nějakého neznámého typu, ale tou dobou uběhlo už bezmála dvacet hodin od doby, kdy Randžít naposledy něco jedl, a tak jej zhltl jak byl, suchý. Přece jen zkusil požádat o vodu a dostal novou ránu z boku do hlavy.

Randžít nedokázal říct, jak dlouho letěli, protože upadl do neklidného spánku, z něž se probudil teprve ve chvíli, kdy z

roztřeseného poskakování letadla poznal, že přistávají, na mnohem horší raněji než předtím. Pásku na očích mu nesundali. Pomohli mu však vystoupit z letadla a nastoupit do nějakého vozidla, v němž ho vezli více než hodinu.

Nakonec ho, stále slepého, dovedli do nějaké budovy a chodbou až do místnosti, kde ho jeho věznitelé posadili. Potom na něj jeden z nich promluvil strohou angličtinou se silným přízvukem: „Natáhni ruce před sebe. Ne, dlaněmi nahoru.“ A když to udělal, něco brutálně těžkého ho do těch dlaní udeřilo.

Bolest byla ostrá. Randžít se neubráníl a vykřikl. Pak znovu ten hlas: „A teď řekni pravdu. Jak se jmenuješ?“

To byla první otázka, kterou Randžít ve vazbě dostal, a zároveň ta, kterou mu kladli nejčastěji ze všech. Jeho vyšetřovatelé se rozhodli neuvěřit prostému faktu, že je Randžít Subramanjan, jenž má náhodou na sobě svršky patřící někomu jinému, kdo se jmenuje, jak ukazovaly visačky přišité k oblečení, Kirthis Kanakaratham. Pokaždé, když odpověděl po pravdě, ho potrestali za lhaní.

Tento trest byl u každého z vyšetřovatelů jiný. Když mu kladl otázky podsaditý upocený muž, který se jmenoval Bruno, měl jako oblíbenou zbraň k zjišťování pravdy kus elektrického kabelu, tlustého čtyři nebo pět centimetrů a schopného vyvolat extrémní bolest všude, kde byl použit. Někdy také Bruno Randžíta prudce bil rozevřenou rukou do holého břicha, to bylo nejen bolestivé, ale Randžíta přitom pokaždé napadlo, jestli mu nepraskne slepé střevo nebo slezina. Ale Brunova metoda v sobě měla něco uklidňujícího. Žádné trhání nehtů, žádné lámání kostí, žádné vydloubávání očí. Randžít s nadějí shledával, že nedělají nic, co by zanechávalo trvalé stopy, z čehož usuzoval, že se ho možná nakonec chystají propustit.

Tato naděje však nevydržela dlouho. Zmizela, když Bruno jednoho dne zahodil elektrický kabel přes místnost, popadl ze stolu s užitečnými nástroji krátkou dřevěnou palici a několikrát jí Randžíta udeřil do obličeje. Randžíta to stálo monokl, vyražený přední zub a také většinu opatrně přechovávané naděje na konečné propuštění.

Druhým hlavním mučitelem byl postarší muž, který mu nikdy neřekl jméno, ale vždycky měl jedno oko přivřené. (Randžít mu v

duchu říkal „Šilhavec“. Málodky zanechal na Randžítovi stopy a při hovoru působil zvláštním uklidňujícím dojmem. První den, kdy se s ním Randžít setkal, ho dva statní pomocníci nutili ležet na zádech, zatímco Šilhavec zvedl čtvercový kus plátna. „Při tom, co teď s tebou uděláme,“ upozornil ho zdvořile, „si budeš myslet, že zemřeš. Nezemřeš. Nedopustím to. Jenom mi musíš pravdivě odpovědět na otázky.“ Pak Randžítovi rozprostřel plátno po obličeji a nalil na ně vodu z kovového džbánu.

Randžít něco podobného nikdy nezažil. Výsledkem nebyla ani tak bolest, jako spíš mučivá, paralyzující hrůza. Randžít neměl problémy slyšet nebo rozumět, jak Šilhavec slíbil, že při tom nezemře, ale jeho tělo to chápalo po svém. Vědělo, že se smrtelně, neodvratně topí, a chtělo, aby to okamžitě přestalo. „Pomoc!“ vykřikl, nebo se pokusil vykřiknout. „Dost! Přestaňte!“ Jediné, co z něj vyšlo, bylo bublavé zalykavé drmolení vodnatých částí zvuku, které v ničem nepřipomínalo anglická slova.

Čúrek nalévané vody se přerušil, Randžítovi stáhli plátno z obličeje a zvedli ho do sedu. „Tak jak se jmenuješ?“ zeptal se zdvořile Šilhavec.

Randžít se pokusil přestat kašlat na tak dlouho, aby ze sebe ta slova dostal. „Jsem Randžít Sub...“, začal, ale ani své jméno nestačil dokončit, než mu ramena prudce přitáhli zpátky na podlahu, znovu mu dali přes obličej plátno a to strašlivé nalévání vody začalo znovu.

Randžítovi se podařilo vydržet ještě čtyřikrát, než se dostal do stavu, kdy rezignoval, kdy už další odpor nebyl možný. Zalapal po dechu a dostal ze sebe: „Jsem ten, kdo chcete, abych byl. Hlavně přestaňte!“

„Dobře,“ řekl povzbudivě Šilhavec. „Děláme pokroky, Kirthisi Kanakaratname. Tak mi teď řekni, pro kterou zemi pracuješ.“

Existovalo samozřejmě mnoho jiných způsobů, jak dotyčného přimět ke spolupráci, ale žádný z nich samozřejmě z Randžíta nedostal pravdivá přiznání, protože neměl na svědomí žádné zločiny, k nimž by se přiznal.

Jeho vyšetřovatele to přivádělo k zoufalství. Ten s přezdívkou Šilhavec si postěžoval: „Vypadáme kvůli tobě špatně, Randžíte,

Kirthisi, nebo kdo vlastně jsi. Poslouchej mě! Bude to pro tebe snazší, když prostě přestaneš zapírat, že jsi Kirthis Kanakaratnam.“

Randžít se podle té rady zkusil zařídit. Skutečně to pak bylo o trochu snazší.

14 VYDÁNÍ ZA NEJVYŠŠÍ NABÍDKU

Třebaže o tom Randžít nic nevěděl, za zdmi místa, kde byl vězněn, se dělo poměrně dost věcí. V katedrálách explodovaly nálože, vlaky končily mimo koleje, kancelářské budovy se otravovaly radioaktivním prachem ve ventilačních systémech. A atentáty? Jistě, atentátů bylo dost, podříznutím hrdla nebo vyhozením z okna ve vyšším patře, pistolí, brokovnicí a útočnými puškami, poměrně často i jedem podávaným někdy dosti vynalézavými způsoby. Nemluvě – v jednom případě – o atentátu provedeném shobením klavíru na hlavu oběti nebo postavením se na její hrud', aby zůstala na dně své vany, zatímco ji kohoutky plní vlažnou vodou. A pak samozřejmě byly války. Možná nejprudší z nových válek oživila starou morovou skvrnu, když sunnitský vpád na kurdské území hrozil rozpoutat další kolo chaosu, který byl pro Irák po odchodu okupačních vojsk charakteristický.

Ale ne všechno, co se dělo, bylo špatné. Několik nejurputněji vedených válek zažívalo pod bedlivým dohledem čtyř z pěti skandinávských zemí – Island zůstal s domácími nepokoji mimo skupinu – zmírnění bojů, jakkoli dočasné. Dokonce i Myanmar, země, kterou všichni (kromě její neústupné vládnoucí kliky) častěji nazývali Barma, bez upozornění propustila všechny politické vězně a vyzvala cizí diplomaty, aby monitorovali příští volby. A konečně – což byla změna, která by Randžítovi udělala velkou radost, kdyby se o ní mohl dozvědět – Světová banka po nekonečném oddalování poskytla slušný startovní grant ve výši miliardy dolarů na stavbu skutečného Arcutanova orbitálního výtahu. Jistě, od grantu Světové banky bylo ještě daleko k tomu, aby se roztočila skutečná kola a začala na lanech vyvážet nahoru a dolů kabiny, zařízení, do nichž bylo možné naskočit a nechat se rychlostí tří set kilometrů v hodině vytáhnout na nízkou oběžnou dráhu kolem Země. Ale byl to opravdový první krok.

To samozřejmě nebyly jediné informace, mající významný vztah k jeho životu, které Randžít neznal. Nevěděl například to, proč byl na toto místo odvezen a proč je v něm mučen. A pak, když mučení přestalo, nevěděl ani to, proč k němu došlo. Randžít nikdy neslyšel o mimořádném vydávání podezřelých ani o závažném rozhodnutí, které několik desítek let předtím vyhlásili soudci britského Nejvyššího soudu.

Randžítovi mučitelé mu samozřejmě mohli některé informace podat, kdyby se to rozhodli udělat. Nerozhodli se tak.

Po prvním dni bez způsobené bolesti už Bruna, chlapíka, který práskal přes břicho a hrál si s elektrickým kabelem, víckrát neviděl. Zato Šilhavce viděl docela často, ale až poté, co z něj Šilhavec vymámil slib, že se přestane ptát, proč byl mučen, jestli bude někdy propuštěn, a prakticky na všechny další věci, na něž chtěl Randžít doopravdy dostat odpověď. Malou informaci mu Šilhavec přece jen poskytl. („Bruno? Poslali ho vejš. Jednoduše neví, co má s vězněm dělat, pokud mu neubližuje, a vypadá to, že my už ti teď ubližovat nebudeme.“)

Randžít si připomínal, že to je životní fakt, kterým by člověk neměl pohrdat. Bylo to velké zlepšení oproti předchozí stravě skládající se z bití a *waterboardingu*. Ale byla to, obzvlášť poté, co Šilhavec přestal chodit, protože Randžít nedokázal dodržet svůj slib, že nebude klást zakázané otázky, svinská nuda. Randžít nezůstal bez lidské společnosti úplně. Jeden kulhavý stařec mu nosil jídlo a odnášel kbelík s močí a výkaly, ale ten byl pro rozhovor nepoužitelný. Určitě nějakým jazykem hovořil, ale zdálo se, že to není žádný z těch, jimiž vládne Randžít.

Randžít nevěděl, kdy poprvé začal vést dlouhé jednostranné rozhovory s přáteli. Tedy se svými nepřítomnými přáteli, protože žádný z nich se v jeho cele fyzicky nenacházel.

Žádný z nich samozřejmě neslyšel, co jim říká. Bylo by zajímavé, kdyby mohli, například Myra de Soyzová nebo Pru *Bezejmenná*. Méně zajímavé pro Gaminioho Bandaru, protože poté, co mu podal zprávu o své prázdné, fádni existenci měl Randžít pro svého nepřítomného životního přítele jen o málo víc než výčitku, že si

skutečně měl vyšetřit víc času pro Randžíta a méně pro tu Američanku, která už za ním koneckonců nikdy nepřijde.

Někteří z Randžítových nejlepších nepřítomných přátel byli lidé, s nimiž se nikdy osobně nesetkal. Byl mezi nimi například již nežijící Paul Wolfskehl. Wolfskehl byl německý průmyslový magnát z devatenáctého století, jehož největší láska odmítla jeho nabídku k sňatku. To znamenalo, že přes všechno bohatství a moc už pro Wolfskehla život ztratil smysl, a tak se rozumně rozhodl spáchat sebevraždu. Ale nepodařilo se. Zatímco Wolfskehl čekal na správný okamžik, kdy se oddělat, z nudy si vzal knihu na čtení. Kniha se čirou náhodou týkala Fermatovy poslední věty a napsal ji člověk, který se jmenoval Ernst Kummer. Náhoda tomu chtěla, aby Wolfskehl kdysi zavítal na několik Kummerových přednášek o teorii čísel; ze zvědavosti si tedy přečetl nový Kummerův esej.

A jako mnozí další amatérští matematici před ním a po něm, Wolfskehl se okamžitě chytil. Jak se usilovně snažil přijít na kloub záhadě, že „a“ na druhou plus „b“ na druhou rovná se „c“ na druhou, a paradoxu, že u třetích mocnin rovnost nikdy nenastane, na sebevraždu zapomněl.

Pak tu byla také dávno zesnulá Sophie Germainová, která strávila dětství v hrůzném období Francouzské revoluce. Proč by to mělo mladou Sophii přesvědčit, aby se rozhodla pro matematickou dráhu, není na první pohled jasné. Ale stalo se to.

Pro ženu to samozřejmě nebyl cíl, jehož dosažení by bylo snadné. Jak to kdysi vyjádřila Alžběta I. Anglická, Sophiiným prokletím bylo to, že byla spíš izolovaná než vystrčená na okraj, a proto všechno, o co se pokusila, pro ni bylo mnohem obtížnější než pro její kolegy odsunuté na okraj.

Pak, když jeho imaginárním partnerům k rozhovorům došla řeč, začalo Randžítovi vrtat hlavou něco, co řekla Myra de Soyzová.

Co to bylo? Něco, aby si zjistil, jaké nástroje měli k dispozici jiní matematici v době, kdy Fermat vepsal do okraje své knihy tu prokletou chvástavou poznámku.

Jaké nástroje to tedy byly?

Vzpomněl si, že Sophie Germainová byla údajně prvním matematikem jakéhokoli pohlaví, kterému se podařilo udělat s

Fermatovým důkazem vůbec nějaký pokrok. Jaký pokrok vlastně udělala?

Randžít samozřejmě neměl žádnou možnost, jak si to vyhledat. Kdyby byl na univerzitě, vybavený heslem, stačilo by mu stisknout několik kláves na prvním počítači, který by byl po ruce, a otevřelo by se před ním celé životní dílo té zatracené ženské.

Jenže on počítač neměl. Jediné, co měl, byla jeho paměť, a Randžít si nebyl jistý, zda je pro tento konkrétní úkol dostatečná.

Pamatoval si však, co je to „prvočíslo Sophie Germainové“ – tedy každé prvočíslo „p“, pro něž platí, že $2p + 1$ je také prvočíslo. Nejmenší prvočíslo Sophie Germainové byla trojka: $3 \times 2 + 1 = 7$ a sedmička je prvočíslo, takže platí. (Většina dalších prvočísel Sophie Germainové byla mnohem vyšší, a tak s nimi prakticky nebyla žádná zábava.) Randžít byl se sebou celkem spokojený, že si na to vzpomněl, ale ať o tom přemýšlel sebevíc, neviděl žádnou možnost, jak by ho prvočíslo Sophie Germainové mohlo přivést k řešení Fermatova problému.

Pak tu byla ještě jedna věc. Po důkladné práci Germainová formulovala vlastní větu:

Jestliže jsou jsou „x“, „y“ a „z“ celá čísla, a jestliže platí $x^5 + y^5 = z^5$, pak „x“, „y“ nebo „z“ musí být dělitelné pěti.

Jako každý další odrazový můstek k důkazu, který se Randžítovi podařilo ze vzdorovitého kamene své mysli vydolovat, byl i tento zklamáním. Rovnice nedávala smysl. Celá Fermatova věta měla dokázat, že žádná taková rovnice jako $x^5 + y^5 = z^5$ především nemůže existovat. Takže to nebylo vůbec k ničemu.

Nebo bylo? Tedy, zapomenout na zbytečnou větu Sophie Germainové jako takovou, ale využít toho, jak k ní dospěla?

Nenavrhl mu právě tohle Myra na večírku u doktora Vorhulsta, když ještě Randžít mohl občas zajít na večírek?

Existovala jedna osoba (více či méně osoba), se kterou Randžít nikdy, nebo zatím ještě ne, nepřišel přímo do styku, která mu však mohla poskytnout velice užitečné informace. Je nejspíš na čase, abychom s ní (nebo dokonce s nimi) strávili trochu víc času.

15 SEZNÁMENÍ S JEDNÍM (NEBO VÍCE) VELEGALAKTIKÁŘI

První, co si musíme v souvislosti s tímto Velegalaktikářem vyjasnit, je to, zda je to skutečně on, případně jedinec, nebo v samé podstatě Velegalaktikář (a ne jen nějaká jeho část).

Žádná z těchto otázek nemá jednoduchou odpověď. Proto zde uděláme to, že budeme ignorovat fakta a spokojíme se s odpověďmi, s nimiž nemáme jiný problém než ten, že jsou vyloženě nesprávné. Nejdřív budeme konstatovat, že tato osoba je skutečně jedinec, přestože je zároveň také součástí té větší „osoby“, již tvoří všichni Velegalaktikáři dohromady.

Velegalaktikáři se vyskytovali všude od zrychlujících okrajů Galaxie po její relativně nehybné jádro a prakticky všude mezi tím. Kolik Velegalaktikářů bylo? To je také nesmyslná otázka. Bylo jich mnoho, velmi mnoho, ale když došlo na věc, to mnoho byl zároveň jeden, protože každý Velegalaktikář, kdykoli se rozhodl, okamžitě splynul s kterýmkoli dalším nebo se všemi dalšími.

Jak jste si všimli, právě jsme Velegalaktikáři svévolně přiřadili rod. Nevyvozujte z toho, že Velegalaktikáři vykonávali pohlavní styk v jakémkoli smyslu, jenž by byl lidem srozumitelný. Nedělali to. Prostě nemůžeme věčně váhat, jestli má být Velegalaktikář „on“, „ono“, „ona“ nebo „oni“, proto ten gordický uzel na tomto místě rozetneme a stanovíme, že je to „on“.

Dopustili jsme se právě jedné poměrně velké opovázlivosti. Dopustíme se další. Dejme „mu“ jméno. Budeme mu říkat „Bill“. (Ne *Bill*. „Bill.“ Dopustili jsme se velké opovázlivosti a použitím uvozovek bychom měli dávat najevo, že o tom víme.)

Co dalšího by bylo vhodné, abychom se o Velegalaktikářích v tomto okamžiku dozvěděli?

Pomohlo by například vědět, jak jsou velcí? Nebo vzhledem k tomu, že jeden uzel Velegalaktikářů může být vzdálen tisíce nebo miliardy světelných let od jiného konkrétního uzlu, jak měří vzdálenost?

Můžeme předpokládat, že by to skutečně pomohlo, ale musíme si také uvědomit, že jako se všemi otázkami týkajícími se Velegalaktikářů, odpověď bude složitá. Začneme faktem, že Velegalaktikáři nemají rádi svévolně stanovené míry toho typu, jaké používají lidé. Když se na ně podíváte hlouběji, vždycky vycházejí z nějaké lidské hodnoty, jako je vzdálenost od konečku prstu po podpažní jamku člověka, nebo nějaký vypočítaný zlomek vzdálenosti od pólu k rovníku na konkrétní planetě, kterou lidé náhodou zabírají. Měření Velegalaktikářů se vždycky provádějí v Planckově měřítku, které je skutečně dosti malé. Velikost jedné Planckovy jednotky je $1,616 \times 10^{-35}$ metru. Nejsnadnější pomůckou k pochopení toho, jak je to malé, je zapamatovat si, že je to tak malé, že změřit něco menšího je nemožné.

(Proč nemožné? Protože nemůžete změřit něco, co nevidíte, a nic nejde vidět bez využití těch světlonosných částic, kterým se říká fotony. A každý foton, který by byl dost silný, aby osvětlil vzdálenost v Planckově měřítku, by byl tak nesmírně silný – a tudíž tak nesmírně hmotný – že by se okamžitě proměnil v černou díru. Slovo „nemožné“ se někdy chápe jako výzva. V tomto případě je to ale prostě fakt.)

Takže aby změřili cokoli ve třech rozměrech, ať už se jedná o obvod elektronu nebo průměr vesmíru jako takového, Velegalaktikáři jednoduše počítají Planckovy vzdálenosti po spojnici z bodu A do bodu B.

Je to nutně velké číslo, to však Velegalaktikářům nevadí. Z jednoho pohledu jsou sami o sobě dosti velká čísla.

Když jsme teď našli způsoby, jak alespoň identifikovat nepochopitelné, vraťme se k té mnohem jednodušší bytosti, k Randžítu Subramanjanovi.

Když byl Randžít docela mladý, jeho silně ekumenický otec ho nabádal k četbě určitých dosti zvláštních knih, z nichž jedna, od

spisovatele jménem James Branch Caball, byla o povaze psaní a spisovatelů. (Ganěša Subramanjan se v jednu dobu domníval, že by si jeho syn mohl takové povolání zvolit.) Caball napsal, že někteří rádoby spisovatelé se snaží světu sdělit: „Jsem těhotný slovy a musím lexikologicky porodit nebo zemřít.“

Bylo to zvláštní, ale přesně to byl stav, v jakém se teď Randžít cítil.

Už několik dní úpěnlivě prosil o pomoc, křičel do prázdných chodeb, vysvětloval, přestože ho zdánlivě nikdo neposlouchal, že má něco, co je absolutně nutné ihned sdělit nějakému časopisu. Nedostal žádnou odpověď. I ten kulhavý stařec teď jen Randžítovi strčil dovnitř jídlo a nejrychleji jak mohl zase odkulhal.

Když tedy Randžít zaslechl, jak se prázdnými chodbami blíží starcův šouravý krok, vzbudilo to v něm jen málo zájmu. Jenže tentokrát jej doprovázel klapot kroků někoho jiného, kdo vůbec nekulhal. Okamžik nato se dveře Randžítovy cely otevřely. Stařec tam byl, ale uctivě stál krok nebo dva za jiným mužem – mužem, který měl výraz ohromení a zděšení ve tváři, jejíž charakteristické rysy znal Randžít stejně dobře jako vlastní. „Všemohoucí Bože, Randži!“ řekl udiveně Gamini Bandara, „jsi to opravdu ty?“

Ze všech otázek, které mohl tomuto nečekanému návštěvníkovi ze své minulosti položit, zvolil Randžít tu nejjednodušší: „Co tady děláš, Gamini?“

„Co si sakra myslíš, že dělám? Přišel jsem, abych tě odsud dostal ven, a jestli si myslíš, že to bylo jednoduché, pak jsi větší blázen, než vypadáš. Potom tě vezmeme k zubaři – co se ti stalo s předními zuby? Nebo ne, myslím, že ze všeho nejdřív potřebuješ k doktorovi... Cože?“

Randžít teď stál a skoro se třásl vzrušením. „K doktorovi ne! Jestli mě odsud dokážeš dostat, dostaň mě k počítači!“

Gamini se zatvářil nechápavě. „K počítači? Jasně, to se dá zařídit, ale nejdřív se potřebujeme ujistit, že jsi v pořádku...“

„Do háje, Gamini!“ vykřikl Randžít. „Ty vážně nechápeš, co říkám? Myslím si, že mám důkaz! Potřebuju počítač a potřebuju ho teď hned! Dovedeš si představit, jakou zažívám hrůzu, že nějakou část toho důkazu zapomenou, než si ho nechám posoudit?“

Randžít dostal doktora. Dostal i počítač – vlastně dostal obojí současně, ale až když ho Randžít vyvedl z jeho vězení na místo, kde čekala helikoptéra a naprázdno točila listy vrtule. Když Randžít do stroje nastupoval, všiml si, že nedaleko stojí několik mužů. Jedním z nich byl Šilhavec; vypadal užasle a ustrašeně, ale ani gestem se nerozloučil. Následoval dvacetiminutový let dolů, mezi mohutnými horami, které měly trpytivé čepice z ledu. Randžít se v helikoptéře neubráníl tomu, aby se na Gaminiho obracel s otázkami, ale tentokrát to byl Gamini, kdo nechtěl mluvit. „Později,“ řekl a kývnutím pokynul k pilotovi helikoptéry, který měl na sobě uniformu, jakou Randžít nikdy předtím neviděl.

Přistáli na opravdovém letišti, sotva deset metrů od letadla – a ne jen tak nějakého letadla, poznal Randžít, ale BAB-2200, nejrychlejšího a v některých provedeních nejluxusnějšího letadla, jaké kdy Boeing-Airbus postavil, nesoucí jako znak modrou zeměkouli s ratolestmi Organizace spojených národů. Uvnitř to pak platilo ještě víc. Sedělo se v kožených křeslech. A posádku tvořil pilot (v uniformě plukovníka amerického letectva) a dvě velice hezké letušky (ve stejných uniformách, ale s kapitánskými prýmký a načechranými bílými zástěrami přes uniformy). „Letíme domů, pane?“ zeptal se pilot Gaminiho. Jako odpověď obdržel přikývnutí a okamžitě zmizel v kabině. Jedna z letušek dovedla Randžíta ke křeslu (které bylo otočné, jak zjistil) a připoutala ho. „To je Jeannie,“ informoval ho Gamini, zatímco byl sám připoutáván do druhého křesla. „Je taky doktorka, takže bych ti doporučil, aby ses od ní nechal prohlédnout...“

„Počítač...,“ začal namítat Randžít.

„Jo, ten svůj zatracený počítač dostaneš, Randži, ale nejdřív musíme vzlétnout. Bude to chvilka.“

Tou dobou se už obě ženy uchýlily na své sklápěcí sedačky u dělicí přepážky a letadlo se teď skutečně dalo do pohybu. A jen co signalizace pro připoutání zhasla, druhá letuška („Ahoj, já jsem Amy!“) vyčarovala ze stolku vedle Randžítova křesla laptop, zatímco ta, která se jmenovala Jeannie, se k němu blížila s fonendoskopem,

tonometrem na měření tlaku a několika dalšími připravenými přístroji.

Randžít neprotestoval. Nechal doktorku, aby do něj dloubala a píchala jak chtěla, zatímco pomalu a neobratně ťukal stránky bezmála šestistránkového rukopisu, přičemž vždy po několika řádcích udělal přestávku a zeptal se Gaminiho, jestli by mu mohl sehnat adresu časopisu jménem *Nature*. „Mají kancelář někde v Anglii.“ Nebo se jen mračil na klávesnici, dokud mu paměť konečně neřekla, jak má vypadat další řádek. Byl to pomalý proces, ale když si Gamini dovolil zeptat se ho, jestli by se nechtěl něčeho najíst, Randžít mu zuřivě a nesmlouvavě řekl, aby byl zticha.

„Dej mi jen deset minut!“ požádal. „Nebo možná půl hodiny, maximálně. Teď nemůžu přestat.“

Samozřejmě to deset minut nebylo. Nebylo to ani půl hodiny. Trvalo dobře přes hodinu, než Randžít vzhlédl, povzdechl si a řekl Gaminimu: „Potřebuju to všechno zkontrolovat, takže bych si měl poslat kopii k tobě domů. Řekni mi svou e-mailovou adresu.“

A když ji zadal, konečně stiskl ikonku s označením Odeslat a pak se opřel v křesle.

„Díky,“ řekl. „Omlouvám se, že jsem byl tak protivný, ale bylo to pro mě dost důležité. Od doby, co jsem na to přišel, před nějakými pěti šesti měsíci, jsem měl hrůzu, že bych mohl nějakou část zapomenout, než si ji nechám posoudit.“ Odmlčel se a najednou si olízl rty. „A ještě jedna věc. Dlouho jsem přemýšlel o pořádném jídle. Nenašla by se v tomhle letadle nějaká čerstvá ovocná šťáva, jakákoli? A možná něco jako sendvič se šunkou nebo možná pár míchaných vajíček?“

16 NÁVRAT DOMŮ

Gamini odmítl poslouchat nějaké řeči o amerických snídaních a jednoduše dal znamení letuškám. Ty vzápětí naservírovaly skvělé srílanské jídlo – spletené nudle z rýžového těsta, vydatné kari z masa a brambor a talíř placek, kterým se říká pappadamy – až nad tím Randžít úžasem vyvalil oči. „Řekni mi, Gamini,“ zeptal se, když už kousal, „kdy se z tebe stal bůh? Není tohle snad americké letadlo?“

Gamini, který upíjel šálek čaje pocházejícího z plantáží v okolí Kandy, zavrtěl hlavou. „Je to letadlo Spojených národů,“ prohlásil, „které má čistě náhodou americkou posádku, ale momentálně není ve službách OSN ani USA. Jednoduše jsme si je půjčili, abychom pro tebe mohli přiletět.“

„A to ‚my‘ znamená?“

Gamini roztáhl tvář do širokého úsměvu a zavrtěl hlavou. „To ti nemůžu říct, alespoň ne teď. Smůla! Věděl jsem, že by tě to zajímalo, a dokonce jsem uvažoval, že bych se tě zeptal, jestli se k nám nechceš přidat, když jsi vyrazil na ten svůj malý lodní výlet.“

Randžít neodložil lžičku, podržel ji bez hnutí, zatímco svému příteli věnoval dlouhý a ne zcela přátelský pohled. „Chceš mi říct, že jsi tak důležitá osoba, že si jednoduše můžeš půjčit takové letadlo, aby sis zaletěl vyřídit, co potřebuješ?“

Tentokrát se Gamini rozesmál nahlas. „Já? Ne. Neudělali to kvůli mně. Udělali to proto, že je o to požádal otec. Dělá totiž důležitou práci v OSN.“

„A co je to za práci?“

„To ti taky nemůžu říct, takže se neptej. A neptej se ani na to, ze které země ses právě dostal. Najít, kde jsi, nebylo těžké, když jsme získali Tiffany Kanakaratanamovou... Och,“ řekl, když si všiml, jak Randžít na jméno dítěte zareagoval, „to je něco, o čem ti říct můžu, alespoň do určité míry. Tedy, využil jsem otcova postavení, abych rozběhl vlastní počítačové pátrání po tobě. Tak trochu podobně, jako

jsi ty získal heslo svého učitele matematiky, zadal jsem jména všech, kteří by eventuálně mohli něco vědět o tom, kde se nacházíš, všechna jména, které mě napadla – Myry de Soyzové, Maggie a Pru, všech tvých učitelů, všech mnichů, kteří pracovali pro tvého otce, a Kanakaratnamových. Ne,“ řekl znovu v odpověď na výraz, který se objevil v Randžítově tváři, „nešlo o nic, co by tě mělo přivést do rozpaků. Pouze jsme pátrali po tvých schůzkách nebo rozhovorech po dni, kdy jsi zmizel. Nenašli jsme nic. Nezáskali jsme vůbec žádné informace o dospělých Kanakaratnamových, což podle mě znamená, že je první soud, který je soudil, nechal zastřelit spolu se zbytkem pirátů. Ale dál jsem přidával jména, která mě napadala, a když jsem do systému vložil jména těch čtyř dětí, našli jsme je. Samozřejmě je uvěznil, ale byly moc malé i na to, aby byly souzeny za pirátství, a tak je odvezli k nějakým příbuzným nedaleko Killinochchi a Tiffany nám dala popis lidí, kteří tě odvezli. Popsala nám helikoptéry a místo, kde jste se dostali na břeh. Chtělo to pak hodně pátrání, abych měl jistotu, ale nakonec jsem tě našel. Možná bys tam seděl ještě roky.“

„A lidé, kteří mě odvezli, byli kdo?“

„Ach, Randži,“ řekl Gamini, „už zase! Nemůžu ti to přesně říct, nanejvýš snad obecně, aniž bych uvedl jakékoli podrobnosti. Slyšel jsi někdy o mimořádném vydávání podezřelých? Nebo o rozhodnutí Nejvyššího soudu ohledně mučení?“

Randžít o tom neslyšel, ale Gamini mu mezery doplnil, poté co se Randžít probudil z hlubokého spánku, který trval hodiny. Za starých zlých časů se velmoci jako Spojené státy oficiálně zasazovaly proti používání mučení k získávání informací. Neustále však zjišťovaly, že mají v držení určité zajatce, kteří jistě věděli věci, jež byly důležité, ale dobrovolně by je nikdy neprozradili. Mučení byl nespolehlivý způsob, jak z lidí dostávat pravdivé odpovědi – v určité fázi byl téměř každý ochoten říct, co chtěli vyšetřovatelé slyšet, jedno jestli to byla pravda nebo ne, jen aby mučení přestalo – jenže tyto velmoci žádný lepší způsob k dispozici neměly. Vypracovaly tedy malý plán. Zajatci tohoto druhu se předávali zpravodajským službám nějaké jiné země, takové, která nikdy neslíbila zřít se působení bolesti jakožto metody výslechu, a informace pak putovaly zpět do Spojených států

nebo do jiné velmoci, která o ně požádala. „A tomu,“ zakončil Gamini, „se říkalo mimořádné vydávání zločinců. ‚Mimořádné‘, protože takové bylo. Vydání ve smyslu přenechání, předání – jako dejte císaři, co jest císařovo, jak říkají křesťané.“

„Hm,“ řekl zamyšleně Randžít. „A to se děje pořád?“

„Více méně ano. Supervelmoci se už v něm neangažují. Bylo kolem toho příliš mnoho publicity. A navíc nemusejí, protože existuje spousta nezúčastněných zemí, které se lidí s nevysvětlitelnou kriminální minulostí ujímají a vyslýchají je. Jako třeba piráty, kteří jsou pro ně beztak společensky nepřijatelní, a obzvlášť piráty, kteří budí dojem, že skrývají svou totožnost. Jako tebe, mysleli si, kvůli té záležitosti se jménem. A informace pak prodají těm pokryteckým zemím, protože v této fázi do toho vstupuje rozhodnutí Nejvyššího soudu. Soudci zřídili komisi, která se zabývala informacemi získanými mučením v minulosti, a dospěla k závěru, že z morálních důvodů nemohou být takové informace nikdy použity v žádném soudním řízení. Na druhé straně bylo podle nich naprosto v pořádku předat je řekněme policii.“ Když si Gamini všiml, že se k nim obě ženy blíží, vzhlédl. „Ale teď se budeme muset připoutat, protože patrně budeme přistávat na Bandaranaike. Ještě chvílku mě poslouchej. Nevěřil bys, na jaké dohody jsme museli přistoupit a jaké sliby jsme museli dát, abychom tě dostali odtamtud, kde jsi byl. Tak mi pomoz ty sliby dodržet. Ať se děje co se děje, nikdy nikomu nevyprávěj nic, podle čeho by se lidé, kteří tě zadržovali, dali identifikovat. Jinak budu mít velký průšvih a můj táta taky.“

„Slibuju,“ řekl Randžít a myslel to vážně. A potom uličnický dodal: „Říkal jsi, že jsi prověřil ta děvčata. Jak se vede staré dobré Maggie?“

Gamini mu věnoval dotčený pohled. „Copak stará dobrá Maggie, ta je ve vatě,“ řekl. „Před několika měsíci se vdala za jednoho amerického senátora. Dokonce mi poslala pozvání na svatbu. Tak jsem zašel do Harrod's a vybral pěknou obrabečku, kterou jsem jí poslal, ale sám jsem nejel.“

17 NEBE

Zatímco BAB-220 rychle pojížděl k východu, lékařka Jeannie s hodností kapitána vynesla verdikt: to, co Randžít potřeboval ze všeho nejvíc, byl odpočinek, laskavá péče a jídlo, dost jídla, aby znovu nabral těch osm nebo deset kilogramů tělesné hmotnosti, o něž ho dieta, kterou během svého mimořádného vydání držel, připravila, i když (jak dodala) by mu neuškodilo ani to, kdyby několik dalších dní strávil v nemocnici. Ale skupina, která čekala u brány, aby ho mohla přivítat, to vetovala. Tuto skupinu tvořila jen jedna osoba, ale tou osobou byla Mevrouw Beatrix Vorhulstová a neměla náladu na to, aby jí někdo odporoval. Mevrouw Vorhulstová prohlásila, že místem Randžítovy rekonvalescence nebude nějaká neosobní továrna, která produkuje velké množství zdravotní péče, ale jen málo lásky. Ne! Místem, kde Randžít znovu nabere svou sílu, bude pohodlný, láskyplný domov. Například ten její.

A tak se stalo. Beatrix Vorhulstová měla také rozhodně pravdu, když slibovala všemožnou péči, protože od okamžiku, kdy Randžít dorazil, se veškeré prostředky jejich na prostředky dosti bohaté domácnosti věnovaly jemu. Dostal pokoj, který byl tak velký a chladivý, jak si mohl za nejparnějších a nejzpocenějších nocí ve vězení představovat. Měl tři skvělá jídla denně – ne, bylo jich vlastně spíš tucet, protože pokaždé, když na chvíli zavřel oči, našel po probuzení vedle své postele dokonalé jablko, banán nebo ledově studený ananas na špejli. Co bylo ještě lepší, dlouhodobě vyhrál svůj spor s doktory, kterým Gamini nařídil, aby ho vyšetřili znovu. Pravda, musel je nejdříve přesvědčit, že se po celou dobu svého zajetí mohl pohybovat každý den, kdy nebyl zraněný, nebo alespoň každý den, kdy nebyl tak zmlácený a plný modřin, že ho chození bolelo víc, než aby to stálo za to. Ale zato mohl volně využívat velký dům a jeho ještě větší zahrady. Včetně bazénu – a že to bylo příjemné plavat zasněně naznak tou mírně chladivou vodou, když mu

z oblohy žehnilo horké slunce a nad hlavou se kolébaly palmy! A měl přístup ke zprávám.

To nebylo tak úplně dobré. Doba, kdy neměl přístup k novinám a televizi, ho nepřipravila na podrobnosti všech věcí, které se po celé planetě Zemi děly – vražd, nepokojů, automobilových bomb, válek.

Nic z toho ovšem nebylo tou nejhorší špatnou zprávou. Ta dorazila, když se Gamini krátce zastavil před odjezdem ze Srí Lanky s nějakým naléhavějším (ale samozřejmě nespecifikovaným) úkolem. Když už byl ve dveřích a chystal se odejít, zarazil se. „Jednu věc jsem ti neřekl, Randži. Týká se tvého otce.“

„No jo, to je pravda,“ řekl smutně Randžít. „Měl bych mu hned zavolat.“

Ale Gamini zavrtěl hlavou. „Kéž by to bylo možné!“ řekl. „Ranila ho totiž mrtvice. Je mrtvý.“

Na světě byl jen jediný člověk, s nímž chtěl Randžít v té chvíli mluvit, a měl ho na telefonu, ještě než Gamini opustil dům Vorhulstových. Byl to ten starý mnich, Sureš, a měl obrovskou radost, že Randžítův hlas slyší. S menší radostí s ním samozřejmě mluvil o smrti Ganéši Subramanjana, ale kupodivu z ní nebyl ani nijak zvlášť smutný. „Ano, Randžíte,“ řekl, „tvůj otec hýbal nebem i zemí, aby tě našel, a já myslím, že se prostě vyčerpal. Každopádně se jednou vrátil z další návštěvy na policii se stížnostmi, že je unavený, a další den ráno byl na svém lůžku mrtvý. Vždyť víš, už nějakou dobu na tom nebyl zdravotně nejlépe.“

„Nevěděl jsem o tom,“ řekl lítostivě Randžít. „Nikdy nic neřekl.“

„Nechtěl tě znepokojovat, Randžíte. Nesmíš se tím trápit. Jeho džíva bude přivítána s poctami a jeho pohřeb byl dobrý. Jelikož jsi mezi námi nemohl být, odříkal jsem modlitby a postaral jsem se, aby měl v rakvi květy a rýžové koule. A když byl spálen, osobně jsem popel odnesl do moře. Vždyť víš, smrt není konec.“

„Já vím,“ řekl Randžít, spíš kvůli mnichovi než kvůli sobě.

„Je možné, že ani nebude potřebovat, aby se narodil znovu. A jestli se znovu narodí, určitě to bude jako člověk nebo nějaký tvor ve tvé blízkosti.“

Málem bych zapomněl, Randžíte! Až budeš moci cestovat, přijed' k nám, prosím! A máš nějakého právníka? Tvůj otec po sobě zanechal malou pozůstalost. Samozřejmě všechna přechází na tebe, ale je třeba vyplnit nějaké papíry.“

To Randžítovi dělalo starosti. Žádného právníka neměl. Ale když se o tom zmínil před Mevrouw Vorhulstovou, prohlásila, že to není problém a od toho okamžiku právníka měl. A nebyl to jen tak nějaký právník, ale společník ve firmě Gaminiho otce, který se jmenoval Nigel De Saram. O hodně větší starosti mu dělala palčivá vina, kterou cítil. Nevěděl, že jeho otec zemřel, a nevěděl o tom proto, že se neobtěžoval zeptat.

Jistě, utěšoval se, leželo na něm tisíc jiných starostí.

Jenže kdyby to bylo naopak, vypadl by Randžít svému otci z hlavy?

Nepočítaje služebnictvo byla v prvních dnech jediným, kdo ho navštěvoval, Mevrouw Vorhulstová. Pak ale vznesl námitku (a lékaři mu museli dát za pravdu), že případný stres, který by mu některý návštěvník mohl způsobit, se ani náhodou nevyrovná stresu, jemuž ho vystavovali silní mladí vězňatelé, kteří ho mlátili palicemi. Bariéry se zmenšily. Když další den dopoledne Randžít experimentoval s některými posilovacími stroji, přišel do tělocvičny majordomus Vorhulstových, odkašlal si a řekl: „Máte návštěvu, pane.“

Randžít byl myšlenkami někde daleko. „Nemám nějaký vzkaz?“ zeptal se.

Majordomus si povzdechl. „Ne, pane. Kdybyste nějaký vzkaz dostal, byl by vám ihned přinesen, jak jste žádal. Ale rád by vás navštívil doktor De Saram. Mám ho uvést?“

Randžít se rychle oblékl do jednoho z nekonečné zásoby županů Vorhulstových. Právník De Saram se zorientoval rychle. Randžítovi nepřipadal zrovna mladý – mohlo mu být padesát nebo šedesát, možná i víc – a v tom, co dělal, byl evidentně dobrý. O dědictví po Randžítovu otci mu nemusel nikdo říkat. Byl sice požádán, aby se ujal Randžítových záležitostí, sotva osmačtyřicet hodin předtím, ale prokázal již Randžítovu existenci u příslušného soudu v Trincomalee a měl slušnou představu o hodnotě dědictví. „Dvacet milionů rupií to

není, pane Subramanjane,“ řekl, „ale o mnoho méně také ne – nebo při současném směnném kurzu kolem deseti tisíc amerických dolarů. Převážnou většinu tvoří dvě nemovitosti, dům vašeho otce a menší dům, který je momentálně neobydlený.“

„Znám ten dům,“ řekl mu Randžít. „Je nutné, abych něco udělal?“

„V tuto chvíli ne,“ řekl mu De Saram, „i když je tu jedna varianta, nad kterou byste se možná měl trochu zamyslet. Doktor Bandara by to pro vás rád udělal osobně, ale jak víte, je vytížen jistými přísně tajnými záležitostmi v Organizaci spojených národů.“

„To vím, ale nevím mnoho,“ odvětil Randžít.

„Jistě! Jde o to, že za normálních okolností byste mohl vznést nárok na odškodnění od lidí, kteří vám, ehm, tak dlouho bránili v návratu domů, ale...“

„Já vím,“ řekl Randžít. „Nemáme o těchto lidech hovořit.“

„Přesně tak,“ prohlásil De Saram. Byla z toho slyšet úleva. „Je tu však jiná cesta, pro kterou byste se mohl rozhodnout. Bylo by možné, abyste zažaloval společnost provozující výletní lodě na základě toho, že neměla dovolit, aby se její lodi zmocnili piráti. Samozřejmě by to nebyla tak vysoká částka jako v tom druhém případě, protože jejich odpovědnost se prokazuje trochu obtížněji, a také proto, že na tom nejsou se solventností nejlépe, ale...“

„Ne, počkejte chvíli!“ zarazil ho Randžít. „Nechali si ukrást loď, na které jsem byl díky vlastní hlouposti, a já bych je teď měl zažalovat, že to dopustili? To mi nezní poctivě.“

De Saram se na něj poprvé přátelsky usmál. „Doktor Bandara předpokládal, že to řeknete,“ prohlásil. „No, myslím, že moje auto už bude připravené...“

A skutečně, právě v tom okamžiku se ozvalo zaklepání na dveře. Byl to Vaas, majordomus, aby vyřídil, že to tak je. A pak, než Randžít stačil něco říct, majordomus promluvil přímo na něj. „Nemáte žádný vzkaz, pane,“ dodal. „A, jestli smím – předtím jsem vás nechtěl znepokojovat – zpráva o ztrátě vašeho otce nás všechny hluboce zarmoutila.“

Nešlo o to, že majordomus mu tím, co řekl, připomněl otcovu smrt. Randžít to nepotřeboval připomínat. Ta ztráta byla jeho součástí ve dne v noci, byla to rána, která se nehojila.

Nejhorší je na smrti ta nevratně ukončená komunikace. Randžítovi zůstal dlouhý seznam toho, co měl svému otci říct, a nikdy to neudělal. Teď, když o tu příležitost přišel, se mu všechna ta nevyřčená vyjádření lásky a úcty hromadila v srdci.

A víc důvodů k radosti se samozřejmě nedalo najít ani ve zprávách. Boje se rozhořely mezi Ekvádorem a Kolumbií, nové spory vznikaly o rozdělování vody z Nilu a Severní Korea podala stížnost u Rady bezpečnosti, v níž obvinila Čínu, že odklání dešťové mraky z korejských rýžových polí na vlastní.

Nic se nezměnilo. Jen světová populace teď byla nevratně o jednoho člověka menší.

Jednu věc však Randžít udělat mohl – měl ji udělat už dávno – a když byl šestý den hostem v domě Vorhulstových, konečně požádal o kopii toho horečně sepsaného textu, který spěšně odeslal ještě z letadla, a dostal ji. Prostudoval text stejně kriticky, náročně a přísně jako novopečený učitel stylistiky, který zkoumá závěrečnou práci studenta posledního ročníku. Jestli tam byly chyby, které ho diskvalifikovaly, byl odhodlán je najít. Zdrtilo ho, když zjistil, že jich tam několik skutečně je – dvě našel na první pohled, pak čtyři a pak ještě jednu nebo dvě pasáže, které nebyly vyloženy špatně, ale zdálo se, že nejsou ani úplně jasné.

Randžít měl omluvu. Za všechno mohlo těch posledních sedm nebo osm týdnů, kdy měl konečně v hlavě dokončený důkaz – do té míry, jak jej dokončit mohl, neboť mu chyběl papír, inkoust nebo počítač – a pouze si jej opakoval, krok za krokem, vyděšený, že by mohl nějaký klíčový krok zapomenout.

Otázka zněla, co s těmi chybnými body dělat?

Randžít se tou otázkou trápil celý jeden den a velkou část další noci. Měl by do časopisu poslat soupis oprav? Zdálo se to rozumné... Pak se ale ozvala Randžítova hrdost, protože ty „chyby“ byly ve skutečnosti poněkud triviální, byly to věci, kterých si každý

slušný matematik všimne a skoro stejně rychle pozná, jak je opravit. A on se děsil, aby to nevypadalo, že se doprošuje.

Další dopis do *Nature* neposlal, i když se po většinu dalších nocí, jak se snažil usnout, znovu a znovu trápil otázkou, jestli to udělat měl.

Randžíta mrzelo, že nemá lepší představu o tom, co časopisy jako *Nature* dělají s příspěvky podobnými tomu, který jim zaslal. Byl si poměrně jistý, že pokud mají představu, že by jej zveřejnili, jejich prvním krokem bude, že rozešlou kopie třem nebo čtyřem – nebo více – odborníkům na danou oblast, aby zjistili, že v něm nejsou nějaké do očí bijící chyby.

Jak dlouho to mohlo trvat?

Randžít nevěděl. Věděl ale, že už to trvá mnohem déle, než by mu mohlo být příjemné.

Proto se pokaždé, když majordomus zaklepal na dveře, aby ohlásil návštěvu, v Randžítovi zvedla vlna nadějí, a pokaždé, když majordomus oznámil, že ho čeká nějaká banalita, jeho naděje se znovu zhroutily.

18 SPOLEČNOST

Sedmý den Randžítova pobytu u Vorhulstových majordomus oznámil další návštěvu a byla to Myra de Soyzová. „Neruším, Randžíte?“ zeptala se okamžitě. „Teta Bea říkala, že se u tebe můžu na chvilku zastavit, jestli tě nebudu rušit při odpočívání.“

Ve skutečnosti doopravdy odpočíval a Myra de Soyzová ho v tom určitě rušila. Ale říct to nechtěl a ze všech sil se snažil konverzovat. „Co teď vlastně děláš?“ zeptal se. „Chci říct, jsi ještě na univerzitě?“

Nebyla. Dokonce ne od toho kurzu sociologie, na nějž společně chodili, ve skutečnosti se právě vrátila z postgraduálního pobytu (postgraduálního! Netušil, jak vysoko na akademickém žebříčku vyšplhala) na MIT v Americe, a on se přirozeně zeptal: „Co studuješ?“

„No... víceméně umělou inteligenci.“

Rozhodl se ignorovat to tajemné „víceméně“ a zeptal se: „A jak na tom umělá inteligence je?“

Konečně se široce usmála. „Jestli se ptáš, jak jsme daleko od toho, aby s námi počítač vedl rozumný rozhovor, tak strašně. Jestli se vrátíš k projektům umělé inteligence, které se snažili vyřešit lidé, co ten obor rozběhli, tak na tom nejsme vůbec špatně. Slyšel jsi někdy o člověku jménem Marvin Minsky?“

Randžít se poradil se svou pamětí a nedostal žádný výsledek. „Myslím, že ne.“

„Škoda! Byl to jeden z největších myslitelů, kteří se kdy pokusili definovat, co je to myšlenka, a najít způsoby, jak přimět počítač, aby dělal to, co bys mohl nazvat přemýšlením. Měl ve zvyku vyprávět historku, kterou si občas zvedám náladu.“ Odmlčela se, jako by si nebyla jistá zájmem svého publika. Randžít, jemuž by bylo příjemné poslouchat i to, jak hlásí zpoždění vlaků nebo konečně kurzy akcií, vydal správný zvuk a dívka pokračovala: „To je tak. Na začátku studia UI Minsky a s ním všichni ostatní průkopníci považovali za

jeden z charakteristických znaků UI rozpoznávání vzorů. Potom se podařilo rozpoznávání vzorů vyřešit poměrně všedním způsobem. Registrační pokladny v každém supermarketu na světě začaly číst ceny všech položek z čárových kódů. Co se tedy stalo? UI se jednoduše předefinovala. Rozeznávání vzorů z předpisu vypadlo, protože je vyřešili, i když počítače pořád ještě neuměly vymyslet vtip nebo poznat podle toho, jak vypadáš, že máš kocovinu.“

Randžít řekl: „Takže teď už umíte počítač přimět, aby vymyslel vtip?“

Posadila se. „Kéž by!“ řekla. A pak si povzdechla. „Ale to už teď vlastně není hlavní oblast mého zájmu. Zabývám se spíš aplikacemi. Hlavně autonomními protézami.“ Pak změnila výraz a téma. Bez varování řekla: „Randžíte, proč si pořád tak zakrýváš ústa?“

Tak osobní otázku od ní nečekal. Ale uvědomoval si, jak si rukou neustále zakrývá obličej. Myra se nedala. „To ti tak vadí ty zuby?“

„Vím, jak vypadám,“ připustil.

„To já taky, Randžíte. Vypadáš jako čestný, slušný, mimořádně inteligentní muž, který se ještě nedostal k tomu, aby si u zubaře nechal spravit chrup.“ Zavrtěla hlavou. „To je ta nejjednodušší věc na světě, Randžíte, a budeš nejen líp vypadat, bude se ti i líp kousat.“ Vstala. „Slíbila jsem tetě Bei, že se nezdržím déle než deset minut, a ona mi slíbila, že se tě můžu zeptat, jestli by sis pro změnu nechtěl zaplavat v oceánu. Na Nilawelské pláži. Víš, kde to je? Máme tam plážový domek, takže kdybys chtěl...“

Ovšemže Randžít chtěl. „Vymyslíme to,“ řekla a překvapila ho, když ho objala. „Chyběl jsi nám,“ řekla a pak poodstoupila, aby se na něj podívala. „Gamini říkal, že ses ho ptal na jeho bývalou přítelkyni. Pro mě takovou otázku nemáš?“

„Eh,“ dostal ze sebe. A pak: „No jo, asi myslíš toho Kanad'ana.“

Usmála se. „Jo, asi jo. Tak ten Kanad'an byl na Bora-Bora, když jsem o něm slyšela naposledy, kde stavěl ještě větší hotel. Ale to už bylo dávno. Nejsme v kontaktu.“

Randžít ani netušil, že Gamini a Myra navzájem vědí o své existenci, natož aby věděl, že se spolu zřejmě normálně baví jako dobří známí. To ale nebylo všechno, co nevěděl. Hustota jeho návštěv se

zvyšovala a právník z kanceláře doktora Bandary nosil další listiny k podpisu. „Ne, že by dědictví po vašem otci bylo tak komplikované,“ řekl omluvně Randžítovi. „Problém je v tom, že jste byl prohlášen za pohřešovaného a nějaký byrokrat si to vyložil tak, že to znamená ‚pravděpodobně mrtvý‘. Takže to musíme vyjasnit.“

A pak přišla policie. Ne že by někdo vznášel obvinění proti samotnému Randžítovi. To si De Saram ověřil, ještě než vůbec nějaký výslech dovolil. Ale policie měla v souvislosti s pirátským některé volné konce, jež potřebovala navázat, a Randžít byl jediný, kdo jí v tom mohl pomoci.

Pak tu byla otázka „autonomních protéz“ Myry de Soyzové, ať to bylo cokoli. Vyhledávače informací mu pomohly jen omezeně. Jistě, dovedly ho ke správnému hláskování, ale co měla UI společného s umělými končetinami nebo sluchovými pomůckami?

Pomohla mu Beatrix Vorhulstová. „Ale oni nemluví o nějakých chytrých dřevěných nohách, Randžíte,“ řekla mu. „Je to důmyslnější. Chtěli by vyrobit množství opravdu miniaturních robotů, kteří se vpraví do krevního oběhu člověka a budou naprogramováni tak, aby poznávali a ničili například rakovinné buňky.“

„Aha,“ řekl. Zamyslel se nad tím nápadem a zjistil, že se mu líbí. Byl to samozřejmě přesně ten typ projektu, který mohl Myru de Soyzovou zajímat. „A ti miniaturní roboti už fungují?“

Mevrouw Vorhulstová se na něj smutně usmála. „Kdyby je měli před několika lety, možná bych dnes nebyla vdova. Ne, zatím jsou to jen naděje. Na výzkum prostě nejsou peníze – i Myra pořád čeká, až se na její projekt najdou finance, a finance nikde. Jistě, peněz na výzkum je dost – pokud to, co se zkoumá, je nějaká zbraň.“

Jakmile mohl Randžít konečně využít pozvání od Myry de Soyzové, Beatrix Vorhulstová mu ráda poskytla auto a řidiče. Měli už za sebou slušný kus cesty na pláž, když se Randžít začal orientovat. Samozřejmě s Gaminim tuto pláž prověřili při svém zkoumání, co mohla oblast nabídnout. Mnoho se nezměnilo. Pláže stále měly svůj přísun dobře vypadajících mladých žen v jednoduchých plavkách, na něž se mnoho materiálu nespotřebovalo.

Randžít neměl ponětí, jak bude plážový domek de Soyzových vypadat, dokud mu jej řidič neukázal: tašková střecha, kolem dveří stíněná veranda, okolí osázené pestrobarevnými květinami. Teprve když se dveře otevřely a Myra de Soyzová vyšla ven, na sobě lehkou řízu přes bikiny, které byly naprosto stejně elegantní a nicotné jako všechny ostatní na pláži, získal jistotu, že je na správném místě.

Potom však trochu znejistěl, protože hned za ní stála pěti nebo šestiletá holčička. Randžít absolvoval rychlou, děsivou proměnu reality.

Šestiletá holčička?

Myřina?

Copak byl pryč tak dlouho?

Nebyl. Ada Labrooyová byla dítětem Myřiny sestry, která teď byla znovu v pokročilém stupni těhotenství a z toho důvodu velice ráda splnila své dceři přání, aby mohla trávit co nejvíc času se svou oblíbenou tetou. Samotná Myra byla ráda, že tam Adu má, nejen proto, že Adina matka poslala také Adinu chůvu, aby se postarala o to, že dítěti nebude nic chybět. Když se Randžít převlékl a Myra ho namazala opalovacím krémem, což byl sám o sobě jeden z nejpríjemnějších zážitků za poslední dobu, oba dva přecupitali přes rozpálený písek do příjemně chladivých vod zálivu.

Na srílanské pláži bylo kromě společnosti nejbáječnější to, že se voda prohlubovala tak postupně. Mnoho desítek metrů od břehu se stále mohl postavit a dosáhl na dno.

Spolu s Myrou nešli o mnoho dál než tam, kde jim voda sahala do pasu, a spíš, než aby plavali, sebou ve vodě spokojeně plácali. Randžít se neubránil pokušení předvést, jak daleko dokáže uplavat pod vodou – skoro sto metrů, o hodně méně než dokázal jako malý chlapec u skály Swami, ale pořád dost, aby si od Myry vysloužil kompliment, což byl v podstatě účel.

Potom se plně ukázala rafinovanost Myřiny dohody s chůvou. Když se osprchovali a převlékli, čekala je znamenitá svačina. Poté, co dojedli, chůva Adu odvedla, aby si zdřímla, a sama se odebrala někam, kde pobývala, když viditelně neměla práci.

Celkem vzato to byla pro Randžíta jedna z nejpríjemnějších částí dne. Když však Myra prohlásila, že si skutečně potřebuje protáhnout

tělo a uplavat aspoň několik set metrů – a ne, Randžít s ní nemá chodit, protože musel omezovat dobu svého pobytu na přímém slunci na bezpečné minimum, dokud si na ně jeho kůže znovu nezvykne – bylo pro něj příjemné vědět, že se vrátí. A přibližně v posledních dvaceti minutách mu začalo vrtat hlavou, jestli správně rozvedl jednu podmínku Sophie Germainové.

Stačil se akorát tak přesvědčit, že žádnou chybu neudělal, když se malá Ada vrátila z odpoledního spánku. Rozhlédla se, kde je její teta, ale dostatečně ji upokojilo, když Randžít mávl rukou směrem, kde Myru poháněla tempa jejích paží a kopání nohou.

Potom si Ada přinesla ovocnou šťávu a posadila se tak, aby dobře viděla, co Randžít dělá.

Celkově vzato byl Randžít raději, když ho při zápolení s matematikou nikdo neviděl. Ada však jako by měla vlastní pravidla přihlížení. Nefňukala, že musí být na pláži, nebyla z toho ani mrzutá. Když jí Randžít u jednoho plážového prodavače koupil zmrzlinu, snědla ji pomalu, s očima upřenýma na to, co si do svého poznámkového buku píše. Jakmile dojedla, seběhla k vodě, aby si z prstů smyla lepkavost, a pak se zdvořile zeptala: „Můžu se podívat, co děláš?“

Tou dobou už byl Randžít vcelku klidný pokud šlo o to, jak formulaci Germainové použil. Otevřel blok na stole před sebou a byl zvědavý, co si malá Ada z rovnosti Germainové vezme.

Chvíli si řadu symbolů pozorně prohlížela a pak prohlásila: „Myslím, že tomu nerozumím.“

„Je to obtížné,“ přisvědčil Randžít. „Myslím, že bych ti to zatím ani nedovedl vysvětlit. Ale...“

Odmlčel a zadíval se na ni. Byla samozřejmě o hodně mladší než Tiffany Kanakaratanamová, ale na druhé straně měla výhodu lépe vzdělané a intelektuálštější rodiny. „Možná bych ti mohl něco ukázat,“ řekl. „Umíš počítat na prstech?“

„Jasně, že umím,“ odpověděla. Od rozhořčení ji dělila jen polovina zdvořilosti. „Podívej,“ řekla a po jednom zvedla prsty. „Jedna, dvě, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm, devět, deset.“

„Ano, výborně,“ pochválil ji Randžít. „Ale to počítáš jenom do deseti. Chtěla bys vědět, jak napočítat do tisíce a dvaceti tří?“

Než byl s předváděním binárního značení čísla 1023 všemi nataženými prsty hotov, vrátila se Myra z plavání a poslouchala stejně pozorně jako Ada.

Když skončil, dítě se podívalo na svou tetu, která si teď ručníkem vysušovala vlasy. „To je dobré, teto Ado, co říkáš?“ A obrátila se na Randžíta: „Znáš nějaké další kouzlo?“

Randžit zaváhal. Jediný další trik, který znal, neukázal ani Tiffany Kanakaratanamové, ale v tomto obecnstvu byla Myra.

„Vlastně znám,“ řekl a opustil tu část verandy, jež byla z prken, aby mohl nakreslit kruh do písku:

„To je rupie,“ řekl. „Samozřejmě je to jenom obrázek rupie, ale řekněme, že je to opravdová mince. Když ji vyhodíš do vzduchu, může dopadnout dvěma možnými způsoby, buď jako panna nebo jako orel.“

„Anebo, kdyby dopadla do písku, by mohla přistát na hraně,“ řekla Ada.

Podíval se na ni, ale Adin dětský výraz byl bezelstný. „Takže neházíme mincí na pláži. Házíme jí na hracím stole v kasinu. Když vyhodíš mince dvě...“

„... každá z mincí může dopadnout jako panna nebo jako orel. To znamená, že jsou čtyři možné výsledky. Může to být panna-panna, panna-orel, orel-panna nebo panna-panna. Zatímco když jsou mince tři...“

„... je možností osm: panna-panna-panna, panna-panna-orel, panna...“

„Randžíte,“ přerušila ho Myra. Usmívala se, ale v jejím hlase byl nejnepatrnější náznak rozmrzelosti. „Ada skutečně ví, co je to dvě na třetí.“

„Ovšemže to ví,“ odvětil pokorně. „A teď tohle! Můžeš si vzít klacík a přikreslit do řady tolik dalších mincí, kolik budeš chtít. Nebudu se dívat. Pak, až budeš hotová, napíšu za deset sekund nebo rychleji přesné číslo možných výsledků, pokud se takovým počtem mincí hodí. A,“ dodal se zvednutým prstem, „aby to bylo ještě zajímavější, nechám tě zakrýt tolik mincí, kolik budeš chtít, z libovolného konce řady, takže nebudu vědět, kolik těch mincí je.“

Ada, která pozorně poslouchala, řekla: „Páni! Dokáže to, teto Myro?“

Myra rozhodně řekla: „Ne! Leda že by se potají díval, nebo nějak jinak podváděl.“ Pak se obrátila k Randžítovi: „Vážně se nebudeš dívat?“

„Ne.“

„A nebudeš vědět, kolik mincí je doopravdy v řadě?“

Našpulil rty. „Neřekl jsem nic o tom, co budu vědět... ale ne, nebudu.“

„Pak to není možné,“ prohlásila. Ale když je Randžít vybídl, aby ho vyzkoušely, řekla mu, aby se otočil a dala Adě za úkol, aby mu sledovala oči a dávala pozor, jestli nevyužívá nějaké náhodné okno, které by mohlo posloužit jako zrcadlo. Potom většinu „mincí“ v písku zlikvidovala a nechala jenom tři. Mrkla na Adu a pak umístila svůj plážový ručník tak, že zakrýval dvě ze zbývajících tří a zakrýval také dobrý metr, kde žádné mince nebyly.

Potom řekla: „Můžeš!“

Randžít se pomalu otočil, jako by měl k dispozici všechny čas světa, zatímco Ada pištěla: „Honem, Randžíte! Máš jenom deset sekund! Nebo už teď pět. Nebo možná jenom dvě...“

Usmál se na holčičku. „Nedělej si starosti,“ řekl jí. Naklonil se dopředu a poprvé zalétl pohledem k místu, kde byla řada kruhů. Vzal klacík a na jeden konec řady udělal rovnou čárku. Když potom dával Myřin ručník pryč, prohlásil: „To je tvoje odpověď.“ A vesele se zašklebil. „Vida,“ řekl nad výsledkem obdivně. „Moc chytré!“ Čekal, jak Myra na kresbu v písku zareaguje.

1000

Myra se chvíli dívala nechápavě, pak se její výraz vyjasnil. „Proboha! No jasně! Je to dvojkové číslo pro – počkej chvilku – pro desítkové číslo osm! A to je taky správná odpověď!“

Randžít, stále s úsměvem od ucha k uchu, přikývl a otočil se k Adě, která se teď tvářila trochu bázlivě. Měl jí vysvětlit, jak dvojkový zápis funguje – 1, 10, 11, 100 pro jedničku, dvojku, trojku, čtyřku? Zaváhal.

Ale rty dítěte se roztáhly do úsměvu. „Tys neřekl, že to uděláš dvojkově, Randžíte, ale neřekl jsi ani to, že to neuděláš, tak to asi bude v pořádku. Je to hezký trik.“

Vynesla svůj rozsudek s tak dospělou vážností, že se Randžítův úsměv ještě prohloubil. Zároveň v něm ale hlodala zvědavost. „Řekni mi něco, Ado! Ty opravdu víš, co jsou to dvojková čísla?“

Předstírala, že ji to pobouřilo. „Ale ovšemže vím, Randžíte! Copak ty nevíš, po kom mě rodiče pojmenovali, když je Myra přesvědčila?“

Na Randžítův nechápatý pohled zareagovala Myra. „Můžu za to já,“ připustila. „Když se moje sestra a její manžel nedokázali shodnout, jaké dát dítěti jméno, navrhla jsem Adu. Ada Lovelaceová byla totiž moje hrdinka a vzor. Všechny moje kamarádky vzhlížely k ženám jako Šiva, Wonder Woman nebo Jana z Arku, ale jediná žena, které jsem se chtěla vyrovnat já, když jsem vyrůstala, byla hraběnka Ada Lovelaceová.“

„Hraběnka...“ začal Randžít a potom luskl prsty. „No ovšem! Ta žena, která dělala do počítačů, kdy to bylo, v devatenáctém století?“

Dcera lorda Byrona, která napsala pro počítačí stroj Charlese Babbageho vůbec první počítačový program!“

„Ano, ta,“ přisvědčila Myra. „Ten stroj samozřejmě nikdy nevznikl – neměli potřebnou techniku – ale ten program byl dobrý. Na její počest pojmenovali programovací jazyk Ada.“

Z každodenního výletu na pláž se stala pravidelná událost a pak Randžíta napadlo něco, jak ho ještě vylepšit. De Saram mu zřídil bankovní úvěr založený na předpokladu dědictví po otci, což znamenalo, že teď má nejen skutečný bankovní účet se skutečnými rupiemi, které může utrácet, ale znamenalo to, že má také kreditní kartu. Randžít si všiml plážových restaurací, které bylo vidět nad korunami stromů, a rozhodl se pozvat Myru na večeři.

Řidič mu zastavil u jedné restaurace u cesty, ale když Randžít otevřel dveře, aby to prověřil, pachy nebyly právě lákavé. Druhá, kterou zkusil, byla lepší. Dokonce šel dovnitř, dostal jídelní lístek, pozorně zavěťřil a řekl číšníkovi, který mu lístek přinesl, že se pravděpodobně vrátí, aniž by přislíbil kdy. Ale ve třetí restauraci se Randžít na jídelní lístek, který dostal, skoro ani nepodíval. Vůně z kuchyně, to, jak několik hostů ještě vysedávalo nad čajem a dezerty... Randžít se zhluboka nadechl a zarezervoval si stůl. A když přišel za Myrou s pozváním, zatvářila se jen krátce nejistě a pak řekla: „Samozřejmě. Bylo by to milé.“

Což znamenalo, že Randžít bude muset nějak přežít už jenom jeden den, než bude mít to potěšení něco pro ni udělat.

Ada tam nebyla, takže mohli plavat spolu, dál než obvykle, a když se vrátili, oblékli se, seděli s pitím na verandě a nezávazně konverzovali. Většinu konverzace ovšem obstarávala Myra. „Bývalo tady mnohem víc živo,“ řekla, když se rozhlédla po skoro prázdném písku. „Když jsem byla malá, dva luxusní hotely stály přímo na pláži a restaurací bylo mnohem víc.“

Randžít se na ni zvědavě podíval. „Stýská se ti po těch živých dobách?“

„Och, vlastně ne! Líbí se mi to poklidné, tak, jak to je. Ale moji rodiče tam chodívali tančit, a teď tam není nic.“

Randžít pokýval hlavou. „Štěpánská tsunami,“ řekl vědoucně.

Ale Myra zavrtěla hlavou. „Dávno předtím,“ řekla. „Byl to rok 1984. Začátek občanské války. Některé první bitvy se odehrávaly přímo tady. Mořští tygři se vylodili, aby mohli zaútočit na letiště. Armáda zabrala hotely jako palebné pozice, takže Tygři se o hotely postarali. Moji rodiče byli přímo tady, nemohli se dostat pryč, dokud se situace trochu neuklidnila a cesty se znovu nezprovoznily. Máma říkala, že svítící střely byly jako ohňostroje, jak s jekotem vyletovaly z útočných lodí a na druhou stranu z hotelů. Říkali tomu ‚zábava‘.“

Randžít chtěl nějak zareagovat, ale nevěděl jak. Možná ne prostřednictvím slov. Ve skutečnosti ji chtěl obejmout. Nakonec se spokojil s určitým prvním krokem, položil svou ruku na její, spočívající na opěradle křesla.

Nezdálo se, že by jí to vadilo. „Ty zničené staré budovy tady pořád byly, když jsem vyrůstala,“ řekla. „Víš, co se o ně nakonec postaralo? Právě ta tsunami. Myslím, že by tu jinak byly pořád.“

S úsměvem se k němu otočila a vypadalo to, jako by chtěla políbek.

Vyzkoušel to.

Ukázalo se, že jeho odhad byl správný. Chtěla. Vzala ho za ruku a odvedla zpátky do plážového domku, kde na ně čekala ta příjemná pohovka, přesně pro dva, a Randžít zjistil, že pohlavní styk se ženou je nejen dobrý sám o sobě, ale že je několikrát lepší, je-li tou ženou někdo, koho máte rádi, koho uznáváte a v jehož společnosti opravdu chcete strávit hodně času.

Pak došlo na večeři, na niž ji pozval, a ta byla rovněž skvělá. Takže celkově vzato byl ten den na pláži velkým úspěchem a Myra s Randžítem si ihned naplánovali, že si jej zopakují. Často.

Jenže tak úplně jim to nevyšlo, protože hned další den se stalo něco, co je donutilo plány změnit.

Ada Labrooyová byla toho dne s nimi, stejně jako její chůva, která po Myře a Randžítovi neustále pošilhávala, čímž Randžíta přesvědčila, že to, co udělali, mají jasně vepsané do tváří. Ale byl to naprosto normální den – pokud nepočítáme, že když přišel, políbila ho Myra na rty a ne jako obvykle na tvář – až do doby, kdy se vrátili z vody, oblékli se a vzali si pití.

A potom si Ada něčeho všimla. Rukou si zastínila oči před sluncem a zeptala se: „Není to zase ten člověk, který pracuje pro Vorhulstovy?“

A když Randžít vstal, aby se lépe podíval, skutečně to byl majordomus Vorhulstových. Pohyboval se o hodně rychleji, než ho Randžít viděl kdy předtím, a v jedné ruce pevně tiskl svazek papírů. Vypadal rozrušeně. Nejen rozrušeně, nemohl se dočkat, až ty papíry Randžítovi předá, takže byl ještě pět nebo šest metrů daleko, když zvolal: „Pane! Myslím, že tohle by mohlo být to, na co jste čekal!“

A také bylo.

Svým způsobem. Byl to totiž dlouhý rozbor Randžítovy práce, nebo vlastně pět různých rozborů té práce, přičemž každý zřejmě napsala jiná (ale nejmenovaná) osoba. Dělalý to, že – až do přemrštěných a skoro nečitelných podrobností – probíraly všechny pasáže, u nichž už samotný Randžít odhalil, že obsahují chybu nebo nejasnost. K tomu našly alespoň jedenáct dalších pasáží, které potřebovaly vyjasnit úplně stejným způsobem, ale Randžít si jich při své četbě nevšiml. Bylo to celkem dvaadvacet stran, každá hustě popsaná slovy a rovnicemi. Jak je Randžít rychle přelétal zrakem, předával Myře a pospíchal k dalším, jeho zachmuření se s každou další stránkou prohlubovalo. „Bohové,“ řekl nakonec, „o co jim vlastně jde? Jenom mi vypočítávají všechny důvody, proč mi tu pitomost odmítají?“

Myra si počtvrté nebo popáté pročítala poslední stránku a kousala se do rtu. Pak se jí na tváři objevil úsměv. Vrátila stránku Randžítovi. „Miláčku,“ řekla – v okamžitém rozrušení si ani jeden z nich neuvědomil, že mu tak nikdy předtím neřekla – „co je to úplně poslední slovo na konci toho dopisu?“

Randžít jí stránku vytrhl. „Které slovo?“ zeptal se. „Myslíš tady úplně dole? Kde je napsáno: ‚Blahopřejeme‘?“

„Přesně to slovo myslím,“ oznámila mu s úsměvem, který teď byl široký, něžný a po všech stránkách nejlepší, v jaký kdy mohl od Myry de Soyzové doufat. „Slyšel jsi, že by někdy někdo někomu blahopřál k nezdaru? Oni tu tvou práci zveřejní, Randžíte! Mysl si, žeš to konečně dokázal!“

19 SLÁVA

„Jakmile ten časopis tvůj článek otiskne, budeš slavný. Doopravdy slavný!“ prohlásila Beatrix Vorhulstová, sotva se Randžít té noci vrátil do jejího domu.

Ale mýlila se. Tak dlouho to netrvalo. Už několik dní předtím, než rotačky časopisu začaly chrlit statisíce výtisků, které roznesou Randžítovu slávu po světě, sláva dorazila. Někdo – pravděpodobně někdo z *Nature* nebo z jejich odborných znalců – pustil zprávu ven, takže reportéři začali telefonovat. Nejdříve to byla BBC, pak někdo z *New York Times* a pak to byli všichni, a všichni chtěli, aby jim Randžít vysvětlil, s čím si to Monsieur Fermat hrál a proč tak dlouho trvalo, než se podařilo dokázat, že měl pravdu.

Odpovědět na všechny otázky bylo pro Randžíta celkem snadné. Těžší bylo, co říct, když se volající začali ptát na pověsti o tom, že byl také za něco uvězněn, ale v tom mu pomohl De Saram. „Prostě jim řekni, že ti tvůj právní zástupce dal pokyn, abys o ničem z toho nemluvil, protože případ není dořešen. Postarám se o to, aby to byla pravda, tím že podám žalobu ve tvůj prospěch proti lodní společnosti.“

„Ale já od nich nechci peníze,“ namítl Randžít.

„Nedělej si starosti! Žádné nedostaneš. O to se postarám, ale je to dostatečný důvod pro odmítnutí odpovídat na jakékoli otázky... protože doktor Bandara na mě naléhal, aby se o celé záležitosti nemluvalo.“

Strategie fungovala dobře, ale nijak nesnížila počet lidí, kteří chtěli, aby si s nimi sedl v klidu a o samotě tedy s nimi a jejich týmem čítajícím až tucet záznamových techniků – a řekl jim všechno o tom Fermatovi a o tom, proč se choval tak zvláště. Protože jediným způsobem, jak zmírnit jejich zvědavost o jeho osobu, vysvětlil mu De Saram, když se na něj Randžít znovu obrátil o pomoc, bylo vystoupit veřejně. To znamená uspořádat tiskovou

konferenci a vypovědět celou historii najednou a všem, kteří chtějí poslouchat.

Seděli u bazénu Vorhulstových, De Saram, Randžít, Myra de Soyzová a samotná Beatrix Vorhulstová; výletů na pláž de Soyzových si Randžít a Myra už moc neužili, protože ti protivní novináři je tam našli, takže teď Myra chodila s Randžítem plavat do bazénu. „Mluvil jsem o tom s doktorem Bandarou,“ řekl De Saram a posunul si křeslo víc do stínu velkého bazénového slunečníku. „Věřím, že ti univerzita poskytne prostor k uspořádání té tiskové konference. Říká, že to pro školu bude samozřejmě čest.“

Randžít z toho neměl příjemný pocit. „A co mám říkat?“ zeptal se.

„Řekni jim, co jsi udělal,“ odpověděl De Saram. „Samozřejmě při tom vynechej všechny podrobnosti, o nichž si doktor Bandara myslí, že musí zůstat utajené.“ Odložil šálek a podíval se na Mevrouw Vorhulstovou. „Ne, další čaj už nebudu, děkuji! Potřebuji se vrátit do kanceláře. A cestu ven najdu sám.“

Mevrouw Vorhulstová ho nechala, aby si s ní potřásl rukou, ale neprotestovala, když odcházel. „Vlastně to zní jako výborný nápad,“ poznamenala k Randžítovi a Myře. „Moc ráda bych si tu řeč poslechla.“ Potom se otočila k Myře a řekla: „Zlato, vzpomínáš si na ten pokoj, kam jsme tě dávali spát, když bylo jasné, že tvoji rodiče přijdou moc pozdě? Pořád tam je, hned vedle Randžítova. Kdybys ho chtěla čas od času využít – nebo tak často, jak budeš chtít – je tvůj.“

A tak musel Randžít ten den ohodnotit jako dobrý, když šel v noci spát. S mluvením na veřejnosti měl velice málo zkušeností, a to mu dělalo trochu starosti. Ale hned vedle své hlavy měl na polštáři Myřinu, a celkově vzato se zdálo, že se věci pro něj konečně vyvíjejí velice příznivě.

Aula, kterou univerzita zapůjčila pro Randžítovu tiskovou konferenci, byla poměrně velká, což se ukázalo jako prozíravé. Všechna její 4350 sedadla byla zaplněná, a nejen lidmi z médií. Těch bylo několik set, ale vypadalo to, že polovina Srí Lanky došla k závěru, že tam chce být taky. Kromě šťastných 4350 přihlíželo dalších bezmála 1000 na uzavřeném televizním okruhu v další aule

univerzity, takže zbylo jen poměrně málo dalších mimořádně důležitých (nebo se za takové považujících) osob, které šířalo pobouření nad tím, že musejí událost sledovat (ta hrůza!) v běžné televizi.

Randžítovi Subramanjanovi, který na ně nahlížel kukátkem v oponě, to připadalo jako spousta lidí. Ale nešlo jen o počet lidí v místnosti. Šlo o to, jací lidé to jsou. V první řadě seděl srílanský prezident. Byli tam dva nebo tři možní kandidáti pro příští volby, rodina Vorhulstových a – věřte tomu nebo ne – také Randžítův bývalý profesor matematiky, který neměl ani tolik slušnosti, aby se tvářil tak trapně, jak mu mělo být, na všechny strany se usmíval a pokyvoval hlavou na všechny, kteří neměli tak privilegované místo jako on.

Když se opona začala zvedat, muž, který seděl v křesle vedle Randžíta, mu věnoval uklidňující pohled. „Zvládneš to,“ prohlásil důstojný doktor Dhatusena Bandara, jenž nečekaně přiletěl od své velice tajné práce pro OSN, jen aby Randžíta představil. „Mrzí mě, že tady nemůže být Gamini, a jeho to mrzí taky, ale má plno práce s nábořem v Nepálu,“ dodal, a pak už byla opona nahoře, světla se na něj zaměřila a doktor Bandara – bez vysvětlení, co musí Gamini jet do Nepálu rekrutovat – přešel k řečnickému pultu.

A pak, dříve než by Randžít považoval za možné, stál u řečnického pultu sám a všechny ruce v sále začaly tleskat.

Randžít trpělivě čekal, až ten zvuk utichne. Protože se zdálo, že neutichá, odkašlal si. „Děkuji vám,“ řekl. „Všem vám děkuji.“ A pak, když zeslábl jen maličko, začal:

„Muž, který mi – a vlastně celému světu – tento problém předložil, se jmenoval Fermat, advokát nebo právník ve Francii před několika staletími...“

Jakmile se dostal ke slavné poznámce na okraji stránky v Diofantovi, aplaus utichal a publikum začalo být pozorné. Po dobu jeho proslovu tiché nebylo. Smálo se, když poznamenal, že by se ušetřila spousta starostí, kdyby kniha, kterou Fermat četl, měla větší okraje. A tleskalo znovu, třebaže ne tak divoce, když popisoval každý krok svého rostoucího chápání, o čem to Fermat mluvil. Pak, když popsal práci Sophie Germainové a to, jak se nakonec ukázala

jako klíčová, aplaudovalo hodně. A pokračovalo v tom při každé příležitosti, dokud se Randžít nedostal k okamžiku, kdy získal slušnou jistotu, nebo alespoň poměrně slušnou jistotu, že s boží pomocí skutečně dokončil obhájitelný důkaz Fermatovy poslední věty.

Zarazil se, usmál se a zavrtěl hlavou směrem k publiku. „Máte aspoň trochu představu, jak je těžké naučit se z paměti pětistránkový matematický důkaz?“ zeptal se. „Neměl jsem totiž nic, čím bych mohl psát. Nemohl jsem ho zapsat. Mohl jsem si ho jen procházet, znovu a znovu, opakovat si každý krůček, nevím, stokrát nebo tisíckrát... A pak, když jsem byl zachráněn, nedokázal jsem myslet na nic jiného než na to, že se potřebuji dostat k počítači a všechno to hned zapsat...”

A to jsem udělal,“ zakončil Randžít a nechal je tleskat a sdírat si kůži z těch svých hloupých rukou tak dlouho, dokud je to neunaví. Což trvalo dlouho, dokud se mu je nepodařilo znovu přerušit a říct: „A tak je Gamini Bandara, můj nejstarší a nejmilejší přítel, jedním z lidí, jimž musím poděkovat, a stejně tak jeho otci, doktoru Dhatusenu Bandarovi.“ Pokynul k postaršímu muži, který zdvořile přijal svůj díl potlesku. „A pak jsem vděčný dvěma dalším lidem. Jedním je můj zesnulý otec Ganéša Subramanjan z chrámu Tiru Koneswaram v Trincomalee. Ta druhá osoba se skrývá tady v zákulisí, ale právě ona ke mně přišla jako první s myšlenkou, že vodítko k nalezení toho, co Fermat odhalil, spočívá v pohledu na matematické postupy, o nichž je známo, že se používaly přibližně v těch dobách, a ve snaze zjistit, jaké další postupy z nich Fermat mohl vyvodit. Nevím, co bych bez ní dělal, a nechci to riziko podstoupit znovu. Proto pojď sem, doktorko Myro de Soyzová, a vezmi mě za ruku...”

Což Myra udělala, a přestože Randžít ještě mluvil, když se objevila, bylo těžké rozeznat, co říká. Myra sklidila s přehledem největší potlesk ze všech kromě Randžíta samotného, možná proto, že obecenstvo dokázalo přecíst, co měl jasně vepsané do tváře, když o ní mluvil, a možná jednoduše proto, že byla určitě nejhezčí.

Randžít by možná dovolil, aby aplaus pro ni pokračoval navěky, ale Myra zavrtěla hlavou. „Děkuji vám,“ zvolala, „ale poslechněme

si zbytek toho, co chce Randžít říct.“ Ustoupila dozadu a posadila se na Randžítovo křeslo, aby poslouchala.

Randžít se otočil zpět k publiku. „A to je konec toho, co jsem chtěl říct,“ informoval je, „ale slíbil jsem, že odpovím na několik otázek...“

A pak byl konec a Randžít se úspěšně vykroutil ze všech otázek týkajících se toho, kde byl vězněn a proč. Byli zpátky v sídle Vorhulstových, doprovázení na kost ořezaným zbytkem hostů z univerzitní auly. Byli v něm prakticky všichni z prvních dvou řad posluchačů a hrstka dalších, jakož i speciálně najaté služebnictvo, jehož úkolem bylo roznášet pití a občerstvení. (Bylo to proto, aby se vlastní personál domácnosti Vorhulstových, z něž se každý cítil osobně zodpovědný za určitou část akce, mohl věnovat hostům.) Randžít a Myra seděli vedle sebe, drželi se za ruce a byli dosti nápadně šťastní, že tam jsou. Všichni hosté byli stejně šťastní, takže šampaňské, které najatý personál roznášel, bylo prakticky nadbytečné.

Doktor Bandara se už samozřejmě svým BAB-2200 vracel zpátky do New Yorku, ale ještě než odletěl, vzal si Randžíta na pár slov stranou. „Samozřejmě budeš mít zájem o nějakou práci,“ začal a Randžít přikývl.

„Gamini říkal něco o tom, že bych mohl pracovat s ním,“ vybavil si Randžít.

Dhatusena Bandara pokračoval: „A já doufám, že k tomu dojde, ale bohužel ne hned. Jestli tomu dobře rozumím, univerzita je zatím ochotná nabídnout ti místo na fakultě, takže bys vedl několik kurzů pro pokročilé a dělal vlastní výzkum, kdybys chtěl.“

„Ale já nejsem žádný profesor! Ani jsem nedodělal školu!“

„Profesor je jenom osoba, kterou si univerzita na tu funkci najala. A s tituly, které ti snad chybějí, se netrap. Předpokládám, že ti lidé budou nabízet všechny tituly, po nichž bys mohl zatoužit.“

To všechno Randžít přirozeně přetlumočil Myře. Ale Beatrix Vorhulstová, která seděla po jejím druhém boku, se tvářila pochybovačně. „Víš,“ řekla, „já si nejsem jistá, jestli práci vůbec potřebuješ. Podívej se na tohle!“ Zvedla fascikl výpisů posouzených

jejím osobním tajemníkem, který teď měl navíc asistenta jen proto, aby se zvládl ten rozruch kolem Randžíta. „Lidé chtějí, abys přijel a udělal jim přednášku, poskytl rozhovor nebo jednoduše řekl, že piješ jejich pivo nebo nosíš jejich košile. A jsou ochotní za to zaplatit! Když budeš nosit jejich boty, tihle lidé ti dobře zaplatí v amerických dolarech. A když jim poskytneš rozhovor, *60 minut*, taky ti zaplatí. Harvardská univerzita ti zaplatí, když tam přijedeš a uděláš jim přednášku – neříkají kolik, ale pokud vím, jsou bohatí.“

„Páni!“ řekla se smíchem Myra. „Nech toho chudáka popadnout dech.“

Ale tajemník a třídič už mával na Mevrouw dalším papírem, který právě vylezl z tiskárny. Mevrouw se na něj krátce podívala, kousla se do rtu a řekla: „Tenhle o penězích není, ale myslím, že ho budeš chtít vidět. A ty taky, Myro.“

„Já?“ zeptala se Myra. „Proč já?“

Ale když ho dostal Randžít, který se zatvářil ohromeně, a podal jí ho, rychle pochopila proč. Vzkaz byl od starého mnicha z otcova bývalého chrámu a stálo v něm toto:

Tvůj otec by na tebe byl ještě pyšnější a měl by stejnou radost jako my všichni, že se budeš ženit. Prosím, neodkládej to příliš dlouho! Jistě nechceš čekat na nešťastné měsíce *ášad, bhadrapad a šunja*. A samozřejmě ne v úterý nebo sobotu, prosím!

Myra se podívala na Randžíta, který na ni nechápavě hleděl. „Řekl jsem něco o tom, že se ožením?“ zeptal se.

Jeho slova vyvolala lehké uzardění. „No, řekl jsi o mně pár hezkých věcí, to je pravda,“ připustila.

„Nevzpomínám si, že bych něco takového řekl,“ namítl. „Muselo to udělat moje podvědomí.“ A poté, co se zhluboka nadechl, dodal: „Což dokazuje, že moje podvědomí je chytrější než já. Tak co s tím uděláme, Myro? Vezmeš si mě?“

„Ovšem, že si tě vezmu,“ řekla, jako by to byla ta nejhloupější otázka, jakou kdy slyšela. A bylo to.

Když si oba později ze zvědavosti přehráli sestříhy jeho řeči ze zpráv, zjistili, že to, co ve skutečnosti řekl, byla prostě evidentní

banalita, že si nedokáže představit, že by strávil zbytek života bez ní... Ale to stačilo, a vůbec, tou dobou už byli právoplatně svoji.

Bylo pro zamilovaný pár všechno dokonalé?

Téměř. Velkou otázkou, kterou bylo třeba vyřešit, nebylo to, jestli se mají vzít, neboť o tom nebyly nejmenší pochybnosti, ani kdy, protože odpověď na to zněla: co nejdříve, jak to jen půjde. Skutečnou otázkou bylo kde a kdo je má oddat. Jednu dobu to vypadalo, že se i na to najde odpověď snadno, protože Vorhulstovi, Bandarovi a de Soyzovi měli přístup do každého svatostánku v Colombu, nemluvě o každé matrice, a už celkem pokročili v eliminaci těch méně atraktivních z nich, když si Myra všimla nepřítomného pohledu v Randžítových očích.

Když se zeptala, odbyl to pokrčením rameny. „Vlastně nic,“ řekl. „Ne. Vůbec nic.“

Ale jelikož se Myra jen tak nevzdávala, nakonec povolil a ukázal jí další text, který od starého mnicha přišel. „Tvůj otec by byl velice šťastný, kdyby viděl, jak se ženíš v jeho chrámu.“

Myra si to přečetla dvakrát a pak se usmála. „No co!“ řekla. „Myslím, že to Cejlonskému synodu vadit nebude. Já to všem řeknu.“

A samozřejmě všichni hned pochopili, že to, co Randžít chce, Myra prosadí, a tak to bylo. Jestli v některých kruzích v Colombu zavládlo lehké zklamání, v Trincomalee jejich rozhodnutí vyvolalo divokou radost. Starý mnich rychle pochopil, že to bude muset být zjednodušený obřad. Smutně uvažoval, jaké krásné *paalikali thalippu* mohli uspořádat pro nevěstu – pokud by vůbec nějaké mohli uspořádat – a jak by ženichův příjezd do chrámu při *janavasnamu* ozdobily ty nejlepší plody a květy. Ale to už by vyšlo prakticky nastejno jako průvod se vším všudy, ne? A něco takového by přilákalo velkou pozornost v situaci, kdy pár chtěl, aby si ho nikdo nevšímal. Takže žádné *paalikali thalippu* a žádný *janavasnam*, i když mnich přece jen zajistil, aby nevěstina strana přinesla pro ženicha potřebnou zásobu *parupputengy* a dalších sladkých pokrmů.

Dobré bylo na tomhle zjednodušeném svatebním obřadu to, že se všechno dalo zvládnout poměrně rychle, což byl důvod, proč nevěsta

se ženichem přijeli do Trincomalee už za necelý týden – přesněji řečeno přijeli do Trincomalee inkognito, protože se snažili předejít tomu, aby své okamžitě rozeznatelné tváře ukazovali na veřejnosti.

To byl důvod, proč se jen málo lidí účastnilo obřadu, při němž Randžít odříkal slova, která mu starý mnich napsal, a Myra mnichovi dovolila, aby jí ovázal zápěstí posvátnou nití, která měla odehnat zlo, v místnosti nekonečně plné květin a za doprovodu nepřetržitého troubení naathaswaramských rohů a bubnů *melam*. Pak bylo po všem a oni dva, nyní nerozlučně svoji, znovu nasedli do policejního auta, které s nimi vyrazilo na dlouhou jízdu zpět k Vorhulstovým. „Žijte dlouho!“ volali za nimi mniši, když odjížděli, a Randžít s Myrou samozřejmě věřili, že přesně to je čeká.

Ale jiné osoby o něco dál měly úplně jiná očekávání.

K těmto osobám patřily Jedenapůlky, které Velegalaktikáři určili pro roli atentátníků. Vykonávali svůj rozkaz, kterým bylo uklidit nepořádek na třetí planetě té bezvýznamné žluté hvězdy, a jejich armáda se blížila.

Jelikož jejich plavidla byla hmotná, nemohla se pohybovat rychleji než rychlostí světla. Jedenapůlky čekalo mnoho let letového času a několik dní vlastního vyhlazování, po němž budou novomanželé a všichni ostatní lidé, ať budou kdekoli, mrtví.

Bylo možné, že to nakonec velice dlouhý život nebude.

20 SVATBA

Ted', když měl všechno, o čem se odvažoval snít, konkrétně svobodu, slávu a Myru de Soyzovou za ženu, se Randžítovi zdálo, že jeho osobní svět je čím dál lepší a lepší. Do jeho soukromých úvah se však neustále vnucovala širší perspektiva, která v mnoha ohledech dobrá vůbec nebyla.

Vezměte si například situaci v Severní Koreji! Nejdříve to vypadalo, že se režim mění. Chvástavý, luxus milující Kim Čong II byl pryč.

V některých směrech to byla skoro škoda. Kim byl možná cvok, ale byl to cvok, který se zarazil vždycky těsně předtím, než skutečně podnikl nějaký velký útok proti svým sousedům. Ted' tam byl místo něj ten nový. Vždycky se o něm mluvilo jako o „Zbožňovaném vůdci“. Jestli měl normální jméno, zdálo se, že je příliš vzácné, než aby bylo zkaženému Západu svěřeno.

Totožnost Zbožňovaného vůdce byla možná tajná, avšak to, co dělal, bylo až příliš veřejné. Generálové Zbožňovaného vůdce tvrdili, že nejnovější generace jejich jaderných raket může snadno překonat severní část Tichého oceánu. To znamenalo, že mohou skutečně zasáhnout půdu Spojených států amerických – přinejmenším Aljašku, možná dokonce severní cíp státu Washington. A co víc, generálové se chvástali, že jejich nové rakety jsou rozhodně spolehlivé. Všichni jejich sousedé byli z těchto řečí čím dál nervóznější. Ti, kteří dosud neměli vlastní jadernou výzbroj, se ocitli pod narůstajícím tlakem, aby si ji pořídili.

Ani zbytek světa na tom nebyl o mnoho lépe. Africký světadíl se vrátil do nejtemnějších období dvacátého století. Opět byly k vidění armády dětských vojáků, z nichž některým bylo sotva přes deset, kteří byli naverbováni poté, co jejich rodiny byly vyvražděny, a teď bojovali za zásoby ilegálních diamantů a ještě méně legální slonoviny...

Bylo to deprimující.

Jedna věc však Randžita trápila, když se nad ní zamyslel, a ta věc vyplula na povrch, když se Mevrouw Beatrix Vorhulstová při jeho rozhovoru s právníkem De Saramem zastavila, aby se zeptala: „Co by kdo chtěl k obědu?“

Byla to stejná otázka, jakou někdo musel položit každé ráno, ale tentokrát byla přijata jinak. Myra se tázavě podívala na Randžita, který směrem k ní povytáhl obočí, povzdechl si a řekl jejich hostitelce: „Právě o tom jsme mluvili, teto Beo. Myslíme si, že byste možná byli rádi, kdyby byl dům zase jen váš.“

Bylo to vůbec poprvé, co Randžit viděl Beatrix Vorhulstovou rozhořčenou. „Milý chlapče, to ani náhodou! Jsme rádi, že vás tady máme, a můžete zůstat, jak dlouho budete chtít. Jsme totiž rodina. Máme vás tu rádi, je to pro nás pocta, a navíc...“

Ale De Saram, který si pozorně prohlédl Myřinu tvář, zavrtěl hlavou. „Možná jsme to špatně pochopili, Mevrouw,“ řekl. „Oni jsou manželé. Chtějí vlastní dům, ne kus vašeho, a mají v tom naprostou pravdu. Dejme si ještě jeden šálek čaje a zkusme zvážit možnosti. A pokud jde o místo, kde byste vy dva mohli žít, jedno už máte, Randžíte. To, co býval dům tvého otce v Trincomalee, je teď přece tvoje.“

Randžit se otočil a pátravě se zadíval Myře do obličeje. Jeho výraz do značné míry odpovídal tomu, co čekal. „Myslím, že Myra nechce žít v Trinku,“ oznámil lítostivě přítomným, ale Myra už potřásala hlavou.

„Trinko je krásné,“ řekla. „Ráda bych tam bydlela, ale...“

Nedokončila. „Co tedy?“ zeptal se zmatený De Saram.

Randžit odpověděl za ni: „Byl to velice hezký dům pro jednoho staršího muže,“ řekl. „Ovšem pro nás – to znamená pro pár, který pravděpodobně bude chtít pračku, myčku, všechny možné spotřebiče, jimiž otec neměl důvod se zabývat – co říkáš, Myro? Chceš začít přebudovávat dům mého otce?“

Nadechla se zhluboka, ale podařilo se jí vměstnat odpověď do jediného slova: „Ano.“

„Samozřejmě, že chceš,“ řekl. „Opravdu bys ho nechtěla raději strhnout a začít znovu od nuly? Ne? Dobře. Takže musíme ze všeho nejdříve domluvit se Surešem, aby nám našel architekta, který by nakreslil půdorysné plány toho, s čím musíme pracovat – zná každého Tamila v Trinku – my ho pak s plány pozveme sem a ty a on začnete tvořit. A já,“ dodal, „budu připraven tvůrčím způsobem přispět, kdykoli budu požádán. Ty a já, Myro, zatím přestěhujeme svá těla do hotelu. Jak to zní?“

Mevrouw teď byla zamračená, jak ji Randžít ještě neviděl. „K tomu není žádný důvod,“ prohlásila. „Vůbec nám nebude vadit, když tady budete, dokud nebudete mít bydlení v Trincomalee připravené.“

Randžít se podíval na svou ženu a pak rozpráhl ruce. „Dobrá, ale mám ještě jeden návrh. Myro, lásko? Neslyšel jsem tě kdysi říkat něco o svatební cestě?“

Myra se zatvářila překvapeně. „Ne. Neslyšel. Přiznám se, že si myslím, že by svatební cesta byla skvělá, ale nezmínila jsem se o ní jediným slovem...“

„Co jsme svoji, tak ne,“ přisvědčil Randžít, „ale přesně si vzpomínám, co jsi mi řekla před několika lety právě v této místnosti. Řekla jsi mi o všech úžasných místech Srí Lanky, která jsem nikdy neviděl. Tak je pojďme navštívit, Myro! A všichni nám zatím budou připravovat zbytek života.“

Nejlepší místo pro začátek je to nejjednodušší, prohlásila Myra, a tak jako první vyzkoušeli želví líheň v Kosgodě, protože Myře se tam moc líbilo, když byla malá, a hlavně proto, že to bylo na zkoušku dost blízko, a pak Kandy, vznešenou starou metropolí ostrova. Ale když obě místa navštívili, po týdnu se vrátili do domu Vorhulstových a personál na nich vyzvídal, jak se jim tam líbilo, jejich reakce byly vlažné. V Kosgodě je lidé poznali a malé hloučky za nimi chodily celý den. V Kandy to bylo ještě horší. Místní policie je provezla po městě v policejním autě. Viděli všechno, ale ani na chvíli se nemohli potulovat, jak chtěli.

Beatrix Vorhulstová u jídelního stolu soucitně naslouchala, jak Randžít vysvětloval, že sice bylo příjemné nechat se vozit, jenže oni by se ve skutečnosti raději vmísili do davu. Povzdechla si. „Nevím,

jestli je to možné,“ řekla. „Když lidé chtějí vidět nějakou pozoruhodnost, nic lepšího než vás nenajdou. Potíží je v tom, že se nám tady na Lance světově známých celebrit trochu nedostává. Vy jste skoro jediné, které máme.“

Myra nesouhlasila. „To ne! Je tu přece ten spisovatel...“

„Ano, ale ten prakticky nevychází z domu. A beztak to není totéž. Kdybychom byli někde, kde je plno filmových hvězd a nejružnějších slavných lidí – například v Los Angeles nebo v Londýně – vy dva byste si mohli jednoduše nasadit sluneční brýle a prakticky nikdo by si vás nevšiml.“ A pak se její výraz změnil. „Když se nad tím tak zamyslím, proč vlastně ne?“

A jakmile k ní všichni obrátili oči, vysvětlila to: „Máš všechny ty pozvánky z celého světa, Randži. Proč jich pár nepřijmout?“

Randžit na ni překvapeně zamrkal a pak se otočil k Myře. „Co si myslíš ty? Měli bychom vyzkoušet opravdovou svatební cestu – Evropa, Amerika, co budeš chtít.“

Podívala se nejdříve na něj a pak se zamyšleně rozhlédla kolem stolu. Nakonec řekla: „Myslím, že by to bylo báječné, Randžíte. Jestli to máme udělat, udělejme to brzy.“

Věnoval jí zvláštní pohled, ale hned přešel k vyptávání, jaké konkrétní pozvánky mají k dispozici. Teprve když mířili do postele, ho napadlo, aby se jí zeptal: „Tobě se do toho nechce, že? Protože jestli nechceš jet...“

Přitiskla mu prst na rty a pak nečekaně přidala polibek. „Jenom si myslím, že jestli máme cestovat na větší vzdálenosti, měli bychom to udělat spíš dřív než později. Později už by to mohlo být trochu komplikovanější. Nechtěla jsem ti to říct, dokud to doktorka nepotvrdí, ale budu s ní až v pátek. Jde o to, že jsem si celkem jistá, že jsem těhotná.“

21 SVATEBNÍ CESTA, ČÁST DRUHÁ

Zatímco Myra a Randžít putovali do Londýna, přesně tak dlouho a úmorně, jak to několik let předtím popsal Gamini, svět se ubíral vlastní cestou. Což byla samozřejmě cesta smrti a ničení. Rezervovali si letenky s tím, že to vezmou oklikou přes Bombaj, aby se Randžít mohl po městě krátce porozhlédnout. Ale jejich letadlo se čtyřicet minut zdrželo, protože muselo kroužit, než mu dovolili přistát. V Kašmírském údolí znovu propukly dělostřelecké boje. Nikdo nevěděl, na jaké cíle v indickém vnitrozemí se tajní pákistánští agenti chystají, takže pár strávil celou dobu pobytu ve starém městě ve svém hotelovém pokoji sledováním televize. Ani v té nebylo příliš dobrých zpráv. Jednotky severokorejské armády Zbožňovaného vůdce, které se už neomezovaly na vyvolávání incidentů podél hranic s Jižní Koreou, sebraly odvahu k několika incidentům se zemí, která je živila a byla prakticky jejich jediným opravdovým přítelem na světě, Čínskou lidovou republikou. Zdálo se, že nikdo netuší, o co jim jde, ale na území ČLR, kde nebylo nic než kopce a skály, pronikly čtyři samostatné vpády, z nichž žádný netvořilo víc než zhruba desetčet, a zřídily tam tábor.

O tři hodiny později Myra a Randžít nastupovali do letadla mířícího do Londýna. V době, kdy byli ve vzduchu a letěli podél pákistánské hranice na Heathrow v Anglii, boje v Kašmíru ustaly a severokorejská armáda se otočila a vrátila do svých kasáren, aniž někdo dokázal přijít na to, co bylo vlastně jejím záměrem.

A pak byli v Londýně.

Nedalo se říct, že by je vyloženě zklamal. Vyhlášené památky toho města okouzly Randžíta stejně, jako okouzlovaly miliony návštěvníků stovky let. Všechny – obrovská stará katedrála svatého Pavla, londýnský Tower, parlament, Westminsterské opatství – všechny slavné pamětihodnosti, které musí každý turista vidět, a celá řada těch, které ve skutečnosti vůbec slavné nebyly, ale Randžít se o

ně speciálně zajímal – jako třeba Londýnská ekonomická univerzita a určitý skvělý dvoupatrový domek na Arundel Street o několik bloků dál, protože na obou se kdysi, v době kdy Randžít ani nemohl doufat, že by je někdy navštívil, vyskytoval Gamini Bandara. Když ho Myra přesvědčila, aby se šli podívat do Kew Gardens, obrovské skleníky se mu opravdu líbily. Líbily se mu všechny velké, slavné londýnské stavby, skoro bez výjimky. Ale to, co se mu ani trochu nelíbilo, byly všechny ty volné a nezastřešené prostory, ležící mezi nimi, prostory, které musel překonat, aby se dostal z jedné do druhé.

A na nichž vládl, tou dobou v listopadu bez výjimky, strašlivý, nesnesitelný *chlad*.

Tento duši spalující zážitek byl něčím, s čím se Randžít ve svém životě ještě nikdy nesetkal. Několikrát se mu možná stalo, že mu na chvíli byla zima, třeba na špičce Swami, když foukal silný vítr, nebo když si byl hodně časně ráno skočit do příboje a vycházel z vody. Ale takové jako tohle to nebylo! Byla taková zima, že i ta trocha sněhu z minulého týdne a dokonce ještě z předminulého stále nechávala zčernalé zbytky na okrajích parkovišť a trávníků, protože se nikdy neoteplilo natolik, aby se rozpustily úplně.

Ale londýnské obchody byly plné oblečení určeného k tomu, aby i těm nejzimomřivějším návštěvníkům bylo horko nebo alespoň trochu teplo. Termoprádlo, rukavice a svrchník s kožešinovým límcem udělaly londýnské ulice pro Randžíta snesitelnými a první norkový kožich v jejím životě pomohl zase Myře.

Potom se setkali se sirem Tariqem. Byl to on, kdo Randžíta jménem Královské matematické společnosti pozval, aby se stal jejím členem a přijel jim do Londýna říci jim o svém velkém úspěchu. (A byl to on, kdo zorganizoval nadaci, která jim platila výdaje.) Ukázalo se, že sir Tariq al Diwani je buclatý starší muž s rozčuchanými vlasy ve stylu Alberta Einsteina, laskavým srdcem a čistou oxfordsko-cambridgeskou angličtinou bez nejmenšího přízvuku. („Však jsem taky Londýňan ze čtvrté generace,“ vysvětlil, když se ho zeptali.) A sotva zjistil, že Randžít skoro pořád mrzne, uhodil se do čela. „Ať do mě hrom bací!“ řekl. „Dovolil jsem jim, aby vám dali snobárnu místo pohodlí. Nechám vás přestěhovat.“

To, do čeho je přestěhovali, byl úplně nový, nablýskaný, ale nijak zvlášť moderní hotel v Jižním Kensingtonu. Myra z toho byla trochu zmatená, dokud si nepromluvila s vrátným. Pak přišla Randžítovi s širokým úsměvem oznámit, že sir Tariq vybral tento hotel proto, že a) má výhodnou polohu vzhledem k některým nejlepším muzeím ve městě, pokud by je chtěli navštívit, když už tam jsou, a za b) často se v něm ubytovávají arabští ropní šejkové se svými početnými doprovody, kdy zaberou celé patro nebo dvě najednou. To bylo důležité proto, že ropní šejkové ze všeho nejvíc, dokonce ještě víc než Randžít, nenáviděli, když jim byla zima, nejenom v jejich soukromých pokojích, ale i v hotelových foyerech, na schodištích a dokonce i ve výtazích. A majitelé hotelu ještě víc nenáviděli, jestliže se jim nepodařilo dát těmto Arabům, kteří na nějaký ten dolar nehleděli, všechno, po čem by mohli zatoužit.

Randžít sice sám nebyl ropný šejk s kapsami plnými dolarů, ale vedlejší produkt jejich utrácení využil rád. V průběhu několika dalších týdnů se jeho nálada viditelně zlepšila – zlepšila se natolik, aby se pokusil zužitkovat i druhý důvod, proč byl jejich hotel výhodný, jeho blízkost Muzejní čtvrti. Přírodopisné muzeum bylo nádherné (i když tam byl průvan) a podnítilo Randžíta, aby souhlasil s výpravou i do slavného Britského muzea jako takového, opět v Gaminioho části města. Bylo ještě větší (i když v něm byl ještě větší průvan) a přimělo ho souhlasit, že studené země nakonec možná opravdu mají některé výhody nad těmi horkými.

Ale nebyla to jen turistika. Na přednášku pro Královskou matematickou společnost se musel trochu připravit, i když ve skutečnosti řekl v Londýně prakticky totéž, co řekl už předtím na tiskové konferenci v Colombu. Dva časopisy naléhavě požádaly o návštěvu, *Nature*, protože jeho práci publikoval jako první, a *New Scientist*, protože (slíbili) ho vezmou do nejlepší hospody na této straně Temže. A měl také několik tiskových konferencí, zorganizovaných na dálku De Saramem z Colomba. A přestože jejich otištěné fotografie byly na každém novinovém stánku a občas se objevili i v televizi, Myra Randžíta jednou večer přesvědčila, aby si oblékl termoprádlo a prověřil je tím, že si stoupne před Buckinghamský palác a bude sledovat střídání stráží. Když se vrátili

do hotelu, Randžít musel uznat, že po těch mukách patrně nemá vůbec žádnou část těla omrzlou a poukázal také na to, že všechny fotoaparáty v rukou ostatních turistů, všechny do jednoho, mířily na strážu a ne na ně. „Takže je to pravda,“ řekl. „Můžeme se po Londýně pohybovat jak chceme, a vůbec nikdo si nás nevšímá. Vážně by se mi tady líbilo, kdyby ho mohli posunout o nějakých tisících kilometrů na jih.“

Ale bylo jasné, že to neudělají, takže Randžít to po několika hodinách oblékání, aby se dostal z foyeru hotelu do taxíku a z taxíku do jiného foyeru někde jinde, vzdal. Vzal si sira Tariqa stranou. Potom měl telefonický hovor s De Saramem v Colombu, po němž Myře s širokým úsměvem oznámil: „Jedeme do Ameriky. Říkají tomu Americká asociace pro vědecký pokrok, příští měsíc mají výroční zasedání a De Saram to všechno zařídil. Kdepak, tady jsme ještě neskončili, Myro! Natrvalo ne. Uděláme všechno, co se tady dá dělat, ale až se počasí trochu oteplí.“ Tudíž si rezervovali první třídu – další z těch štědrých nadací – aby mohli ve dvě odpoledne odletět s American Delta do New Yorku (na Kennedyho letiště).

Což také udělali, s mnoha upřímnými projevy díky siru Tariqovi, takže už ve dvě dvacet nechávali Anglii za sebou a blížili se k východnímu pobřeží Irska.

Randžít byl samá starost. „Nespěchal jsem na tebe moc, že ne? Nejsi z toho...?“ Omdlévací gesto, které udělal, Myře otázku objasnilo. Zasmála se a zvedla skleničku, aby si od letušky, jež na její přání rychle zareagovala, nechala dolít pomerančový džus.

„Cítím se dobře,“ řekla. „A máš pravdu, můžeme se do Anglie vrátit, až bude hezky a teplo – třeba v červnu. Ale víš jistě, že děláme správnou věc, když jedeme do Ameriky?“

Randžít si přestal nanášet na koláček kyselou smetanu a kompotované jahody a strčil si výsledek do úst. „Samozřejmě,“ řekl jí, zatímco kousal. „Sám jsem kontroloval předpověď počasí pro New York. Momentálně mají jenom devět stupňů, ale zdá se, že přes den by to mohlo vyšplhat k osmnácti. V Trinku jsem zažil větší zimu.“

Myra, nejistá, jestli se má smát nebo plakat, odložila svou sklenku. „Ach, miláčku!“ řekla. „Tys nikdy nebyl v Americe, že ne?“

Randžít, náhle zneklidněný, se k ní otočil. „Co tím myslíš?“

Pohladila ho po ruce. „Jen to, že sis nevšiml, že jsou tam v některých ohledech dosti staromódní. Například v tom, jak pořád používají míle místo kilometrů. A – doufám, že tě to nerozruší – v tom, jak lpí na Fahrenheitově stupnici pro měření teplot, místo aby se zbytkem světa přešli na Celsiovu.“

22 NOVÝ SVĚT

Nehledě na velké teplotní zklamání, jež pro Randžíta představovalo newyorské klima, byly zprávy, které vycházely z bohaté nabídky televizních přijímačů v jejich hotelovém apartmá, ještě víc deprimující než obvykle. Například Jižní Amerika byla jistou dobu relativně klidná, poučená válkami. To už neplatilo. Teď (jak Myře a Randžítovi vysvětlil jeden z jejich amerických hostitelů) se změnilo to, že Spojené státy překvalifikovaly většinu drogových kriminálních aktivit z těžkých zločinů maximálně na přečiny. Dekriminalizovali tak prakticky všechny provozní kapitál kolumbijských drogových obchodníků. Změna v zákonech umožnila, aby každý Američan získal všechno, co pro svůj návyk potřeboval, levně a bez zásahu gangsterů, v každé místní lékárně, čímž gangstery prakticky vyřadila ze hry. (Bylo zároveň zbytečné, aby nějaký místní obchodníček rozdával vzorky zdarma dvanáctiletým. Už by si tím nezajistil do budoucna zástup zákazníků s návykem, neboť žádný z těch budoucích zákazníků, pokud by nějakí byli, by u něj stejně nenakupoval. A tak počet amerických závislých narkomanů rok od roku pomalu klesal, jak ti nejstarší umírali nebo abstinovali a jen málo nových je přicházelo nahradit.)

Ale to byla jen dobrá stránka dekriminalizace drog. Existovala i špatná stránka.

Špatná, nebo nejhorší ze špatných stránek bylo, že drogové kartely připravené o zisky ze svých plantáží koky začaly toužebně pokukovat po stejně návykové látce, kterou vyváželi jejich sousedé ve Venezuele. Vždyť v ropě bylo ještě víc peněz, než kdy bylo v drogách! A tak vyzbrojené skupiny z kolumbijských drogových citadel začaly pronikat na ropná pole svého souseda. Relativně malá (a často dosti prodejná) venezuelská armáda někdy naoko kladla odpor, ale silná motivace byla výhradně na kolumbijské straně, stejně jako prakticky všechna vítězství.

Tohle všechno samozřejmě spolu s nejnovějším seznamem ošklivých eskapád Zbožňovaného vůdce Severní Koreje, spolu s obnovením násilí mezi nesmiřitelnými zbytky toho, co kdysi bývalo Jugoslávií, a dalšími a dalšími těžkými boji v částech bývalého Sovětského svazu a na Středním východě...

Bylo to všechno zlé. Trochu to vynahrazovalo město New York jako takové, které se ani trochu nepodobalo Trincomalee, dokonce ani Colombo a fakticky se ani tolik nepodobalo Londýnu. „Je hrozně vertikální,“ řekl Randžit své manželce, když stáli u panoramatického okna v šestašedesátém patře svého hotelu. „Kdo to kdy slyšel, spát tak vysoko?“ A přesto bylo v panoramatu města, které se před nimi rozkládalo, tucet nebo víc budov mnohem vyšších, a když chodili městskými ulicemi, byly chvíle, kdy se slunce objevovalo jen zřídka, protože strmé betonové stěny je blokovaly, pokud nestálo přímo nahoře.

„Ale je tady ten krásný park,“ ukázala Myra s pohledem upřeným na jezero, obří obytné domy, které lemovaly protější stranu parku, a na vzdálené střechy zoologické zahrady v Central Parku.

„Já si přece nestěžuju,“ řekl jí Randžit, a skutečně měl ke stížnostem jen málo důvodů. Kancelář doktora Dhatuseny Bandary v budově OSN byla sice jen na druhé straně města, ale samotný pan doktor byl někde jinde, vyřizovat něco, o čem nikdo nechtěl mluvit. Jeho kancelář jim však poskytla mladou dámu, která je vzala na vršek Empire State Building, seznámila je s lukulskými potěšeními v podobě dušených ústřic ve staré budově železničního nádraží Grand Central a byla připravená sehnat jim lístky na jakékoli představení na Broadwayi. Což nijak nenadchlo Randžíta, který po celý život znal podobné show jen z ploché obrazovky, ale udělalo to velkou radost Myře. Což samo o sobě udělalo velkou radost Randžítovi, nemluvě o tom, že jen o několik ulic dál objevil Americké přírodopisné muzeum – úžasné jako ukázka té nové radosti v Randžítově životě. Mělo úžasné sbírky, ale naprosto ho fascinovalo velkým planetáriem, které vyplňovalo severní část. „Planetárium“ bylo ve skutečnosti sotva správné slovo, stavba na Central Park West byla mnohem víc než to. „Kéž by tu s námi mohl být Joris!“ řekl nejednou Randžit, když procházel mezi jejími vzrušujícími exponáty.

A pak, po tak dlouhé době, že Randžít už přestal doufat, že by se někdy mohla objevit, přišla zcela nečekaně osoba, která mohla udělat z příjemné návštěvy nezapomenutelnou. Když Randžít po zaklepání otevřel dveře jejich apartmá, předpokládaje, že za nimi bude nanejvýš tak pokojská s náručí plnou nových ručníků, ve skutečnosti tam stál rozesmátý Gamini Bandara s kyticí čerstvých růží v jedné ruce pro Myru a s lahví starého dobrého srílanckého araku pro oba v ruce druhé. Bylo to poprvé od svatby, co se spolu viděli, takže otázky jen pršely. Jak se jim líbila Anglie? Co si myslí o Americe? Jak to momentálně vypadá doma na Srí Lance? Teprve když si muži potřetí nalili arak, si Myra všimla, že veškerá konverzace se odehrává jedním směrem, a to tak, že otázky přicházejí od Gaminiho a odpovědi od jejího manžela a od ní. „Takže,“ řekla nakonec, „teď nám pověz ty, Gamini, co děláš v New Yorku?“

Zazubil se a rozpráhl ruce. „Mám jedno hloupé jednání za druhým. To tady dělám.“

„Ale já jsem myslel, že sídlíš v Kalifornii?“ vmísil se do hovoru Randžít.

„Ano, sídlím. Jenže spousta věcí probíhá na mezinárodní úrovni, a tady přece sídlí OSN, ne?“ Potom do sebe obrátil třetí skleničku a zvažněl. „Vlastně jsem tady proto, Randžíte, že tě chci požádat, abys pro mě něco udělal.“

Randžít zareagoval pohotově: „Řekni co!“

„Neříkej ano tak rychle,“ pokáral ho Gamini. „Znamená to zavázat se na nějakou dobu. Ale není to špatný závazek. Já tedy přejdu rovnou k věci. Až budete ve Washingtonu, bude vás kontaktovat muž jménem Orion Bledsoe. Je to člověk, který dělá do špionáže, a má vysoké postavení v té části státní správy, o jejíž existenci se většina lidí nikdy nedozví. Když na to přijde, má sám docela slušný záznam. Je veteránem první války v Zálivu a potíží v bývalé Jugoslávii, a potom druhé a mnohem horší války v Zálivu, té v Iráku. Tam přišel, v tomto pořadí, ke zranění, které ho stálo pravou ruku, k Purpurovému srdci, k Námořnímu kříži a nakonec k práci, kterou teď má.“

„A to je jaká?“ zeptal se Randžít, protože to vypadalo, že se Gamini na chvíli odmlčí.

Gamini zavrtěl hlavou. „No tak, Randži! Budu muset přenechat Bledsoeovi, aby ti to řekl sám – i já mám pravidla, kterými se musím řídit.“

Randžit to zkusil znovu: „Půjde v tom o opravdovou práci?“

Gamini se znovu zarazil, aby se zamyslel. „Ano, ale momentálně ti nemůžu říct ani to, o jakou,“ řekl nakonec. „Důležité na té práci je to, že budeš dělat něco užitečného pro svět. Bledsoea potřebujeme jen na to, aby zařídil, že získáš bezpečnostní prověrku, kterou potřebujeme.“

„Potřebujete k čemu?“ zeptal se Randžit.

Gamini s úsměvem zavrtěl hlavou. Pak se zatvářil trochu rozpačitě a řekl: „Musím tě varovat, že Bledsoe je typ staromódního bojovníka z časů studené války, a taky je trochu pitomec. Ale jakmile tu práci dostaneš, nebudeš se s ním už muset moc vídat. A,“ dodal, „jelikož obvykle sídlím půl hodiny jízdy od jeho části světa, pokud jsem v Americe, nejspíš mě budeš vídat častěji, jestli to vydržíš.“ Mrkl na Myru. A pak oznámil, že už měl být na dalším podělaném jednání na druhé straně města, že doufá, že se brzy všichni sejdou v Pasadeně, a byl pryč.

Randžit a Myra se na sebe podívali. „Kde je Pasadena?“ zeptal se.

„Jsem si celkem jistá, že v Kalifornii,“ odvětila. „Myslíš, že bys sídlil tam? Myslím, kdybys tu práci vzal?“

Podrážděně se na ni usmál. „Víš ty co? Možná bychom se na to všechno měli zeptat Gaminiho otce.“

Což udělali, nebo alespoň nechali dotaz v jeho kanceláři. Ale nedostali odpověď hned. Nedostali odpověď vůbec, dokud neabsolvovali krátký skok z New Yorku (La Guardia) do Washingtonu (Reaganovo letiště), kde už na ně čekali lidé z AAAS a ubytovali je v jejich novém hotelu na dohled od Capitolu a kus příjemnou procházkou od Mailu. A ve zprávě od doktora Bandary stálo jenom: „Gamini mě ujišťuje, že ti osoba, se kterou by ses měl setkat, může velice pomoci.“ Ale nestálo tam, v čem mu může velice pomoci, nebo proč na tom Gaminimu vůbec záleží, takže si Randžit povzdechl a vzdal to. Což fakticky nebylo velkým zklamáním, protože se ukázalo, že Washington je plný věcí, jež ho zajímaly víc

než nějaká nespecifikovaná práce, kterou mu má nabídnout nějaká osoba jménem Orion Bledsoe, s nímž se dosud nesetkal.

První z nich – kam Randžíta a Myru doprovodili nadšení dobrovolníci z AAAS – byl slavný (přestože o něm Randžít ve skutečnosti nikdy neslyšel, dokud do Washingtonu nepříjel) komplex muzeí souhrnně známý jako Smithsonianův ústav. Londýnské přírodopisné muzeum a Americké přírodopisné muzeum v New Yorku mu udělaly velkou radost, ale tento Smithsonianův ústav, ne jenom jedna báječná stavba, ale celá řada, ohromil jeho představitivost. Podařilo se mu najít čas jen na Muzeum letectví a kosmonautiky a krátce nahlédnout do jednoho nebo dvou dalších, ale v kosmické sbírce byl kromě bezpočtu jiných věcí skutečně fungující model (třebaže ne v přesném měřítku) Arcutanova vesmírného výtahu, který se právě začínal budovat na nebi nad Srí Lankou. Pak přišel jeho hlavní proslov na výroční konferenci AAAS a (poté, co jej odříkal a znovu si vyslechl, že to byl triumf) si mohl vybírat z celé jejich konference, na co se půjde podívat. Nezapomeňte, že tento oslavovaný génius mezi nejuznávanějšími světovými vědci, celosvětově slavný a už vlastníci tři doktoráty, které mu udělily tři nejprestižnější univerzity na světě (přestože to ve skutečnosti sám nedotáhl ani k titulu bakaláře) – tento moderní Fermat nebo dokonce Newton neměl za svůj nepřilíš dlouhý život nikdy to štěstí sedět na žádné vědecké konferenci kromě těch, na nichž byl hlavním řečníkem. Neměl tušení, že je možné tolik se dozvědět o tolika tématech. Když si odbyl své povinnosti, mohl se na konferenci pohybovat jak chtěl, čehož využil k návštěvě přednášek o kosmologii, o marsovské (venušanské a evropské) tektonice a o něčem, co se jmenovalo: „Strojová inteligence: Vědomí vlastního já“ (to hlavně kvůli Myře, ale Randžíta to fascinovalo skoro stejně, když poslouchal). Jen bohové věděli, jaké další oblasti lidského bádání se vyskytovaly někde v té široké a podnětné nabídce akcí.

Myra ho všude doprovázela, stejně fascinovaná tou přehlídkou lidského poznání jako on, jen s několika výjimkami. Tou hlavní výjimkou bylo zdřímnutí po obědě, na němž Randžít trval, protože na něm trval jeden z jejich doktorů. „Jestli to nevíš, čekáš dítě!“ informoval ji každý den, přestože Myra o tom nijak nepochybovala.

A pak, skoro v poslední den konference, když ji Randžít cpal do pokoje, zaslechli tiché pípání jejich telefonu. Byla to čerstvá textová zpráva a stálo v ní:

Uvítal bych, kdybyste mne v průběhu dnešního dne mohl navštívit v mém apartmá, abychom projednali návrh, o němž se domnívám, že pro vás bude zajímavý.

T. O. Bledsoe, pplk. USMC (ve výsl.)

Randžít a Myra se po sobě podívali. „To je ten muž, o kterém Gamini mluvil v New Yorku,“ řekl Randžít a Myra pohotově přikývla.

„Ovšemže je. Tak mu zavolej a zjisti, co chce. A pak se sem vrať a všechno mi o tom řekni.“

Apartmá, které patřilo pplk. (ve výsl.) T. Orionu Bledsoeovi, bylo o poznání větší než to, které konference AAAS poskytla Randžítovi a Myře. Dokonce i mísa s ovocem na konferenčním stolku v přijímacím pokoji byla větší, a také nebyla na stole sama. Vedle ní stála neotevřená láhev Jacka Danielse s ledem, sklenkami a sodou pro smíchání.

Samotný T. Orion Bledsoe nebyl o mnoho vyšší než Randžít, což nebyla na Američana žádná velká výška, a byl minimálně o několik desítek let starší. Ale stále měl všechny vlasy a dosti pevný stisk ruky, třebaže ruka, kterou Randžítovi podal a přitáhl si ho, byla levá. „Jen pojd'te, pojd'te, pane ech – posad'te se! Líbí se vám v naší Metropoli zmatku?“

Na odpověď samozřejmě nepočkal a zamířil ke konferenčnímu stolku. „Napijete se něčeho? Tedy, jestli na vás Jack nebude moc silný.“

Randžít potlačil úsměv. Nebylo pravděpodobné, že pro člověka, který strávil svůj divoký šestnáctý rok pitím araku, bude nějaké americké pití moc silné. „Může být,“ řekl. „Ve svém vzkazu jste se zmiňoval o nějakém návrhu.“

Bledsoe se na něj káravě podíval. „O nás Američanech se říká, že pořád spěcháme, ale já mám takovou zkušenost, že vy cizinci se do všeho vrháte po hlavě. Jistě, chci s vámi o něčem mluvit, ale rád

člověka trochu poznám, než se začneme bavit vážně.“ Po celou tu dobu držel láhev whisky svou předtím opomenutou pravou rukou a levou ji otevíral. Bledsoe si všiml, kam se Randžítovy oči dívají, a pro sebe se zasmál. „Protéza,“ přiznal – nebo se pochlubil. „A dosti dobré konstrukce. Kdybych chtěl, mohl bych si s ní dokonce potřásat rukou, ale nechci. Kdybych to udělal, vaši ruku bych necítil, tak k čemu by to bylo? A kdybych se zapomněl a stiskl trochu moc, najednou byste taky jednu potřeboval.“

Randžít si všiml, že umělá ruka funguje skutečně velice dobře a uložil si, že o tom musí říci Myře. Když byla láhev otevřená, nalila ruka do každé sklenky stejné dva centimetry whisky a potom mu jednu sklenku podala. Bledsoe se pozorně díval, jestli Randžít použije nějaký nealkoholický nápoj ke zředění. Protože to neudělal, Bledsoe souhlasně přikývl a ochutnal z vlastní sklenky. „Tomuhle říkáme whisky, která se upíjí,“ prohlásil. „Samozřejmě ji do sebe můžete hodit, jestli chcete – jsme přece ve svobodné zemi – ale měl byste jí dát šanci. Byl jste někdy v Iráku?“

Randžít, který ze zdvořilosti ke svému hostiteli upil jen trošku whisky, zavrtěl hlavou.

„Tam jsem přišel k tomuhle.“ Bledsoe si poklepal zdravou rukou na napodobeninu. „Šíité a sunnité dělali co uměli, aby se pozabýjeli, ale našli si čas i na to, aby přitom zabili taky co nejvíc našich. Byla to špatná válka na špatném místě a vedená ze špatných důvodů.“

Randžít se snažil vložit do hlasu tolik zájmu, aby to vypadalo zdvořile, a přitom přemýšlel, jestli Bledsoe řekne, že ta správná válka by byla v Afghánistánu nebo snad v Íránu. Ale nebyla. „Severní Korea,“ prohlásil Bledsoe. „To jsou ti, které bychom měli rozdrtit. Deset raket na správná místa, a byli by ze hry venku.“

Randžít si odkašlal. „Jestli tomu dobře rozumím,“ řekl a polkl další trošku svého Jacka Danielse, „potíž se Severní Koreou je v tom, že má velice početnou a velice moderní armádu a sedí s ní přímo na hranici, ani ne padesát kilometrů od Soulu.“

Bledsoe přezíravě mávl rukou. „Jasně, že by byly ztráty, sakra. A určitě by byly vysoké. A co? Byly by to jihokorejské ztráty, ne americké. Jistě,“ opravil se a mrzutě se tomu ušklíbl, „pár

amerických jednotek tam momentálně je. Jenže omeletu taky neuděláte bez rozbití pár vajíček, no ne?“

Randžítovi to připadalo, že večírek začíná být nepříjemný, a pak, když Bledsoe zahodil do odpadkového koše zmačkaný papírový kapesník, patrně zahlédl důvod. Kapesník se odrazil od prázdné lahve od whisky. Zřejmě nebyl první osobou k pohovoru, kterou si Bledsoe toho dne předvolal.

Randžít si odkašlal. „Já pocházím z malé země, která má svých problémů dost, pane Bledsoe. Nechci kritizovat americkou politiku.“

Bledsoe souhlasně pokýval hlavou. „A to je jiná věc,“ začal, načež řeč přerušil, aby nabídl, že mu dolije z láhve. Randžít zavrtěl hlavou. Bledsoe pokrčil rameny a sám si sklenku doplnil. „Váš ostrůvek,“ řekl. „Sí... Ší...“

„Srí Lanka,“ napověděl mu zdvořile Randžít.

„To je ono! Víte, co tam máte?“

Randžít se zamyslel. „Řekl bych, že možná jeden z nejkrásnějších ostrovů na...“

„Já nemluvím o celým pitomým ostrově, kristepane! Proboha, po světě je milion krásnejch ostrovů a já bych za žádnéj z nich nedal ani niklák. Mluvím jenom o jenom malým přístavu, co tam máte, Trinkum..., Tinto...“

Randžít se slitoval. „Nejspíš myslíte Trincomalee. Narodil jsem se tam.“

„Vážně?“ Bledsoe se nad tou informací zamyslel, zjistil, že mu není k ničemu, a pokračoval: „O to město mi stejně nejde. Ale ten přístav je na světě bezkonkurenční! Víte, co by to mohlo být? Mohla by to být nejlepší základna na světě pro flotilu jaderných ponorek, pane Sub..., Subra...“

Znovu si dolil a whisky, která se upíjí, se na něm začínala projevovat. Randžít si povzdechl a znovu ho zachránil. „Subramanjan, pane Bledsoe, a ano, my víme, jaká by to mohla být základna. Za druhé světové války tam bylo velení spojenecké flotily a ještě předtím řekl samotný lord Nelson, že je to jeden z nejlepších přístavů na světě.“

„Kecy, co s tím má společnýho lord Nelson? Ten přece mluvil o místě pro plachetnice, proboha! Já mluvím o atomovkách! Ten

přístav je dost hluboký, aby se ponorky mohly potopit hlouběji, než je nepřítel může najít, natož aby na ně mohl zaútočit. Mohly by jich být desítky! Možná stovky. A co jsme s tím udělali my? Nechali jsme si smluvní práva na celej ten podělanej přístav vyfouknout od Indie. Proboha, od Indie! Na co sakra Indie potřebuje námořnictvo, já to ne...”

Randžít začínal mít toho arogantního opilce plné zuby. Gamini byl Gamini, ale od Randžíta se nedalo očekávat, že to bude snášet o mnoho déle. Vstal. „Děkuji za tu whisky, pane Bledsoe, ale bohužel už budu muset jít.“

Natáhl ruku, aby se s ním rozloučil, ale Bledsoe nabídku neopětoval. Zpražil Randžíta zlostným pohledem a pak uvážlivě našrouboval vršek zpátky na láhev whisky. „Omluvte mě na vteřinu,“ řekl. „Některé věci jsme ještě nedořešili.“

Zmizel v jedné z koupelen svého apartmá. Randžít uslyšel tekoucí vodu, znovu se zamyslel, pokrčil rameny a posadil se. Trvalo to však déle než vteřinu. Uběhlo skoro pět minut, než se T. Orion Bledsoe objevil znovu, a vypadalo to, jako by to ani nebyl stejný člověk. Obličej měl vydrhnutý, vlasy učesané a nesl si zčásti plný šálek kouřící černé kávy – nepochybně z automatu na kávu, který zřejmě byl standardním vybavením koupelny v každém americkém hotelu.

Randžítovi žádnou kávu nenabídl. Stejně tak mu nic nevysvětlil, jenom si sedl, krátce se podíval na láhev whisky, jako by byl překvapený, že tam je, a rázně řekl: „Pane Subramanjane, kdybych zmínil jména Whitfield Diffie a Martin Hellman, co by vám říkala?“

Lehce zmatený tou náhlou změnou tématu i chování – ale lehce povzbuzený skutečností, že rozhovor znenadání vstoupil do oblasti, o níž něco ví – Randžít odpověděl: „Samozřejmě asymetrická kryptografie. Algoritmy Diffie-Hellman.“

„Přesně tak,“ řekl Bledsoe. „Asi vám nemusím říkat, že Diffie-Hellman má díky kvantovým počítačům velké problémy.“

Nemusel. Samotný Randžít se sice o kódy nebo jejich luštění nikdy zvlášť nezajímal – nepočítaje to, že se snažil zjistit počítačové heslo jednoho profesora – ale každý matematik na světě měl docela slušnou představu o tom, co se stalo.

Diffie-Hellman vycházel z velice jednoduché myšlenky, jejíž realizace však byla natolik obtížná, že se do nástupu opravdu výkonných počítačů nedala použít. Prvním krokem k zakódování zprávy, která měla zůstat důvěrná, bylo vyjádřit ji jako řadu čísel. Nejjednodušší způsob, jak to udělat, by samozřejmě bylo nahradit písmeno A jedničkou, B dvojkou a tak dále až po Z rovná se dvacet šest. (Žádný kryptograf na světě, nebo alespoň žádný starší deseti let, by přirozeně tak jednoduchou soustavu nahrazení nebral vážně.) Pak se tato čísla dala zkombinovat s obrovským číslem – řekněme mu „N“ – takovým způsobem, aby se původní jednoduchá substituce zamaskovala. Jednoduché přičtení nahrazených čísel k obrovskému N vedlo samo o sobě ke kýženému výsledku.

Ale N mělo vlastní tajemství. Kryptografové je vytvářeli násobením dvou velkých prvočísel. Takové vynásobení zvládl každý slušný počítač ve zlomku sekundy, ale jakmile byla ta dvě velká prvočísla vynásobená, snažit se zjistit, o jaká prvočísla se jedná, byla těžká dřina, která mohla i nejlepším počítačům zabrat mnoho let. Proto se pro tato čísla používal popis „padací vrátka“ – bylo jednoduché dostat se dovnitř, ale prakticky nemožné dostat se zase ven. Přesto měla asymetrická kryptografie nebo kryptografie s veřejným klíčem, jak se jí říkalo, jednu velkou přednost. Každý mohl zašifrovat jakoukoli zprávu vytvořenou s pomocí prvočísel – dokonce i pronásledovaný příslušník francouzského hnutí odporu za druhé světové války, jeden krok před gestapem, s klíčovou informací o tom, kam se přesouvají pancéřové divize. Ale pouze lidé, kteří znali obě tato prvočísla, si mohli zprávu přečíst.

Bledsoe se napil své rychle chladnoucí kávy. „Jde o to, Subramanjane,“ řekl, „že nám momentálně běhají po světě dosti důležité informace – neptejte se mě, čeho se týkají. Mám jen náznak představy, a ani to vám nemůžu říct. Ale v této chvíli je důležitější než kdy jindy, aby naše šifra byla nerozluštitelná. Třeba existuje nějaký způsob šifrování, který se obejde bez celého toho čarování s rozkladem na prvočísla. A pokud existuje, byli bychom rádi, kdybyste nám na něj pomohl přijít.“

Randžít dělal co mohl, aby se nezačal smát. Na tom, co se po něm žádalo, pracovala každá šifrovací služba na světě od doby, kdy Diffie a Hellman v roce 1975 publikovali svou práci. „Proč já?“ zeptal se.

Bledsoe se zatvářil, jako by byl sám se sebou spokojený. „Napadlo mě to, když jsem viděl zprávy o vašem důkazu Fermatovy velké věty. Všichni matematici, kteří dělají s tím veřejným klíčem, používají to, čemu říkají Fermatův test, ne? Tak kdo by o tom mohl vědět víc než člověk, který právě dokázal jeho větu? A kolem se našli další, kteří vás obdivují, takže jsme rozběhli mašinerii, abychom vás naverbovali do našeho týmu.“

Když Randžít zvážil všechny směry, v nichž byla Bledsoeova představa absurdní, byl v pokušení vstát a odejít. Fermatův test prvočíselnosti byl jistě základem mnoha novějších metod pro identifikaci prvočísel. Ale skočit od něj k představě, že člověk, který dokázal Fermatovu větu, bude k něčemu užitečný při asymetrickém šifrování, bylo prostě bláhové.

Přesto to byla přesně ta nabídka, kterou měl Gamini na mysli, když ho žádal, aby ji přijal. Randžít ovládl nutkání vysmát se Bledsoeovi do obličeje a řekl pouze: „Tak naverbovali! Znamená to, že mi nabízíte práci?“

„To si pište, že ano, Subramanjane. Dostanete veškeré prostředky, které budete potřebovat – a vláda Spojených států má prostředků dost – a velkorysý plat. Co třeba...?“

Randžít se neubráníl tomu, aby překvapeně zamrkal, když to číslo uslyšel. Stačilo by zabezpečit několik generací Subramanjanů. „To se zdá adekvátní,“ poznamenal suše. „Kdy bych měl začít?“

„Tedy,“ řekl rozladěně Bledsoe, „bohužel ne hned. Je to otázka vaší bezpečnostní prověrky. Koneckonců jste doma strávil několik měsíců v base jako podezřelý ze spojení s teroristickými aktivitami.“

V té chvíli skutečně nechybělo mnoho, aby Randžít vybuchl. „To je absurdní! Nebyl jsem zapletený do žádných...“

Bledsoe zvedl ruku. „Já vím! Myslíte si, že bych vám takovou práci nabízel, kdybych to nevěděl? Ale lidé, kteří dělají bezpečnostní prověrky, jsou hrozně nervózní, když se objeví spojitost s bandou prokazatelných teroristů, jako byli vaši piráti. Nedělejte si starosti. Už je to skoro vyřízené. Museli jsme jít až na ta nejvyšší místa.

Vyžádalo si to faktický zásah Bílého domu, ale svou prověrku dostanete. Jenom to potrvá ještě nějaký čas.“

Randžít si povzdechl a vzal to s klidem. „Jak dlouho?“

„Možná tři týdny. Maximálně měsíc. Proto bych vám navrhl, abyste pokračoval a odříkal všechny ty přednášky, které jste přijal. Až se dozvíme, že je to vyřízené, spojím se s vámi a zařídím váš příjezd do Kalifornie.“

Zdálo se, že se s tím nedá mnoho dělat. „Dobře,“ řekl Randžít. „Budu potřebovat vaši adresu, abych vás mohl informovat, kde mě najdete.“

Bledsoe se vesele ušklíbl. „S tím si nedělejte starosti,“ prohlásil. „Já vím, kde jste.“

Ze tří týdnů se stalo šest a pak dva měsíce. Randžít už začínal přemýšlet o tom, jak dlouho ještě vydrží štědrost nadace, která jim platila hotelové účty, a od Bledsoea pořád neměl žádné nové zprávy. „Je to prostě typická státní byrokracie,“ utěšovala ho Myra. „Gamini řekl, abys tu práci vzal. Tys ji vzal. Teď se jenom musíme přizpůsobit jejich časovému harmonogramu.“

„Ale kde je u všech čertů Gamini?“ řekl mrzutě Randžít. Znovu se už neobjevil, a když Randžít poslal e-mail do kanceláře jeho otce, aby se zeptal, jestli mu nemohou dát adresu, jednoduše mu odpověděli: „Je v terénu a není možné se s ním spojit.“

Aspoň že se Myra mohla bavit navštěvováním svých starých přátel z MIT. Randžít neměl ani to. Když se vrátila do hotelu, těžce oddechovala a – ano, bylo třeba to přiznat – při chůzi se kolébala, ale byla plná zpráv o nových úspěších některých svých bývalých kamarádů. Randžít ji přivítal nečekanou otázkou: „Co bys říkala tomu, kdybychom sedli na první letadlo zpátky na Srí Lanku?“

Usadila sebe a své velké břicho do křesla. „Co se děje, miláčku?“

„Tohle nikam nevede,“ prohlásil. Nedodal, že venku je taky velká zima. „Přemýšlel jsem o tom, co řekl doktor Bandara. Dělat na plný úvazek profesora na univerzitě by nebyl špatný život. Taky bych měl příležitost věnovat se výzkumu, vždyť víš, že je spousta jiných velkých problémů, které nikdo nevyřešil. Kdybys chtěla být bohatá, mohl bych se podívat, jestli bych nezvládl vychytat mouchy z Black-

Scholesovy rovnice. Anebo kdybych chtěl opravdu těžký úkol, pořád je tady ‚P‘ rovná se ‚NP‘. Kdyby to někdo dokázal vyřešit, přineslo by to revoluci v matematice.“

Myra v křesle poposedávala, snažila se najít pohodlnější polohu. Došla k závěru, že žádná neexistuje, a naklonila se dopředu, aby manželovi stiskla ruku. „Co je to ‚P‘ rovná se ‚NP‘?“ zeptala se. „Nebo ta druhá rovnice?“

Bylo to horší, než si myslela, Randžít jí na návnadu neskočil. „Vadí mi,“ řekl, „že tady jenom marníme čas. Klidně toho můžeme nechat a odjet domů.“

„Slíbil jsi to přece Gaminimu,“ připomněla mu. „Zkus ještě několik dní počkat.“

„Několik málo,“ řekl tvrdohlavě. „Nanejvýš týden, a pak odsud zmizíme.“

Ale k tomu nedošlo. Hned další den dorazila textová zpráva od bývalého pplk. T. Oriona Bledsoea. „Prověření uděleno. Hlaste se co nejdřív v Pasadeně.“

Byli rozhodně připravení opustit bostonské podnebí, zatím nejhorší ze všech. Když však měli všechno sbalené a čekali jen na limuzínu, která je měla odvézt na Loganovo letiště k letu do LAX, Myra si najednou položila ruku na břicho. „To snad ne!“ řekla. „Myslím, že to byly kontrakce.“

Byly.

Jakmile dosáhla toho, aby Randžít pochopil, co se děje, nebylo problémem limuzínu přeměrovat z letiště do Massachusettské všeobecné nemocnice, kde se o šest hodin později poprvé ukázala světu Nataša de Soysová Subramanjanová.

23 FARMÁŘ „BILL“

A v jiné části Galaxie, daleko, předaleko...

Nedalo se říct, že by Velegalaktikáři na divokou Zemi zapomněli. To se nestalo nikdy. Ze své podstaty nedokázali zapomenout nic. Přesto Země určitě sklouzla do odlehlejších zákoutí jejich kolektivní mysli a oni soustředili svou pozornost na důležitější, nebo v každém případě zajímavější problémy.

Například samotný „Bill“ měl za úkol starat se o jejich farmu – nebo by to možná měla být „farma“ v uvozovkách, protože tam nic organického nerostlo.

Běžně bychom o Velegalaktikářích nepřemýšleli jako o žádných farmářích. Přesto existovaly jisté plodiny, které pěstovali, a je zajímavé, že lidští rolníci ve středověku dělali na svých malých políčkách něco velice podobného.

Políčko, které Billa zaujalo natolik, že je navštívil, byla část vesmíru o straně dlouhé několik světelných let.

Na první pohled by si každý astronom mohl myslet, že tam není nic než prázdný vesmír. Ve skutečnosti si přesně to mysleli pozemští astronomové, když místo poprvé pozorovali. Ale ono úplně prázdné nebylo. Lepší pozorování, která získali, když se lidem podařilo zkonstruovat lepší teleskopy, ukázala, že v té části vesmíru je něco, co ohýbá světlo, láme jedním směrem modré a druhým červené.

To něco, jak věděli Velegalaktikáři odjakživa, byl mezihvězdný prach.

Samozřejmě to nebyla Billova první cesta na jeho farmu. Nedlouho předtím – och, před několika miliony let – ji prozkoumal podrobně a prach pečlivě spočítal. Jaké procento prachových částecek (jak by je mohli měřit lidé) mělo rozměry menší než setina mikronu? A jaká procenta připadala na všechny velikosti až po obry, kteří měli až deset mikronů v průměru, nebo byli ještě větší?

Věnoval pozornost také chemickému složení prachových částic, jakož i jejich neutronovým číslům a ionizačnímu stavu.

To všechno byla jednoduchá a poměrně lehká část povinností, které si Velegalaktikáři dobrovolně naložili. Bill to však odjakživa bral jako něco, co by se dalo nazvat těmi nejpříjemnějšími povinnostmi. Ostatně jeho sčítání mělo v konečném důsledku přispět k jednomu z největších úkolů, jaké Velegalaktikáři měli.

Bill tedy dělal to, že se po svých polích vozil jako nějaký normanský baron v jedenáctém století. Ten pás prachu byl tím, co by jeho saští poddaní označili za úhor, pole, které může zůstat neosázené, aby si půda odpočinula a obnovila svou úrodnost.

Na Billově pozemku nerostla pšenice ani oves. Rostly tam jenom hvězdy – velké, malé, všech druhů; ale Velegalaktikáři měli raději ty velké. Na tyto obry – ty, kterým by lidé říkali Áčka, Běčka a Óčka – bylo spolehnutí, že v jaderných pecích svého jádra rychle spálí počáteční zásobu vodíku. Pak, až bude vodík pryč, udělají totéž s heliem, uhlíkem, neonem, hořčíkem – přičemž každý prvek bude těžší než předchozí, až dospějí k železu, které bylo na konci řady.

Když se jádro hvězdy mění na železo, jaderná pec v něm slábne, až už nedokáže udržet strašlivý gravitační tlak mrtvé váhy svých vnějších vrstev. Hvězda se zhroutí do sebe...

Načež se odrazí v titánské explozi, při níž vychrlí nové poklady ještě těžších prvků, vyrobených v zaslouženém žáru té exploze, které se změní v maličké částičky, jež obohatí další záhon mezihvězdného prachu.

To by se dříve nebo později nevyhnutelně stalo při normálním vývoji událostí a nevyžadovalo to z Billovy strany žádný zásah. Postaraly by se o to jednoduché newtonovsko-einsteinovské zákony gravitace, které Velegalaktikáři nikdy nenašli důvod měnit.

Jak říkáme, dříve nebo později, ale Velegalaktikáři byli raději, pokud to bylo dřív. Bill se rozhodl vývoj urychlit. Propátral značný objem přilehlého vesmíru a měl to štěstí, že nedaleko našel čúrek temné hmoty. Svedl jej, aby tekla na jeho záhonek, a měl radost. Přispěl k jednomu z hlavních cílů Velegalaktikářů.

A co bylo tím cílem?

Nedá se to vyjádřit tak, aby to lidé byli schopní pochopit, ale vědělo se, že jedním krokem tohoto velkého činu je zvýšení poměrného zastoupení těžkých prvků vůči lehkým – přičemž „těžké“ v tomto případě znamenalo prvky, které měly spolu s davy neutronů ve svém jádru přinejmenším nějakých dvacet protonů. Tedy ty prvky, na něž se při původním stvoření vesmíru úplně zapomnělo.

Změnit všechny tyto lehké prvky v těžké vyžadovalo mnoho práce a obrovské množství času, ale čas koneckonců patřil Velegalaktikářům.

24 KALIFORNIE

Americké východní pobřeží se možná považovalo za centrum moci, vlády nebo kultury. (Samozřejmě to záleželo na tom, o kterém městě z východního pobřeží byla řeč, jestli o New Yorku, Washingtonu nebo Bostonu.) Ale v jednom důležitém ohledu za druhým okrajem severoamerického kontinentu jasně zaostávalo. To, co uvádělo Subramanjanovy do vytržení, nebyly palmy a květiny, které všude bujely. Myra a Randžít byli koneckonců Srílančané a pestrý rej exotické vegetace byl jejich přirozeným prostředím. Ne, nejlepší bylo na Kalifornii to, že tam bylo teplo! Nikdy nepřišel trýznivý chlad, obzvláště v oblasti Los Angeles, kde nebylo opravdu chladno nikdy.

A tak byla Pasadena, kde měl Randžít pobývat, jak zjistil, skvělým místem pro život. Tedy pokud člověk nepočítal s možností zemětřesení. Nebo velkých požárů, jež dokázaly v suchém roce srovnat se zemí celou čtvrť. Nebo vodními přívaly, jež mohly jinou čtvrť strhnout, takovou, která byla postavena na svažitých parcelách, protože všechny rovné už byly zastavěné, přívaly, jež byly vždycky připravené něco takového provést v roce, kdy nějaký relativně menší požár zničil dost křovin, čímž zeslabil schopnost půdy udržet si substrát.

Ale co! Takové věci se nemusely stát. Přinejmenším se nemusely stát dřív, než se rodina Subramanjanových sbalí a odjede někam jinam. Prozatím to bylo skvělé místo pro vychovávání dítěte. Myra spokojeně tlačila Natašin kočárek místním supermarketem, spolu se všemi ostatními matkami, které dělaly totéž, a říkala si, že nikdy v životě nebyla tak šťastná.

Naproti tomu měl Randžít jisté pochybnosti.

Jistě, ty dobré stránky jejich života v Kalifornii se mu líbily stejně jako Myře. Měl rád jejich výlety na zajímavá místa, která byla tak

nepodobná všemu na Srí Lance, asfaltová jezírka v La Brea uprostřed města, v nichž za tisíciletí uvízly a byly zakonzervovány spousty prastarých zvířat, aby nad nimi teď, hluboko v jednadvacátém století, mohli lidé žasnout. Filmová studia s geniálně vymyšlenými projíždkami a expozicemi. (Myra trochu pochybovala, jestli je dobré vzít Tašu na takové riskantní místo, ale Nataša se nakonec radostně smála a moc si to užívala.) Griffithova observatoř se seismografy, teleskopy a skvělou oblastí pro pikniky, odkud byl výhled na město.

To, co se mu nelíbilo, byla jeho práce.

Dávala mu všechno, co T. Orion Bledsoe slíbil, to byla pravda, a dokonce i poměrně mnoho věcí, které Randžít vůbec nečekal. Měl svou soukromou kancelář, která byla prostorná (tři krát více než pět metrů), třebaže bez oken (nacházela se, stejně jako zbytek ústavu, skoro dvacet metrů pod zemí) a byla zařízená velkým stolem a velkým koženým křeslem pro něj a několika dalšími levnějšími křesly u volného dubového stolu pro návštěvy a jednání. A dokonce tři samostatné počítačové terminály s neomezeným přístupem prakticky ke všemu. Randžítovi teď stačilo stisknout několik kláves, aby získal osobní výtisk prakticky každého matematického časopisu, který na světě vycházel. Dostával nejenom časopisy jako takové – fyzické výtisky, pokud výtisky vůbec existovaly, nebo elektronické, jestliže původní „vydavatelé“ nic víc neprodukovali. Dostával také překlady – pekelně drahé, které však platila agentura ze svého zdánlivě nevyčerpatelného bankovního účtu – alespoň výtahů z těch časopisů, vydaných náhodou v jazycích, jež Randžít nikdy neměl šanci pochopit.

Špatné bylo to, že neměl co *dělat*.

Prvních několik dní bylo poměrně rušných, protože bylo nutné Randžíta provést všemi místy, kde vznikala byrokracie, aby mohli vytvořit Randžítův osobní příspěvek do té hojnosti – připravit průkaz, podepsat dokumenty, všechno to nutné haraburdí každé velké firmy v jednadvacátém století. A pak nic.

Na konci prvního měsíce se Randžít, který nikdy nebýval podrážděný, probouzel podrážděný skoro každé ráno, kdy šel do práce. Existovala léčba. Předepsaná dávka Nataši spolu s jednou dávkou Myry příznaky obvykle odstranily než dojedl snídani, ale

když přijel domů na oběd, byl už zase mrzutý. Samozřejmě se za to omlouval: „Nechci si vylévat zlost na Taši a tobě, Myro, ale tady prostě marním čas. Nikdo mi nechce říct, co mám vlastně na práci. Když najdu někoho, koho bych se mohl zeptat, začne dělat hrozně uctivého a řekne: ‚To asi nezáleží na mně, že?‘“ Ale pak, když dojedl oběd, vykoupal Tašu a přebalil ji, nebo ji jenom pohoupal na koleně, kdo by dokázal zůstat nerudný? Randžit ne, a jeho obvyklá veselá nálada mu vydržela do chvíle, než musel znovu vstát a jít do své nepráce.

Na konci druhého měsíce se deprese prohloubila. Trvalo déle, než povolila, protože, jak Randžit řekl své manželce – jak jí znovu a znovu opakoval! – „Je to horší než kdy předtím! Dnes jsem chytil Bledsoea, což vůbec není jednoduché, protože ve své kanceláři skoro nebývá, a na rovinu jsem se ho zeptal, jakou práci mám dělat. Ošklivě se na mě podíval, a víš co řekl? Řekl: ‚Jestli na to přijdete, tak mi dejte vědět, prosím.‘ Vypadá to, že dostal shora nařízeno, aby mě přijal, ale nikdo mu nikdy neřekl, co má být moje práce.“

„Chtěli tě, protože jsi slavný a dodáváš operaci kvalitu,“ odpověděla mu jeho manželka.

„Dobrý odhad! Samotného mě napadlo něco podobného, ale nemůže to tak být. Celá ta operace je tak tajná, že nikdo neví, kdo pracuje v sousední kanceláři.“

„Takže chceš odejít?“ zeptala se Myra.

„Hm. Myslím, že ne. Ve skutečnosti ani nevím, jestli můžu, protože si nejsem jistý, co všechno jsem podepsal, ale slíbil jsem to Gaminimu.“

„Tak se prostě naučme mít to rádi,“ řekla. „Proč nezkusíš řešit ten problém P rovná se NP, o kterém mluvíš? A vůbec, zítra je sobota... Co kdybychom vzali Tašu do zoo?“

Zoo byla samozřejmě radost, i když ve zbytku světa panovala stejně špatná situace jako vždycky. Poslední vývoj? Obrovská argentinská stáda skotu kosila po tisících nová varianta staré nemoci zvané katarální horečka. Právě se potvrdilo, že epidemie je kmen vyvinutý jako biologická zbraň. Jasně nebylo jen to, kdo ji rozšířil. Možná Venezuela nebo Kolumbie, domnívali se někteří lidé z agentury,

protože Argentina se velkou měrou podílela na mezinárodních jednotkách, které se snažily udržet venezuelskou a kolumbijskou armádu od sebe. (Moc se jim to nedařilo, ale Venezuelci a Kolumbijci je nenáviděli, že se o to snaží.) Zbytek světa byl stejně neklidný jako vždy. V Iráku dokazovaly noční bombové atentáty a stínání hlav, že se dvě skupiny iráckých muslimů znovu snaží dosáhnout toho, že zavládne jen jedna pravá islámská víra, vyhlazením těch druhých. V Africe narostl počet oficiálně uznávaných válek na čtrnáct, nepočítaje několik desítek kmenových rozmíšek. V Asii vydávali Severokorejci Zbožňovaného vůdce jedno komuniké za druhým, v nichž obviňovali většinu ostatních států světa, že o nich šíří lži.

Ale v Pasadeně nikdo s nikým nebojoval a maličká Taša Subramanjanová dělala svým rodičům jenom radost. Které jiné nemluvně bylo tak předčasně vyspělé, že se tak brzy snažilo v postýlce obrátit? Anebo, což bylo v tom raném věku ještě předčasnější, dokázalo často prospat skoro polovinu noci. Nataša Subramanjanová se nutně musela stát velice inteligentní osobou. Myra a Randžít se na tom shodovali, přestože Jingting Jian, dětský lékař, jehož jim pomohla najít poradenská služba agentury, přísahal, že inteligence dítěte se nedá nijak poznat, dokud mu nejsou aspoň čtyři nebo pět měsíců.

V té oblasti byl sice slabý, ale jinak byl doktor Jian pediatri, jehož bylo velice příjemné mít, neustále plný tipů ohledně příčiny dětského pláče. Některý pláč znamenal, že je třeba něco udělat hned; jiný bylo možné ignorovat, dokud se dítě nevypláče. Doktor Jian měl dokonce nahrávky mnoha různých druhů pláče, které jim měly pomoci poznat, který je který. Poradci udělali pro Myru a Randžíta prakticky všechno, co bylo třeba udělat. Našli jim hezký malý byt v chráněném komplexu – čtyři pokoje, pračka a sušička, přístup do společného bazénu, vlastní balkon zdobený květinami, z něž se otevíral výhled na město Los Angeles pod nimi, a co bylo možná ze všech těchto věcí nejdůležitější, čtyřadvacetihodinová ostraha kontrolující úplně každého, kdo šel dovnitř nebo ven. Poradci udělali víc než to, pomohli jim vybrat nejlepší čistírnu, rozvozce pizzy, banku,

půjčovnu aut (dokud se nebudou moci rozhodnout, že si koupí pár aut pro sebe, kterýžto čas dosud nenastal).

Dokonce Myře poradili jména tří různých služeb zprostředkovávajících pomoc v domácnosti, ale Myra se rozhodla všechny odmítnout. „Byt není tak velký,“ řekla Randžítovi. „Co je tu za domácí práce? Vysávání, vaření, prádlo, nádobí – jen pro nás dva to zase tolik práce neobnáší.“

Randžít vehementně souhlasil. „Jsem si jistý, že to zvládneš,“ řekl, čímž si vysloužil lehce mrazivý pohled.

„Jsem si jistá, že to zvládneme,“ opravila ho. „Zkusíme to. Vařit bych měla já, protože to umím líp než ty, mohl bys tedy potom uklidit? To by bylo dobré. Praní – obsluhovat pračku a sušičku zvládneš, ne? Veškeré pokyny jsou stejně napsané v návodu. Přebalit dítě, nakrmit je – když jsi doma, můžeme se střídat. Když nejsi, zvládnou to sama.“

Prošli seznam domácích prací položku po položce, od vyměňování starých žárovek a roliček toaletního papíru po placení účtů. Nebyl to problém. Ani jeden nechtěl, aby tomu druhému zůstala nějaká povinnost, která by ho od něj vzdalovala o minutu déle, než bylo nezbytně nutné, protože ani jeden nechtěl být takovým způsobem ochuzen o jeho společnost a možnost s ním hovořit.

V té chvíli se armáda Jedenapůlek pohybovala maximální rychlostí 0,94 c. Podle časového měřítka nepozemských bytostí dorazí k cíli za pouhé mrknutí času. Žádný člověk to samozřejmě nevěděl, takže se všech devět miliard lidí dál věnovalo svým obyčejným každodenním starostem.

Pak, jednoho dne večer, když Subramanjanovi dokončovali úklid po večeři, promluvil hlas z jejich domácího telefonu: „Doktor Subramanjan? Tady je Henry dole u brány. Je tady muž, který by vás chtěl navštívit. Říká, že nechce uvést jméno, ale prý ho budete znát, protože je to bývalý přítel Maggie. Můžu ho vpustit?“

Randžít vyskočil. „Gamini!“ vykřikl. „Jistě, pusťte toho mizeru dál a zeptejte se ho, co by chtěl k pití!“

Ale když ten člověk přišel, vůbec to nebyl Gamini Bandara. Byl to mnohem starší muž a nesl zamčený kufřík, který měl připoutaný řetízkem k pravé paži. Když kufřík otevřel, vytáhl čip a podal ho Randžítovi. „Přehrajte to, prosím!“ řekl. „Já to vidět nesmím, takže budu muset počkat venku, ale paní Subramanjanová má zvláštní povolení a“ – zdvořile se na ně usmál – „jsem si jistý, že to dítě žádné tajemství nevyzradí.“

Jakmile byl kurýr bezpečně odklizen na chodbu, Myra vložila čip do přehrávače a na obrazovce se objevil rozesmátý Gamini. „Omlouvám se, že musíte absolvovat všechny ty manévry jako ze špionážního filmu, ale balancujeme na tenkém laně. Jsme odpovědní pěti různým vládám, bezpečnostním agentům z OSN a... O tom vám všechno řeknu jindy. Jde o to, že ta druhá práce pro tebe, o které jsme mluvili, je teď volná, jestli ji chceš. Budeš ji chtít. Byl bys blázen, kdybys nechtěl. Ale než zodpovím všechny tvoje otázky, je tady jedna maličkost... Ne, abych řekl pravdu, je to jedna mimořádně velká věc, která se musí nejdříve stát. Nemůžu říct, o co se jedná, ale poznáte to, až to uvidíte ve zprávách, a pak se budete moci s Pasadenou rozloučit. Takže buď v klidu, Randži! To je maximum, co mi teď všechny ty zpravodajské služby dovolí říct – kromě toho, že vás mám všechny rád!“

Nahrávka skončila a obrazovka ztmavla.

O deset minut později, když si kurýr vzal čip zpátky a odešel, Myra vytáhla z lednice láhev vína, kterou si schovávali pro zvláštní příležitost. Nalila do dvou sklenek, naklonila ucho směrem, kde spala Nataša, a pak, když byla uspokojená, řekla: „Ty víš, co se děje?“

Randžít si s ní přitukl a nejdříve se napil ze své sklenky, než odpověděl: „Ne.“ Chvilí seděl mlčky a pak se usmál. „Ale stejně, kdybych nemohl věřit Gaminimu, komu bych mohl? Budeme si muset počkat a uvidíme.“

Myra přikývla, dopila své víno, vstala, aby zkontrolovala Natašu, a řekla: „Alespoň to vypadá, že to čekání už nebude dlouho trvat.“

Netrvalo. Uběhly pouze tři dny, než Randžít – který právě dělal vše proto, aby našel několik dalších opravdu velkých prvočísel, s nimiž by si kryptografové mohli hrát, protože svědomí mu nedovolovalo nedělat vůbec nic – zaslechl na chodbě velký rozruch a

zjistil, že polovina personálu se snaží dostat do společenské místnosti na konci chodby. Všichni se mačkali před obrazovkami se zpravodajstvím. Obrazovky ukazovaly konvoj vojenských vozidel, kterých byly desítky, jak se valí mezerou v neznámém oplocení. „Korea!“ zvolal muž blízko obrazovky, aby umlčel otázky. „Jedou do Severní Koreje! Tak zmlkňte, ať slyšíme, co říkají!“

A skutečně mířily do Severní Koreje a zdálo se, že nikdo z obrovské armády Zbožňovaného vůdce nemá zájem pokusit se je zastavit.

„Ale to je šílené,“ řekl muž vedle Randžíta. „Něco se muselo stát!“

Nehledal očima odpověď u Randžíta, ale ten mu stejně odpověděl. „Určitě se něco stalo,“ řekl tomu muži a na tváři měl přitom široký úsměv. „Něco velkého.“

25 TICHÝ HROM

V materiálech Pentagonu to mělo oficiální název, ale lidé, kteří to zkonstruovali, a lidé, kteří to vypravili na cestu, tomu říkali Tichý hrom.

V půlnoční tmě Tichý hrom odstartoval ze svého rodiště, kterým bylo staré Boeingovo letiště nedaleko Seattlu ve státě Washington, a pohodlnou rychlostí tisíce kilometrů v hodině se vydal západním směrem. Tma nebyla zvolena proto, aby jej nezahlédl nějaký nepřítel. To by ani nešlo. Každý myslitelný nepřítel, stejně jako všichni ostatní, měl oblohu plnou pozorovacích satelitů, které sledovaly každý pohyb každého.

Ale tma byla pořád, když o několik hodin později Tichý hrom uzavřel svůj kruh a spadl – „jako kámen,“ řekl později jeden z pilotů – téměř na hladinu moře. Tam proklouzl nad vodami mezi ostrovy Honšú a Hokkaidó a pronikl do Japonského moře.

Právě tehdy se tma stala výhodou pro lidi, kteří Tichý hrom řídili. Tma znamenala, že si jej nebudou moci dobře prohlédnout žádní vlezlí reportéři na některém z japonských ostrovů, a tudíž zprávu o něm neuvidí všichni u stolu se snídaní. Radary patřící maličkým japonským jednotkám v Aomori a Hakodate se samozřejmě skutečně rozsvítily. Nebyly důležité. Japonci neměli dostatečné zbraně, aby si s něčím takovým jako Tichý hrom nějak poradili. A pro všechny případy byli o dvanáct hodin dřív japonští generálové v režimu přísného utajení informováni, že Amerika vyšle někam do těchto míst experimentální letoun a od nich bude zdvořilé, jestliže se budou dívat na druhou stranu.

Jakmile byl daleko nad Japonským mořem, Tichý hrom zase vyšplhal nahoru a vyrovnal let ve výšce dvanácti tisíc metrů. Západní břehy moře byly samozřejmě ruské a tamní radary byly mnohem četnější a výkonnější než japonské. Ani ony nebyly důležité. I ruská

nejvyšší místa věděla, že Tichý hrom není žádnou hrozbou – tedy pro ně.

Když se pilot a navigátor shodli, že dosáhli zaměřovací pozice, Tichý hrom zpomalil jen na takovou rychlost, aby se udržel ve vzduchu, a začal rozmisťovat svou výzbroj. Tato výzbroj – jaderná bomba skromné ráže a dutá měděná roura ne širší než tělo člověka – by ještě o deset let dříve uvedly zbrojní specialisty ve zmatek, ale Tichý hrom pro svou práci nic víc nepotřeboval.

Uvnitř naváděcího systému se objevila mapa Severní Koreje Zbožňovaného vůdce překrytá dlouhým úzkým oválem, který byl prostorem působnosti zbraně.

Žádný člověk se na tu mapu uvnitř Tichého hromu nedíval, protože tam žádný člověk nebyl. Jeho kapitán – s celou svou posádkou – zůstal ve státě Washington a pozoroval mapu na televizní obrazovce. „Já myslím, že je to správné,“ řekl pilot, Američan, bombometníkovi, který byl čirou náhodou Rus. „Nastavte štíty!“

„Provedu,“ odvětil bombometník s prsty na klávesnici. Kolem okrajů oválu se objevily černé tvary kopírující ze severozápadu tok řeky Jalu, demarkační linii, která tvořila hranici s Jižní Koreou, a potom pobřeží Tichého oceánu na jihovýchodě. Tyto tvary samozřejmě nebyly hmatatelné. Nic, co by bylo z hmoty, nemohlo přežít to, co potřebovali těmito štíty ochránit, a vyvinout elektronická pole, jež byla schopná funkci štítů splnit, patřilo k nejsložitějším částem konstrukce Tichého hromu. „Vše připraveno,“ ohlásil bombometník pilotovi.

„Pozice stále v pořádku?“ zeptal se pilot čínského navigátora, a když navigátor oznámil, že ano, pilot se pokřižoval. (Považoval se za odpadlého katolíka, ale byly chvíle, kdy si vůbec nepřipadal odpadlý.) „Odpalte zbraň!“ nařídil bombometníkovi a vůbec poprvé v dějinách lidstva prohrála nějaká země válku – prohrála ji totálně, nezvratně – aniž by byl zraněn jediný člověk.

Ve skutečnosti to nebyla tak úplně pravda.

Několik kardiaků v říši Zbožňovaného vůdce přece jen zemřelo. Byli to ti, kteří měli tu smůlu, že měli kardiostimulátory, když přišel elektromagnetický zásah, který měl víc energie, než zásah blesku.

(Ale jedinými Severokorejci, kteří měli přístup k tak drahé technice – tak *západní* – byli vysocí činovníci. Nikdo je nepostrádal.) Ach, a našla se hrstka nešťastníků v lehkých letadlech, kteří nepřežili následné havárie. (Byli stejně vysoce postavení, jako ti druzí, a nebyli oplakáváni o nic víc.) Celkově vzato, poslední změnu režimu v Severní Koreji provázelo méně obětí, než průměrný sváteční víkend na dálnicích západního světa.

Ve zlomku sekundy byly všechny telefonní systémy Zbožňovaného vůdce vyřazeny z provozu. Většina jeho energetických rozvodů byla zkratována. Žádná zbraň vlastněná jeho zemí, která byla složitější než brokovnice, už nikdy nevystřelí – a Severní Korea Zbožňovaného vůdce vlastnila obrovské množství zbraní všech typů. Bez telefonů nebo vysílaček nikdo nevěděl, co se děje dál, než kam se dá dokřiknout. Stát už nepředstavoval pro nikoho hrozbu, protože skutečný stát už na tomto území neexistoval.

Pravdou je, že k jedné malé skutečné bitvě v této neválce došlo.

Stalo se to zásluhou jednoho zatvrdělého plukovníka, jehož posádka byla umístěna u Kaesongu. Samozřejmě nebyl schopný pochopit, co se stalo, ale přinejmenším poznal, že jeho armáda je ohrožena. Udělal to, co by udělali mnozí plukovníci. Nechal nastoupit své podřízené, vydal jim pušky a pistole, které střílely, a poslal je do útoku přes hranici.

Nedostali se příliš daleko.

Nedostali se ani přes hustá minová pole, která vymezovala demarkační linii. Půl tuctu jeho vojáků v první řadě padlo, když miny vybuchly, dvě desítky dalších, když jihokorejské jednotky na jižní straně hranice uviděly, že jdou, a zahájily palbu... a pak ji zase přerušily, protože viděly, že Severokorejci postupují dál, ale teď už pomalu, opatrně a s rukama nad hlavou.

Tou dobou se samozřejmě celý svět začínal dozvídat, co se děje, a nebyl to jenom náš svět.

Zbytek Galaxie zaslechl elektronický řev té zbraně, teprve když k němu dolétl hlemýždím tempem – pouhých 300 000 kilometrů (staromilci a Američané stále říkali 186 000 mil) za sekundu – rychlostí světla.

Armáda Jedenapůlek, která byla v čase výbuchu patnáct světelných let od Země, nakonec zkřížila cestu řevu, jehož původ vystopovala přímo k těm bytostem, které letěla zničit.

Nikdo na Zemi to samozřejmě nevěděl.

Na druhé straně nikdo z Uložených ve stroji ani v žádné jiné části hegemonie Velegalaktikářů nevěděl, co se právě v Severní Koreji stalo. Proto, když zaslechli to nevázané elektronické říhnutí, vyvodili několik rozumných, ale špatných závěrů.

Trvalo roky, než ten elektronický šum dolétl k domovským planetám některého druhu podřízeného Velegalaktikářům. Obzvlášť k tomu záhybu v proudech temné hmoty, který byl domovem nejbližšího shluku samotných Velegalaktikářů. A zanechal špatný dojem. Mohlo se samozřejmě stát, že bude tragicky, dokonce osudově špatný.

Potíž byla v povaze zbraně, kterou její držitelé nazývali Tichý hrom.

Většina lidských zbraní nepředstavovala problém, protože jejich účinek závisel na chemických nebo jaderných explozích. Takové maličkosti nevzbuzovaly v nebaryonických Velegalaktikářích žádný strach. Jenže Tichý hrom byl z jiného soudku částic. Mohl ohrozit části výzbroje samotných Velegalaktikářů. Pochopitelně ne ta banální raná verze, která právě vyřadila ze hry Zbožňovaného vůdce, ale vyspělejší exempláře, k nimž se tito otravní lidé museli zanedlouho dopracovat – pokud by jim to bylo umožněno.

Samozřejmě jim to nemělo být dopřáno. Jejich totální likvidace byla už naplánována. Až k ní dojde, problém přestane existovat.

Což znamenalo, řečeno slavnými starými slovy Williama Schwencka Gilberta, když coby Ko-Ko vysvětluje svůj přečin Mikadovi: „Pokud se vydá rozkaz, je to, jako by byl vykonán, takže je ve skutečnosti vykonán.“

Do toho okamžiku nebyla otázka vyhlazení lidstva v jistém smyslu úplně vyřešená. To znamená, že samotní Velegalaktikáři po vydání rozkazu dál monitorovali situaci, protože existovala velice malá možnost, že se okolnosti změní a oni budou chtít rozkaz odvolat.

Ted' už to nedělali. Neviděli důvod, proč si dál lámat hlavu (tedy, pokud hlavu vůbec měli) touto konkrétní otázkou.

Proto ji vymazali ze svého (nebo svých) vědomí a dali přednost naléhavějším a určitě zábavnějším věcem. Vysoko na tomto seznamu stály: za prvé bílý trpaslík, který se právě chystal ukrást svému souputníkovi, červenému obru, tolik hmoty, že se změní v supernovu typu Ia, za druhé některé zprávy od jejich kolegů v jiných galaxiích, které bylo třeba přinejmenším vzít na vědomí, a za třetí otázka, zda ze sebe mají vydělit další billovskou frakci, jež bude věnovat větší pozornost malé a rychlé galaxii pohybující se po dráze, která ji každým okamžikem – tedy nejpozději v dalších čtyřech nebo pěti milionech let – přivede ke kolizi s tou jejich.

Velice hluboko bylo na tom seznamu cokoli, co by jim mohlo připomenout tu odpornou planetku, které její obyvatelé říkali Země. Ale proč by je to mělo zajímat? To všechno koneckonců nebyla pro Velegalaktikáře bezprecedentní zkušenost. Za tisíce milionů let od doby, kdy se chtěj nechtěj stali absolutními vládci té části vesmíru, se setkali s nějakými 254 podobně nebezpečnými civilizacemi, a nějakých 251 z nich zlikvidovali. (Ty další tři, jejichž přestupky byly marginální, dostaly další šanci.)

Nebylo pravděpodobné, že se lidé ze Země stanou čtvrtou.

26 NA PRAHU MÍRU

Na Zemi zavládl zmatek a obavy. Většinou radostný zmatek, protože sotva se na světě našel někdo, komu by vadilo, že Zbožňovaný vůdce – se svou ostýchavostí, podmanivými omluvnými promluvami k lidem a ovšem milionovou armádou se všemi jejími raketami a atomovkami – byl minulostí. Ale ozývaly se otázky. Jakým právem Amerika zničila jinou zemi? A jak toho u všech čertů dosáhla?

Nikdo neodpovídal. Americká vláda pouze sdělila, že se věc posuzuje a bude k ní vydáno prohlášení, nesdělila však kdy. Vojenští vědci po celém světě si přáli, aby mohli prostudovat trosky Tichého hromu. Ale neměli šanci. Jediné, co z Tichého hromu zůstalo, byl opar doběla rozžhavených částeczek tekutého kovu, které rychle chladly.

Zpravodajské agentury dělaly co mohly. Už hodinu poté, co Tichý hrom zlikvidoval Severní Koreu Zbožňovaného vůdce, kroužily nad zemí, která teď byla elektronicky němá, zpravodajské helikoptéry z Jižní Koreje a Japonska.

Slyšet nebylo nic, ale vidět bylo mnoho. Kamery ukazovaly davy, které se hemžily po obrovských a obvykle opuštěných bulvárech Pchjongjangu, nebo menší skupiny, bezmocně stojící vedle svých nefunkčních letadel na leteckých základnách, které teď nebyly k ničemu, nebo ještě menší skupinky, jež občas nedokázaly ovládnout svůj zmatek a hněv a vybíjely si je tím, že po vetřelcích střílely ze svých zbraní, nyní chabých.

Některé z těchto kamer viděly jiné věci. Několik jich například zaznamenalo jiné helikoptéry, které rovněž kroužily mimo dostřel osob s ručními zbraněmi.

Tyto druhé stroje přilétly ze stejných měst jako novinoví reportéři. Jejich úkolem však nebylo pozorovat. Bylo jím informovat. Všechny byly vybavené reproduktory a u každého reproduktoru byl bývalý severokorejský uprchlík. Každý z nich kroužil nad městem a

čtvrtí, odkud pocházel. Každý se představil svým jménem a zopakoval zprávu, která se skládala ze čtyř částí:

„Vláda takzvaného Zbožňovaného vůdce skončila. Bude souzen za zločiny zrady, týrání a hladovění, kterých se dopustil na celé generaci našich obyvatel.

Severokorejská armáda je nyní rozpuštěná. Neslouží žádnému užitečnému účelu. Nikdo na vás nebude útočit. A všichni vojáci teď mohou odejít zpátky do svých domovů a vrátit se ke svým mírovým povoláním.

Bohaté zásoby potravin a dalších potřeb jsou v této chvíli už na cestě k vám. Každý z vás má od tohoto dne doživotně zaručenou stravu dostatečnou pro zdraví a růst.

A konečně, budete teď mít právo vybrat si tajnou volbou, kdo vám bude vládnout.“

K tomu mnozí hlasatelé dodávali: „A já se vracím *domů*.“ Často jim přitom po tvářích tekly slzy.

27 PAX PER FIDEM

Gamini nenechal své kolegy čekat na vysvětlení. Každopádně ne víc než šestatřicet hodin, a oni v té době měli – stejně jako zbytek světa – dost věcí, které je zaměstnávaly. To, čemu propadli, nebyla práce. Byla to média se svými nekončícími záběry na vnější síly, které se bez odporu a také skoro beze zbraní, pokud nezapočítáte jejich ampliony a zařízení působící šoky, valily přes hranice, postupovaly do té dosud neproniknutelné pevnosti, která byla Severní Koreou Zbožňovaného vůdce. K tomu si přidejte ještě nekonečnější dohady, hypotézy a zmatky, jimiž se každý komentátor cítil povinován přispět.

Pak se na obrazovce konečně objevilo něco, co přinejmenším slibovalo poskytnout některé odpovědi.

Bylo po večeři a Myra se ujala uspávání dítěte, které na ni vyšlo. Randžít znovu zapnul televizi. Krátce nato překvapeně vyjekl, čímž Myru přivolal zpátky do pokoje. „Podívej!“ řekl. „Třeba se konečně dozvíme nějaké pořádné informace.“

Televize ukazovala Japonce, který stál před řečnickým pultem. Nikdo ho nepředstavil. Jednoduše začal mluvit. „Dobrý den,“ řekl hlasem vzdělaným a nezneklidněným přítomností kamer. „Jmenuji se Aricune Mejuda. A jednu dobu jsem byl japonský velvyslanec při Organizaci spojených národů. Teď jsem něco, co byste mohli označit jako personálního ředitele toho, čemu říkáme Pax per Fidem. Je to zkratka pro Pax in Orbe Terrarum per Fidem, neboli Transparentností ke světovému míru. To my jsme odpovědní za události na Korejském poloostrově.“

Jelikož bylo nutné provést operaci potají, vyrojilo se mnoho spekulací o ní a o tom, co se tam potom stalo. Nyní vám můžeme dát některé odpovědi. Aby se vám dostalo vysvětlení, jak k těmto událostem došlo a co znamenají, promluví osoba, která je všechny umožnila.“

Mejudův obličej z obrazovky zmizel a byl nahrazen záběrem na vysokého, opáleného, starého, ale pevně stavěného muže, při jehož spatření se Myra prudce nadechla. „Proboha!“ řekla. „To je přece... To je...“

Ale dřív, než to ze sebe dostala, ho už Mejuda představoval: „Předám vám,“ začal, „generálního tajemníka Organizace spojených národů, pana Ro'onuiho Teariiho.“

Ro'onui Tearii se nezatěžoval poznámkami na úvod o nic víc než před ním Mejuda. „Dovolte mi začít tím,“ řekl, „že každého z vás ujistím, že v Koreji nedošlo k ničemu nepatřičnému. Nebyla to dobovačná válka. Byla to nutná policejní akce schválená tajným, ale jednomyslným hlasováním Rady bezpečnosti OSN.“

Abych vysvětlil, jak k tomu došlo, chtěl bych vyjasnit záležitost, která je několik let stará. Mnozí z vás si vzpomenou, že se v té době hodně mluvilo o tom, jakým způsobem se tři nejmocnější země světa – to znamená Rusko, Čína a Spojené státy – snažily zorganizovat konferenci supervelmocí, jejímž chvályhodným oficiálním cílem bylo najít řešení mnoha drobných válek propukajících po celém světě. Mnozí komentátoři se kvůli verzi, která byla vypuštěna na veřejnost, domnívali, že to, co se tenkrát stalo, bylo směšné, dokonce ostudné. Říkalo se, že plán ztroskotal, protože se tyto tři země nedokázaly dohodnout na městě, kde konferenci uspořádat.

Ve skutečnosti vám ale teď musím říct, že celá ta epizoda byla klam. Stalo se tak na mou žádost. Bylo nutné zamaskovat skutečnost, že se tři prezidenti ve skutečnosti účastní přísně utajených jednání o tématu mimořádného významu.

Jejich tématem bylo jednoduše to, jak – kdy a samozřejmě také zda – použít novou nesmrtící, ale vysoce ničivou zbraň, tu, kterou teď všichni známe pod jménem Tichý hrom.

K podniknutí tohoto výjimečného kroku je dovedlo, že se každá ze zemí prostřednictvím svých poměrně úspěšných zpravodajských služeb dozvěděla, že oba další státy vyvinuly zbraň na principu Tichého hromu a pilně pracují na tom, aby se dala použít. A všichni tři prezidenti měli poradce, kteří na ně naléhali, aby jako první vývoj zbraně ukončili a pak ji použili ke zničení ekonomik svých dvou protivníků, čímž by se znovu stali jedinou světovou supervelmocí.

Budiž jim věčnou ctí, že všichni ten plán zamítli. Při svých tajných setkáních se dohodli předat Tichý hrom Organizaci spojených národů.“ Chvilí zachmuřeně mlčel – mohutný impozantní muž, o němž se říkalo, že byl kdysi nejsilnějším mužem na Maruputi, maličkém ostrově ve Francouzské Polynésii, kde se narodil. Potom se usmál. „A udělali to,“ oznámil. „Svět tak byl ušetřen strašlivého konfliktu s nepředvídatelnými následky.“

Tou dobou si už Myra s Randžitem vyměňovali překvapené pohledy skoro stejně často, jako sledovali obrazovku. A to ještě nebyl konec. Čekalo je o hodně víc, a oni dál poslouchali. Spánek oddalovali, až na něj úplně zapomněli. Vlastně skoro hodinu – celou dobu, co mluvil generální tajemník Tearii, a pak mnohem déle, kdy všichni političtí komentátoři na světě probírali každé slovo ve svých debatách. A ještě v době, kdy se Randžít a Myra chystali jít spát, se to pořád snažili pochopit.

„Takže Tearii udělal to,“ zavolal Randžít, když si čistil zuby, „že zorganizoval tohle Pax per Fidem, ve kterém jsou lidé z dvaceti různých zemí...“

„A všechny jsou neutrální,“ upozornila Myra z místa, kde natrásala polštáře na jejich posteli. „A nejenom to, ale všechno to byly ostrovní státy, tak jako tak ne dost velké, aby mohly někoho ohrozit.“

Randžít si zadumaně vypláchl ústa. „Když se podíváš na výsledky,“ řekl při osušování obličeje, „nezní to všechno tak špatně, co říkáš?“

„To ne,“ připustila Myra. „Je pravda, že se Severní Korea vždycky jevila jako hrozba světovému míru.“

Randžít se podíval na svůj odraz v zrcadle. „No jo,“ řekl nakonec. „Jestli přijede Gamini, byl bych rád, kdyby se dostal sem.“

A když se tam Gamini skutečně dostal, přinesl Myře kytku, dítěti obří čínské chrastítko, Randžítovi láhev korejské whisky a spoustu omluv. „Mrzí mě, že to trvalo tak dlouho,“ řekl, cudně políbil Myru na tvář a pro Randžíta si nechal objetí. „Nechtěl jsem vás nechat čekat, ale byl jsem s otcem v Pchjongjangu. Jenom jsme kontrolovali, jestli všechno probíhá dobře, a pak jsme museli

absolvovat rychlou cestu do Washingtonu. Prezident má na nás vztek.“

V Randžítově tváři se okamžitě objevily obavy. „Jak – má vztek? Chceš říct, že nechtěl, abyste zaútočili?“

„Och, to samozřejmě ne! Nic takového. Šlo o to, že hned u hranice, na jednom úseku, který byl díky terénu trochu zvláštní, bylo několik hektarů amerického a jihokorejského obranného materiálu, který to zničilo úplně stejně jako zařízení na severu.“ Pokrčil rameny. „Vždyť víš, nemohli jsme jinak. Zbožňovaný stařík měl spoustu nejhorších zbraní na své straně hned za linií, a ta linie je hodně úzká. Museli jsme mít jistotu, že je dostaneme všechny. Prezident to samozřejmě ví, ale někdo mu omylem zaručil, že se ničemu americkému nic nestane. A zatím je tam za čtrnáct miliard dolarů nejničivější americké supermoderní techniky, která nefunguje. Randži, otevřeš vůbec někdy tu láhev?“

Randžít, který si svého kamaráda z mládí prohlížel s nefalšovaným obdivem, poslechl. Myra zatím přinesla skleničky. „Znamená to problémy?“ zeptal se Randžít, když naléval.

„Och, ne takové, kvůli nimž by stálo za to dělat si starosti. On se s tím srovná. A poslyš, když už se o něm bavíme, něco mi pro tebe dal.“

To něco byla obálka s vyraženým oficiálním znakem Bílého domu. Jakmile všichni měli svou skleničku a Randžít se poprvé napil – a udělal obličej – dopis otevřel. Stálo v něm:

**Milý pane Subramanjane,
v zastoupení obyvatel Spojených států vám děkuji za vaše služby. Musím vás však nyní uvolnit ze současného místa a požádat vás, abyste přijal ještě důležitější, které bohužel obnáší ještě přísnější utajení.**

„Dokonce to podepsal vlastní rukou,“ řekl pyšně Gamini. „Nepoužil jeden z těch přístrojů. Viděl jsem ho při tom.“

Randžít odložil nedopitou skleničku, která měla zůstat nedopitá už navždy, a zeptal se: „Gamini, jak velkou část téhle show osobně řídíš?“

Gamini se zasmál. „Já? Prakticky žádnou. Dělán poslíčka otcí. On mi řekne co mám udělat, a já to udělám. Třeba abych pomohl naverbovat Nepálce.“

„A právě na to jsem se tě chtěla zeptat,“ řekla Myra, která taktně přivoněla k whisky, aniž ji ochutnala. „Proč zrovna Nepálce?“

„Ze dvou důvodů. Za prvé, jejich pradědové sloužili v britské armádě – říkalo se jim Gurkhové – a byli to prakticky nejtvrdší a nejchytřejší vojáci, jaké kdy Britové měli. A co je nejdůležitější, jenom se na ně podívej! Nepálci se ani trochu nepodobají Američanům, Číňanům nebo Rusům, takže všem v Severní Koreji nevltoukali od narození do hlavy, že je mají nenávidět.“ Přičichl ke své whisky, povzdechl si a odložil ji. „Jsou jako ty a já, Randži,“ dodal. „Jeden Z důvodů, proč můžeme být pro Pax per Fidem tak důležití. Tak co s tebou? Můžu tě dnes připočítat k nám?“

„Řekni nám víc!“ ozvala se rychle Myra, než Randžít stačil promluvit. „Co bys chtěl, aby Randžít dělal?“

Gamini se zazubil. „Ne to, co jsme ti chtěli nabídnout kdysi. Tenkrát jsem uvažoval, že bys mi mohl pomoci dělat asistenta otcí, jenže tenkrát jsi nebyl slavný.“

„Ale teď?“ pobídla ho Myra.

„Vlastně to teprve budeme muset vymyslet,“ přiznal Gamini. „Šel bys pracovat pro radu a oni by na tebe nejspíš měli nějaké požadavky – abys za ně mluvil na tiskových konferencích, pomáhal prodat myšlenku Pax per Fidem světu...“

Randžít se zatvářil, jako by se na přítele mračil, ale zase tak úplně to imitace nebyla. „Abych to dělal, nepotřeboval bych se o tom dozvědět víc?“

Gamini si povzdechl. „Dobrý starý Randžít,“ řekl. „Doufal jsem, že uvidíš světlo a upíšeš se hned, ale ano, jelikož jsi to ty, počítám, že bys určitě potřeboval vědět víc. Proto jsem ti přinesl nějakou četbu.“

Sáhl do aktovky a vytáhl obálku s papíry. „Řekněme, že to bude tvůj domácí úkol, Randži. Asi bude nejlepší, když si to přečteš – když si to přečtete oba – av noci si o tom promluvíte. Zítra se zastavím, vezmu tě na snídani a pak ti položím tu velkou otázku.“

„A jaká otázka to bude?“ zeptal se Randžít.

„Přece jestli nám chceš pomoci zachránit svět. Co sis myslel?“

Nataša měla tu noc méně času na hraní, než byla zvyklá. Párkrát zafňukala, aby dala najevo, že si toho ochuzení všimla, ale o dvě minuty později už spala a Myra s Randžítem se mohli vrátit ke studiu svého domácího úkolu.

Byly to dvě sady papírů. Jedna vypadala jako jakýsi návrh ústavy pro (alespoň si to mysleli) zemi, která byla předtím Severní Koreou toho či onoho diktátora. Randžít i Myra si ji samozřejmě přečetli pozorně, ale většinou se jednalo o procedurální záležitosti – jako v americké ústavě, kterou oba četli ve škole. Ale nebyla úplně jako americká. Několik odstavců se v tom dokumentu nepodobalo ničemu. Jeden říkal, že země nevstoupí v budoucnu za žádných okolností do války – znělo to spíše jako japonská ústava z doby po druhé světové válce, kterou pro ně napsali Američané. Další nebyl v žádné ústavě, o níž do té doby slyšeli; popisoval nějaké poněkud neobvyklé metody výběru státních úředníků, které počítaly s velkým nasazením počítačů. A třetí se zavazoval, že každá instituce v zemi – kam patřily nejenom státní zákonodárné sbory na všech úrovních, ale i vzdělávací, vědecké a dokonce náboženské instituce – musí umožnit přístup pozorovatelům u všech svých funkcí. („To bude nejspíš ta ‚transparentnost‘, o níž Gamini mluvil,“ poznamenal Randžít.)

Druhý dokument se týkal hmatatelnějších věcí. Popisoval, jak generální tajemník začal s maximálním utajením vytvářet svou dvacetičlennou nezávislou radu pro řízení Pax per Fidem. Vypočítával členy počínaje Bahamami a Brunejí a konče Tongou a Vanuatu (těsně před ně byla vsunuta také Srí Lanka). A podrobněji rozváděl koncepci transparentnosti. V zájmu této transparentnosti byl Pax per Fidem pověřen ustanovením nezávislého inspektorátu, jemuž se organizace zavázala poskytnout stejnou transparentnost. „Ty bys nejspíš šel na ten inspektorát,“ řekla Myra, když zhasli světlo.

Randžít zívá. „Možná ano, ale budu potřebovat jasnější představu o tom, co bych měl dělat, než řeknu, že to udělám.“

Další den ráno se Gamini usilovně snažil na všechny jejich otázky odpovědět. „Mluvil jsem s otcem trochu o tom, kolik bys měl volnosti. Hodně, Randži. Je si jistý, že bys v rámci Pax per Fidem mohl jet kamkoli a vidět všechno, co děláme – s jedinou výjimkou, a tou je všechno, co souvisí s Tichým hromem. Nebudeš vědět, kolik těch zbraní máme, nebo co bychom s nimi chtěli udělat, protože to nebude vědět nikdo, kdo stojí níž než rada jako taková. Ale všechno ostatní je samozřejmost. Můžeš se účastnit většiny zasedání rady a jestli si všimneš něčeho, co budeš považovat za špatné, můžeš jim to oznámit.“

„Předpokládejme,“ ozvala se Myra, „že by si skutečně všiml něčeho špatného, a rada by pro nápravu nic neudělala.“

„V takovém případě by o tom mohl říct světovému tisku,“ odpověděl hbitě Gamini. „Na tom je postavená ta transparentnost. Tak co ty na to? Ještě nějaké otázky, než řekneš, jestli se k nám připojíš?“

„Pár,“ řekl vlídně Randžít. „Ta rada. Setkává se, že? A o čem se baví, když se setká?“

„No,“ řekl Gamini, „většinou je to plánování pro všechny možné eventuality. Nemůžeš provádět změnu režimu, dokud se nepřesvědčíš, že obyvatelstvu po změně zůstane životaschopná společnost, v tom jsme se poučili z Německa po roce 1918 a Iráku po roce 2003. A není to jen zajišťování toho, aby obyvatelstvo mělo potraviny a co nejrychleji také elektřinu, fungující policii, která by zabránila rabování, a tak podobně, jde o to dát jim šanci vytvořit si vlastní vládu. A samozřejmě je tu budoucnost. Je spousta lokálních válek a válečných hrozeb, a rada je všechny sleduje.“

„Počkej chvilku!“ řekla Myra. „Mluvíš o tom, že by se to s tím Tichým hromem udělalo v jiných částech světa?“

Gamini se na ni mile usmál. „Drahá Myro,“ řekl, „snad tě nenapadlo, že Severní Koreou skončíme?“

Pak, když si všiml výrazu v jejich obličejích, promluvil dotčeným tónem. „O co jde? Snad nechcete říct, že nám nevěříte, nebo snad ano?“

Odpověděla Myra – nebo přesněji zareagovala, protože to rozhodně nebyla jasná odpověď na Gaminiho jasnou otázku.

„Gamini, nečetl jsi náhodou někdy knihu *1984*? V Anglii vyšla kolem poloviny minulého století a napsal ji člověk, který se jmenoval George Orwell.“

Gamini se zatvářil uraženě. „Ovšem, že jsem ji četl! Můj otec byl velký fanoušek Orwella. Snažíš se naznačit, že se vyjadřujeme jako Velký bratr? Protože nezapomínej na to, že generální tajemník měl pro všechno, co jsme udělali, jednomyslný souhlas Rady bezpečnosti!“

„Tak jsem to nemyslela, milý Gamini. Uvažuji o tom, jak byl v Orwelově knize rozdělený svět. Existovaly pouze tři mocnosti, protože všechno ostatní si podmanily. Oceánie, kterou Orwell myslel především Ameriku, Eurasie, to bylo Rusko, tenkrát ještě Sovětský svaz, a Eastasie, Čína.“

Ted' byl Gamini viditelně rozhořčen. „Ale vážně, Myro! Nemyslíš si, že země, které Pax per Fidem vytvořily, si mezi sebou rozdělí svět, že ne?“

A Myra opět odpověděla vlastní otázkou: „Nevím, co která z nich chystá, Gamini. Doufám, že to tak není. Ale kdyby bylo, co by je mohlo zastavit?“

A když Gamini odešel – stále přítel, velice drahý přítel, ale nyní přítel, jehož nebudou vídat příliš často – Randžít se ke své ženě otočil. „Tak,“ řekl. „Co teď budeme dělat? Z práce, kterou tady mám, mě prezident vyhodil. Odmítl jsem nabídku, kterou chtěl – a Gamini taky – abych přijal.“ Zamračil se při tom pomyšlení. „Taky jeho otec chtěl, abych ji přijal,“ dodal. „Asi není rád, že jsem ji odmítl. Zajímalo by mě, jestli ta nabídka místa na univerzitě pořád platí.“

28 ZAŘIZOVÁNÍ

Ať už měl doktor Dhatusena Bandara jakékoli chyby, pomstychtivost mezi ně nepatřila. Univerzita s velkou radostí přijme doktora (třebaže jen čestného) Randžíta Subramanjana na fakultu jako profesora na plný a dlouhodobý úvazek, přičemž jeho zaměstnanecký poměr (a tím i plat) započne ihned a faktická práce tehdy, až se to panu profesorovi bude hodit. Co víc, univerzita s potěšením najde akademické místo také pro doktorku (tentokrát ne čestnou, ale plně kvalifikovanou) Myru de Soyzovou Subramanjanovou. Samozřejmě se rozumělo, že její postavení nebude tak vysoké jako manželovo, stejně jako její platové zařazení. Ale přesto...

Ale přesto, vraceli se na Srí Lanku!

Jestli měl prezident Spojených států nějaké námitky vůči tomu, že Randžít nabídku práce odmítl, neřekl o tom nic. Ani nikdo jiný. Randžít vyklidil z kanceláře několik svých osobních věcí – jistě, měl člověka z údržby, který byl náhodou také členem ostrahy, aby mu pomohl všechno sbalit. Jistě, musel odevzdat své propustky, průkazky a identifikační karty. Ale v bytě, na letišti ani v letadlech, jimiž cestovali, je nikdo neobtěžoval. A Nataša jela ve své sedačce mezi nimi, aniž by zakňourala.

Mevrouw Vorhulstová je samozřejmě čekala na letišti v Colombu, neboť bylo jasné, že nejlepší pro ně všechny bude, jestliže znovu zůstanou v jejím domě. „Jen dokud si nenajdeme byt,“ řekla Myra, zatímco ji Mevrouw objímala.

„Tak dlouho, jak budete chtít,“ odpověděla Mevrouw Vorhulstová. „Joris by to nijak jinak nepřipustil.“

Randžít zjistil, že učebny na univerzitě v sobě mají něco zvláštního. Dokud bylo jeho hlavním, nejtoužebnějším přáním dostat se z nich ven, připadaly mu tísnivě malé. Teď ne, jakožto čerstvému profesorovi, který nikdy předtím nestál před studenty. Teď byla tato

místnost obrovskou lavicí poroty zaplněnou mladými muži a ženami, kteří o něm měli rozhodnout. Jejich oči se neomylně soustředily na každý jeho pohyb, jejich uši se nemohly dočkat velkých odhalení největších tajemství ze světa matematiků, které pro ně profesor Subramanjan bude mít.

To, jak nakrmit toto hnízdo hladových ptáčat, nebylo jediné, co Randžítovi dělalo hlavu. Také to, čím je nakrmit. Když ho univerzitní výběrová komise uvítala na fakultě, velkoryse ponechala přesnou povahu jeho povinností na jeho uvážení a plánu.

Jenže Randžít žádný neměl.

Uvědomoval si, že potřebuje pomoc. Dokonce měl naději, že ji najde v osobě doktora Davoodbhoye, muže, který se zachoval tak příkladně ve věci ukradeného hesla učitele matematiky.

Nejen, že byl stále na univerzitě. Přirozeným úbytkem daným úmrtími a odchody do důchodu už postoupil na svahu moci o jednu nebo dvě terasy výš. Přesto, když ho Randžít požádal o pomoc, příliš jí k dispozici neměl. „Ach, Randžíte,“ řekl. „Mohu ti dál říkat Randžíte? Víš, jak to je. Naše malá univerzita nemá mnoho světově známých hvězd. Výběrová komise si tě tady velmi přeje mít, ale nemá ponětí, co s tebou dělat. UVědomuješ si, že ve skutečnosti příliš přednášet nemusíš? Nemáme mnoho členů akademického sboru, kteří se místo toho zaměřují na výzkum, ale ta možnost tu je.“

„Aha,“ řekl zadumaně Randžít. Pokračoval v přemýšlení ještě chvíli a pak řekl: „Patrně bych se mohl podívat na některé slavné staré problémy jako Riemann, Goldbach, Colaltz...“

„Určitě,“ řekl Davoodbhoy, „ale nevzdávej učení, dokud to nezkusíš. Co kdybychom uspořádali několik rychlých seminářů, aby sis to vyzkoušel? Taková věc se dá zařídit v krátké době.“ A pak, když si Randžít ten nápad probíral v hlavě a chystal se jít, Davoodbhoy řekl: „Och, ale ještě jedna věc, Randžíte! Měl jsi s Fermatem pravdu a já jsem se mýlil. Nemusel jsem to v životě říkat mnohokrát. To mě vede k tomu, že chci tvému úsudku věřit.“

Pro Randžíta bylo příjemné vědět, že děkan jeho úsudku věří. Randžít sám ale tolik sebedůvěry neměl. První seminář se jmenoval Základy teorie čísel. „Poskytnu jim určitý přehled o celém oboru,“

řekl Davoodbhoyovi, který vzápětí uvedl kola do pohybu. Seminář měl trvat šest týdnů formou čtyřhodinových přednášek, a měl být omezen na studenty předposledního a posledního ročníku, a na postgraduandy, jejichž počet neměl přesáhnout pětadvacet.

Byl to samozřejmě obor, jemuž Randžít od doby, kdy se v něm probudila fascinace Fermatovou načmáranou poznámkou, nevěnoval příliš mnoho pozornosti. Vydoloval tedy texty z univerzitní knihovny a učil z nich. Přitom se snažil udržet si alespoň desetistránkový náskok před děsivě chytrými a znepokojivě bystrými studenty, kteří se do semináře přihlásili.

Bohužel jim netrvalo dlouho přijít na to, co Randžít dělá. Tu noc se Myře přiznal: „Nudím je. Číst v knize umějí stejně dobře jako já.“

„To je absurdní!“ řekla oddaně. Ale pak, když jí zopakoval některé poznámky vyslechnuté od studentů, z nichž bylo znát, že k němu chovají celkem úctu, ale dojem na ně neudělal, se zamyslela hlouběji. „Já vím,“ řekla. „Potřebuješ s nimi navázat trochu osobnější kontakt. Co kdybys jim předvedl pár těch triků s binární aritmetikou?“

Randžít to udělal, protože jeho samotného nic lepšího nenapadlo. Předvedl ruskou násobilku, počítání na prstech a trik, kdy vyjádřil počet permutací panna-orel pro řadu mincí neznámé délky – použil skutečné mince a nechal studenty, aby mu dali pásku přes oči, zatímco někdo část řady zakryl. Myra měla pravdu. Studenti se bavili. Jeden nebo dva chtěli víc, a tak Randžít zamířil mezi knihovní regály, kde našel starý výtisk knihy Martina Gardnera o matematických hrách a hlavolamech. Šest týdnů semináře tak zvládl se zdravou kůží.

Alespoň si to myslel.

Potom ho doktor Davoodbhoy pozval, aby se zastavil na kus řeči. „Doufám, že ti to nebude vadit, Randžíte,“ řekl a nalil sherry do sklenek na stopce, „ale čas od času, obzvlášť když zkoušíme něco nového, žádáme o vyjádření samotné studenty. Právě jsem si prošel papíry s poznámkami k tvému semináři.“

„Aha,“ řekl Randžít. „Doufám, že jsou v příznivé.“

Děkan si povzdechl. „Bohužel ne tak docela!“

A skutečně nebyly úplně příznivé, připustil Randžít toho večera u jídla. „Někteří říkali, že je místo matematiky učím kouzelnické triky,“ řekl své ženě a Mevrouw. „A skoro všem se nelíbilo, že je učím přímo z knihy.“

Mevrouw Vorhulstová se zamračila. „Ale já myslela, že se jim ty triky líbily.“

„Asi ano – svým způsobem – ale řekli, že kvůli tomu se na seminář nepřihlásili.“ Mrzutě oloupal pomeranč. „A asi je to pravda. Já prostě nevím, co chtějí.“

Myra ho zlehka poplácala po ruce a přijala dílek pomeranče. „No, proto jsi ten seminář dělal, ne?“ řekla. „Abys zjistil, jestli tenhle formát bude fungovat.“

A zřejmě nefungoval, tak teď zkusíš něco jiného.“ Otřela si ze rtů pomerančovou šťávu, předklonila se a políbila ho na temeno hlavy. „Tak pojďme vykoupat Tašu a potom si my dva můžeme jít zaplavat do bazénu, abychom si zlepšili náladu.“

Což všechno udělali. A skutečně jim to zlepšilo náladu. Pokud šlo o věc, prakticky všechno na životě v domácnosti Vorhulstových působilo jako vzpruha. Personál byl na své slavné hosty viditelně pyšný a samozřejmě si zamiloval i Natašu. Pravda, Myra stále trávila hodinu nebo dvě z většiny dnů hledáním bytu, kam by se všichni tři mohli přestěhovat, ale žádný takový se neobjevil. Některé vypadaly na první pohled slibně, ale Mevrouw Vorhulstová ráda pomohla a upozornila na skryté vady: špatná čtvrť, dlouhé dojíždění na univerzitu, pokoje, které byly malé nebo tmavé, nebo obojí. Takový byt mohl mít tisíc chyb, aby byl pro Subramanjanovy nevhodný, a Beatrix Vorhulstová je pilně vyhledávala. „Samozřejmě,“ řekla Myra jednou v noci manželovi, když leželi vedle sebe a povídali si, „ve skutečnosti hlavně chce, abychom zůstali. Myslím, že je jí smutno, když je Joris pryč.“

Randžít ospale řekl: „Aha.“ Pak zívł a dodal: „No, mohly se stát horší věci, než jenom zůstat tady.“

Což byla nesporně pravda. U Vorhulstových měli všechno, co potřebovali, aniž by se sami museli snažit, a cena byla rozhodně příznivá. Randžít prosil, aby mohl rodině Vorhulstových hradit alespoň hotovostní náklady spojené s tím, že tam bydlí. Mevrouw

odmítla. Odmítla laskavě a mile, ale rozhodně. „Tak dobře,“ řekl Randžit večer Myře, když polehávali u bazénu. „Jestli jí dělá radost, že nás může hříšně rozmazlovat, proč bychom jí to měli brát?“

Jestli si Randžit něco přál, pak to, aby byl svět venku stejně vlídný. Nebyl. Nehledě na příklad Koreje, zeměkoule byla stále plná malých válek a aktů násilí. Bezprostředně po Tichém hromu nastala určitá škytavá pauza, kdy protivníci po celém světě váhali pro případ, že by byli dalšími na řadě. Nebyli. Tichý hrom se nedočkal okamžitého opakování a během měsíce se používání zbraní a bomb mimo Severní Koreu vrátilo k normálu.

Randžita čas od času zamrzelo, že se Gamini Bandara nezastaví, aby ho informoval z první ruky, co se děje. Neudělal to. Randžit předpokládal, že je nespíš příliš vytížený tím, jak dává do pořádku záležitosti v bývalé Severní Koreji. Jistě, dělo se tam toho hodně. Do ochromené rozvodné soustavy země znovu proudila elektřina. Zemědělské farmy, které byly opuštěné, protože muži, kteří by tam pracovali, byli odvedeni do armády, se znovu obdělávaly. Rozbíhala se dokonce i výroba spotřebního zboží. Objevovaly se i pochybné zprávy o chystaných volbách. Tak zvláštní, že tomu Subramanjanovi ani nikdo jiný, s kým o tom mluvili, nerozuměl. Zdálo se, že v tom mají hrát velkou roli počítače, ale nikdo nedokázal přesně říct jakým způsobem.

Myra a Randžit při svých rozhovorech, kdy si v noci leželi v náručí, přesto připouštěli, že se většina věcí skutečně vyvíjí alespoň o maličko lépe, nebo alespoň o maličko méně špatně, než před svržením starého režimu Tichým hromem. Tedy, většina věcí. Randžítova akademická kariéra mezi ně nutně patřit nemusela.

Potíž s Randžítovou akademickou kariérou spočívala v tom, že ji jako by nedokázal nastartovat. Po deprimující reakci na svůj první seminář byl odhodlaný nedopustit, aby ho podobný osud potkal i při jeho druhém pokusu.

Jenže co by to mělo být? Po dlouhém zvažování došel k závěru, že by to měla být rekapitulace, v níž by krok za krokem vysvětlil tu dlouhou historii, jak se zapletl s Fermatovým odkazem a nakonec slavil úspěch. Doktor Davoodbhoy souhlasil, že ho zařadí do

studijního plánu, a střídavě poznamenal, že to přinejmenším stojí za pokus.

Studenti však nesouhlasili. Pověst o jeho nudných seminářích se zřejmě roznesla, a třebaže se jich několik přece jen přihlásilo, podstatně větší počet se na něj jen zeptal, aby získal čas, a nakonec si ho nezapsal. Většina si zřejmě myslela, že Randžit už téma tak jako tak do značné míry vyčerpал ve svých přednáškách a rozhovorech. Seminář byl zrušen.

Randžit se zamyslel nad možností výzkumu. Měl tu pro začátek sedm slavných nevyřešených problémů zformulovaných Clayovým matematickým ústavem na úsvitu jednadvacátého století. Ty nebyly zajímavé jen samy o sobě, ale díky štědrosti ústavu patřila ke každému odměna za vyřešení ve výši jednoho milionu dolarů.

Randžit si tedy seznam vyhledal a pečlivě se nad ním zamyslel. Některé problémy byly i pro něj dost těžko pochopitelné. Ale byla mezi nimi i Hodgeova domněnka, Poincaréova, Riemannova hypotéza – ne, ne, alespoň některé z nich byly vyřešené a odměna vyinkasována. A samozřejmě největší ze všech: $P = NP$.

Ať nad nimi Randžit hloubal sebevíc, zůstávaly nepřístupné. Nedokázal se dobrat pocitu, který ho popadl, když poprvé uviděl, co Fermat načmáral na okraj ve své knize. Myra mu nabídla jednu teorii: „Třeba už prostě nejsi mladý.“

Ale v tom to nebylo. Fermatův důkaz byl něco úplně jiného. Dokonce mu jej ani nikdo nikdy nepředložil jako problém, který by se měl pokusit vyřešit. Jeden z největších géniů v dějinách matematiky se pochlubil, že má pro svou velkou větu důkaz. Jediné, co musel Randžit udělat, bylo přijít na něj.

Pokusil se to Myře vysvětlit. „Slyšela jsi někdy o člověku, který se jmenoval George Dantzig? V roce 1939 to byl postgraduát na Kalifornské univerzitě v Berkeley. Přišel pozdě do hodiny a uviděl dvě rovnice, které profesor napsal na tabuli. Dantzig si myslel, že je to zadání domácího úkolu, a tak si je opsal, odnesl si je domů a vyřešil je.“

Jenže on to nebyl domácí úkol,“ řekl jí. „Profesor ty rovnice napsal jako dva problémy ze statistické matematiky, které se nikomu nepodařilo vyřešit.“

Myra stáhla rty k sobě. „Takže ty chceš říct, že kdyby to Dantzig věděl, možná by se mu je vyřešit nepodařilo. Je to tak?“

Randžít pokrčil rameny. „Možná.“

Myra použila manželovu oblíbenou odpověď na nejasné poznámky. „Aha,“ řekla.

Randžítovi to vyvolalo na tváři široký úsměv. „Fajn,“ řekl. „A teď pojďme dát Taši hodinu plavání.“

Nikoho, kdo malou Natašu de Soyzovou Subramanjanovou znal, ani na okamžik nenapadlo, že by to nebylo mimořádně chytré dítě. Na nočnick se naučila, když ještě neměla rok, první kroky udělala o měsíc později, první zřetelné slovo – bylo to „Myra“ – z ní vyšlo necelý měsíc poté. A všechny ty věci Taša dokázala úplně sama.

Ne že by její matka netoužila svou dceru spoustu věcí naučit. Bylo jich mnoho, ale Myra byla příliš inteligentní, než aby se snažila učit je všechny najednou. Proto omezovala rodičovskou výuku své ani ne dvouleté dcery na dva předměty. Jedním byl zpěv, nebo alespoň vyluzování zvuků odpovídajících těm, které jí Myra zpívala. Druhým bylo plavání.

Randžít je obě sledoval s rozzářenýma očima z okraje bazénu Vorhulstových a nohama klátil ve vodě. Naučil se nevrhat se svému dítěti na pomoc pokaždé, když na okamžik zmizelo pod hladinou. „Vždycky vyplave sama,“ slíbila mu Myra a Nataša skutečně vždycky vyplavala. „A vůbec, jsem hned tady.“

Později, když byla Taša suchá a spokojeně si hrála s prsty na nohou ve své ohrádce vedle bazénu, zatímco se její matka kabonila nad zprávami ze světa na svém přenosném monitoru, se Randžít podíval Myře přes rameno. Ovšemže zprávy byly špatné. Kdy také nebyly?

„Bylo by tak krásné,“ řekl zamyšleně, „kdyby se stalo něco dobrého.“ A pak se něco takového stalo.

Jmenovalo se to Joris Vorhulst. Když Randžít po dalším dnu vysedávání ve své maličké univerzitní kanceláři a snahy vymyslet, jak si zasloužit svůj plat, vstoupil do dveří, uslyšel smích. V bublavém smíchu starší dámy ihned poznal Mevrouw Vorhulstovou,

méně rezervované chichotání patřilo jeho drahé manželce, zatímco ten barytonový a jednoznačně mužský byl...

Randžit těch deset metrů k místu, kde byli všichni shromáždění na verandě, málem zdolal během. „Jorisi!“ vykřikl. „Chtěl jsem říct, doktore Vorhulste! Ani nedokážu říct, jak jsem rád, že vás vidím!“

Jen co to řekl, uvědomil si, jak velká je to pravda. Už řadu dní toužil po někom, jako byl jeho bývalý učitel z kurzu Základů astronomie – ne, ne po někom jako on! Po tom konkrétním člověku! Po tom Jorisi Vorhulstovi, který ze svého kurzu astronomie udělal jediný předmět v průběhu Randžítových školních let, u nějž ho mrzelo, že jej nestudoval dřív. A jenž – možná – mohl Randžítovi pomoci s vyřešením problémů, které měl s vyučováním sám.

První, co bylo třeba vyřešit, bylo, že už to není žádný „doktor Vorhulst“. „Koneckonců je to tak, že se jeden profesor na plný úvazek baví s druhým, třebaže já mám prodloužené volno, abych mohl pracovat na orbitálním výtahu.“

Což samozřejmě vyžadovalo, aby Vorhulst podal všem zprávu o tom, jak to s kosmickým žebříkem vypadá. Ujistil je, že výborně. „Už jsme začali rozvíjet mikronové lanko. Jakmile to slušně rozjedeme, začneme tloušťku zdvojnásobovat, a pak se věci začnou doopravdy hýbat, protože budeme moci začít používat žebřík jako takový k vytahování materiálů na nízkou oběžnou dráhu, místo všech těch pitomých raket... Ne,“ dodal rychle, „že by neudělaly kus práce. Jde to rychle hlavně proto, že se v tom angažují všichni velcí hráči. Rusko, Čína, Amerika – prakticky přesměrovaly všechny své kosmické programy na uvedení žebříku do provozu. Už dva roky kontroluju všechny jejich odpalovací základny.“ Zvedl sklenku, aby si nechal dolít. „A už se začal budovat pozemní terminál na jihovýchodním pobřeží. Proto jsem dnes na Srí Lance, musím tam zajet a připravit zprávu pro tři prezidenty.“

„Sám bych to moc rád viděl,“ řekl zasněně Randžit.

„To ti věřím, že bys chtěl. Doufám, že by to chtěl každý ze Základů astronomie, ale zatím ještě nejedí. Momentálně je tam několik set kusů techniky pro zemní práce, které pracují všechny najednou. A myslím, že bezmála tři tisíce stavebních dělníků, kteří se jeden druhému pletou do cesty. Počkejte pár měsíců a zajedeme tam

na návštěvu všichni. Momentálně je to v každém případě přísně tajná záležitost – myslím, že se Američané bojí, že Bolivijci, obyvatelé Velikonočního ostrova nebo někdo jiný jim ukradne jejich nápady a postaví si vlastní orbitální výtah. Na to byste potřebovali bezpečnostní prověrky ze skutečně vysokých míst, abyste se tam dostali.“

Randžít se chystal svého bývalého učitele ujistit, že má ty nejlepší bezpečnostní prověrky, jaké může člověk mít, ale pak se zarazil a zamyslel se nad tím, jestli mu je všechny nezrušili. A to už Vorhulst říkal: „A co ty, Randžíte? Kromě toho, že jsi našel Fermatův důkaz a oženil se s nejhezčí odbornicí na umělou inteligenci na Srí Lance, co jsi vlastně dělal?“

Ukázalo se, že Joris Vorhulst o dobrodružstvích svého bývalého žáka hodně slyšel a chce slyšet ještě o hodně víc. Tak se pracovali až k večeri. Randžít se zdráhal požádat o pomoc před celou domácností, a navíc, teta Beatrix sledovala zpravodajské programy a měla spoustu otázek. „Posílají do Čínského moře nákladní lodě plné starých tanků a samohybných děl a shazují je do vody,“ informovala ostatní. „Prý proto, aby vytvořili umělé útesy pro chov ryb. A ukazovali záběry gilotiny, kterou tam mají, jako ty z francouzské revoluce, jenže tyhle mají na výšku pět pater a používají se k rozsekání mezikontinentálních balistických střel. Chápu to tak, že nejdřív odčerpají palivo a vymontují hlavice.“

„Taky z nich odstraní recyklovatelné kovy,“ informoval matku Joris. „Viděl jsem na západ od Sibiře celé vlaky naložené tímhle materiálem, Rusové to prohlašovali za součást korejských reparací. A slyšeli jste o volbách, které se tam chystají?“

„Slyšeli jsme o nich určitě,“ ozvala se Myra. „Ale že bychom je pochopili, to ani náhodou.“

Joris se na ni smutně usmál. „Já taky ne. Ale v Číně jsem narazil na ženu, která tam byla a pokusila se mi to vysvětlit. První věcí je, že základní jednotkou pro volby není město nebo oblast, kde volič žije. Je to libovolná skupina deseti tisíc lidí z celé země, kteří se narodili ve stejný den. A z těchto deseti tisíc počítač náhodně vybere pětaticet, kteří budou skupinu organizovat. Těch pětaticet se

skutečně setká, stráví jeden týden měsíčně na jednání někde v Koreji a vybere ze svého středu předsedajícího – něco jako starostu a zákonodárny sbor, který se bude starat o věci, jako je vydávání povolení a příprava stavebních projektů. A jmenují soudce a volené zástupce do státního zákonodárneho sboru a tak dál.“

„Zní to složitě,“ poznamenala jeho matka. „A to s tím náhodným výběrem pomocí počítače? To navrhl před nějakými třiceti lety jeden spisovatel science fiction.“

Joris pokýval hlavou. „Ti mají přece vždycky nejlepší nápady, ne? Ten systém každopádně nemůže fungovat, dokud nebudou mít obnovené komunikace – přinejmenším ještě měsíc nebo dva, řekl bych. Třeba to do té doby pochopíme.“

Po večeři museli pyšní rodiče Jorisovi předvést, jak dobře umí jejich batole plavat, a Mevrouw trvala na tom, aby šel Joris spát stejně jako Taša. Jelikož naposledy spal v letadle na polovině cesty kolem světa, bylo na čase, aby si trochu odpočinul.

Takže ani potom neměl Randžít šanci požádat Jorise o radu. Když Nataša i jeho manželka tvrdě spaly, Randžít si podrážděně pustil zprávy. Seděl v šatně a hlasitost měl nastavenou tak slabě, aby spáče nerušil. Rada bezpečnosti vydala celý štos nových, vážných varování pro země, které se účastní některé z lokálních válek, nebo jsou na prahu jejich rozpoutání. O Tichém hromu nepadla ani zmínka, ale Randžít byl přesvědčen, že se v propočtech všech válčících stran nachází. Randžít si řekl, že možná udělal chybu, když Gaminiho nabídku odmítl. Pax per Fidem jevil na rozdíl od Colomba všechny známky toho, že je místem, kde se něco děje.

Rozčileně zprávy vypnul. Usoudil, že se může zrovna tak trochu vyspat a třeba si s Jorisem promluvit hned ráno, než znovu odjede na staveniště terminálu.

Ale odněkud bylo slyšet tichou hudbu.

Randžít se oblékl a vyrazil na průzkum. Joris seděl na balkoně s výhledem na zahrady, popíjel z vysoké sklenice a díval se na Měsíc, zatímco rádio tiše hrálo. Když si všiml, že se na něj Randžít dívá, trochu rozpačitě se na něj usmál. „Přistihl jsi mě! Právě jsem přemýšlel, kde bych tam chtěl přistát, za nějakých pět nebo šest let,

až bude orbitální výtah fungovat a já se tam budu moci dostat. Na Mare Tranquillitatis nebo Crisium, nebo možná někde na druhé straně, jen tak pro efekt? Sedni si, Randžíte! Nedáš si skleničku na noc?“

Randžít by si rozhodně dal, a Joris měl veškeré příslušenství po ruce. Když přebíral skleničku, pokynul směrem k Měsíci, který byl skoro v úplňku, tak jasný, že se téměř dalo číst. „Vážně myslíš, že bys mohl?“

„Já si to nemyslím, já to zaručuji,“ prohlásil Vorhulst. „Pro obyčejného člověka z ulice bude možná trvat o něco déle, než si bude moci koupit lístek. Ale pro mě ne. Jsem ve vedení projektu, a šarže má svá privilegia.“ Všiml si lehce zvláštního výrazu v Randžítově tváři. „Copak je? Nečekal jsi, že bych někdy mohl využít postavení, abych získal něco, co chci? No, u většiny věcí bych to neudělal. Ale kosmické lety jsou něco zvláštního. Kdyby jediným způsobem, jak se dostat na Měsíc, bylo vykrást banku, aby se cesta dala uskutečnit, vykrádal bych banky.“

Randžít zavrtěl hlavou. „Kéž bych měl svou práci rád tolik, jako ty svou!“ řekl s lehce palčivým pocitem, v němž nedokázal rozpoznat nic jiného než žárlivost.

Doktor Vorhulst věnoval svému bývalému studentovi uvážlivý pohled. „Dej si ještě!“ vybídl ho. A pak, když mu pití míchal, řekl: „A když už tady tak sedíme, co kdybys mi řekl, jak spolu s univerzitou vycházíte?“

Randžít samozřejmě po ničem netoužil víc. Netrvalo mu dlouho vyložit svému bývalému učiteli vlastní problémy, a Jorisovi trvalo ještě kratší dobu je pochopit. „Tak,“ řekl zamyšleně, zatímco jim znovu doplňoval sklenice, „vraťme se k tomu základnímu. Se zaplněním učebny problém nemáš, ne?“

Randžít zavrtěl hlavou. „U prvního semináře měli na seznamu zájemců třicet nebo čtyřicet lidí, na které se nedostalo.“

„Proč se tedy lidé hlásí na výuku s tebou? Není to proto, že bys byl skvělý učitel – i kdybys jím byl, neměli by šanci to zjistit. Není to proto, že se těžko srozumitelná matematika najednou stala populární. Ne, Randžíte, to, co je přitahuje, jsi ty sám a to, jak ses s

tím problémem celé ty roky mořil. Proč je nenaučíš, aby si počínali tak, jako jsi to dělal ty?“

„Zkoušel jsem to,“ odvětil mrzutě Randžít. „Řekli, že o tom mě už přednášet slyšeli. Chtěli něco nového.“

„Dobrá,“ řekl Joris, „tak co kdybys jim ukázal, jak podobný problém řešil někdo jiný, krok za krokem...“

Randžít na něj pohlédl s probouzející se nadějí. „Aha,“ řekl. „Ano, možná. Vím hodně o tom, jak se Fermata pokoušela vyřešit Sophie Germainová – samozřejmě neuspěla, jenom částečně.“

„Vidíš,“ řekl spokojeně Joris, ale Randžít přemýšlel dál.

„Nebo počkej chvílku,“ řekl v náhlém rozrušení. „Víš, co bych mohl udělat? Mohl bych vzít jeden z těch velkých starých problémů, s nimiž nikdo nepohnul – třeba Eulerovo přepracování Goldbachovy domněnky. Vysvětlit se to dá jednoslabičnými slovy, která pochopí každý, ale ještě nikomu se nepodařilo přinést důkaz. Goldbach vyslovil hypotézu...“

Joris zvedl ruku. „Prosím, nevysvětluj mi tu Goldbachovu domněnku! Ale ano, zní to dobře. Mohl bys to pojmout jako takový třídní projekt. Všichni by na tom pracovali společně, studenti a ty taky. Kdo ví? Třeba byste to dokonce mohli vyřešit!“

To Randžíta pohnulo k upřímnému smíchu. „To by byla paráda! Ale to není důležité, studenti by si aspoň udělali představu, co obnáší řešení velkého problému, a to by je mělo zaujmout.“ Spokojeně pokýval hlavou. „Zkusím to! Ale začíná být pozdě a ty musíš ráno vstávat. Takže díky, ale pojďme spát.“

„To bychom měli, než mě matka nachytá, že jsem ještě vzhůru,“ přisvědčil Vorhulst. „Ale je tu ještě něco, o čem jsem s tebou chtěl mluvit, Randžíte.“

Randžít, který se už chystal vstát a odejít, se zarazil s rukama na opěradlech svého křesla, připravený se zvednout. „Prosím?“

„Přemýšlel jsem o tom výboru, kam tě zvali, abys šel pracovat pro Transparentnost za mír. Tak si říkám, že něco takového možná potřebujeme pro výtah. Slavné lidi, kteří budou sledovat co děláme, a čas od času o tom řeknou světu. Slavní lidé jako ty, Randži. Myslíš, že bys byl ochotný uvažovat...“

Randžít ho nenechal domluvit. „Cokoli, o co si řekneš!“ vyhrkl. „Odpověď zní ano. Koneckonců jsi mi právě zachránil život!“

A bylo to. Po letech se Randžít s úžasem zamyslel nad tím, jak mu toto jednoduché slovo změnilo život.

Několik světelných let daleko stála před životy 140 000 Jedenapůlek z flotily pro vyhlazení Země také velká změna.

Podle výpočtů jejich navigátorů, Uložených ve stroji, zbývalo flotile do útoku na lidstvo odsouzené k záhubě méně než třináct let. To byl pro Jedenapůlky významný okamžik. Znamenalo to, že je čas pro uskutečnění něčeho důležitého.

Tak se stalo, že v celé flotile, ve všech koutech každé lodě, začaly speciálně vycvičené technické týmy kontrolovat všechny fungující přístroje nebo stroje a většinu z nich vypínat. Základní pohon vypnutý, to znamenalo, že flotila teď plula k Zemi jednoduše bez pohonu – ale už tak vysokou rychlostí, že podle Einsteinových zákonů bylo další zrychlování velice obtížné a téměř zbytečné. Filtry odpadu přenášeného vzduchem: vypnuté. To znamenalo, že plyny vydechované samotnými Jednapůlkami začnou okamžitě kontaminovat vzduch, který dýchaly. Nabíječky energetických zdrojů: vypnuté. Reflektory: vypnuté. Přístroje monitorující chod veškeré techniky, která se nedala vypnout ani krátce – vypnout.

Armáda Jedenapůlek najednou nebyla flotilou válečných plavidel řítících se k místu konfliktu, náhle se z ní stala sbírka vraků, které byly prakticky bez energie a blížily se k situaci, kdy mohla jedna loď do druhé narazit. Flotila nemohla v takovém stavu zůstat dlouho.

Jednapůlky však nepotřebovaly, aby trval dlouho. Jakmile poslední týmy ohlásily, že všechno, co se dá vypnout, je vypnuté, Jedenapůlky se začaly zbavovat posledních zbytků svého ochranného krunýře a přístrojů pro podporu životních funkcí. Potom se rozpoutala nejdivočejší sexuální orgie, jakou si Jedenapůlky dokázaly představit.

Zhruba na hodinu.

Nato sinalí tvorové, kteří byli organickými Jednapůlkami, kvapně vlezli zpět do svého brnění. V každé lodi se technické týmy

rychle vrátily tam, odkud přišly, zapnuly všechno, co předtím vypnuly, a bylo po orgii.

Proč to Jedenapůlky udělaly?

Z důvodu, jemuž by většina lidí porozuměla velice snadno. Jedenapůlky, jedno zda pancéřované nebo svlečené až na svá vyzáblá organická tělíčka, se lidem ani v nejmenším nepodobaly, ale některé vlastnosti měly společné. Žádná Jedenapůlka nechtěla zemřít, aniž by po sobě zanechala žijícího potomka, který by ji vystřídal. V boji, který měly před sebou, existovala určitá větší než nulová pravděpodobnost, že některé z nich, možná všechny, zemřou. Takže při tom kolektivním páření mnoho – se štěstím možná většina – samic otěhotní. Patnáct pozemských let před rozhodujícím konfliktem bylo minimální dobou, kterou potrvá, než předají nedostatečná novorozeňátka odchovným zařízením a než mláďata dorostou a dozrají do fáze pohlavního dospívání.

S tímto vědomím si jejich rodiče mohli dovolit zahájit útok.

Žádný člověk to samozřejmě nevěděl, takže všech devět miliard lidí normálně pokračovalo v obvyklých každodenních úkonech, aniž by někteří tušili, že počínaje tímto dnem mohou jejich novorozeňata počítat pouze s tím, že zažijí jen první náznaky sexuální zralosti, než budou vyhlazeny z povrchu zemského.

29 PUČÍCÍ NADĚJE

Randžít nakonec nezačal další seminář Goldbachovou domněnkou. Myra přišla s jiným návrhem, a Randžít se naučil Myře naslouchat.

První den, kdy se postavil před třídu, strávil většinu úvodní hodiny organizačními záležitostmi – odpovídal na otázky týkající se jeho způsobů zkoušení a známkování, oznámil, o které dny výuky přijdou z důvodů, které měly původ na vyšších místech, začal se seznamovat s některými studenty. Potom se zeptal: „Jak byste definovali prvočíslo?“

Téměř všechny ruce v učebně se zvedly. Půl tuctu studentů nečekalo, až budou vyzváni, a vykřikovalo tu či onu verzi definice: Číslo, které se dá dělit beze zbytku pouze jedničkou a samo sebou.

Byl to slibný začátek. „Výborně!“ pochválil je Randžít. „Takže dvojka je prvočíslo a trojka je prvočíslo, ale čtverka se dá dělit nejenom sama sebou a jedničkou, ale také dvěma. Není proto prvočíslo. Další otázka: Jak se prvočísla generují?“

Ve třídě bylo živo, ale žádná ruka se nezvedla hned. Randžít věnoval svým studentům široký úsměv. „To je těžká otázka, že? Existuje řada zkratk, které lidé navrhli, z nichž mnohé vyžadují výkonné počítače. Ale způsob, k němuž není třeba nic než mozek, ruka a něco na psaní, je něco, čemu se říká Eratosthenovo síto. Zaručeně vygeneruje všechna prvočísla, která existují, až do jisté meze, kterou byste si chtěli stanovit. Použít je může každý. Tedy každý, kdo má k dispozici spoustu času.“

Otočil se a začal psát na tabuli řadu čísel, celou od jedničky po dvacítku. Zatímco psal, hovořil: „Existuje malá mnemotechnická říkanka, která vám pomůže si to zapamatovat:

Dvojky trojky poznají to,
Eratosthenovo síto.
Když násobky jím propadnou,

jen prvočísla zůstanou.“

„To je princip, jak to funguje,“ pokračoval. „Podívejte se na ten seznam čísel. Jedničky si nevšímejte; mezi lidmi, kteří se zabývají teorií čísel, platí taková džentlmenská dohoda, při níž se předstírá, že tam jednička nepatří a neměla by být nazývána prvočíslem, protože prakticky každá věta z teorie čísel se začne celá kymáčet, když se do ní započítá jednička. Takže první číslo na tomto seznamu je dvojka. Teď projděte celý seznam a vyškrtněte všechna sudá čísla. To jest všechna čísla dělitelná dvěma po dvojce samotné – čtyři, šest, osm a tak dál.“ Udělal to. „Takže teď zbývá jako nejmenší číslo po původní dvojce a jedničce, u níž se tváříme, jako by nikdy neexistovala, trojka. Takže škrtneme devítku a každé další číslo z těch na tabuli, které je dělitelné třemi. Takže dostáváme dvě, tři, pět, sedm, jedenáct a tak dál. A vy jste tak vytvořili seznam prvních prvočísel.“

Takto jsme došli jen do dvacítky, protože se mi unaví ruka, když píšu dlouhé seznamy, ale síto funguje pro jakoukoli řadu. Kdybyste měli zapsat nějakých prvních devadesát tisíc čísel – myslím tím všechna od jedničky do zhruba devadesáti tisíc – poslední číslo, které by vám zůstalo, by bylo tisící prvočíslo a měli byste zapsána také všechna prvočísla před ním.

Tak,“ – Randžít se podíval na hodiny na stěně, jak to viděl dělat mnoho vlastních učitelů – „jelikož jsou tyto semináře tříhodinové, vyhláшуji teď desetiminutovou přestávku. Protáhněte si nohy, zajděte si na záchod, popovídejte si se sousedy – jak je vám libo, ale v půl buďte zpět na svých místech, protože pak se začneme věnovat skutečné náplni tohoto semináře.“

Nepočkal, aby se podíval, jak se rozcházejí. Místo toho vyklouzl služebními dveřmi, které vedly ke kancelářím učitelského sboru na chodbě. Použil vlastní záchod – vymoč se při každé příležitosti, jak podle jedné městské legendy kdysi poradila anglická královna svým poddaným – a rychle zatelefonoval domů. „Jak to probíhá?“ zeptala se Myra.

„Nevím,“ odpověděl upřímně. „Prozatím jsou zticha, ale když jsem se na něco zeptal, hlásilo se jich poměrně dost.“ Chvilí uvažoval. „Myslím, že bys mohla říct, že jsem opatrný optimista.“

„Já tedy ne,“ řekla jeho žena. „Chci říct, že v tom nejsem opatrná. Myslím si, že je převálcuješ, a až přijdeš domů, oslavíme to.“

Když se vrátil na stupínek, minutu předtím, než velká ručička skočila k šestce, byli všichni na svých místech. Dobré znamení, pomyslel si s nadějí Randžít a šel přímo na věc.

„Kolik je prvočísel?“ zeptal se bez úvodu.

Tentokrát se ruce zvedaly pomalu, ale nakonec to dokázaly skoro všechny. Randžít ukázal na mladou dívku v první řadě. Vstala a řekla: „Já myslím, že prvočísel je nekonečné množství, pane.“ Ale když se jí Randžít zeptal, proč si to myslí, svěsila hlavu a znovu se posadila, aniž odpověděla.

Jeden ze studentů, starší než ostatní, zvolal: „Bylo to dokázáno!“

„Ano, bylo,“ přisvědčil Randžít. „Pokud vytvoříte seznam prvočísel, vždycky se najdou taková, která na tom seznamu nebudou, bez ohledu na to, kolik jich tam bude, nebo jak velké bude největší z nich.“

Zkusme teď uvěřit, že jsme všichni na matematiku dost hloupí, takže si myslíme, že největší prvočíslo, jaké kdy může být, je poslední položka našeho seznamu, devatenáct. Uděláme tedy seznam všech prvočísel menších než devatenáct – tedy od dvou do sedmnácti – a můžeme je spolu všechny vynásobit. Dva krát tři krát pět a tak dál. To můžeme, protože jsme sice dosti hloupí, ale máme opravdu dobrou kalkulačku.“

Randžít ponechal pauzu, aby mohlo zaznít několik zasmání, a pokračoval. „Provedli jsme tedy násobení a získali výsledek. Když k němu připočteme jedničku, dostaneme číslo, které nazveme N. Co tedy o N víme? Víme, že by samo mohlo být prvočíslo, protože z definice vyplývá, že pokud je vydělíte některým z těch čísel, zůstane vám jako zbytek jedna. A jestli je to náhodou složené číslo, nemůže mít ze stejného důvodu žádného dělitele, který je na našem seznamu.“

Dokázali jsme tedy, že bez ohledu na to, kolik prvočísel na seznam napíšete, vždycky existují prvočísla ještě vyšší, která na seznamu nejsou, a počet prvočísel je tak nekonečný.“ Odmlčel se a rozhlédl se po svých studentech. „Neví náhodou někdo z vás, kdo nám tento důkaz poskytl?“

Nezvedly se žádné ruce, ale z učebny se ozvala vyvolávaná jména: „Gauss?“

„Euler?“

„Lobačevskij?“ A ze zadní řady: „Váš starý kamarád Fermat?“

Randžít se na ně usmál. „Ne, Fermat to nebyl, ani nikdo z ostatních, které jste zmínili. Ten důkaz sahá daleko do minulosti. Skoro až k Eratosthenovi, ale úplně ne. Ten muž se jmenoval Euklides a formuloval ho někdy kolem roku 300 před naším letopočtem.“

Upozornil je přátelským zvednutím ruky. „A teď bych vám chtěl ukázat něco jiného. Podívejte se na ten seznam prvočísel! Všimněte si, jak často jsou dvěma prvočísly po sobě jdoucí lichá čísla. Říká se jim prvočíselná dvojčata. Chtěl by si někdo tipnout, kolik je prvočíselných dvojčat?“

Ozval se šelest pohybu, ale jinak bylo ticho, dokud nějaký odvážný student nezvolal: „Nekonečně?“

„Přesně tak,“ řekl Randžít. „Prvočíselných dvojčat je nekonečně mnoho... a vy k tomu můžete jako domácí úkol najít důkaz.“

Randžít byl té noci u večeře tak spontánně veselý, jak ho Myra už nějakou dobu neviděla. Rodině oznámil: „Oni se mnou žertovali! Půjde to!“

„Ovšem, že to půjde,“ řekla jeho žena. „Já jsem o tom nepochybovala. A Taša taky ne.“

A malá Nataša, která už mohla být s dospělými u večeře, vypadala, jako by na své dětské stoličce pozorně poslouchala, když do místnosti vstoupil majordomus. Mevrouw vzhlédla. „Ano, Vidžaji?“ řekla. „Vypadáš ustaraně. Máte dole nějaký problém?“

Muž zavrtěl hlavou. „Dole ne, madam. Ale ve zprávách bylo něco, o čem byste možná chtěli vědět. Došlo k dalšímu útoku tím Tichým hromem, v Jižní Americe.“

Tentokrát nebyla uvržena zpět do predelektronické doby jediná země. Tentokrát byly dvě. V celé Venezuele ani Kolumbii nezvonil jediný telefon, při stisknutí vypínače se nerozsvítilo světlo a televize neukázala obraz.

A tak po zbytek večere došlo jen na málo další konverzace, která by se týkala Randžítova semináře nebo dokonce toho, jak zručně zachází Nataša se svou lžičkou. Obrazovky v místnosti, které se při jídle nikdy nepoužívaly, protože Mevrouw to považovala za barbarství, byly teď všechny zapnuté.

Stejně jako v případě Koreje přinášely jen málo záběrů z vnitrozemí obou čerstvě podrobených zemí, protože veškerá místní technika teď byla nefunkční. Na obrazovkách tak bylo jen několik zběžných záběrů na nákladní letadla Pax per Fidem – taková, kterým stačila malá vzdálenost pro start a přistání, aby se mohla vyhnout paralyzovaným letadlům na ranvejích – přivázející stejné jednotky a vybavení, které se převalily přes hranici do Severní Koreje. Většinou však byly na obrazovkách mluvící hlavy – říkající do značné míry totéž, co řekly předtím o Koreji – a spousta archivních záběrů ukazujících události, jež aktuální pohromu přivodily.

Jednadvacáté století nebylo ani pro jednu z obou zemí příznivé. Ve Venezuele byla problémem politika, v Kolumbii drogy; v obou zemích docházelo k násilí a častým vládním krizím korunovaným rozhodnutím bývalých drogových magnátů převzít něco z ropného byznysu svých sousedů, nyní mnohem výnosnějšího.

„Pax per Fidem si nejdříve vyšlápli na Severní Koreu, protože ve světě neměla opravdového přítele,“ řekl Randžít své ženě. „Tentokrát si vyšlápli na dvě země současně, protože mají různé přátele – Spojené státy od devadesátých let podporují Kolumbii a Venezuela měla blízko jak k Rusku, tak k Číně.“

„Ale teď je mnohem míň zabíjení,“ řekla zamyšleně Mevrouw. „Nedokážu z toho být zarmoucená.“

Myra si povzddechla. „Ale myslíš si, že na tom budeme lépe, až bude celému světu vládnout Oceánie, Eurasie a Eastasie?“ zeptala se.

30 VELKÁ NOVINA

Do konce semináře se žádnému studentovi nepodařilo přinést pevný důkaz nekonečnosti prvočíselných dvojčat, ale Randžít to ani nečekal. Stejně tak doktor Davoodbhoy. Při jejich poseminářové poradě však byl viditelně spokojenější než minule. S širokým úsměvem zamával na Randžíta papírky s komentáři studentů. „Poslechni si to: ‚Měl jsem pocit, že se nejenom učím matematiku; učil jsem se, o čem vlastně matematika je.‘ ‚Kvalita. Doktor Subramanjan se k nám nechová jako k dětem, spíš jako bychom byli členové jeho výzkumného týmu.‘ ‚Mohu si zapsat také jeho další seminář?‘ A co bys řekl ty“ – podíval se na lístek znovu – „této mladé dámě, Ramje Salgadové?“

Randžít se zatvářil rozpačitě. „Vím, kdo to je; byla v semináři velice aktivní. Možná, kdybychom potřebovali dalšího zahříváče židlí pro zaplnění učebny...“

„No tak!“ řekl doktor Davoodbhoy. „Myslím, že o to nemusíš mít obavy. Budeš chtít dělat další seminář, ne? Už jsi přemýšlel o tématu? Co třeba něco na způsob Riemannovy domněnky?“

„Pro tu jsou důkazy,“ připomněl mu Randžít.

„Někteří lidé je nepovažují za dostatečné. Kdysi byl důkaz i pro Fermata – Wilesův – a nezabránilo ti to, abys našel lepší.“

Randžít se nad tím zamyslel a pak zavrtěl hlavou. „Obávám se, že Riemann je příliš složitý, než aby zaujal někoho jiného než profesionálního matematika. Jak chceš přimět průměrného univerzitního studenta, aby soustavně hloubal, jak jsou rozloženy nuly v Riemannově funkci zeta? Existují lepší. Například Eulerovo přepracování Goldbachovy domněnky. To je ryzí zlato. ‚Všechna kladná sudá celá čísla větší než čtyři se dají vyjádřit jako součet dvou prvočísel.‘ Šest je tři plus tři, osm je pět plus tři, deset je pět plus pět – nebo sedm plus tři, jestli se vám to líbí víc. To dokáže pochopit každý! Jenom to nikdo nedokázal – zatím.“

Davoodbhoy se na krátký zlomek sekundy zamyslel a pak přikývl. „Jdi do toho, Randžíte! Možná bych si sám chtěl přijít některou z těch přednášek poslechnout.“

Jak roky plynuly od toho okamžiku vpřed, začal si Randžít uvědomovat, že má učení doopravdy rád. Každý semestr přinesl nové hejno dychtivých studentů a každý měsíc samozřejmě zhodnocení žebříčku věcí, o něž je třeba se postarat. Nataša zatím vyrůstala z mladého slibného děvčátka v dívku o něco starší a nadanou velkým příslibem. Jestli někoho dalšího ve světě stejně jako Myru trápilo, že si tři sponzoři Pax per Fidem mezi sebou dělí svět, nebylo to prakticky znát. Akce Tichý hrom proběhla v Jižní Americe stejně hladce jako předtím na Korejském poloostrově. Seznam ztrát na životech nebyl o mnoho delší. Problémy s nakrmením a postaráním se o obyvatelstvo, které náhle přišlo o techniku, byly vyřešeny stejně rychle. Svět kolem pozoroval, diskutoval a tvářil se, že považuje to, co Pax per Fidem udělal, za přiměřeně dobrou věc.

Randžít věděl, že jedním z důvodů, proč akce proběhla tak hladce, je to, že přípravné plánování bylo velice pečlivé. Několik týdnů před útokem byly dvě staré americké letadlové lodě, které ještě zbyly, naložené vším potřebným, přičemž materiál poskytl především Rusko a Čína. Plně připravené byly vyslány do Mexického zálivu – na „cvičnou misi“, tvrdilo se v běžném prohlášení ministerstva obrany – a fakticky dokázaly začít poskytovat nouzovou pomoc skoro ještě dřív, než utichly ozvěny jaderných explozí Tichého hromu. Dokonce i Myra musela uznat, že výsledky nebyly tak špatné.

Vysedávali nad poklidnou nedělní snídání na zahradě, jen oni tři. Randžít si na jednom monitoru ověřoval některé možnosti přednášek, Myra na druhém lenivě sledovala zprávy, a Nataša, které se blížily dvanácté narozeniny, si v bazénu procvičovala znak. Pak Myra zvedla oči a povzddechla si. „Vypadá to, že se blíží k dohodě,“ řekla manželovi. „Keňa, Egypt a další země, které jsou závislé na vodě z Nilu.“

Věnoval jí uklidňující úsměv. „Myslel jsem si to,“ řekl. Ve skutečnosti to skoro garantoval, když před necelými šesti měsíci oba

hlavní aktéři zmobilizovali svou nezanedbatelnou vojenskou moc a poslali armády, aby se na sebe zlostně dívaly. Pak jim ale Rada bezpečnosti OSN adresovala jedno ze svých důrazně formulovaných varování. „Řekla bych, že teď berou Radu bezpečnosti vážněji, od doby, kdy má k dispozici Tichý hrom,“ uvažovala nahlas Myra.

Randžít předvedl, jak inteligentním manželem je, a nechal si pro sebe veškerá ta: „Přece jsem ti to říkal!“ Řekl pouze: „Jsem rád, že to řeší. Poslyš! Co bys tomu řekla, kdybych svůj příští seminář zaměřil na Collatzovu domněnku?“

Myra se zatvářila nechápavě. „Myslím, že o té jsem nikdy neslyšela.“

„Nejspíš ne,“ přisvědčil Randžít. „Většina lidí o ní neslyšela. Starý Lothar Collatz nikdy nezískal publicitu, kterou si zasloužil. Podívej, ukážu ti to.“ Otočil obrazovku tak, aby na ni viděli oba. „Vyber si nějaké číslo – nějaké menší než trojciferné. S opravdu velkými to funguje stejně dobře, ale trvá to moc dlouho. Máš ho?“

Myra projevila snahu: „Co třeba, řekněme, osm?“

„Může být. Teď je vyděl dvěma a pokračuj v tom tak dlouho, až nebudeš moci získat celočíselný výsledek.“

„Osm, čtyři, dvě, jedna. Tak to myslíš?“

„Přesně tak to myslím. Počkej chvilku, než to dám na obrazovku... Tak! Budeme tomu říkat Collatzovo pravidlo číslo jedna: Je-li to sudé číslo, vydělte je dvěma a dělejte to tak dlouho, až už nedostanete sudé číslo. Teď si vyber nějaké liché.“

„Hm... pět?“

Randžít si povzdechl. „Dobře, zůstaneme u těch jednoduchých. Teď tedy použijeme pravidlo číslo dvě. Jestliže je číslo liché, vynásob je třemi a přičti jedničku.“

„Patnáct... šestnáct,“ spočítala Myra.

„Dobře. Teď máš znovu sudé číslo a můžeš se vrátit k pravidlu jedna. Okamžik, ukážu ti to na obrazovce.“

Když Randžít rychle napsal vedle ostatních svých čísel osm, čtyři, dvě a jedna, Myra povytáhla obočí. „Aha,“ řekla. „Vypadají stejně.“

Randžít ji odměnil velkým úsměvem. „O to jde! Vybereš si jakékoli číslo, i to největší, jaké tě napadne, a použiješ na ně jen tato

dvě pravidla. Vydělíš je dvěma, pokud je sudé, vynásobíš třemi a přičteš jedničku, pokud je liché, a pokaždé dojdeš k výsledku jedna. Přestože čísla, s nimiž začneš, budou celkem velká – počkej, ukážu ti to.“

Napsal na obrazovku několik programovacích instrukcí a pro začátek zadal číslo dvacet sedm. Program prostřídal pravidla jedna a dvě, jak měl zadáno, a zobrazil: „81... 82... 41... 123... 124... 62... 31... 93... 94... 47... 141... 142... 71... 213... 214... 107...“, dokud ho Randžít nezastavil. „Vidíš, jak to číslo pořád skáče nahoru a dolů? Je to hezké na pohled a někdy čísla pořádně narostou – někteří lidé z Carnegie Mellonu to vyhnali až k číslům s více než padesáti tisíci číslic – ale v dlouhodobé perspektivě vždycky zkolabuje k jedničce.“

„No,“ řekla klidně Myra, „to je přece jasné. Proč by nemělo?“

Randžít se na ni netrpělivě podíval. „My matematici nepracujeme s tím, jestli je něco intuitivně jasné. Chceme důkaz! A v roce 1937 starý Collatz zformuloval domněnku, která zní, že se to stane s každým číslem až po nekonečno. Nikdy ji ale nikdo nedokázal.“

Myra bezděčně přikývla. „Zní to jako dobrá možnost.“ Potom si zastínila oči, zahleděla se směrem k bazénu a zvýšeným hlasem řekla: „Udělej si raději přestávku, Tašo! Přece se nechceš úplně vyčerpat.“

Randžít své dceři rychle přinesl ručník, ale díval se na svou ženu. Nakonec řekl: „Myro? Připadáš mi nějaká roztržitá. Nějaký problém?“

Věnovala mu láskyplný pohled a pak se upřímně rozesmála. „Problém? Vůbec ne, Randži. Jenom... tedy, u doktora jsem ještě nebyla, ale jsem si docela jistá. Myslím, že jsem znovu těhotná.“

31 DNY ORBITÁLNÍHO VÝTAHU

Pro Myru de Soysovou Subramanjanovou byla péče o její druhé dítě ještě větší hračkou než péče o to první. Například její manžel nechodil domů sklíčený z práce, kterou považoval za bezvýznamnou, jeho studenti ho měli rádi, on měl rád své studenty a doktor Davoodbhoy byl trvale spokojený. Teď bylo také jednodušší dívat se na okolní svět. Jistě, několik států se zřejmě nedokázalo vymanit ze zvyku vydávat výhružné zvuky na své sousedy. Ale fakticky zabíjen nebyl téměř nikdo.

A přes protesty Beatrix Vorhulstové se konečně nastěhovali do vlastního malého domku – „malého“ jen ve srovnání se sídlem Vorhulstových – jen několik kroků od jedné z nejkrásnějších širokých pláží na ostrově, kde byla voda stále stejně teplá a příjemná. V době, kdy se v novém domě zabydleli, už venkovní svět nepůsobil tak hroživě. Maličký Robert se cákal v nejmělkčí části bazénu, zatímco Nataša si našla hlubší vodu, aby předvedla své značné (a jak tvrdil Randžit evidentně zděděné) plavecké schopnosti, pokud se zrovna neučila plachtit od souseda, který vlastnil plachetničku Sunfish. V novém domě se jim bydlelo obzvlášť příjemně proto, že Mevrouw Vorhulstová se rozloučila se svou oblíbenou kuchařkou a Natašinou oblíbenou služkou, aby Myře ušetřila nepříjemnosti s domácími pracemi.

Další věc, proč se Myřino druhé těhotenství nepodobalo tomu prvnímu, se jmenovala Nataša – nebo častěji jenom Taša. S Tašou nebyl problém. Pokud právě nevyhrávala stužky za plavání – zatím jenom na dětských akcích, byla však přistižena, jak přimhouřenýma očima a s jasnými záměry sleduje závody dospělých – pilně se snažila dělat své matce pomocnici, zástupkyni a kuchtičku. S takovouto pomocí zbývalo Myře každý den potěšitelně mnoho hodin na to, aby zjišťovala, co se děje v oboru umělé inteligence a autonomních protéz.

Bylo toho celkem hodně. Než Myra začala ke každému bodnutí ve svalů vzhlížet s nadějí, že by to mohl být začátek porodu, seznámila se prakticky se všemi novinkami.

Samozřejmě to nemohlo vydržet. Než se nové dítě narodí, odvykne si kojení, naučí se na záchod a začne chodit do školy, Myra za svými kolegy znovu zaostane. Bylo to tak nevyhnutelné.

Zlobil Myru tento krutý zákon plození dětí? Byl evidentně nespravedlivý. Nařizoval, že se každá žena, která chce dítě, musí podrobit neúprosnému rozhodnutí matky Přírody, podle nějž poznávací schopnosti její mysli budou muset na určitý čas ustoupit mateřství. A zabere to poměrně značný čas, než se bude moci vrátit ke své kariéře.

Zdálo se to nespravedlivé. Jenže svět byl chronicky nespravedlivý v tolika horších ohledech, že Myra de Soyzová Subramanjanová neměla trpělivost, aby marnila čas nářky. Svět byl prostě takový a nedalo se na tom nic změnit. Tak jaký mělo smysl si stěžovat? Přijde doba, kdy obě její děti budou na univerzitě. Pak se bude cítit nejsvobodnější, jak jen člověk může být, a bude jí zbývat dvacet, třicet, možná dokonce padesát let produktivního života na rozkrývání hádanek profese, kterou si vybrala.

Ta hra se jmenovala odložené uspokojení. Člověku se její pravidla nemusela líbit, aby podle nich hrál. Ale tak nebo tak mohl dokonce vyhrát.

Myra a Randžít se považovali za velké vítěze, když se jim narodil Robert Ganéša Subramanjan. Jeho rodiče měli za to, že se dvěma krásnými dětmi je potkalo velké štěstí. Robert byl halasně zdravé novorozeně, které přibývalo na váze a sílilo tak rychle, jak si Randžít a Myra mohli přát. Snažil se obrátit se v postýlce ještě dřív než Nataša a na nočník se naučil chodit skoro stejně brzy. Všichni jejich přátelé tvrdili, že je to nejkrásnější dítě, jaké kdy viděli, a dokonce ani nelhali. Robert byl ten typ miminka, za jehož snímek by výrobci dětské stravy byli ochotní dobře zaplatit, aby ho dostali na etikety.

Zajímavé bylo, že jestli někdo Robertka miloval ještě víc než jeho rodiče, byla to malá Nataša, která už zase tak malá nebyla a začínala projevovat značné vlohy pro atletiku, vzdělání a dosahování toho, aby její rodiče udělali skoro všechno, oč by je mohla požádat.

Což v tomto případě bylo, aby jí dovolili starat se o maličkého Roberta.

Samozřejmě ne o všechno, co bylo třeba. Ne o tu část, do níž patřily situace, které velice ošklivě páchly. Ale pokud šlo o Robertovo oblékání, vození v kočárku nebo hraní si s ním – Nataša požadovala privilegium, aby se o tyto věci starala sama, a Myra po počátečním úzkostlivém váhání své dceři poskytla, oč žádala.

A Nataša tu práci skutečně dělala dobře. Když Robert křičel nebo řval, byla to obvykle Nataša, kdo dokázal najít slova pro jeho utišení. A když si ho matka vzala k sobě, Nataša měla vlastní život: školu, každodenní plavání nebo jen trávení času s kamarády... nebo nejčastěji zkombinování svých zájmů, kdy kamarádi šli do bazénu s ní, nebo Robert dřímал vedle ní, když se učila anglická slovesa nebo historii Indie a satelitních zemí.

Tohle všechno bylo samozřejmě pro Myru dobré. V situaci, kdy ji Nataša zbavovala takového dílu práce s výchovou Roberta, Myra nezaostávala ve studiu UI tak rychle, jak se možná obávala. A co bylo dobré pro Myru, bylo určitě dobré pro Randžíta, pro něhož byla manželka stejně milovaná – a stejně nepředvídatelně vzrušující – jako v den, kdy se vzali.

Celkově vzato se věci pro Randžíta Subramanjana vyvíjely dobře. Doktor Davoodbhoy rozhodl, že nemusí dělat víc než jeden seminář za semestr, ale když už ten jeden dělá, ať je velký. Randžítovou učebnou se tak stal onen obrovský sál, v němž tak nadšeně poslouchal vyprávění Jorise Vorhulsta o planetách a jiných tělesech sluneční soustavy. Randžít už také neměl v semináři dvacet studentů. Měl jich teď stovku. Což, jak ho ujistil doktor Davoodbhoy, mu dávalo nárok na takový luxus, jakým byl asistent. Tím se nestal nikdo jiný než Ramja Salgadová, ta horlivá mladá žena, nyní majitelka vlastního magisterského titulu, která tak obohatila jeho druhý seminář. Získal volnost věnovat se ve zbytku každého semestru vlastnímu „výzkumu“. Davoodbhoy mu dal na srozuměnou, že je to proto, aby si mohl v předstihu nastudovat důkaz, který dá za úkol své další třídě.

Anebo to byla dobrá příležitost, uvědomil si Randžít, k poznávání rodné země, k němuž se chystal od doby, kdy ho Myra kdysi poprvé vyplísnila, že je přehnaně zápecnický.

Byla to lákavější představa, než by možná byla ještě před několika lety, protože i turistické cestování vypadalo v tomto světě po Tichém hromu přitažlivěji. Mohli se například vydat na plavbu po Nilu, jak po tom Myra toužila od svých deseti let – Egypt a Keňa poslaly velkou část své armády na dovolenou, zatímco ekologové ze všech zainteresovaných zemí hledali cesty, jak šetřit vodou a zmírnit tak svou žízeň po nilské vodě.

Subramanjanovi mohli vzít děti do Londýna nebo do Paříže, New Yorku či Říma, aby si udělaly představu, jak vypadá velké město. Mohli vyrazit do norských fjordů, švýcarských hor nebo džunglí Amazonie, mohli samozřejmě odjet prakticky kamkoli, ale nakonec to dopadlo tak, že když ještě studovali brožurky z různých míst, přišla jim zpráva od Jorise Vorhulsta. Stálo v ní:

Dozvěděl jsem se od matky, že budete mít nějaké prázdniny. Budu přinejmenším týden na terminálu, počínaje prvním následujícího měsíce. Co kdybyste se přijeli podívat, co teď děláme?

„Bylo by to vlastně bezvadné,“ řekla Myra. A Nataša zajásala: „To si piš!“ Dokonce i Robert, který se držel Natašina křesla a poslouchal každé slovo, zakřičel něco, co, jak jim Nataša vysvětlila, bylo ano. A tak se čtyřčlenná rodina přichystala na první společnou dalekou cestu.

Pozvání od Vorhulsta nebylo to jediné, proč se Randžít na návštěvu terminálu orbitálního výtahu těšil. Ty důvody byly dva, přičemž prvním z nich byl poradní výbor – k účasti v něm ho Vorhulst před lety přemluvil. Bylo to právě tak nenáročné, jak Vorhulst slíbil, žádné schůze, na něž by bylo třeba chodit, dokonce ani žádná hlasování, protože když už se našlo něco, co bylo natolik problematické, že to vyžadovalo rozhodnutí, toto rozhodnutí za ně učinili ti, kteří podnik skutečně řídili, vlády Číny, Ruska a Spojených států amerických. Randžít však byl příjemcem měsíčních kontrolních

zpráv. Pevná ruka velké trojky byla cítit i tam, protože většina obsahu každé zprávy byla přísně tajná a ještě větší část byla jednoduše odbyta jako něco, co neslo tajemný název „ve vývoji“. Byl na té stránce jen několikrát a jeho návštěvy byly dosti zběžné. Nedokázal říct, jestli se dozví víc, až bude na místě, ale nemohl se dočkat, až to zjistí.

Druhý důvod byl pro samotného Randžíta překvapivý. Subramanjanovi neměli vlastní auto – Randžít a Myra jezdili na většinu míst na kole, občas tak, že Nataša spokojeně šlapala před nimi a Robert byl připoutaný v dětském sedátku za otcem, a když potřebovali nějaký větší transport, vždycky si mohli vzít taxi. Ale univerzita slíbila, že jim auto na cestu půjčí, a Randžít si je byl vyzvednout u rozesmátého doktora Davoodbhoye. „Je speciálně pro tebe,“ řekl. „Poslali je z Pax per Fidem. Je to nový design z transparentní Koreje – když teď jsou všichni ti géniové, kteří dřív konstruovali zbraně, volní pro nové civilní myšlenky, mají takových věcí spoustu.“ A když mu vysvětlil, co všechno to elegantní čtyřsedadlové auto umí, Randžít se vrátil k Myře s radostným úsměvem na tváři.

„Přines mi džbán vody,“ poručil, když zastavil u jejich domu. Byla zmatená, ale poslechla. A byla ještě zmatenější, když Randžít obřadně otevřel palivovou nádrž a vodu do ní nalil. Když potom nastartoval motor a spokojeně poslouchal jak přede, nechápala už vůbec nic.

Vysvětlil jí to tak, jako předtím Davoodbhoy jemu. „Bor,“ prohlásil. „Říká se tomu Abú-Hamedův pohon, nevím podle koho, možná podle člověka, který ho vymyslel. Víš, že prvek bor má takový hlad po kyslíku, že si ho přímo vytáhne ze sloučenin jako voda? A když z molekuly vody vezmeš kyslík, co ti zůstane?“

Myra se na něj zamračila. „Vodík, ale...“

S širokým úsměvem jí přiložil prst na rty. „Ale bor je příšerně drahý a spalovat uhlíkové palivo je o tolik levnější, že se s tím nikdo nikdy neobtěžoval. Ale tady to je! Zjistili, jak bor regenerovat, aby se dal používat pořád dokola. A tak jezdíme v autě, které má nejen nízké emise, dokonce nemá vůbec žádné!“

„Ale...“ začala znovu Myra. Tentokrát umlčel rty své ženy vlastními.

„Mohla bys přivést Natašu a Roberta?“ poprosil. „A naše zavazadla? A pak se podíváme, jak tenhle spalovač vodíku funguje.“

Ukázalo se, že funguje velice dobře. Pravda, museli dvakrát zastavit, aby do palivové nádrže dolili vodu, před pohoršenými pohledy lidí provozujících čerpací stanice, u nichž zastavili, ale autíčko jezdilo stejně dobře jako každé z těch, která spalovala fosilní paliva.

K terminálu jim zbývalo ještě deset kilometrů, když ze sebe Robert vyrazil jeden ze svých srdcervoucích výkřiků. Myra dupla na brzdy, ale žádné náhlé nebezpečí jim nehrozilo. Byl to prostě vzrušující pohled. To, k čemu Robert mával (a říkal: „Pavouk!“

„Leze!“ a „Moc, moc, moc!“) bylo lano vlastního orbitálního výtahu, jen stěží viditelné jako něco, co se leskne na slunci. Ale to, co neslo, bylo vidět dobře, jakmile člověk zjistil, kam se podívat. Byly to nákladní gondoly, jež jedna po druhé pochodovaly k obloze a mizely v první vrstvě mraků.

„Aha,“ řekl Randžit. „Tak to vypadá, že to skutečně rozběhli, co?“

A taky že ano.

Rovnoběžně s cestou k terminálu vedla železniční trať, po níž je, jak se blížili, předjel vlak – Nataša rozrušeně napočítala čtyřicet dva nákladních vagonů – než zmizel v jednom z obrovských hangárů terminálu. U vjezdu pro auta stála stráž, ale rodinu Subramanjanových nechala projet s přátelským zasalutováním a mávnutím směrem k parkovišti pro VIP

Tam je přivítala hezká Asiatka, která se představila jako asistentka Jorise Vorhulsta. „Doktor Vorhulst se na setkání s vámi velice těší,“ informovala je, „ale čekal vás až zítra. Je však na cestě. Nedali byste si něco k jídlu?“

Randžit otevřel ústa a chytal se říct, že je to dobrý nápad, ale jeho manželka zareagovala rychleji. „Zatím ne. Kdybychom se mohli jen trochu porozhlédnout...“

Mohli. Byli upozorněni, aby nevstupovali do vykládacích hangárů a samozřejmě dávali pozor na nákladní auta a tahače, které přepravovaly neidentifikovatelné kousky nepochybně velice zajímavých objektů.

Randžít pozoroval všechno to dění s jistou nechápavostí. „Dal bych hodně, abych se dozvěděl, co jsou některé z těch věcí.“

Mladá Nataša našpulila rty. „No,“ spustila, „ten neforemný balík je pomocný motor iontové rakety. Ten žok vedle budou uhlíková nanovlákná ve formě plátna – řekla bych, že nejspíš na solární plachtu...“

Randžít na svou dceru zíral s otevřenými ústy. „Jak si můžeš být tak jistá?“ zeptal se.

Zazubila se na něj. „Když ses bavil s tou paní, trochu jsme se s Robertem porozhlédli a já jsem si přečetla nákladní listy. Já myslím, že tam nahoře staví kosmické lodě!“

„A máš úplnou pravdu, Tašo!“ zvolal známý hlas z vykládacího hangáru. „Pár už jich funguje!“

Joris Vorhulst neměl sluch pro žádné námitky: chtěl jídlo, pořádné srílanské jídlo, a jestli oni jíst nechtěli, mohli se na něj jen dívat, jak jí. Ukázalo se totiž, že strávil pět týdnů na vlastním orbitálním výťahu a právě se vracel z revize fungování těch kosmických plavidel, jejichž existenci si Nataša odvodila.

„Orbitální výťah skutečně začíná tahat náklady,“ oznámil jim šťastně. Dvě automatické raketové lodě, které už byly v provozu, pracovaly jako sběrače odpadu pověřené úkolem uklidit z nízké oběžné dráhy opuštěná kosmická plavidla nebo dokonce odhozené palivové nádrže starých ruských a amerických raket. Po nalezení byly osazeny počítačově ovládanými solárními plachtami a naprogramovány tak, aby se odvezly do Hlavní centrály. Tam byly přepracovány, už to nebyli nebezpečně poletující zabijáci kosmických lodí. Teď to byly jednoduše suroviny pro všechno, co bylo třeba postavit. „Není nic špatného vyvážet věci z povrchu,“ prohlásil Vorhulst s ústy plnými opravdu dobrého karí, jak musela přiznat dokonce i Myra, „ale proč bychom měli plýtvat tím, co už tam nahoře je?“

„A to jsi dělal na nízké oběžné dráze? Sbíral šrot, aby se daly postavit nové věci?“

Vorhulst nasadil rozpačitý výraz. „Abych řekl pravdu, ujišťoval jsem se, jestli je třetí loď připravená k provozu. To je ta, která má namířeno na Měsíc. Víte, že se tam automatictí průzkumníci činí už několik let? A že našli spoustu těch lávových tunelů, o kterých jsem vám vyprávěl na svých přednáškách astronomie?“

„Abych řekl pravdu, nevím,“ postěžoval si Randžít. „Kontrolní zprávy, které rozeslali poradnímu výboru, byly dost útržkovité.“

„Ano,“ připustil Vorhulst, „vím o tom. Doufáme, že velká trojka teď trochu uvolní režim, protože ty tunely všechno změní. Jeden z nich je přímo pod Sinus Iridium – ‚zátokou Duh‘. Je to nádherná. Je osmnáct set metrů dlouhý a loď tři tam poveze techniku pro jeho utěsnění, protože Lunární rozvoj s ní má plány. Velká trojka má totiž zájem o turisty.“

Myra se zatvářila skepticky. „O turisty? Podle posledních zpráv, které se ke mně donesly, žilo v měsíční kolonii kolem jedenácti lidí a jen jejich zásobování jídlem, vzduchem a dalším materiálem stálo majlant.“

Vorhulst vykrouzlil široký úsměv. „Ano, dřív to tak bylo. To bylo v dobách, kdy se to muselo vozit z povrchu Země raketami. Jenže teď máme orbitální výtah! Turisté budou, uvidíte. A aby měli dobrý důvod tam jet, velká trojka zatahala za pár provázků a olympijský výbor na dohodu přistoupil.“

Nataša, která byla až doted' netypicky zamlklá, rázem ožila: „Jakou dohodu?“

„K uspořádání soutěže v disciplínách, jaké nemohou dělat na Zemi, Tašo. Měsíční přitažlivost je jen 1,622 metru za sekundu na druhou, takže...“

Nataša zvedla ruce. „Prosím, doktore Vorhulste!“

„Dobře, je jen asi šestinová jako na povrchu Země. To znamená, že jakmile začne někdo na Měsíci provozovat závodní sporty, všechny staré rekordy, které se týkají běhání nebo skákání, vyletí oknem. Nejsem si jistý, jestli je tunel pod Sinus Iridium dost vysoký, aby to skokanům do výšky stačilo na nastavení laťky.“

Randžít se na to díval skepticky. „Myslíš, že se lidé budou chtít trmácet několik set tisíc kilometrů, jen aby se podívali, jak nějací sportovci skáčou do výšky?“

„Já myslím, že ano,“ nedal se Vorhulst. „A Lunární rozvoj taky. Ale to není to hlavní číslo. Co byste řekli soutěži, která na Zemi nebyla možná? Třeba závod v létání s použitím vlastní síly?“

Jestli čekal odpověď od Randžíta, byl zklamán. Ozval se třesk talířů, jak Nataša vyskočila od stolu. „Já bych řekla, že jsem připravená!“ vykřikla. „Chci tam jet! A uvidíte, že vyhraju!“

32 NATAŠINO ZLATO

A skutečně tam jela.

Samozřejmě ne hned. Bylo třeba vykonat ještě mnoho práce, než se mohly uspořádat ty vůbec první měsíční olympijské hry – například mnoho práce na Měsíci, aby to šlo, a velká spousta na orbitálním výtahu, aby mohl přepravovat pasažéry alespoň s rozumnou nadějí, že se tam dostanou živí. Když teď byly kontrolní zprávy obsažnější, Randžít je hltal, jakmile dorazily. Veškerá ta kosmonautická horečka, kterou v něm kdysi probudil Joris Vorhulst, se bleskově vrátila.

Naštěstí pro Randžítův klid duše se zdálo, že se svět změnil k lepšímu. Druhá dávka Tichého hromu držela na uzdě některé nejnepoddajnější světové vůdce. Randžítovy semináře probíhaly dost dobře, aby byl doktor Davoodbhoy spokojený, a jeho malá rodina byla nadále zdrojem nevyčerpatelné radosti.

Obzvlášť Nataša. Představa, že ji za několik let čeká univerzita, nebyla žádným problémem, ale byly tu také olympijské hry slíbené doktorem Vorhulstem. Trénovat na ně nebylo jednoduché. Trénink sportovců na všechny ostatní olympiády vedle toho vypadal jako deset minut ranních roznožek, aby se člověku nedělaly na břiše polštářky.

Nataša samozřejmě nebyla jediná, kdo na ten bezprecedentní závod trénoval. Po celém světě přemítali mladí sportovci, jestli se jim podaří dostat se do potřebné kondice pro soutěže v létání. Jelikož trénink musel probíhat pod tyranií kruté pozemské gravitace jednoho g, bylo jasné, že to bude vyžadovat velkou vynalézavost.

Existovaly dvě linie přístupu k problematice létání vlastní silou. „Balonáři“ věřili ve využití plynových vaků různého tvaru, takže sportovec byl za letu nadnášen a využíval veškerou sílu svých svalů k tomu, aby roztáčel vrtuli bez nutnosti vynakládat další úsilí jen na udržení ve vzduchu. Naproti tomu skybikeři dávali přednost tomu,

aby dělali všechno jen svými svaly. Výrobci sportovního zboží pro ně rychle vymysleli celou řadu vrtulových strojů. Díky nanovláknům z uhlíku, stejným molekulám, které umožnily, aby orbitální výtah nebyl jen planým snem, ale fungujícím dopravním prostředkem, byly tyto stroje tak lehké, že se daly i na Zemi zvednout jednou rukou – na Měsíci pak jediným prstem!

To, co neměl žádný z těchto ambiciózních sportovců, byla tréninková hala s šestinovou gravitací. Museli si vystačit s tím, co měli, zpravidla tak, že používali techniku s takovým protizávažím, aby to odpovídalo měsíční gravitaci. To všechno znamenalo, že se vyžadovala nejen vynalézavost. Bylo třeba také poměrně dost peněz.

Ty by značně překonaly kupní sílu univerzitního profesora, ale pro tyto účely získaly Natašiny potřeby velkou podporu od Srílančanů na vysokých místech. Dokonce i ti, kteří se o sportovní události nijak zvlášť nezajímali, rádi upozorňovali na skutečnost, že se Srí Lanka stala pro svět dveřmi do kosmu. Peníze tak byly závazně přislíbeny a na předměstí Colomba vyrostla velká tělocvična se simulovanou měsíční gravitací. Tam mohla Nataša trénovat skybiking do sytosti.

Tělocvična byla jen deset minut jízdy od jejich domova, takže členové Natašiny rodiny byli často přítomni jako diváci. Někdy víc než diváci; Robert se moc rád díval, jak se jeho sestra propracovává po „obloze“ tělocvičny – a byl ještě raději, když se na strojích našla chvílka volného času. Potom i Robert dostal šanci létat.

Možnost využívat nízkogravitační tělocvičnu samozřejmě nedostala jen Nataša. Nadějní kandidáti z celého ostrova prosili o šanci, aby mohli na strojích prověřit vlastní zdatnost, a víc než třicet z nich si tu příležitost vybojovalo. Ale Nataša Subramanjanová všechny vyzývatele soustavně porážela.

A v den, kdy se srílancký tým konečně shromáždil na terminálu orbitálního výtahu, aby byl vynesen vstříc své první kosmické zkušenosti, byla Nataša nositelkou ostrovní naděje na vítězství.

Když se Myra podívala na ceny, které cestovní kanceláře uváděly ve svých reklamách na měsíční olympijské hry, zalapala po dechu. „Ach, Randžíte,“ zanaříkala s jednou rukou přitisknutou na srdci.

„Nemůžeme Tašu nechat, aby tam ten závod odlétala bez nás, ale jak bychom mohli letět?“

Randžít, který nic jiného neočekával, ji upokojil. Rodiny závodníků dostávaly značnou slevu. Stejně tak členové poradního výboru, mezi něž patřil, a když se ty dvě slevy zkombinovaly, cena lístků už nebyla větší než neslýchaná.

Nebyla však nemožná. A tak se Myra, Randžít a malý Robert dostavili na terminál. Jako všichni ostatní na světě, kteří měli televizní obrazovku – což byli při blízké aproximaci prakticky všichni na světě – viděli ve zprávách nadšené reportáže, provádějící výstavbu orbitálního výtahu, aby byl schopný přepravovat pasažéry. Věděli, jak osobní kabiny fungují, a jaké to bude nechat se vynést k obloze stálou rychlostí metru za sekundu.

To, co plně nedoceňovali, byla skutečnost, kolik sekund i při té rychlosti potrvá dostat se ze Srí Lanky na Sinus Iridium. To nebyl víkendový výlet.

Během prvního půltuctu dní se dostali pouze po nižší Van Allenův pás, kde se Subramanjanovi – spolu s dalšími rodinami na palubě, konkrétně Kaiovými, Kosbovými a Nory – museli namačkat do úkrytu před smrtící Van Allenovou radiací. Úkryt tvořily lůžkové a sanitární prostory kabiny, které měly trojitě stěny. Obsahovaly toalety, směšně označované jako „koupelny“ a dvacet – jen si je spočítejte, dvacet – mimořádně úzkých lůžek uspořádaných v řadách po pěti. Když bylo třeba zamířit do úkrytu, člověk si s sebou vzal těsnou speciální kombinézu, kterou měl v orbitálním výtahu na sobě (nevážící téměř nic, aby se ušetřilo, a do takové míry neušpinitelnou, jak mohla díky textilní technologii být, protože šance na vyprání nebyla), své léky, pokud nějaké bral, a sebe. Nic jiného si vzít nemohl. Ze všeho nejmíň cudnost.

Robert neměl úkryt rád. Plakal. Stejně tak vnuk Kaiových. Ani Randžít neměl úkryt moc rád. Když byl uvnitř, toužil po větší (i když minimální) volnosti necloněné kabiny s temnými zákoutími, elastickými cvičebními pomůckami a okny – dlouhými, úzkými a silnými, přesto však příjemně průhlednými. A ze všeho nejvíc toužil po jejich normálních lůžkách, která měla svoje osvětlení, své zástěny a místo pro otočení skoro jako v průměrné rakvi. Dokonce dost, aby

tam člověk čas od času mohl mít společnost, pokud měl s touto společností velice důvěrné vztahy.

První odsouzení do úkrytu trvalo jen čtyři dny. Pak byli znovu v prázdném vesmíru dalších devět dnů, než výstražné sirény spustily znovu a nastal čas vyhledat úkryt před horním Van Allenovým pásem.

Cestovat do kosmu mohl téměř každý. Rozhodně to však nebylo jednoduché. Anebo, když na to přijde, zvlášť příjemné.

Když opustili horní Van Allenův pás, stala se zvláštní věc. Robert se vrhl na své oblíbené místo, k dvoumetrovému pásu silného plastu, který představoval jejich hlavní okno do venkovního vesmíru. Myra už lezla do popruhů pro cvičení a Randžít uvažoval, že by zamířil na své soukromé lůžko a dopřál si trochu nerušeného spánku, když k nim Robert přiskákal zpátky a pištěl přitom vzrušením. Porozumět rozrušenému Robertovi bylo ještě obtížnější, než uvolněnému. Jediné, co Myra nebo Randžít dokázali rozeznat, bylo „ryba“. Robert jim to nedokázal, nebo nechtěl příliš vysvětlit a Natašu neměli po ruce, aby jim překládala. Zato tam byla tříletá holčička, která patřila k jedné z dalších rodin v kabině. Chvilí mlčky poslouchala jejich hovor a potom si Roberta stejně mlčky odvedla učit se něco, v čem Myra rozeznala tai-či.

Byla to malá Luo, dcera páru z Tchaj-peje, která byla jedním dílkem jejich spolucestujících v kabině. Kaiových bylo celkem šest, včetně dvou starých matek pana a paní Kaiových, kteří pracovali v hotelnictví. Díky tomu byli nechutně bohatí, což potřebovali, aby si mohli dovolit být mezi prvními faktickými turisty, s nimiž lidé z olympijského výboru počítali. Totéž platilo pro rodinu ze Severní Koreje i pro mladý pár z Kazachstánu. Norové nijak zvlášť bohatí nebyli, ale jednalo se o rodiče a sourozence jednoho z jejich reprezentantů ve skoku dalekém, a měli tak nárok na zlevněné jízdné.

Potíž s dalšími sedmnácti lidmi, kteří s nimi byli v kajutě, spočívala v tom, že nikdo z nich nemluvil anglicky, natož pak tamilsky nebo sinhálsky. Mladší paní Kaiová hovořila plynně francouzsky, takže si Myra měla s kým povídat. Ostatní se spolu bavili rusky, čínsky a jazykem, který Randžít považoval za němčinu, přičemž nic z toho mu nebylo příliš k užítku.

Alespoň ne zpočátku. Ale času měli dost. Týdny do půlícího bodu, další týdny na druhý konec, odkud jejich kabinu poslali na měsíční trajektorii, a pak ještě jeden nebo dva dny, než přistáli v Sinus Iridium.

A právě na tom posledním úseku se Subramanjanovi nevzdalovali na víc než několik kroků od obrazovek se zpravodajstvím, protože na Měsíci probíhala kvalifikace. Finále mělo být jeden proti jednomu, pouze jeden okřídlený letec proti jednomu balonáři. Sedm okřídlených sportovců absolvovalo cestu, aby se zúčastnilo kvalifikace. A když se Subramanjanovi blížili ke konci svého posledního úseku letu, s gigantickou Lunou visící před okny, uslyšeli, jak jejich dceru vyhlásili jako vítěze kvalifikace.

Tou dobou byli už všichni dospělí schopní říct si alespoň několik slov ve všech svých mateřských jazycích, takže je použili, aby Subramanjanovým poblahopřáli.

Nataša přivítala rodinu u výtahu z povrchu do olympijské vesnice. Byla hovorná, šťastná, a co Randžíta trochu překvapilo, doprovázel ji vysoký mladík z Brazílie s pletí v barvě kávy. Oba na sobě měli minimum oděvu, jež všichni nosili v prostředí, kde se teplota nikdy příliš nevzdálila od 23 °C. „To je Ron,“ řekla rodičům. „Je to zkratka pro Ronaldinha. Je sprinter na sto metrů.“

Teprve když se Randžít a Myra zkusili podívat na svou dceru očima Ronaldinha z Brazílie, doopravdy si všimli, jak hodně může jejich patnáctiletá Taša připomínat atraktivní dospělou ženu. K Randžítově údivu se Myra netvářila, že by ji to vyvedlo z klidu. Potrásla Ronaldinhovi rukou se srdečností, jež byla zřejmě upřímná, zatímco malý Robert běžce zaregistroval jen tolik, že ho odstrčil z cesty, když se s křikem vrhl své velké sestře do náruče.

Poté, co Nataša pokryla temeno Robertovy hlavy polibky, pošeptala něco Ronovi do ucha a ten přikývl. Řekl jejím rodičům: „Je příjemné vás poznat,“ a zmizel. Klusal přitom zpomalenými dlouhými kroky, k nimž měsíční gravitace vybízela.

„Musí trénovat,“ řekla Nataša. „Já mám závod už zítra, ale on si musí počkat až do středy. Vezme vám zavazadla a odnese vám je do pokoje, abychom vám mohli najít nějaké pořádné jídlo.“ Vzala

Roberta za ruku a vyrazila jako první. S Natašinou pomocí si chlapec rychle osvojil krok, který byl ucházející napodobeninou toho Ronova. Randžít takové štěstí neměl. Zjistil, že je jednodušší, třebaže ne tak elegantní, zpomaleně skákat z jednoho místa na druhé.

Nemuseli jít daleko, a když tam dorazili, stálo to za to. Jídlo bylo natolik nepodobné krmným granulím z kabiny orbitálního výtahu, jak si jen člověk mohl přát: salát, nějaké maso, nejspíš šunka, nakrájené a vytvarované do kroket, jako dezert čerstvé ovoce. „Většina se přivazuje ze Země,“ řekla jim Nataša, „i když se jahody a většina toho, co je v salátu, pěstuje v jiném tunelu.“ Ale rodiče nechtěli slyšet o jídle. Zajímalo je, co Nataša dělala a jak se cítí. Nataša zase chtěla slyšet všechno o jejich cestě a poslouchala to s lehce pobavenou trpělivostí veterána, který už to má všechno za sebou. Zaujalo ji, když jí řekli, jak Robert vykřikl slovo „ryba“, ale když se na to Roberta sama zeptala jejich soukromým nářečím, projevoval větší zájem o svůj koláč s ovocem než o to, aby jí odpověděl. „Říká jen, že oknem zahlédl něco, co vypadalo jako ryba. Zvláštní! Někteří jiní lidé tvrdili, že cestou nahoru taky něco zahlédli.“

Myra zívla. „Nejspíš zmrzlou moč kosmonautů,“ řekla ospale. „Vzpomínáte na ty historky, jak posádky Apolla pozorovaly něco, co považovaly za kosmické světlušky? A vůbec, říkala jsi, že máme pokoj? S opravdovou postelí?“

Nataša to skutečně řekla a skutečně pokoj měli – a ne jen tak s nějakou postelí, nýbrž s postelí, která měla devadesát centimetrů na šířku, což znamenalo dost místa, aby se k sobě Myra s Randžítem mohli přitulit. Jakmile ji uviděli, nedokázali tomu odolat. Jenom si na chvilku zdřímnu, řekl si Randžít s jednou rukou ovinutou kolem manželky, která už spala. Potom vstanu a vyrazím na průzkum tohoto úžasného místa – chci říct, až použiju jednu z těch opravdových sprch.

Takový byl každopádně jeho záměr. Nebyla to jeho vina, že se probudil až ve chvíli, kdy mu manželka zlehka trásla ramenem a říkala: „Randži? Víš, že jsi spal čtrnáct hodin? Jestli teď vstaneš, stihneš ještě pořádnou snídani a porozhlédnout se po tunelu, než budeme muset na závod.“

Některým olympijským disciplínám přihlížely statisícové davy. Ve srovnání s tím byl počet přímých diváků těchto prvních měsíčních her skoro až neviditelně mrňavý. Lidí bylo tak akorát, aby zaplnili osmnáct set lehkých sedadel, která šplhala po stěnách tunelu. Subramanjanovi měli to štěstí, že jejich sedadla nebyla ani sto metrů od cílové čáry.

Než k nim po chodníku došli, byl Randžít nejspokojenější, jak se kdy v životě cítil. Kvalitní dlouhý spánek, rychlá sprcha v opravdové, třebaže recyklované vodě – časovač dopřával jen třicet sekund sprchování, ale i za třicet sekund mohl člověk důkladně promoknout – a letmé porozhlédnutí se po okolí signalizovaly začátek dobrého dne. Překvapilo ho, když zjistil, že se ubytování nenachází ve vlastním obřím tunelu stadionu, ale v menším nedaleko, propojeném tunelem umělého původu.

Ale byl tam! Na Měsíci! Se svou milovanou ženou a synem, v den, který mohl být vůbec nejšťastnějším dnem v životě jeho dcery!

Umělá atmosféra v tunelech sice měla jen asi polovinu tlaku při mořské hladině na Zemi, byla však značně obohacená kyslíkem. To bylo důležitější pro balonáře, který byl Natašiným soupeřem, Pipera Dugana, než pro ni, třebaže v měsíční šestinové gravitaci stále potřeboval objem necelých třiceti krychlových metrů vodíku, aby se vznesl. Byl to čirou náhodou Australan. Když vstoupil, doprovázený třemi asistenty u lan, kteří dávali pozor, aby stroj neuletěl, jeho aerodynamicky tvarovaný vodíkový válec se vznášel nad ním.

V okamžiku, kdy Dugan vstoupil, zahrál neviditelný orchestr cosi, o čem se Randžít z programu dozvěděl, že je australská státní hymna „Vpřed krásná Austrálie“, a většina obecenstva na druhé straně tunelu propadla šilenství. „Jejda!“ pošeptala Myra Randžítovi do ucha. „Obávám se, že tady není dost Srílančanů, aby Taši udělali stejnou atmosféru.“

To samozřejmě nebylo, bylo tam však velké množství lidí z Indie a ještě větší z nejrůznějších národností, kteří se prostě rozhodli fandit mladé dívce z malého ostrova. Když na své místo nastoupila Nataša, měla jednoho asistenta, který nesl něco, co vypadalo jako bicykl bez kol, zato však s tenkými, skoro až pavučinovými křídly. Také ona

měla hudbu – jestli to byla srílancká hymna, byla to pro Randžíta, který o její existenci neměl ani tušení, novinka – skoro však zanikla v křiku diváků na její straně tunelu. Pokřik trval, když pak asistenti upevňovali závodníky k jejich strojům – Pipera Dugana zavěšeného pod vodíkovou nádrží, s rukama a nohama volnými, aby mohl šlapat a zabírat, Natašu usazenou pod úhlem pětáctýřiceti stupňů v sedle svého skybiku.

Hudba přestala hrát. Křik se ztišil. Chvilí bylo téměř ticho... a pak přišel ostrý třesk startérovy pistole.

Duganův balon v prvním okamžiku vyrazil vpřed, zatímco Natašin skybike poklesl o půl tuctu metrů, než s ním stačila nabrat rychlost.

Pak začala svého soupeře dohánět.

Byl to vyrovnaný závod skoro až do konce stadionu, při němž oběma letcům všichni hlasitě aplaudovali – a nejenom ta hrstka diváků v tunelu, ale i desítky a stovky milionů, které se dívaly všude ve sluneční soustavě, kde měli lidé televizory.

Dvacet metrů před cílovou čarou Nataša svého soupeře předstihla. Když ji překonala, už to ani nebyl těsný výsledek, a ryk, křik a jásot osmnácti stovek diváků v tunelu byl tím nejhlasitějším zvukem, jaký Měsíc za mnoho a mnoho let slyšel.

Cesta zpátky na Zemi byla stejně dlouhá a stejně stísněná jako cesta vzhůru, ale tentokrát s sebou aspoň měli Natašu – a Nataša měla své ceny za vítězství.

A byly působivé, když se daly dohromady. Zdálo se, že displej jejího osobního komunikátoru ani na okamžik neztmavl, jak se na něm střídala blahopřání prakticky od každého, koho znala, a také velkého množství lidí, které neznala. Mezi gratulanty byli prezidenti Ruska, Číny a Spojených států amerických, nemluvě o představitelích prakticky všech ostatních zemí zúčastněných v OSN. Také doktor Dhatusena Bandara za Pax per Fidem a snad všichni bývalí učitelé, přátelé a jejich rodiče. A také ti, na nichž jí doopravdy záleželo, jako například Beatrix Vorhulstová s veškerým personálem své domácnosti. A rozumí se samo sebou ti, kteří od ní něco chtěli – lidé ze zpravodajských programů s žádostí o rozhovor, zástupci

několika desítek hnutí a charitativních organizací prosící o podporu. V neposlední řadě samotný Mezinárodní olympijský výbor sliboval nové šampionce místo v připravovaném závodě vesmírných solárních plachetnic, který se měl konat, jakmile budou funkční solární plachetnice na nízké oběžné dráze existovat a budou moci být uvolněny z neodbytných úkolů na osidlování sluneční soustavy. „Vsadím se, že je to tím, že na ně velká trojka víc tlačí,“ sdělila své rodině Myra. „Chtějí pro své záměry všechno rozběhnout co nejdřív.“

Manžel ji poplácával po rameni. „A jaké záměry to jsou?“ zeptal se smířlivě. „Podle tebe už jim stejně prakticky všechno patří.“

Myra na něj pokrčila nos. „Však uvidíš,“ řekla, ale neupřesnila, co to bude, co uvidí.

Byli skoro v horním Van Allenově pásu, když objem telefonátů poklesl na dost nízkou úroveň, aby si také jejich spolucestující mohli vyřídit některé vlastní odkládané hovory se svými domovy. Tentokrát bylo v jejich kabině šestnáct dalších lidí, dvě bohaté rodiny z Bulharska (ale to, co bylo zdrojem jejich bohatství, se Randžítovi dost dobře nepodařilo zjistit) a hrstka skoro stejně bohatých Kanadánů (v jejich případě byla dojnou krávou ropa z athabaských živičných písků.) Randžít cítil povinnost omluvit se svým spolucestujícím za to, jak Nataša zabírá komunikační okruhy pro sebe. Ale oni o tom nechtěli ani slyšet. „To nic!“ prohlásila nejstarší Kanadanka. „Mladému děvčeti se něco takového mockrát v životě nestane. A zpravodajské kanály tak jako tak zůstaly funkční. Většinou jsou plné těch nových historek o UFO, ale slyšel jste o Egyptu a Keni?“

Subramanjanovi neslyšeli, a když to napravili, měli stejnou radost jako všichni ostatní. Keňa a Egypt se nejenom dohodly na spravedlivém rozdělení nilské vody, ale obě země si v narychlo zorganizovaných referendech odhlasovaly, že dobrovolně přistoupí na dohodu o transparentnosti.

„Ale to je výborné!“ řekl Randžít.

Jenže právě v té chvíli se ozvaly pronikavé radiační sirény a přišel čas, aby se znovu odebrali do úkrytu.

Randžít si povzdechl a vyrazil jako první, následovaný Natašou zabranou do hovoru s jednou kanadskou dívkou, a Myrou, kterou držel za ruku.

Trvalo několik minut, než si své palandy vyzkoušeli všichni, a varovné hvízdání se ozývalo po celou tu dobu. A když Myra natřásala jejich žalostnou náhražku polštáře, zarazila se, rozhlédla se kolem sebe a pak se zeptala: „Kde je Robert?“

Odpověď přišla od jedné z Kanad'ane. „Před chvilkou stál u dveří,“ řekla.

Nic víc říkat nemusela. Randžít byl už sám ze dveří a voláním Robertova jména překřikoval ječivé sirény. Netrvalo mu dlouho syna najít, jak zaujatě hledí z okna na mnohabarevnou čmouhu Van Allenova pásu, a ještě rychleji ho odtáhl zpátky do úkrytu, kde za nimi zabouchl dveře. „Je v pořádku,“ ubezpečil rodinu – a ostatní, kteří se také znepokojeně shromáždili u dveří. „Ptal jsem se ho, co ho to u všech všudy napadlo, a on jenom řekl ‚ryba‘.“

Mezi všemi zvuky pobavené úlevy se ozvala kanadská babička, která stáhla rty. „Říkal, že se mu zdálo, že vidí rybu?“ zeptala se. „Bylo totiž ve zprávách, že jiní lidé z orbitálního výtahu taky něco zahlédli – na pohled kovové předměty, jaksi zašpičatělé na obou stranách. Asi by se dalo říct, že by mohly připomínat rybu.“

„Jsou to stejné věci, které prý lidé zahlédli všude možně,“ potvrdil její zeť. „Nejdřív jsem myslel, že je to jenom další z těch bláznovství, kterým lidé propadají, ale nevím. Asi je možné, že by to mohlo být opravdové.“

Ve stejnou dobu ti dosti opravdoví Devítikončetinové v malých plavidlech tvarovaných jako kánoe vedli významnou debatu.

V té době jim rozhodnutí vypnout zneviditelňující štíty, aby je tito pozemští barbaři mohli doopravdy spatřit, připadalo jako dobrý nápad. Poté, co to udělali, se všichni najednou snažili hovořit prostřednictvím úzkosvazkové sítě, která jim umožňovala komunikovat, aniž by je zaslechli lidé na povrchu. A diskuse měla jen jedno téma: udělali dobře?

Aby se na to pokusili odpovědět, všichni si oživili, zviditelnili a prostudovali své trvalé příkazy. Odborníci na komunikaci mezi

Devítikončetinovými a Velegalaktikáři dlouze meditovali, než vyslovili názor. Jelikož byli od mládí cvičení, aby pochopili každou podrobnost každého pokynu, který kdy Velegalaktikáři předali, jejich názorům bylo pozorně nasloucháno a jejich nálezy byly téměř jednomyslné.

Kdyby se vyjádřily pomocí termínů, jaké by mohl použít lidský právník, byly by následující: Velegalaktikáři Devítikončetinovým rezolutně zakázali zahájit s ničemnou lidskou rasou komunikaci. Nepřikázali jim však, že si mají dát záležet na tom, aby lidé o jejich přítomnosti neměli ani tušení.

V souladu s tím došli odborníci k závěru, že je Velegalaktikáři nemohou podle práva příliš přísně potrestat za to, co udělali. A ze záznamů bylo jasné, shodovali se odborníci, že Velegalaktikáři nějaký pojem práva nebo čehosi, co se mu jakž takž podobá, mají. Mohli je tedy pokárat. Mohli je dokonce potrestat. Ale bylo vysoce nepravděpodobné, že by zareagovali vyhlazením celé rasy Devítikončetinových.

Jiné velegalaktikářské závislé druhy by takové riziko vůbec nepodstoupily. Jedenapůlky by to neudělaly. Ani Uložení ve stroji. Žádná z ras podřízených Velegalaktikářům neměla tak vytříbený smysl pro humor, žádná se nikdy podobného prohřešku nedopustila. Tedy, až do tohoto okamžiku.

33 SOUKROMÁ BOLEST V RADUJÍCÍM SE SVĚTĚ

Bylo možné, že vody Nilu už nikdy neohrozí světový mír, protože v Egyptě i v Keni prošlo hlasování o Pax per Fidem s obrovským náskokem. Ještě než mírotvorci z Pax dorazili na místo, začaly se v provozních budovách kolem Asuánské přehrady usazovat týmy keňských hydrologů a obě země zpřístupnily svá (dosti mrňavá) raketová síla mezinárodní kontrole. Rychle následovala transparentnost jejich těžkého průmyslu, ať už byl v jakémkoli stavu.

A Keňa a Egypt nebyly ani poslední. Čtyři země subsaharské Afriky, které vedly spor o vody jednoho středně velkého jezera, viděly, co se stalo s jednou z nich, která vyslala vojáky, aby ostatní tři vyhnala. Když tato země – po náležitém varování, na něž nebylo dbáno – sama okusila Tichý hrom, všechny tři další se k ní připojily a dohodu podepsaly.

A pak došlo k významnému průlomů.

Německá republika po dlouhých debatách a hádkách uspořádala vlastní velké referendum. Děsivá národní paměť obrovských a krutých prohraných válek přebila ten občas problematický německý pocit osudovosti. Německo podepsalo také. Otevřelo hranice Organizaci spojených národů, odzbrojilo symbolické ozbrojené síly, které si ponechalo, a podepsalo návrh ústavy Pax per Fidem pro svět.

Pro obyvatele planety Země to byla doba radosti.

Existovaly jen dvě věci, jež kazily radost řekněme rodině Subramanjanových. První byla ta, kterou měli společnou s celým lidstvem, konkrétně ta otravná malá zjevení, jež se neustále objevovala – ve městech v noci, ve vzduchu nad oceánskými plavidly za bílého dne, dokonce – možná jako Robertova „ryba“ ve vesmíru. Někteří lidé jim říkali „bronzové banány,“ jiní „létající ponorky“, další jmény mnohem méně publikovatelnými. Nikdo však nevěděl, co jsou přesně zač. Oddaní ufologové je označovali za definitivní důkaz, že létající talíře skutečně existují. Zatvrzelí skeptici

měli podezření, že jeden nebo více nejmocnějších pozemských států vyvíjí tajemnou zbraň nepodobnou všemu, co tady bylo dřív.

Na čem se však shodovali všichni, bylo, že žádný z těch objektů žádnému člověku nijak prokazatelně neublížil. Tak se stalo, že o nich začali vtipkovat baviči, a lidé se nikdy nedokážou příliš obávat věcí, kterým se smějí.

Ale přinejmenším pro rodinu Subramanjanových tu byla ještě ta druhá věc.

Malý Robert začal samostatně chodit dřív než většina stejně starých dětí, ale od návratu z Měsíce si jeho rodiče všimli něčeho zvláštního. Celá rodina si užívala šťastné chvíle na hraní mezi koupelí a spaním. Maličký Robert opustil matčin klín a vydal se k místu, odkud ho lichotkami pobízela jeho velká sestra. A pak, občas, bez varování, Robert v chůzi upadl. Svalil se jako pytel brambor a chvíličku zůstal ležet, oči zavřené. A potom se oči otevřely, Robert se nejistě postavil, vesele se usmál, jako vždy si pro sebe něco zamumlal a zamířil k čekající Nataše.

Bylo to nové... a děsivé.

Zdálo se, že Roberta tyto krátké příhody netrápí. Dokonce jako by si ani nevšímal, že k nim dochází. Ale pak, jindy, se to stalo znovu. A zase.

To bylo místo, kde mělo jinak téměř ideální štěstí Randžíta a Myry kaz.

Nebyli vyloženě vystrašení, neboť Robert byl po všech ostatních stránkách až podezřele zdravý. Ale byli znepokojení. Cítili se provinile, přinejmenším Randžít, protože to byl on, kdo nechal Roberta utéct z bezpečné komory, když už vstupovali do horního Van Allenova pásu. A kdo mohl vědět, jestli toho škodlivého záření nemohlo být dost, aby dítěti ublížilo?

Myra tomu ani na okamžik nevěřila, ale viděla v manželových očích starosti. Rozhodli se vyhledat lékařskou pomoc. Všude, kam s Myrou syna vzali, stála Randžítova sláva na jejich straně. Členem lékařského personálu, který je přišel přivítat, nebyl nikdy nějaký zhruba třicetiletý mladíček, který měl právě po medicíně (a byl tak vystavený tomu nejmodernějšímu z medicínské nauky). Byl to

nějaký plus minus šedesátník, který měl dovednosti předchozí generace a dělal teď přinejmenším vedoucího oddělení. Pro všechny to byla pocta, že do jejich zařízení – nemocnice, kliniky, laboratoře či čeho ještě – zavítal slavný Randžít Subramanjan, a všichni nakonec přišli se stejnou smutnou zprávou.

Robert byl téměř ve všech ohledech zdravé dítě. Tedy, ve všech ohledech kromě jednoho. Někde cestou se něco pokazilo. „Mozek je velice složitý orgán,“ říkali všichni – nebo to říct chtěli, třebaže si několik z nich našlo jiná slova, jak tutéž špatnou zprávu vyjádřit. Mohla to být netušená alergie, zranění při porodu, neodhalená infekce. A další, co všichni říkali, bylo prakticky totéž. Neexistoval žádný lék, chirurgický postup nebo něco jiného, co by mohlo Roberta udělat „normálním“, protože to, na čem se všechny jejich testy shodovaly, byla skutečnost, že u syna Randžíta Subramanjana a Myry de Soyrové došlo k regresi. A nyní u něj duševní vývoj probíhal o něco pomaleji, než by člověk čekal.

Tou dobou se už Subramanjanovi propracovali dlouhým seznamem specialistů. A právě jedna z nich, dětská logopedka, zasela do srdce Robertových rodičů strach. „Robert začal vynechávat souhlásky – říká například ‚oupelna‘ nebo ‚ečeře‘,“ oznámila jim. „A všimli jste si, jestli mluví stejně s vámi, jako se svým dětským kroužkem?“ Oba rodiče pokývli. „Touto dobou už většina dětí upravuje svůj způsob řeči podle toho, s kým hovoří. Někomu z vás může říct ‚pojď sem‘, jinému dítěti ‚potěm‘. A co srozumitelnost? Předpokládám, že vy rozumíte, co říká, ale co přátelé nebo příbuzní?“

„Vždycky ne,“ připustil Randžít.

Myra ho opravila. „Obvykle ne,“ řekla. „Roberta to někdy také znervózňuje. Ale nemůže se stát, že z toho vyroste?“

„Ale jistě,“ řekla rozhodně logopedka. „Albert Einstein jako dítě nemluvil ani tak dobře. Ale je to něco, čeho si musíme pozorně všímat.“

Když však Myra nadnesla stejnou otázku u dalšího lékaře, jenom zbožně řekl: „Vždycky je naděje, doktorko de Soyrová.“

A další prohlásil ještě zbožněji: „Jsou prostě chvíle, kdy nemůžeme zpochybňovat boží vůli.“

Nikdo však neřekl: „Tyto konkrétní věci můžete dělat, abyste Robertovi pomohli ke zlepšení.“

Jestli něco takového existovalo, lékařská profese o tom zřejmě nevěděla. A všechen tento „pokrok“ v chápání Robertova stavu byl vykoupen několika desítkami nepříjemných situací. Například když museli Roberta připoutat na nemocniční vozík, aby mu mohli udělat rentgen hlavy. Nebo oholení hlavy, aby mu mohli omotat lebku lepkavou magnetickou páskou. Nebo ho připoutat na vozík, který s ním centimetr po centimetru zajel do tomografu... Což všechno vedlo k tomu, že malý Robert Subramanjan, který se za svůj krátký život nikdy ničeho nebál, začal plakat, jakmile se k němu přiblížil někdo v bílém.

Ale jednu užitečnou věc zdravotnictví udělalo. Vyprodukovalo léky, které potlačovaly to padání – říkalo se tomu „malý záchvat“, aby se to odlišilo od velkého epileptického záchvatu, který to nebyl. Robert už nepadal. Ale lékaři neměli žádnou tabletu, která by zařídila, aby byl stejně chytrý jako jeho úplně normální kamarádi, s nimiž si hrál.

Pak přišlo ráno, kdy se ozvalo zaklepání na dveře. A když je Randžít, který se právě chystal vyrazit na kole do své kanceláře na univerzitě, otevřel, stál za nimi Gamini. „Byl bych zavolaal, jestli se můžu zastavit, Randži,“ promluvil, „ale bál jsem se, že řekneš ne.“

Randžít odpověděl tak, že ho popadl do důkladného objetí. „Ty jsi takový osel!“ řekl svému nejstaršímu a nejlepšímu příteli. „Já myslel, že je to naopak. Myslel jsem, že jsi na nás našťvaný, že jsme před těmi lety tvou nabídku odmítli.“

Uvolněný Gamini se na něj smutně usmál. „Vlastně si nejsem jistý, že ses tak úplně mýlil,“ přiznal. „Můžu dál?“

Samozřejmě, že Gamini Bandara mohl dál, kde se mu dostalo objetí od Myry a také od malého Roberta. Robert se dočkal největší pozornosti, protože ho Gamini nikdy předtím neviděl, pak ale Robert odešel s kuchařkou hrát si se svými puzzle a dospělí se posadili na verandu. „Neviděl jsem Tašu,“ poznamenal Gamini, když přijal šálek čaje.

„Plachtí,“ informoval ho Randžít. „Dělá to teď často – říká, že je to trénink na velký závod, kterého se chce zúčastnit. Ale co přivádí na Srí Lanku tebe?“

Gamini stáhl rty. „Víš, že se na Srí Lance blíží prezidentské volby? Můj otec se chystá rezignovat v Pax per Fidem a vrátit se, aby kandidoval. Doufá, že se mu podaří přivést Srí Lanku pod dohodu, jestli ho zvolí.“

Randžít se zatvářil, jako by mu to udělalo opravdovou radost. „Zaslouží si za to ještě víc pravomocí! Byl by skvělý prezident.“ Randžít se odmlčel a Myra řekla sama, do čeho se mu nechtělo.

„Vypadáš pochybovačně,“ podotkla. „Je v tom nějaký problém?“

„To si piš, že je,“ řekl jí Gamini. „Jmenuje se Kuba.“

Víc už doopravdy říkat nemusel, protože Myra a Randžít samozřejmě tamní situaci sledovali. Kuba stála před vlastním referendem o Pax per Fidem.

A zdálo se dosti jisté, že referendum projde. Kuba byla ušetřena obvyklých hrůz třetího světa. Fidel Castro napáchal mnoho špatných věcí, ale udělal při tom i určité množství dobrých – Kuba měla vzdělané obyvatelstvo, bohatou zásobu proškolených lékařů, sester a dalšího zdravotnického personálu, týmy odborníků na hubení škůdců. A fakt, že za více než půl století nezemřel jediný Kubánek hladu.

Ale jiná věc, kterou Castro udělal, byla, že podnítil partyzánský fanatismus. Někteří synové a vnukové – a dcery! – Kubánců, kteří odešli bojovat a zemřít za světovou revoluci do desítky různých zemí, nezapomněli. I jich dosud několik přežívalo, třebaže jim teď bylo přinejmenším osmdesát a víc, ale na to, aby stiskli spoušť nebo nastavili rozbušku bomby, ještě bez problémů stačili. Kolik jich bylo? Každopádně ne tolik, aby mohli zpochybnit výsledek referenda. Když se hlasy sečetly, pro odzbrojení, mír a novou ústavu bylo více než 80 procent odevzdaných hlasovacích lístků. Ale po dvanácti pracovnících Pax per Fidem se střídalo, devět jich bylo zasaženo – staří bojovníci za socialismus uměli zacházet se zbraněmi – a dva ze zraněných zemřeli.

„Ano,“ řekl po chvíli Randžít, „je to smutné, ale jak to souvisí se Srí Lankou?“

„Souvisí to s Amerikou,“ řekl zlostně Gamini. „A taky s Ruskem a Čínou, protože nic nedělají. Ale Amerika tam chce poslat asi šest rot amerických vojáků. Vojáků! S kulomety, a jsem o tom přesvědčený, i tanky! Jenže celý smysl Pax per Fidem je v tom, že nikdy nepoužíváme smrtící sílu!“

Všichni chvíli mlčeli. Pak Myra řekla: „Rozumím,“ a zarazila se.

Byl to Randžít, kdo ji pobídl: „Jen pokračuj, Myro! Máš na to právo. Řekni: ‚Já jsem vám to říkala.‘“

34 PENTOMINA A AUTA

Nataša Subramanjanová procvičovala obloučky ve větru na mělkém moři nedaleko domova svých rodičů, když si všimla zvláštního žlutého auta. Přijíždělo jednou z ulic, které vedly k pláži, a na každé křižovatce zaváhalo. A když pak zahnulo, vybralo si ulici, v níž stál dům Subramanjanových. Jak stála na svém windsurfingovém prkně, na dům jako takový neviděla, ale docela dobře viděla do další ulice. Tam se auto neobjevilo. Takže muselo zastavit u některého z domů v jejich bloku a Nataša chtě nechtě musela přemýšlet, jestli to náhodou nebyl ten jejich.

Jelikož si také uvědomovala, že se blíží doba oběda, byla to příhodná chvíle, aby se vrátila na břeh. Jakmile to udělala, viděla, že žluté auto skutečně parkuje v jejich vjezdu, ale než stačila dojít domů, s autem se stala zvláštní proměna. Většina předního sedadla včetně prostoru pro řidiče zmizela. Když pak vstoupila do kuchyně, našla tam starého, velice starého muže v mnišském hábitu, jak sedí u jejich stolu a pozoruje Roberta při skládání jednoho ze svých puzzlí. Vedle něj stála, vyvážená na dvou kolech s gumovými pneumatikami, chybějící část auta a tiše bzučela.

Nataša starého mnicha neviděla už roky, ale poznala ho hned. „Vy jste ten Sureš, který mému tátovi měnil plínky!“ vysypala ze sebe. „Myslela jsem, že umíráte.“

Matka se po ní ostře podívala, ale Sureš se jen usmál a pohládl ji po hlavě.

„Skutečně jsem umíral,“ řekl. „Umírám i teď, stejně jako my všichni, ale už nemusím být pořád zavřený v domě. Alespoň ne od doby, co mi dali tohle.“ Odsunul Roberta a ukázal na tu věc s koly, která stála za jeho židlí. „Slíbil jsem tvým rodičům, že jim ukážu, jak to funguje. Pojd' s námi, Natašo!“

Když se Sureš přesouval ze židle u stolu do sedadla svého dvoukolového vynálezu, Nataša viděla, jak je ve skutečnosti vetchý a

nejistý. Ale sotva seděl, pevnou rukou zatočil volantem vozítka a čiperně s ním projel dveřmi, které mu otec rychle otevřel.

Jakmile Sureš se svou dvojkolkou zacouval do díry v přední části čekajícího auta, ozvaly se rychlé zvuky otáčejících se převodů. Z hlavní části auta se vysunuly silné chytáky a uzamkly dvoukolové křeslo tam, kam patřilo. Z motoru vyšel tlumený hvízdavý zvuk a z výfuku vzadu začal vycházet čistě bílý kouř. „Klidně do toho strč prst, jestli chceš!“ zvolal Sureš. „Jediné, co tahle mašina spaluje, je totiž obyčejný vodík.“

„My víme, že existují vodíková auta,“ informoval ho Randžít.

Starý mnich dobrotivě pokýval hlavou. „A tohle taky znáte?“ zeptal se a předvedl jim, jak se po připojení jeho osobního dvoukolového vozíku z celé věci stalo auto schopné jízdy po silnici, které ho mohlo pohodlně zavézt všude, kam chtěl.

Pak Myra nedala jinak, než že je čas na oběd. A na přátelské popovídání. Spoustu přátelského popovídání. Sureš chtěl slyšet všechno o Randžítově práci na univerzitě a Natašiných nadějích, že využije něco ze svého plachtařského umění ve velkém kosmickém závodu na solárních plachetnicích, který se měl konat za něco přes rok, o Robertově překvapivé zručnosti při skládání hlavolamů a Myřině snaze udržet ve svém oboru krok se zbytkem kolegů. A ještě víc jim chtěl říct, jak to vypadá ve velkém chrámu v Trincomalee, kde všude byl ve svém novém autě – po celém ostrově, pochlubil se, neboť se snažil dokončit pouť po nejslavnějších hinduistických chrámech Srí Lanky, po níž dlouho toužil – a především, jak dobře to auto funguje.

A odkud se tento úžasný nový stroj vzal? „Z Koreje,“ odpověděl pohotově Sureš. „Právě je začali prodávat a jednomu z našich lidí se podařilo tohle pro mě sehnat. No,“ řekl skoro jásavě, „není to krásné, že dokážeme tak velké věci v jiných směrech, když věnujeme o tolik méně úsilí na války a válečné přípravy? Jako to, čemu říkají detektor nukleární kvadrupólové rezonance a používají to k vyhledávání zahrabaných podzemních min. A pak je tu něco, co vypadá jako malý pásový robot, který přijede, odklidí z min hlínu, odveze je a nikomu se nic nestane! Skoro všechna stará bojiště v blízkosti Trinka jsou už vyčištěná. Mají postřík z geneticky upravených hormonů, který je

nastavený na DNA komárů roznášejících tu ohýbací nemoc, a maličká automatická letadla, která létají sem a tam a stříkají je. Jsme tomu Tichému hromu vděční za mnoho!“

Randžít pokýval hlavou a podíval se na svou ženu. Ta pohodila hlavou a řekla: „Nikdy jsem netvrdila, že je to úplně špatné, nebo snad ano?“

Když Surešovo zvláště složené, páru chrlicí auto nakonec odjelo od domu a mnicha odvezlo, vrátil se Randžít dovnitř. „Je to úžasný starý pán,“ řekla mu Myra.

Randžít bez váhání souhlasil. „Víš, kde všude v tom vynálezu byl? Začal v Naguleswaramu na sever od Hjaffny. Nevím, kolik dalších chrámů navštívil, ale když byl v Munneswaramu kousek severně od Colomba, nemohl se zastavit ve městě a nenavštívit nás. Teď má namířeno na jih do Katirkamamu, třebaže dnes ten chrám využívají spíš buddhisté. A myslím si, že navštíví taky terminál orbitálního výtahu.“ Zaváhal a pak zamysleně dodal: „Věda ho totiž velice zajímá.“

Myra se po něm ostře podívala. „Co se stalo, Randžíte?“

„Och...“ Odbyl to pokrčením rameny, ale na útěk od tématu to nestačilo. „No, ze všeho nejdřív, ještě když jsme byli venku, mi připomněl, že pořád mám otcův starý dům a že tam jenom stojí a je prázdný.“

„Dobře, ale ty máš práci tady,“ namítla Myra.

„Ano, to jsem mu řekl. Potom se mě zeptal, jestli mě nepřekvapuje, že hovoří tak plynne o vědeckých věcech jako je to jeho nové auto. A dodal: ‚Ale to jsem se naučil od tvého otce, Randžíte. Člověk může věřit na náboženství, a přitom milovat vědu.‘ A potom se zatvářil opravdu vážně a řekl: ‚A co naopak? Může člověk milovat vědu, a přitom ctít Boha? Co tvoje děti, Randžíte? Jakou náboženskou výchovu jim poskytuješ?‘ A na odpověď nepočkal, protože věděl, jaká by byla.“

„Ach,“ řekla Myra, protože také věděla, jaká odpověď by to musela být, a věděla, že Sureše by bolelo, kdyby ji slyšel. Otázku náboženství spolu probrali s Randžítem už dávno a dívali se na ni stejně. Kdyby Randžít zacitoval nepříliš známého filozofa z

dvacátého století: „Všechna náboženství vymyslel ďábel, aby Boha před lidstvem ukryl,“ mohla by opáčit: „Největší tragédie v celých dějinách lidstva je možná to, jak si církev přisvojila morálku. Církev neví, co s morálkou dělat. Myslí si, že morálku určuje vůle neexistující osoby.“

Ale Myra věděla, jak má její manžel starého mnicha rád. Jelikož ji nenapadalo nic, co by je mohlo všechny uspokojit, změnila téma. „Všiml sis, co Robert pro Sureše dělal, když jsi přišel?“

Překvapeně se po ní podíval. „Ne – vlastně, počkej chvíli! Skládal nějaké to své malé puzzle, ne?“

„Tak malé nebylo, Randžíte. To, co skládal v kuchyni, mělo pět set kousků. A věnoval se ještě něčemu jinému.“

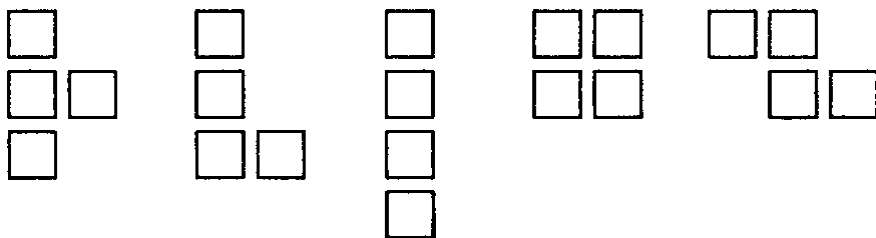
Pak se zarazila a usmála se. Randžit jí na to skočil. „Řekneš mi, co to je?“ otázal se.

„Raději bych ti to ukázala. Pojdme nahoru do jeho pokoje.“ Nechtěla nic dalšího říct, dokud tam nepřišli. Robert, který seděl před svou obrazovkou s kreslenými zvířaty, k nim vzhledl s širokým úsměvem na tváři. „Roberte, zlatíčko,“ řekla jeho matka, „co kdybys tatínkovi ukázal svoje pentomina?“

Zpráva, že se jeho syn zajímá o pentomima, nebyla pro Randžíta tak docela překvapivá. I jeho fascinovala, když mu bylo pět nebo šest, a on to byl, kdo se jako první pokusil probudit v chlapci zájem o ně. Trpělivě Robertovi vysvětlil, jak to s čtverečky je. „Jak vypadá domino, to víš, dva čtverečky přilepené k sobě. Když tak spojíš tři čtverečky, říká se tomu trimino a může to mít dva tvary – jeden vypadá jako velké I a druhý jako L. Chápeš, jak to myslím?“

Robert sledoval otcovu ukázkou s vážným výrazem, ale do chápání se mu nechtělo. Randžit přesto pokračoval. „Když přejdeš ke čtyřem čtverečkům, říká se tomu tetromino a může se to vyskytovat v pěti tvarech...“

Rychle nakreslil:

„Otočení a zrcadlová převrácení se nepočítají,“ dodal, načež musel vysvětlit, co to jsou otočení a zrcadlová převrácení. „Žádný z tvarů tetromina není nějak zvlášť zajímavý, ale když přejdeš k pěti spojeným čtverečkům, začnou se dít věci!“ Protože, jak vysvětlil, pětičtverečkových pentomin bylo dvanáct. Když se všechny složily k sobě, vznikla dlážděná plocha z šedesáti čtverců.

Což okamžitě vyvolalo otázku: Bylo by možné zaplnit plochu šedesáti čtverečků – řekněme obdélník pět krát dvanáct, nebo dlouhý, vychrtlý dva krát třicet – s využitím všech dvanácti pentomin, tak aby byla vyplněná celá plocha a žádné čtverečky nezůstaly volné?

Odpověď – která pětiletého Randžíta fascinovala – byla, že to nejenom možné je, ale dá se to udělat dokonce 3719 způsoby! Obdélníky šest na deset měly 2339 způsobů položení, pět na dvanáct jich měly 1010 a tak dál.

Kolik toho, co říkal, proniklo přes Robertovu masku veselé láskyplnosti, Randžít nedovedl odhadnout. Pak Robert poslušně přepnul program na svém výukovém počítači. Okamžitě začal zobrazovat různá uspořádání pentomin – všechna uspořádání pro pět krát dvanáct, potom šest krát deset a pak dál až do konce.

Randžít byl skoro stejnou měrou překvapený jako potěšený. „Handicapovaný“ Robert dokázal najít a zobrazit všechny způsoby položení pentomin – což byl úkol, který tenkrát před lety samotný Randžít vzdal! „Já – já myslím, že to je skvělé, Roberte,“ začal a natáhl k synovi ruce, aby ho objal.

A pak se zarazil a vytřeštil oči na obrazovku.

Dokončila zobrazování pentominových obrazců. Randžít čekal, že se následně vypne. Neudělala to. Udělala další krok a pokračovala hledáním hexominových obrazců.

Randžít se o hexominech před svým synem nikdy nezmínil. Byl přesvědčený, že jsou příliš složitá, než aby měl Robert šanci je pochopit. Vždyť různých hexomin bylo třicet pět, a když je člověk všechna rozložil, pokrývala plochu dvou set deseti jednotek. A právě v tom přinesla Randžítovi v těch dávných dnech jeho dětství nemilé zklamání. Každý rozumně uvažující člověk by si myslel, že těmi pětaticeti hexominy půjde pokrýt skutečně astronomické množství obdélníků o dvou set deseti jednotkách. Ten člověk by se mýlil. Hexominy se nedal vydláždit ani jediný obdélník, bez ohledu na poměr stran, v žádném uspořádání. Vždycky a nenapravitelně alespoň čtyři prázdná místa zbudou.

Bylo zřejmé, že to by bylo pro malého, handicapovaného Roberta příliš obtížné a příliš frustrující.

Jenže malý Robert z opravdového světa se tím evidentně vůbec nedal odradit! Na obrazovce jeho počítače běželo jedno uspořádání hexomin za druhým. Roberta to neuspokojilo tak, aby to prostě vzdal. Hodlal prověřit každé uspořádání osobně.

Když Randžít svého syna objal, dal do toho sílu, jež by málem ohýbala kosti. Malý Robert se zavrtěl a zachrochtal, ale hlavně v tom byla radost.

Lidé, kteří měli Myře a Randžítovi s „Robertovým problémem“ pomoci, jim léta nabízeli tutéž neuspokojivou útěchu: Nedívejte se na něj jako na postiženého. Dívejte se na něj jako na „jinak nadaného“.

Jenže Randžítovi to nikdy nedávalo smysl. Nikdy až do dnešního dne, kdy našel něco, co jeho syn nejen uměl, ale uměl to lépe než téměř každý, koho Randžít znal.

Když rodina nakonec sešla dolů věnovat se odloženým každodenním povinnostem a reálnému světu, zjistil, že má vlhké tváře – od slz radosti. A Randžít Subramanjan si poprvé v životě málem přál, aby doopravdy existoval Bůh – jakýkoli bůh – v něhož by mohl věřit a měl by tak někoho, komu by mohl poděkovat.

Právě v této chvíli se „Bill“ na své cestě domů krátce zastavil v blízkosti té mírně problematické planety, které její obyvatelé říkali Země. Nebyla to sice dlouhá zastávka, ale bohatě stačila, aby byl

zaplaven miliardami miliard bitů informací týkajících se toho, čím se odsouzení obyvatelé Země momentálně zabývali, a co bylo mnohem důležitější, jaké neslýchané skutky se místní zástupci Velegalaktikářů, Devítikončetinová, odhodlali spáchat.

Nedalo se říct, že by to, co Devítikončetinová udělali, bylo takového kalibru, aby to Velegalaktikáře znepokojilo. Velegalaktikáři se od několika miliard savčí lidské lůzy s jejími žalostnými zbraněmi – jadernými bombami, které explodovaly a bořily všechno kolem, nebo těch druhých jaderných zbraní, jež vytvářely elektromagnetické pulzy ničivě narušující elektromagnetické pulzy nepřítelů – neměli čeho obávat. Takové primitivní záležitosti nebyly pro Velegalaktikáře důležité. Báli by se jich zhruba stejně, jako by se mohl lidský generál, který má k dispozici vodíkovou bombu, bát kletby staré cikánky.

Tím, že lidstvu vyjevili svou přítomnost, Devítikončetinová nicméně udělali něco, co sice neměli vyloženě zakázané, ale také to neměli výslovně povolené.

Bude třeba podniknout opatření. Bude třeba učinit rozhodnutí.

Bill se vůbec poprvé zamyslel nad tím, jestli by tato rozhodnutí měl učinit sám, anebo se musí spojit s ostatními Velegalaktikáři, aby důsledky těchto rozhodnutí projednal.

35 VYUŽITÍ VAKCINACE

Doktor Dhatusena Bandara skutečně odstoupil z rady Pax per Fidem, aby mohl kandidovat na prezidenta Srí Lanky. To, co Randžítovi vyrazilo dech, byla skutečnost, že starého Bandaru vystřídal v radě jeho syn, přítel Randžíta Subramanjana z dětství byl teď součástí týmu, který měl pod palcem Tichý hrom.

Proto šel Randžít spát plný úžasu a když se další den ráno probudil, měl k úžasu jiný důvod. Snídaně, jejíž přípravu cítil, nebyla tím druhem jídla, jakému Myra obvykle dávala přednost. Ještě podivnější bylo, že když vyšel ze sprchy a začal se oblékat, zaslechl z dálky zvuk, jak jeho manželka zpívá cosi, co znělo jako nějaký chorál z jejích dětských vzpomínek na nedělní školu. Zmateně si oblékl košili a pospíšil si do kuchyně.

Myra si skutečně zvesela zpívala. Když do místnosti vstoupil Randžít, zarazila se, našpulila rty k polibku na dobré ráno a pokynula mu ke stolu se snídaní. „Začni džusem,“ doporučila mu. „Vajíčka pro tebe budu mít za chvíli.“

Randžít poznal, co míchá. „Míchaná vajíčka? Párky a ty doma opečené brambory? Co se děje, Myro, zastesklo se ti po Kalifornii?“

Mile se na něj usmála. „Ne, ale vím, že si občas dáš takové jídlo rád a chtělo se mi slavit. Randži, probudila jsem se a dostala jsem nápad! Už vím, jak to udělat, aby byl Sureš spokojený a tvé zásady zůstaly zachované!“

Randžít vypil sklenici džusu a potěšeně se díval, jak mu Myra navršila na talíř pevné části menu. „Jestli to dokážeš,“ vyhlásil, „řeknu Gaminimu, aby tě posadil do rady Pax per Fidem.“

Znovu se na něj usmála, ale řekla jen: „Sníš čtyři párky? Taša se jich nechtěla ani dotknout. Řekla, že si něco sežene na univerzitě.“

Randžít jí úsměv oplatil s hraným zamračením. „Myro! Přestaň mluvit o párcích a řekni mi, jak to uděláme, aby byl Sureš spokojený!“

„To je tak,“ začala, přisedla si k němu a nalila si šálek čaje. „Dnes mám jet s Robertem na přeočkování. A zdálo se mi o tom. Měla jsem sen, že Robert byl doma a hrál si na počítači, ale po celém těle měl zapíchané šipky z ruliček papíru. Když jsem mu jednu vytáhla z ramene a prohlédla si ji, zjistila jsem, že to jsou verše z bible.“

Randžítovo zamračení se prohloubilo. „Bylo by úplně normální mít sen vyjadřující obavu o imunizaci našich dětí,“ oznámil jí.

„Jistě, miláčku,“ řekla láskyplně, „jenže proti čemu byl imunizován? Dáváme dětem očkování proti neštovicím, aby získaly imunitu a nedostaly neštovice, až vyrostou. Takže když je napícháme verši z bible, dokud jsou děti – přemýšlím o takové té nedělní škole, do jaké jsem chodila, když jsem byla malá – nebudou...“

„Imunní proti náboženství v dospělosti!“ zvolal Randžít. „Ty jsi ta nejlepší manželka na světě!“ řekl jí. „Je to skvělý nápad!“ Zaváhal. „Myslíš, že si Nataša bude chtít ve svém nabitém programu udělat prostor, aby chodila do nedělní školy?“

„Ano,“ uznala Myra, „to je problém. Jediné, co můžeme dělat, je pokusit se ji přesvědčit.“

Když ale Nataša přišla domů z univerzitního centra solárního plachtění, celá zářila radostí.

„Přišlo to!“ vykřikla a zamávala rodičům před obličejem potišťeným papírem. „Mám potvrzenou účast v závodě!“

Randžít ani na okamžik nepochyboval, že to tak dopadne, ale připojil se k oslavě a zvedl ji v obrovském medvědímu objetí. A pak, hned jak to bylo vhodné, ji zase postavil, protože jeho dcera byla už o tři centimetry vyšší než on a její tělo tvořily převážně svaly. Myra jí dala blahopřejnou pusu a pak začala studovat dokument, který nesl oficiální znak Mezinárodního olympijského výboru. „Je vás deset, co máte potvrzenou účast,“ všimla si. „A kdo je tenhle R. Olsos z Brazílie? Je to další pilot solární plachetnice. Zní mi to povědomě.“

Z Nataši vyšlo něco, co se dalo nazvat jediné zahihňáním. „To je Ron,“ řekla matce. „Ronaldinho Olsos, ten mladý stovkař, kterého jste potkali na Měsíci.“

Myra se na ni tázavě podívala. „Kdy přestal běhat a stal se pilotem solárních plachetnic?“

„No,“ řekla Nataša naprázdno, „možná to trochu souvisí se mnou. Pořád jako by žárlil na to, co dělám. Tak nějak jsme potom zůstali v kontaktu.“

„Aha,“ řekla Myra, která o tom nic nevěděla. Ale jelikož Myra de Soyzová byla kdysi také dospívající dívkou a docela dobře si pamatovala, jak málo stála o to, aby se rodiče pletli do jejího experimentování s chlapci, víc se v tom nerýpala. Poslala služebnou do nejbližšího slušného pekařství pro nenarozeninový, ale každopádně slavnostní dort pro Natašu, který sama ozdobila neumělou kresbičkou polární plachetnice, jakou bude Nataša řídit, a udělala z večere večírek.

Rodina Subramanjanových byla na pořádání večírků zvyklá. Měli s nimi bohaté zkušenosti a také je dělali velice dobře, takže když Nataša na svém dortu sfoukla svíčky a zformulovala obvyklé přání (které se nemá nikomu říkat, ze všeho nejmní rodičům), byli všichni vřele, srdečně veselí. V té chvíli Robert svou velkou sestru objal a pošeptal jí něco do ucha.

Nataša se zatvářila překvapeně. Otočila se k rodičům. „Je to pravda? Vy chcete, aby Robert chodil do kostela?“

„Do kostela ne,“ řekl její otec. „Je to nedělní škola. Zjišťovali jsme to, a mají třídu, která by pro něj byla vhodná – učí se tam o Ježíšovi, o jeho Kázání na hoře a tak dál. A Sureš by měl radost, kdyby věděl, že vnuci mého otce nejsou úplně izolovaní od náboženství...“

Nataša podrážděně zavrtěla hlavou. „Mně nevadí být úplně izolovaná od náboženství. A Robert říká, že chcete, abych chodila taky! Vážně, nemyslíte, že už toho mám dost? Škola, tréninky solárního plachtění...“

„Je to jenom jeden večer v týdnu,“ informovala ji matka. „U tebe nemluvíme o nedělní škole. Chodila bys do církevní skupiny mladých. Ano, čas od času mluví o bibli, ale většinu času tráví projekty, které mají ze světa udělat lepší místo pro život.“

„Což je touto dobou většinou práce pro prezidentskou kampaň Bandary staršího,“ dodal její otec. „Myslím si, že s tou bys třeba pomohla ráda.“

O tom nebylo u Nataši ani u nikoho jiného z její rodiny pochyb. Starší Bandara přesvědčil univerzitu, aby zřídila simulační laboratoř solárního plachtění, jež dávala Nataše největší šance, že si v nastávajícím závodě povede dobře. Laboratoř solárního plachtění byla o několik řádů nákladnější než trenažér měsíční gravitace, který měla pro trénink na měsíční závod, bylo to o málo víc než místnost, v níž všech šest stěn tvořily obrazovky. Ale počítačové programy pro její provoz byly složité – a drahé. Pro univerzitu to byla významná výdajová položka, jež by jen pro rodinu Subramanjanových byla naprosto nemyslitelná.

Matka podala Nataše svůj osobní komunikátor. „Mám tady obrázek, jakou měla ta skupina před několika týdny plážovou párty. Vypadají jako děti, s nimiž by ses možná chtěla kamarádit.“

„Hm,“ řekla Nataša a zadívala se na zhruba dvě desítky mladých lidí na obrazovce.

Nijak se nevyjádřila k tomu, že přinejmenším čtyři chlapci na fotografii jsou nápadně hezcí. Nekomentovala to ani její matka, i když si byla celkem jistá, že tenhle neočekávaně se znovuobjevivší Ron z Brazílie zdaleka tak hezký není.

„Samozřejmě je to jenom na tobě,“ uzavřela Myra. „Jestli máš opravdu pocit, že nechceš...“

„Och,“ řekla Nataša, „asi bych to mohla jednou nebo dvakrát zkusit. Jak říkáte, Surešovi by to udělalo radost.“

Když se Bill vrátil, aby se znovu spojil se svým shlukem Velegalaktikářů, nebyl připravený na příval radostných emocí, který to provázal. Po celou dobu, co byl odloučený, aby vyřizoval různé své záležitosti, byl něčím, co nepatřilo k jeho dřívější životní zkušenosti. A pak, když se znovu spojil se svými druhy, už nebyl sám a měl z toho radost.

Bylo pro něj skoro obtížné shluk znovu opustit.

Samozřejmě nebyla jiná možnost. Shluk sdílel jeho obavy a potřebu spravedlivosti. Tichý hrom na něj udělal dojem a zároveň ho

rozrušil. Třeba tito ničemní, ubozí lidičkové už nepředstavovali pro galaktický mír hrozbu. Jestli to tak bylo, možná by bylo nespravedlivé je vyhladit.

Velegalaktikáři byli vždy přísní a někdy nemilosrdní. Ale nestalo se, že by se rozhodli být úmyslně nespravedliví.

Proto Bill absolvoval skoky, kterými se vrátil do blízkosti té malé žluté hvězdy, kolem níž jejich planeta obíhala, a vyslal dvě zprávy.

První pro armádu Jedenapůlek, vzdálenou už malý zlomek světelného roku od planety, kterou měla zbavit obyvatelstva. „Zrušte instrukce pro vyhlazení,“ začínala zpráva. „Zastavte se. Úplně zabrzděte. Použijte nouzová opatření, bude-li to nutné.“

A druhá zpráva byla pro armádu, ale také pro samotné Devítikončetinové. Pouze nařizovala, aby se lidem ze Země nedostal žádný další důkaz jejich přítomnosti...

Což byl pro operátory 154 armádních lodí, které patřily druhu Uložených ve stroji, malý problém.

Chápali své rozkazy, které však bylo mnohem snazší vydat než uposlechnout. V kosmické lodi se nedalo jednoduše šlápnout na brzdy. Žádné tam nebyly. Jedna věc byla zintenzívnit brzdící zážehy, což okamžitě provedli. Bylo to samozřejmě strašlivé plýtvání elektrickou energií a provozní kapalinou, ale to nebylo důležité. Tyto komodity, stejně jako všechno ostatní v pozorovatelném vesmíru, patřily Velegalaktikářům. Pokud se rozhodli jimi plýtvat, nikomu jinému do toho nic nebylo.

Jedenapůlkám ale dělala starosti druhá část jejich pokynů. Dostaly rozkaz zabránit tomu, aby je obyvatelé planety zpozorovali.

Co na tom, že Devítikončetinové už utajení narušili! Když lodě Jedenapůlek chrlily do svých trysek gigajouly energie a vytvářely planoucí maják ionizovaných plynů ze 154 současně zapálených mamutích pochodní, jak mohly zůstat nepozorované?

36 PŘÍPRAVY NA ZÁVOD

Někteří lidé by možná čekali, že se párty na rozloučenou pro účastníky závodu solárních plachetnic bude konat v nějaké obrovské posluchárně ve městě jako New York, Peking nebo Moskva. Nebylo tomu tak. Pravda, kamery u toho byly, a všechno, co se stalo na jejich dohled, putovalo na obrazovky celého světa. Ale místem, kde kamery byly, byl pouze malý sál na terminálu a při sečtení všech – samotných sedmi závodníků, jejich asistentů, jejich nejbližších rodin a několika VIP hostů – v místnosti nebylo víc než dvě stovky lidí.

Myra tušila, proč tomu tak je. Žádné dvě země z velké trojky nebyly ochotné dopustit, aby si akci přivlastnila ta další. Neřekla ale nic. Potom zahlédla svou dceru, jak stojí s ostatními šesti závodníky, vážná a vysoká, a rozhodčí jim na poslední chvíli připomíná pravidla závodu. „No řekni, nevypadá dobře?“ pošeptala svému manželovi, přestože odpověď znala.

A dostala ji. Randžít nepochyboval o nic víc než ona, že Nataša není jen nejchytřejší a nejlepší pilotkou solární plachetnice, ale že také úžasně vypadá, i když na svých šestnáct let až trochu znepokojivě dospěle. Randžít se soustředil na nejproblematictější část výjevu. „Tam je ten Brazilec, Olsos, stojí hned vedle ní,“ zdůraznil své ženě.

Stiskla mu ruku. „Ron je v pohodě,“ řekla mu s moudrostí podloženou tím, že sama kdysi byla šestnáctiletou dívkou. A pak: „Ach, buď zdrav, Jorisi!“

Vorhulstovi se od ní dostalo objetí a oba muži si potřásli rukama. „Za minutu startují,“ řekl jim Vorhulst. „Chtěl jsem jenom pozdravit – a říct vám, že máme mezi techniky z orbitálního výtahu malou sázku. Já jsem si vsadil na Natašu.“

„Tak kvůli tomu jste byli vy technici před chvílí tak rozrušení?“ zeptala se Myra.

Vorhulst se na ni podíval přimhouřenýma očima. „Ach, to! Kdepak. Byla to prioritní zpráva z Centra kosmických jevů v Massachusetts. Právě zpozorovali v souhvězdí Kentaura obrovsky jasnou supernovu, která však má několik zvláštních vlastností.“ Obdařil je širokým úsměvem. „Skoro mě mrzí, že jsem nezůstal u astronomie.“ A pak, když na pódium vystoupil ředitel závodu a všichni členové publika zamířili ke svým židlím, řekl: „Ještě se uvidíme!“

Ceremonie měla pouze jednoho řečníka a tím byl nově zvolený prezident Republiky Srí Lanka, Dhatusena Bandara. Ano, vypadal jako prezident, s pevnou starou tvář a štíhlou postavou člověka, který si nikdy nedovolil změknout. Ale to, co říkal, bylo neformální, skoro žertovné. „Několik zemí chtělo,“ řekl těm několika vybraným, kteří tvořili jeho publikum, „aby se tato událost konala v nějakém velkém městě, ale jste tady. Není to proto, že by si to moje země zasloužila víc než kterákoli jiná. Je to jednoduše proto, že Srí Lanka je díky svému geografickému štěstí místem, kde stojí orbitální výtah. Bez orbitálního výtahu by se ten závod nemohl nikdy uskutečnit. Do orbitálního výtahu nastoupí vás sedm krásných mladých mužů a žen, aby se jím nechali vynést na nízkou oběžnou dráhu kolem Země. Orbitální výtah vyvezl na to místo kousek po kousku každé z vašich plavidel, a nyní jsou z těchto kusů už téměř úplně smontovány čluny, které budete v tomto největším závodě historie pilotovat. Kéž vám všem žehná Bůh! Na shledanou bezpečně doma, až závod skončí.“

To bylo všechno, až na objetí a polibky na rozloučenou, než piloti a jejich asistenti zamířili k nástupní rampě orbitálního výtahu. Randžít pozoroval, nikoli s nelibostí, že ten Ronaldinho Olsos z Brazílie nastupuje do první kabiny, zatímco Nataša je mezi těmi, kteří jdou do třetí.

Když dali Nataše čtvrtou nebo pátou pusou na rozloučenou a konečně se jim podařilo vymotat Roberta z jejího objetí, vydali se zbývající členové rodiny Subramanjanových, stejně jako všichni ostatní, k autobusům.

A tam, přímo v cestě, jim stál osamocený Joris Vorhulst a vzrušeně mluvil do svého kapesního komunikátoru. „Takže, Jorisi,“

promluvila Myra, když k němu přišli, „co ti dělá starosti teď? Našli další supernovu?“

Její hlas zněl vesele. Vorhulstův výraz takový nebyl. Zaklapl svůj komunikátor a zavrtěl hlavou. „To zrovna ne. Když na to teď zaměřují kosmické dalekohledy, aby si to pořádně prohlédli, zjišťují, že to, co viděli, možná supernova vůbec nebyla. A je to mnohem blíž, než by supernova měla být. Možná je to dokonce přímo v Oortově oblaku.“

Myra se zastavila a přitiskla si ruku na hrud'. „Nebude to problém pro závodníky?“

Vorhulst zavrtěl hlavou. „Kdepak, takové nebezpečí nehrozí. Ne. Solární plachetnice budou na nízké oběžné dráze kolem Země. Ta věc, ať už je to cokoli, je odtamtud velice daleko. Ale moc by mě zajímalo, co to je.“

Nahoře, kde byly solární plachetnice už skoro úplně smontované, nebyli jejich mechanici sami.

Maličká kosmická plavidla Devítikončetinových nikdo neviděl, protože už dávno předtím znovu zapnula své fotonové usměrňovače. Jejich posádky však byly zmatené skoro stejně jako Joris Vorhulst, třebaže z úplně jiného důvodu. Těchto sedm téměř dokončených plachetnic – k čemu byly? Nejevily žádné známky, že by se mohlo jednat o zbraně. To zbavilo Devítikončetinové jednoho druhu starostí, ale druhý zůstal. Nikdo z nich neměl sebemenší ponětí, k čemu se tato kosmická plavidla chystají. A to nebyla skutečnost, kterou by Devítikončetinové chtěli svým pánům Velegalaktikářům ohlásit.

37 ZÁVOD

Jméno *Diana* vybrala pro svou loď samotná Nataša Subramanjanová. Ještě nikdy neletěla. Teď byla připravená. Stála ukotvená u své mateřské lodi a obrovský kotouč její plachty, již vyplněné tím silným tichým větrem, jenž vanul mezi světy, napínal lanoví. Závod mohl začít.

„T minus dvě minuty,“ sdělila vysílačka v její kabině. „Prověřte a potvrďte připravenost.“

Ostatní jachtaři jeden po druhém odpověděli. Nataša všechny hlasy poznala – některé napjaté, některé skoro až nelidsky klidné – neboť to byly hlasy jejích přátel a soupeřů. Všude, kde lidstvo přebývalo, by se sotva našly dvě desítky mužů a žen, kteří vládli uměním potřebným k řízení sluneční jachty. Všichni byli tady, na startovní čáře jako Nataša, nebo v doprovodných plavidlech na oběžné dráze ve výšce třiceti šesti tisíc kilometrů nad pozemským rovníkem.

„Číslo jedna, *Babí léto*. Připraveni vyrazit!“

„Číslo dvě, *Woomera*, všechno v pořádku.“

„Číslo tři, *Sluneční paprsek*. Oukej!“

„Číslo čtyři, *Santa Maria*, všechny systémy fungují.“ Nataša se usmála. To byl samozřejmě Ron Olsos, který se jí líbil, i když pravděpodobně ne tolik, jako se ona líbila jemu. Odpověď, kterou Brazilec zvolil, byla stará ozvěna počátků kosmonautiky, typická pro jeho sklony k teatralnosti.

„Číslo pět, *Lebeděv*. Jsme připravení.“ To byl Rus, Jefremij.

„Číslo šest, *Arachne*. Taky v pořádku.“ Hsi Liang, mladá žena z nějaké vesnice na sever od Čengdu ve stínu Himálají. A pak, na konci řady, došlo na Natašu, aby řekla slova, která uslyší na celém světě a na každé lidské výspě:

„Číslo sedm. *Diana*. Připravená zvítězit!“

Ať si to starý Ronaldinho přebere, pomyslela si a otočila se, aby naposledy překontrolovala napětí ve svém lanoví.

Nataša, která beztlížně poletovala ve své kabině, měla stále pocit, že plachta *Diany* vyplňuje celou oblohu. A skoro to tak bylo. Tam venku, připraveno vymanit ji z gravitačních pout Země, bylo více než pět milionů metrů čtverečních plachty spojených s její řídicí gondolou téměř stovkou kilometrů lan z uhlíkových nanovláken. Doufala, že ty čtvereční kilometry umělohmotné plachty potažené hliníkem vyvinou dostatečnou sílu, přestože jejich tloušťka byla jen několik miliontin centimetru, aby cílovou čáru na úrovni oběžné dráhy Měsíce překonala jako první.

Reproduktor na stěně promluvil znovu: „T minus deset sekund. Všechnu záznamovou techniku zapnout!“

S očima dál upřenýma na obrovskou plochu napnuté plachty se Nataša dotkla tlačítka, které spouštělo všechny kamery a záznamové přístroje v *Dianě*. Plachta uchvacovala její představivost. Bylo obtížné mozkiem pochopit, že něco může být tak obrovské a zároveň tak křehké. A ještě těžší bylo uvěřit, že toto zrcadlivé chmýří ji bude schopné táhnout vesmírem čím dál rychleji pouze silou slunečního světla, které na ni dopadá.

„... pět, čtyři, tři, dva, jedna. Oddělit!“

Sedm počítačem řízených nožů s diamantovým ostřím současně přeřízlo sedm tenkých vázacích lan. Tím byly jachty volné. Do tohoto okamžiku kroužily jachty a servisní plavidla kolem Země jako jediný celek, pevně svázaný dohromady. Teď se jachty začnou vzdalovat jako pampelišková semínka unášená větrem.

A to, které první dopluje za oběžnou dráhu Měsíce, bude vítězem.

Na palubě *Diany* nezaregistroval žádný ze smyslů Natašina těla změnu. Ani to nepředpokládala; jediné, co ukazovalo, že je nějaký tah vůbec vyvíjen, byl číselník na její přístrojové desce, který teď registroval zrychlení odpovídající jedné tisícině pozemské gravitace.

To bylo samozřejmě skoro až směšně málo. Přesto to bylo víc, než se nějakému pilotovanému plavidlu se solární plachtou podařilo kdy předtím, přesně jak to projektanti a konstruktéři *Diany* slíbili. Takového zrychlení se doposud nepodařilo dosáhnout u ničeho

jiného než plachetníček o velikosti hraček, ale teď to byl fakt. Touto rychlostí – provedla rychlý výpočet a usmála se, když se na jejím panelu objevil výsledek – by potřebovala pouze dva oběhy kolem Země, aby získala dostatečnou rychlost k opuštění nízké oběžné dráhy a mohla zamířit k Měsíci. A pak by měla v zádech plnou sílu slunečních paprsků.

Plnou sílu slunečních paprsků...

Úsměv jí vydržel, když zavzpomínala na všechny své pokusy vysvětlit na Zemi solární plachtění posluchačům tvořeným potenciálními sponzory a pouhými zvědavci. „Nastavte ruku ke slunci, dlaní vzhůru,“ říkala jim. „Co cítíte?“ A pak, když nedostala jinou odpověď než třeba: „trochu tepla“ na ně vybalila princip solárního plachtění. „Ale to není všechno! Je tu také tlak. Není velký, to ne. Dokonce je tak malý, že ho nemůžete cítit, působí na vaše dlaně tlakem, který je mnohem menší než jeden miligram. Ale podívejte se, co ten maličký tlak dokáže!“

A pak vytáhla několik čtverečních metrů materiálu, z nějž byla vyrobena plachta, a hodila ho směrem ke svým posluchačům. Stříbřitá fólie se chvíli točila a kroutila jako dým, načež vyplula na obláčku teplého vzduchu vytvářeného lidskými těly ke stropu. A Nataša pokračovala:

„Vidíte, jak je plachta lehoučká! Celý čtvereční kilometr, který má jachta rozvine, neváží ani tunu. Víc nepotřebujeme. Stačí to pro sebrání dvou kilogramů tlaku záření, takže plachta se dá do pohybu a lanoví potáhne mou *Dianu* s ní. Zrychlení bude samozřejmě maličké – ani ne tisícina g – ale podívejme se, co ten žalostně malý tlak dokáže!“

V první sekundě se *Diana* pohne asi o půl centimetru. Vlastně ani ne tolik, protože lana se napnou tak, že první pohyb ani nebude měřitelný.“

Otočila se k obrazovce na stěně místnosti a luskla prsty, aby ji rozsvítila. Obrazovka ukázala obrovskou, i když téměř nehmatatelnou půlválcovou plochu plachty, a pak najela v detailu na osobní gondolu – ne o mnoho větší než sprchovací kout v motelu – která měla být během týdnů cesty Natašinyým domovem.

Navázala: „Ale po minutě je už pohyb poměrně pozorovatelný. Tou dobou budeme mít za sebou dvacet metrů a naše rychlost dosáhne bezmála jednoho kilometru za hodinu, přičemž k dosažení oběžné dráhy Měsíce už jich bude zbývat jen několik set tisíc.“

V tom místě se z obecenstva často ozval tichý smích. Nataša zareagovala tak, že se přátelsky usmála, než utichl, a pak pokračovala: „To totiž není taková hrůza. Po první hodině budeme šedesát kilometrů od místa našeho startu a budeme se tou dobou pohybovat rychlostí sta kilometrů v hodině. A uvědomte si, prosím, kde jsme! Toto všechno se bude odehrávat ve vesmíru, kde není žádné tření. Jakmile něco uvedete do pohybu, bude se to pohybovat věčně a nezpomalí to nic než gravitace vzdálených těles. Budete překvapení, když vám řeknu, jakou rychlost nám bude naše plachetnice s tisícinou g udělovat na konci prvního dne závodu. Skoro tři tisíce kilometrů, a to všechno z tahu vyvolávaného tlakem slunečního světla, který ani necítíte!“

Nuže, přesvědčila je. Nakonec se podařilo přesvědčit celý svět, nebo alespoň lidi na vysokých místech, ty, kteří rozhodovali. Nadace, jednotlivci, pokladnice tří velkých zemí (a menší množství desítek menších pokladnic) se spojily, aby uhradily závrtné účty za tuto akci. Ale vyplácelo se to. Závod ve volném létání v tom starém lávovém tunelu spustil pramínek opravdové lunární turistiky. Tento nový podnik měl už teď největší publikum v dějinách. A hlavouni už zadávali objednávky na prospektorská plavidla, mnohá z nich poháněná solárními plachtami, aby zahájila průzkum surovinového bohatství sluneční soustavy.

A uprostřed toho všeho byla mladá Nataša de Soysová Subramanjanová!

Diana začala dobře. Teď měla Nataša čas, aby se porozhlédla po soupeřích. Pro začátek ze sebe shodila většinu svého oblečení, protože kolem nebyl nikdo, kdo by ji mohl vidět. Potom se velice opatrnými pohyby – mezi její řídicí gondolou a jemným lanovým plachty byly tlumiče otřesů, ale Nataša byla odhodlaná neriskovat – přemístila k periskopu.

Ostatní kosmická plavidla tam byla, vypadala jako nějaké zvláštní stříbrné květiny zasazené do temných lánů vesmíru. Viděla jihoamerickou *Santa Mariu* s Ronem Olsosem u kormidla, jen osm kilometrů daleko. *Santa Maria* se velice podobala dětskému drakovi, ale drakovi, který měřil po straně víc než kilometr. Za *Santa Mariou* byl *Lebeděv* ruské společnosti Kosmodyne, tvarovaný jako maltézský kříž. Nataša věděla, že teoreticky by se plachty, které tvořily jeho čtyři silná ramena, měly dát využít pro řízení. Naproti tomu australská *Woomera* byla prostě staromódní kulatý padák, třebaže takový, který měl po obvodu pět kilometrů. *Arachne* z General Spacecraft vypadala, jak naznačovalo už její jméno, jako pavučina – a na stejném principu ji utkaly automatické člunky rozvíjející se spirálovitě ze středového bodu. *Babí léto* z Eurospace mělo stejnou konstrukci, ale bylo o něco menší. A *Sluneční paprsek* Čínské lidové republiky byl plochý prstenec s kilometrovým otvorem uprostřed, který pomalu rotoval, takže ho zpevňovala odstředivá síla. Nataša věděla, že se jedná o starou myšlenku, kterou se však nikomu nepodařilo dotáhnout k provoznímu využití. Byla si poměrně jistá, že asijské plavidlo bude mít problémy, až *Sluneční paprsek* začne zatáčet.

To samozřejmě nebude dřív než za dalších šest hodin, až všech sedm solárních jachet urazí první čtvrtinu ze své čtyřiaadvacetihodinové geosynchronní dráhy. Tady, na začátku závodu, mířili všichni přímo od Slunce – to znamenalo, že ujížděli před slunečním větrem. Každý z nich musel to první kolo maximálně využít, než je zákony orbitálního pohybu obtočí kolem Země. Až toho bodu dosáhnou, budou najednou mířit přímo ke Slunci. V té chvíli sehraje zkušené pilotování opravdu roli.

Ted' však ne. Ted' Nataša neměla žádné navigační starosti. Periskopem si pozorně prohlédla svou plachtu, zkontrolovala každé místo, kde byla připevněna lana. Nosné šňůry, úzké pásy nepostříbřené plastové fólie, by byly úplně neviditelné, kdyby nebyly pokryté fluoreskujícím barvivem. V Natašině periskopu se teď jevily jako rovné, postupně se ztrácející linky barevného světla, které se táhly stovky metrů ke gigantické ploše plachty. Každá šňůra měla svůj elektrický naviják, ne o mnoho větší než naviják na rybářském

prutu. Počítačem řízené navijáky se neustále otáčely, přitahovaly a povolovaly šňůry, jak autopilot udržoval plachtu pod správným úhlem vůči Slunci.

Pro Natašu byla hra slunečního světla na její obrovské zrcadlivé plachtě krásná na pohled. Plachta se vlnila v majestátních oscilacích a vysílala vícenásobné obrazy slunce, které přes ni pochodovaly, až na okrajích zmizely. Ty oscilace samozřejmě nepředstavovaly problém. K podobným slabým vibracím muselo u tak obrovské a tenoučké konstrukce dojít, a zpravidla byly celkem neškodné. Nataša je přesto bedlivě sledovala a dávala pozor na náznaky, že by mohly v konečném důsledku zesílit do katastrofických vln známých jako „kroucení“. Ty byly schopné plachtu roztrhat na kusy, ale počítač ji ubezpečil, že současné chování nepředstavuje žádné nebezpečí.

Když byla spokojená, že všechno je, jak má být – nikoli dřív! – dovolila si věnovat se svému osobnímu komunikátoru. Jelikož všechno procházelo přes řídicí plavidlo, než se dostalo k ní (řídicí si dávali záležet, aby propouštěli jen zprávy ze schváleného seznamu), byla ušetřena nekonečného přívalu přání a proseb o tu či onu laskavost. Měla jednu zprávu od rodiny, jednu od Gaminiho a jednu od Jorise Vorhulsta. Nic víc. Byla ráda, že je dostala. Žádná nevyžadovala odpověď.

Nataša chvíli uvažovala, že by šla spát. Závod samozřejmě teprve začal, ale spánek byl něco, co si potřebovala přiměřeně dávkovat. Všechny ostatní jachty měly dvoučlenné posádky. Mohly se ve spaní střídat, ale Nataša Subramanjanová neměla nikoho, kdo by ji vystřídal.

Bylo to samozřejmě její vlastní rozhodnutí – vzpomněla si na jiného osamělého plavce, Joshuu Slocuma, který před mnoha lety sám obeplul na své plachetničce *Spray* celý svět. Tvrdila, že když to dokázal Slocum, dokáže to taky. A navíc měla dobrý důvod, aby to zkusila. Výkon sluneční jachty byl nepřímo úměrný hmotnosti, kterou musela uvést do pohybu. Druhá osoba se všemi zásobami by znamenala přidat dalších tři sta kilogramů, což mohl být klidně rozdíl mezi vítězstvím a prohrou.

A tak si Nataša utáhla kolem zápěstí a nohou elastické pásky kabinového křesla. Napadlo ji, že by mohlo být zajímavé podívat se

na nějaké zprávy, obzvlášť na to, jestli už nějaký astronom pochopil, co je zač ta zvláštní nesupernova, která vykvetla do úžasného jasu na jižní obloze a pak jednoduše zmizela...

Disciplína zvítězila nad zvědavostí. Dala si na čelo elektrody přístroje, který vyvolával spánek, nastavila budík na tři hodiny a uvolnila se. Hypnotické pulzy velice jemně tepaly v čelních lalocích jejího mozku. Pod zavřenými víčky jí explodovaly barevné spirály světla, rozšiřující se do nekonečna.

A pak nic.

Ze spánku beze snů vytrhlo Natašu vrískání jejího alarmu. Okamžitě byla vzhůru a očima pátrala po přístrojovém panelu. Uplynuly jenom dvě hodiny, ale nad akcelerometrem blikala červená kontrolka.

Tah klesal. *Diana* ztrácela energii.

Trénink přinášel disciplínu. Disciplína bránila panice. Přesto měla Nataša srdce v krku, když si strhávala popruhy, aby zasáhla. První její myšlenkou bylo, že se stalo něco s plachtou. Možná selhaly prostředky, které měly bránit rotaci, a plachta se namotávala. Když však zkontrolovala měřidla ukazující napětí na nosných šňůrách, to, co se z nich dozvěděla, bylo zvláštní. Na jedné straně plachty ukazovala měřidla normálně. Na druhé jí hodnoty pomalu klesaly před očima.

Pak se jí rozsvítilo. Nataša popadla periskop a rozhlédla se v širokém úhlu po okrajích plachty. Ano! Tam byl ten problém, a mohl mít jen jednu příčinu.

Obrovský, ostře ohraničený stín, který se začal přes třpytivé stříbro *Dianiny* plachty nasouvat, jí všechno prozradil. Přes jeden okraj Natašiny lodi se rozlézala tma, jako by se mezi ni a Slunce nasunul mrak, který odřízl světlo a zastavil slaboučký tlak, který plavidlo poháněl.

Ve vesmíru žádné takové mraky nebyly.

Nataša se vesele ušklíbla a natočila periskop ke Slunci. Optické filtry automaticky naskočily, aby ji zachránily před okamžitým oslepnutím, a dívka spatřila přesně to, co čekala, že uvidí. Vypadalo to, jako by se přes Slunce přesouval obrovský drak, jakého si pouštějí děti.

Nataša ten tvar okamžitě poznala. Třicet kilometrů pozadu se jihoamerická *Santa Maria* snažila vytvořit pro Natašu umělé zatmění slunce.

„Ha, senhore Ronaldinho Olsosi, to je ten nejstarší trik z knih!“

Což byl, a také byl naprosto legální. V dobách oceánských závodů dělali kapitáni jachet co mohli, aby své soupeře okradli o vítr.

Jenže tak se dali nachytat pouze neschopní, a Nataša de Soyzová Subramanjanová neschopná nebyla. Její miniaturní počítač – byl velký jako krabička zápalek, ale vyrovnal se tisícovce lidských počítařských expertů – problém ve zlomku sekundy vyhodnotil a rychle vyplívl úpravy kurzu.

Tu hru mohli hrát dva. Nataša s širokým úsměvem zvedla ruku, aby vypnula autopilota a upravila délky svého lanoví...

K tomu už nedošlo.

Maličké navigáky zůstaly nehybné. Najednou nedostávaly vůbec žádné příkazy, z počítače autopilota ani od člověka, který měl všechno řídit.

Solární jachta *Diana* už neletěla. Obrovská plachta se začala naklánět...

A pak ohýbat...

A pak začaly vlnky v tkanině narůstat do silného, nepravidelného dmutí. A tenoučký materiál, který plachtu tvořil, dosáhl maximálního povoleného napětí a překročil je.

Velitelská loď okamžitě poznala, že *Diana* má problémy. Poznala to samozřejmě celá flotila a rádiová kázeň byla rázem ta tam. Ron Olsos byl první, kdo požádal o chemicky poháněný doprovodný člun, který by ho odvezl z jeho lodě, aby mohl pomoci hledat Natašu Subramanjanovou v hroutících se troskách, jež bývaly kosmickou jachtou *Diana*. Nebyl poslední. Během další hodiny se závod změnil v chaos, kdy se více než dvě desítky plavidel všech typů hemžily kolem zmuchlané masy, jež byla kdysi krásnou *Dianou*, a usilovně se snažily nesrazit se navzájem. Plavidla, která vlastnila prostředky pro výstup člověka do prostoru, navlékla co největší počet svých posádek do skafandrů a zahájila pátrání.

Prohledali každičkový záhyb té obrovské zmačkané plachty – vizuálně, pokud to bylo nutné, a infračervenými kamerami, když je měli. Tyto kamery by okamžitě zachytily slabý signál teplého lidského těla kdekoli ve zničené plachtě.

Pro případ, že Nataša byla při nějaké neznámé nehodě nějakým způsobem vymrštnuta ven, prohledali veškerý prostor kolem zničeného lanoví *Diany*...

Především prohledali maličkou kabinu *Diany*.

Netrvalo to dlouho. V situaci, kdy byla na palubě pouze ona, nebylo třeba soukromí; gondola *Diany* obsahovala jen několik krychlových metrů prostoru a žádnou možnost úkrytu.

Ale dívka tam nebyla. Pokud mohli záchranáři soudit, Nataša Subramanjanová nebyla vůbec nikde.

38 HON NA NATAŠU SUBRAMANJANOVOU

Tři čtvrtiny rodiny Subramanjanových, které zůstaly na Zemi, se usnesly žít dál co nejnornálnějším životem, zatímco se další čtvrtina rodiny bude potulovat cislunárním prostorem ve vynálezu z plastu a fullerenuvého uhlíku. Tak se stalo, že jakmile poslali Nataše poslední vzkaz na rozloučenou, Randžít nasedl na kolo, aby zamířil do kanceláře. Myra spatřila šanci, že by mohla mít celou hodinu nebo možná dvě, aby se pokusila dohonit narůstající skluz ve sledování informací o některých žhavějších tématech z oboru umělé inteligence a protetiky. Takové dary v podobě několika hodin pro sebe nebyly časté. Přicházely, když malý Robert spal, když byl ve speciální škole nebo když, jako teď, svědomitě chodil po domě se služkou a pomáhal jí – nebo přesněji „pomáhal“ jí – s ranními úkoly, jako bylo stlaní postelí a úklid pokojů.

A tak, s šálkem chladnoucího čaje na stole před sebou – a samozřejmě zpravodajstvím puštěným na obrazovce pro případ, jakkoli nepravděpodobný, že by v Natašině závodu došlo k něčemu neočekávanému – se Myra snažila studovat své časopisy, když najednou zaslechla synovy srdcervoucí vzlyky.

Zvedla hlavu a uviděla služku, jak ho přináší do pokoje. „Nevím co se stalo, paní,“ řekla ohromeně služka. „Vysypávali jsme koše, když se Robert z ničeho nic posadil a rozplakal se. Robert nikdy nepláče, paní!“

Což Myra samozřejmě věděla stejně dobře jako ona. Ted' ale plakal. Tudiž Myra udělala to, co dělaly nesčíslné miliardy jiných matek od dob australopitheků. Vzala svého syna do náruče, konejšivě ho kolébala a šeptala mu do ucha. Pláč to nezastavilo, to ne, ale slzy se zmírnily ve vzlyky. Myra se ptala sama sebe, zda ji tento neobvyklý a znepokojivý – ale rozhodně ne život ohrožující – vývoj opravňuje, aby zavolala svému manželovi do kanceláře, když služka tlumeně vykřikla. Myra vzhlédla.

Na obrazovce byla dceřina solární jachta. Kromě toho, že jeden okraj měla velice nepatrně vytočený nahoru, vypadala přesně jako před hodinou. Teď však pod snímkem běžel červený pruh, který se ptal: „Nehoda při lunárním závodě?“ A když zesílila zvuk, v rozrušených poznámkách hlasatele žádný otazník nebyl. S *Dianou* se stalo něco zlého. Co bylo nejhorší, *Dianin* pilot – to znamenalo Myřina milovaná dcera – neodpovídal na nouzové volání z velitelské lodi a zdálo se, že to, co postihlo solární jachtu, jejího pilota nějakým způsobem uneslo.

Strašlivá obava Myry Subramanjanové byla možná tou nejosobnější úzkostí, jakou mohl někdo na světě cítit, ale nebyla sama. Čím víc se křehké nádoby rýpaly v záhadě, co se s *Dianou* stalo, tím víc se ta záhada zdála beznadějně nezodpověditelná.

Záchranáři z velitelské jachty se už dávno navlékli do skafandrů a dostali se k *Dianině* řídicí gondole. Podařilo se jim proniknout dovnitř, ale po její pilotce nenašli ani stopu. To však nebylo to nejhorší. Podrobnější ohledání ukázalo, že záznamové zařízení na jediné přechodové komoře gondoly jasně ukazuje, že gondola nebyla otevřena od chvíle, kdy do ní vstoupila samotná Nataša Subramanjanová, aby zahájila závod. Takže Nataša se nejen pohřešovala, vůbec nikdy řídicí gondolu neopustila.

To všechno samozřejmě bylo naprosto nemožné. A zároveň to byla nezvratná pravda.

Ředitel závodu a jeho lidé měli také několik desítek dalších problémů, které se museli pokusit vyřešit, všechny najednou. Bylo tu dalších šest solárních jachet, které už nepluly v úhledné řadě a hrozilo jim teď jisté nebezpečí, že se navzájem srazí, jak pozornost jejich pilotů odvedlo, co se stalo se sedmým z jejich skupiny. Všichni dostali rozkaz sbalit plachtu a počkat, až pro ně někdo přiletí. Z plavidel by se tak stalo sedm malých kulek hmoty, které by bylo třeba sledovat a nějak vmanévrovat na parkovací oběžné dráhy, jež by neohrožovaly ostatní kosmický provoz. Ne však hned. Tyto problémy se daly řešit spořádaným způsobem, až to dovolí čas.

Jenže na tom, co se stalo s Natašou Subramanjanovou, nic spořádaného nebylo. Její zmizení za okolností, za nichž k němu

došlo, bylo prostě nemožné. A celé to bylo pro všechny zúčastněné velice těžké. Pak se to ještě zhoršilo.

Dalších třicet šest hodin byl zbytek rodiny Subramanjanových shromážděn v kuchyni, včetně služky a kuchařky. Když se Robert probudil z krátkého spánku, už neplakal, ale zdálo se, že není schopen rodičům říct, o co šlo – dokud se ho nezeptali, jestli to nemělo něco společného s jeho sestrou, a on odpověděl: „Ataša ’ezky spí.“

Když přišel čas večeře, najedl se s velkou chutí, na rozdíl od všech ostatních. Stejně tak se mnoho nevyspali, když klímali v křeslech nebo se na nějaké půl hodinky natahovali na gauč v kuchyni pod okny. Ale nikdo z dospělých neměl odvalu odejít od obrazovek se zprávami na déle než několik minut, protože se báli, aby zrovna nezaznělo nějaké vysvětlení toho, co se stalo.

Nezaznělo žádné.

Zprávy samozřejmě přicházely, to ano. Jedna znepokojivá pocházela od vyšetřovatelů na nízké oběžné dráze, kteří hlásili, že je teď doprovází několik desítek těch maličkých létajících předmětů v barvě mědi, které poskytly světu první pevný důkaz, že létající talíře nebo něco jako létající talíře doopravdy existuje. Proč tam byly? Co chtěly? Spekulace běžely na plné obrátky, ale vysvětlení se neobjevilo žádné, a tak se pozornost světa upřela jiným směrem. Obrátila se na to místo v Oortově oblaku, kde astronomové předtím zahlédli něco, co vypadalo jako supernova, ale nebyla to supernova. Další fotografické expozice a výkonnější soustavy spřažených teleskopů teď ukazovaly, že odtamtud skutečně vychází nějaké slabé záření, které tam při dřívějších zkoumáních oblasti nebylo. Pozornost se obrátila na vlečné čluny, jež postupně sháněly všech sedm závodních jachet na bezpečné oběžné dráhy – šestici těch, jimž se nic nestalo, i kouli zmačkané tkaniny, která byla Natašinou *Dianou*. Pozornost se upřela do všech hlavních měst a metropolí na světě – v žádném z nich nechyběla sestava „odborníků“ schopných vést nekonečné diskuse o tom, co se děje, aniž by komukoli pomohli to lépe pochopit.

A pak začal vyzvánět telefon. Další den to nebylo o nic lepší a den poté také ne.

Poslední, co chtěla Myra Subramanjanová udělat, bylo pustit své jediné zbývající dítě z očí, ale když si o tom s Randžítem promluvili, shodli se, že by bylo ještě horší Roberta rozrušovat víc, než už byl. Další den byla neděle. V neděli Robert chodil do nedělní školy. Tuto neděli to nebylo jiné – i když Myra seděla nablízku v prázdné místnosti. Seděla tam celou dobu, co Robert, stejně jako ostatní handicapované děti ze speciální kostelní skupiny, zdvořile poslouchal, jak jim žena, dělající pomocného pastora, čte biblické příběhy, a spolu s ostatními vybarvoval omalovánky, kterým holčička vedle Roberta říkala „Ježíš Kristus na křížku.“ A v pondělí byl workshop, o němž si jedna z poradkyň myslela, že by se Robertovi mohl líbit. Robert Subramanjan – chlapec, který sám objevil hexomina! – se tam trpělivě a zdánlivě spokojeně učil, jak se ozdobné krabice, které se pak prodávaly v obchůdku s dárky, plní pastelkami tak, aby uvnitř byla od každé barvy jedna.

Aspoň že Robertův pláč skončil. Ale trápení, nechápavost a strašlivá bolest ztráty pro Myru ani Randžíta neskončily. Také telefonáty neměly konce, od všech, které znali, a od neuvěřitelného množství lidí, které vůbec neznali. Někteří byli opravdu protivní. Například Ronaldinho Olsos, který je prosil za odpuštění, kdyby si náhodou mysleli, že je za to nějak odpovědný, T. Orion Bledsoe z Pasadeny, který zavolal, aby vyjádřil povrchní účast, ale především aby se Randžíta zeptal, jestli ho v souvislosti s tím, co se jeho dceři mohlo stát, nenapadá něco, naprosto cokoli, co z nějakého důvodu zatím neoznámil úřadům.

A pak tu byli novináři.

Randžít si myslel, že k absolutně největšímu útoku na jeho soukromí došlo poté, co *Nature* uveřejnil jeho důkaz Fermatovy velké věty, ale v tom se mýlil. To, co se dělo teď, bylo mnohem horší. Nově zvolený prezident Bandara sice zařídil, aby přístupové cesty k domu Subramanjanových hlídala policie, ale to fungovalo pouze tam a nikde jinde. Jakmile Randžít nasedl na kolo, aby odjel, stal se šťvanou zvěří. Proto na univerzitu nejezdil o nic častěji, než

bylo nevyhnutelně nutné. Po večeři nechal Myru studovat články v časopisech a Roberta rovnat kuličky na podlaze vedle ní, a sám se uchýlil do hlavní ložnice, aby plánoval svůj další seminář.

A tehdy se to stalo.

Myra zvedla oči od obrazovky a zamračila se. Něco zaslechla – možná vzdálené elektronické zapískání – a ve stejném okamžiku zahlédla škvírou pode dveřmi záblesk zlatého světla.

To, co uslyšela potom, byl hlas jejího manžela, v němž se mísila radost se zděšením. „Proboha!“ vykřikl. „Tašo, jsi to skutečně ty?“

Pak už neexistovalo nic, co by mohlo Myru de Soyzovou Subramanjanovou udržet na místě. Když rozrazila dveře, uviděla, jak její manžel třesí oči na postavu, stojící u okna. Byla to mladá žena. Na sobě měla holé minimum, jež by mohla mít oblečené každá dívka, která velice dobře ví, že ji zvenčí nikdo neuvidí.

Byl to kostým, v němž Myra viděla svou dceru chodit po domě dosti často. Jako ozvěna zopakovala manželův výkřik: „Tašo!“ a udělala, co by za těchto absurdních okolností asi udělala každá matka – vrhla se k dívce, aby se ji pokusila obejmout.

Ukázalo se, že to není možné.

Metr před dívčinou postavou Myru něco zpomalilo a o několik desítek centimetrů dál ji to zastavilo úplně. Nepodobalo se to stěně. Nebylo to vůbec hmatatelné. Dalo by se možná říct, že to bylo něco jako teplý a neodolatelný vítr.

Ať to bylo cokoli, Myra se zastavila na místě, přímo tam, na vzdálenost paže od kterékoli partie této postavy nesoucí tvář dítěte, které porodila, vychovala a milovala.

A jež se teď na ni ani nepodívalo. Upíralo oči na Randžíta. Když promluvílo, řekl: „Diskutovat o tom, kdo jsem, není zajímavé, doktore Subramanjane. Důležité je, že vám musím položit mnoho otázek a vy mi musíte na všechny odpovědět.“

A pak, aniž postava čekala na Randžítovu odpověď, aniž cokoli vysvětlila nebo projevila jen základní zdvořilost, dotazování začalo.

Mnoho otázek?

Ano, to bylo jistě správné slovo. Neměly konce – podle skutečného času na hodinách zabraly skoro čtyři hodiny – a týkaly se prakticky všeho. „Proč mnoho vašich kmenů ničí své zbraně?“

„Žil váš druh někdy v míru?“

„Jaký je význam ‚důkazu‘ ve vztahu k vašemu dřívějšímu výzkumu Fermatovy věty?“ A ještě podivnější: „Proč spolu vaši samci a samice často kopulují, i když samice nemůže počít?“

„Vy jste si pro svou planetu nespočítali optimální počet obyvatel?“

„Proč ho váš skutečný počet o tolik převyšuje?“ Nebo: „Na vaši planetě jsou oblasti o rozloze mnoha kilometrů čtverečních, které jsou lidmi osídleny velice málo. Proč jste tam někoho nepřesídlili z přelidněných městských oblastí?“

Myra tam po celou dobu nehybně stála. Viděla všechno. Ale nedokázala se pohnout. Viděla, jak se manžel snaží na otázky odpovídat, navzdory svému bezradnému zmatku, a toužila mu pomoci.

A že to byly otázky! „Někdy,“ zeptala se Nataša – nebo její obraz – tím monotónním hlasem, který jako by vycházel z oživené mrtvoly, „používáte pro seskupení lidí slovo ‚země‘ a někdy ‚národ‘. Liší se oba pojmy například velikostí?“

Otec předlohy postavy zavrtěl hlavou. „Vůbec ne! Některé země mají několik set tisíc obyvatel, a některé – například Čína – téměř dvě miliardy. Ale obojí jsou suverénní státy – tedy národy,“ opravil se.

Postava chvíli mlčela. Pak se zeptala: „Jak bylo učiněno rozhodnutí zničit elektronické možnosti národů, zemí nebo suverénních států Severní Korea, Kolumbie, Venezuela a dalších?“

Randžit si povzdechl. „Asi o tom rozhodla rada Pax per Fidem. Hodnověrnější odpověď byste si pravděpodobně museli vyžádat od někoho z nich – řekněme Gaminiho Bandary nebo jeho otce.“ Protože postava zůstala nějakou dobu zticha, nervózně dodal. „Samozřejmě bych mohl spekulovat. Máte o to zájem?“

Oči, které nebyly Natašinýma očima, si ho dlouho prohlížely. Potom postava řekla: „Ne.“ Následovalo pronikavé elektronické zapísknutí a prudký pohyb ve vzduchu – a postava byla pryč.

Myra se znovu mohla pohnout a udělala to. Doběhla k manželovi a skočila mu kolem krku. Mlčky seděli a objímali se. Dokud všechny nepolekalo bušení na dveře. Když je služka přišla otevřít, dovnitř vtrhlo přinejmenším deset policistů hledajících někoho, koho by mohli zatknout. Kapitán, který nestačil s dechem, ze sebe dostal: „Promiňte! Policista ve službě uviděl přes okno, co se děje, ale když jsme sem přijeli, nedokázali jsme se prostě přiblížit k domu. Nebylo možné se ani dotknout stěny. Promiňte.“ Zvedl k uchu komunikátor. Myra zatím ujistila policisty, kteří svědomitě prohledávali každou část domu, že se nikomu z nich nic nestalo.

Potom si policejní kapitán zavěsil kapesní komunikátor zpět na opasek. „Doktore Subramanjane? Nezmínil jste se o Gaminim Bandarovi, synovi nově zvoleného prezidenta, když jste mluvil s tím...“ Zarazil se a zapátral po správném podstatném jménu, kterým by větu dokončil, ale nenašel je. „Prostě s tím,“ dořekl.

Randžit přikývl. „Ano, myslím, že zmínil.“

„Myslel jsem si to,“ řekl policista těžce. „Je teď podrobován stejnému výslechu jako vy předtím, stejnou osobou.“

Všechny tyto zprávy se dostaly ke každému člověku, jenž vlastnil obrazovku, nebo k ní měl přístup. Nikdo z nich ale příliš nezmoudřel. To, co zbylo z rodiny Subramanjanových, ani zbytek lidstva. Dokonce ani horda Jedenapůlek, které prolétaly Oortovým oblakem, uvězněné ve svých armádních transportérech.

Tyto bytosti měly naléhavější starosti než lidé. Jedenapůlky neměly žádný problém s tím, že dostaly rozkaz odložit zničení lidstva, avšak zdálo se, že rozkazy, které Velegalaktikáři předali, neberou plně v úvahu, co splnění těchto rozkazů obnáší.

Byla to otázka počtů. Do přepravních lodí původně nastoupilo nějakých 140 000 Jedenapůlek. Toto číslo se víc než deset let nezměnilo. Jenže pak, jelikož nechtěly zemřít bez potomků, kteří ponesou jejich genovou linii dál, se Jedenapůlky oddaly luxusu onoho krátkého a nevázaného výbuchu sexuality.

Výsledky té orgie se už narodily. Dokonce už byly skoro plně dospělé...

Ale armáda nebyla vybavena k tomu, aby tak velké množství udržela dlouhou dobu při životě.

Mechanické regenerátory zkonstruované tak, aby zásobovaly vodou, vzduchem a potravou 140 000 Jedenapůlek, si musely poradit s bezmála dvojnásobkem toho počtu. Teď začínaly pod tou zátěží kolabovat. Brzy přijde nedostatek. Krátce nato mrtví.

A co s tím budou Velegalaktikáři dělat?

49 VÝSLECHY

Rodina Subramanjanových se té noci příliš nevyspala – a nevyspal se vlastně skoro nikdo, ať žil v jakémkoli časovém pásmu, protože většina světa fascinovaně seděla před obrazovkou bez ohledu na to, kolik je hodin. Nejdřív viděli Gaminiho Bandaru, jak sedí jen s obrovským koupacím ručníkem na okraji vany a je vyslýchán stejnou věrnou kopií Nataši Subramanjanové, která předtím kladla otázky Randžítovi. Žádné bezprostřední vysvětlení, jak k tomu došlo, se neobjevilo.

Téma těchto otázek většinou souviselo se založením Pax per Fidem, vývojem zbraně nazývané Tichý hrom a velitelské struktury skupin, které její akce plánovaly a vykonávaly. Gamini odpověděl na všechny otázky nejlépe, jak uměl. U technických detailů Tichého hromu zavrtěl hlavou a jmenoval jednoho z týmu techniků, který jej zkonstruoval. Pokud šlo o nezveřejněné podrobnosti toho, kdo komu co řekl, aby se projekt rozběhl, odkázal otázky na generálního tajemníka OSN. Když se výslech stočil k věčnému sklonu lidstva vést války se sousedy, Gamini se omluvil. Řekl, že to sahá tak daleko jako historie lidstva, ale ten jediný kurz dávné historie, který kdy absolvoval, se mu nepodařilo dokončit. Profesorka, která ho vyučovala, však dál působila na Londýnské ekonomické univerzitě.

Působila, i když momentálně byla na roční dovolené v malé zemi jménem Belize. Vyšetřovatelka ji vypátrala v místním komplexu zřícenin zvaném Altun Ha. Tam, na plném a parném slunci, před očima stovek antropologů, turistů, průvodců a (nakonec) příslušníků belizské policie, kteří slyšeli každé vyřčené slovo, ale nedokázali se k účastníkům přiblížit, si falešná Nataša vyžádala a získala stručný výčet vojenské historie lidstva. Profesorka jí řekla všechno, co chtěla. Začala prvními zaznamenanými národy – Sumery, Akkad'any, starými Babylóňany a Chetity – v těch nejstarších letech předtím, než to, čemu se říkalo „civilizace“ expandovalo z oblasti Úrodného

půlměsíce, který se rozkládal mezi Egyptem a řekami Eufrat a Tigris, aby si to podmanilo Egypt, Čínu, Evropu a nakonec celý svět. Ano, ať lidé přišli kamkoli, ať měli jakékoli sousedy, ať vedli jakkoli bohatý život, vždy vedli pravidelnou dávku krvavých a vražedných válek.

Celkově vzato vyslechla imitace Nataši Subramanjanové skoro dvacet osob. Ať se zeptala na cokoli, dostala odpověď – i když ne vždycky napoprvé. Nejpomaleji jí odpovídal konstruktér jaderných bomb z texaského Amarilla, který kategoricky odmítl poskytnout podrobnosti o konstrukci jaderné zbraně v Tichém hromu. Odmítal odpovědět, přestože mu bylo odepřeno jídlo, pití nebo použití toalety... dokud nakonec nepřipustil, že poslechne, pokud mu dá prezident Spojených států povolení, aby promluvil. Rozhovor s prezidentem, který následoval, trval necelých dvacet minut, než prezident, jakmile pochopil situaci a její pravděpodobný dopad na svůj život a pohodlí, prohlásil: „Řekni jí, co bude chtít, sakra!“

Výslechy, které imitace bez přestávky prováděla, trvaly dohromady nějakých jednapadesát hodin. Pak jednoduše zmizela. A když Randžít a Myra porovnali nahrávky z posledního a prvního výslechu, s úžasem zjistili, že její vlasy stále dělají prstýnky jako na začátku. V její tváři ani na zvuku jejího hlasu nebyla znát žádná únava. Skrovný oděv neměla ušpiněný žádným jídlem, které by nutně muselo upadnout (jakým jídlem? Nebylo vidět, že by nějaké konzumovala), nebo bezděčným otřením o drolivou stěnu. „Ona prostě není opravdová,“ podivil se Randžít.

„Ne, není,“ řekla jeho manželka. „Ale kde je potom ta opravdová?“

Jelikož Myra a Randžít byli koneckonců jenom lidé, potřebovali odpočinek. Nedostávalo se jim ho. A tak Myra vydala jasné příkazy služebnictvu, aby je nikdo nerušil dřív než v deset dopoledne, pokud nebude nablízku konec světa.

Když pak Myra otevřela jedno oko, uviděla nad sebou ustaranou tvář kuchařky, která se k ní skláněla, a zjistila, že je teprve krátce po sedmé, rychle svého nehybného manžela dloubla do žeber. To bylo

jen pro případ, že by svět opravdu končil, protože nechtěla, aby o to přišel.

A skutečně, kdo mohl říct, jestli nekončí? Kuchařka pro ně měla zprávu, že „supernova“ v Oortově oblaku znovu ožila, i když jen s nepatrným zlomkem energie, jakou ukázala předtím. A když se otočily další a další z největších pozemských teleskopů, aby se lépe podívaly, vyšlo také najevo, že toto nové záření nemá jediný zdroj. Zdrojů bylo víc než sto padesát a (tak to řekl hlasatel ve zprávách, hlasem znepokojeným a zároveň silně zmateným) dopplerovská analýza ukázala jejich další vlastnost. Všechny se pohybovaly. A pohybovaly se přibližně ve směru k vnitřní sluneční soustavě, což samozřejmě znamenalo směrem k Zemi.

Randžítova reakce byla typicky randžítovská. Dlouhou chvíli hleděl do prostoru. Potom řekl: „Aha,“ a překulil se, patrně proto, aby znovu usnul.

Myra uvažovala, že by měla udělat totéž, ale krátkým pokusem se přesvědčila, že to nejde. Pracně absolvovala ranní rituály a skončila v kuchyni, kam si přišla pro hrnek čaje, ale ne pro konverzaci s kuchařkou. Aby se jí vyhnula a mohla přemýšlet, odnesla si čaj s sebou na terasu.

Přemýšlení bylo něco, co šlo doktorce Myře de Soyzové Subramanjanové celkem dobře. Ale to ráno se jí nějak nedařilo. Možná to bylo tím, že kuchařka nechala v kuchyni puštěné zprávy a Myra i zvenčí slyšela tlumené hlasy – které ve skutečnosti neříkaly nic zajímavého, protože zpravodajské agentury neměly nic, co by už nesdělily ve svých prvních prohlášeních. Možná to bylo tím, že ve skutečnosti chtěla přemýšlet o záhadě nevysvětlitelného zjevení, které se tolik podobalo její dceři, ale její dcera to nebyla. Možná to bylo jen teplem ranního slunce zkombinovaným s jejím stavem, který neměl daleko k vyčerpání.

Myra usnula.

Jak dlouho tak spala na jasném slunci, uložená na jejich křesle do každého počasí, nedokázala říct. Když ji něco probudilo, ihned si všimla, že slunce stojí na obloze o poznání výš a kuchařka se služkou dělají v kuchyni absurdní rámus.

Potom zaslechla slabý hlas z obrazovky se zprávami, kvůli němuž ten rámus dělaly. Bylo to vysílání zachycené náhodou jedním ze sledovacích satelitů na nízké oběžné dráze a pocházelo ze seskupení kosmických jachet, jež spolu kdysi soupeřily ve vůbec prvním závodě solárních plachetnic. A byl to hlas, který Myra i Randžít dobře znali.

„Pomoc!“ řekl ten známý hlas. „Potřebuji, aby mě někdo z téhle gondoly dostal, než mi dojde nouzová zásoba vzduchu.“ Hlas ukončil svůj projev další informací, jež byla pro Myru i Randžíta úplně zbytečná. „Jsem Nataša de Soyzová Subramanjanová, bývalá kapitánka solární jachty *Diana*, a nemám ponětí, co tady dělám.“

40 PORTRÉTNÍ GALERIE

O čtyřiaadvacet hodin dřív by Myra Subramanjanová odpřisáhla, že je jen jedna věc na světě, po níž touží, a tou je dozvědět se, že její dcera je přes všechna očekávání živá a zdravá. To bylo tenkrát. Teď to věděla. Věděla dokonce o záchranných týmech, které na Natašino SOS okamžitě zareagovaly. Rádiem oznámily čekajícímu světu, že pohřešovaná mladá žena je nejenom živá, a pokud to mohou stanovit, naprosto zdravá, ale je už teď dokonce i v bezpečí, protože ji mají ve své raketě a míří ke styčnému bodu orbitálního výtahu na nízké oběžné dráze kolem Země.

To ale Myře nestačilo. Teď chtěla, aby měla svou dceru v náruči. Ne tisíce kilometrů daleko a bez naděje fyzicky ji v náruči tisknout celé ty týdny, jež potrvá, než ji orbitální výtah dopraví domů.

Ale pak, toho dne večer, Myra sledovala zpravodajství v naději, že najde alespoň jednu zprávu, která nebude děsivá nebo nesrozumitelná, a svým výkřikem Randžíta nejen přivolala, ale přivolala ho tak, že přiběhl. „Podívej!“ zvolala a zamávala k tomu, co bylo na obrazovce. To málem vyrazilo výkřik i z Randžíta, protože to, nač se Myra dívala, byla jejich dcera Nataša – a nikoli, tím si byla jistá, ta neskutečná Natašina kopie, která strávila víc než padesát hodin vyslýcháním všech těch příslušníků lidské rasy.

Randžít nevěděl, co říká, a bylo mu to v té chvíli jedno. Obraz ze zpráv nechal za sebou a s Myrou po boku zamířil do své pracovny. Neztrácel čas ani tím, že by se snažil dovolat normálním telefonem do kabiny orbitálního výtahu, v níž se vracela jeho opravdová dcera. Postavení mělo svá privilegia. Použil služební linky, kterou měl jako člen rady orbitálního výtahu k dispozici, takže netrvalo ani minutu, než se na něj jeho skutečná dcera dívala z maličké palandy v radiačním krytu kabiny. Déle trvalo, než skutečná Nataša svou matku ubezpečila, že tato Nataša – se zcuchanými vlasy a ušpiněnou

podprsenkou, na hony vzdálená neposkvrněnosti tazatelky Nataši – je opravdu ta živá Nataša, kterou Myra chce.

Nakonec se jí podařilo rodiče přesvědčit také o tom, že je živá a nezraněná, i když absolutně nedokáže říct, jak se ocitla v gondole, v níž prokazatelně nebyla, když ji prohledávali.

To všechno bylo dobré, ale ne dost dobré, aby to Myru uspokojilo. Poté, co děsivě a na první pohled nevratně ztratila svou dceru jednou, nebyla ochotná vzdát se současného kontaktu. Možná by to skutečně neudělala několik hodin, kdyby tím, kdo jejich hovor fakticky ukončil, nebyla Nataša. Zvedla oči od kamery nejdříve podrážděně, pak překvapeně a nakonec s výrazem, který se skoro podobal strachu. „Proboha!“ vykřikla. „To je ta moje kopie, o které mluvili? Na zpravodajských kanálech – běžte se podívat sami!“

Udělal to a potom přetočili sdělení té bytosti na začátek. Začalo to oslnivým světlem. Pak bez úvodu promluvila Natašina postava. „Zdravím vás, příslušníci lidské rasy na Zemi!“ řekla. „Chceme vám sdělit tři věci.

Za prvé, příslušník Velegalaktikářů, který dřív pobýval v okolí, opustil tuto astronomickou oblast; předpokládáme že proto, aby se připojil ke svým druhům. Není známo, kdy se vrátí, nebo co potom udělá.

Za druhé, naši nejvyšší představitelé došli k závěru, že pro vás bude jednodušší hovořit s námi, když budete vědět, jak vypadáme. Ukážeme vám tedy podobu asi pětapadesáti druhů, které jsou v zastoupení Velegalaktikářů nejaktivnější, počínaje námi, kteří jsme známí jako Devítikončetinová.

Za třetí a poslední, Jedenapůlky se momentálně nemohou vrátit do svého domova, neboť nemají dostatečné zásoby. Uložení ve stroji by raději neodlétali bez nich. Oba druhy proto přiletí na vaši planetu. Tyto tři zmíněné druhy zahrnují všechna plemena pověřená vyřešením problémů způsobených vaší rasou. Nelekejte se však. Velegalaktikáři odvolali své rozkazy ke sterilizaci vaší planety. V každém případě, až Jedenapůlky dorazí, obsadí oblasti, které vaši lidé nevyužívají. Tím končí toto sdělení.“

A skončilo. Myra s Randžitem se na sebe nechápavě podívali. „Co myslíš, které oblasti obsadí?“ zeptala se Myra.

Randžit se jí nepokusil odpovědět, protože měl vlastní naléhavější otázku: „Co podle tebe mysleli tou sterilizací naší planety?“ otázal se.

Tvorové, kteří si říkali Devítikončetinová, nejenom ukázali všechny bytosti, které slíbili – ukazovali je znovu a znovu, na všech obrazovkách světa – ale poskytli i průběžný komentář. „Říká se nám Devítikončetinová,“ oznámil hlas, „protože jak vidíte, máme devět končetin. Po každé straně jsou čtyři, které se používají hlavně k pohybu. Ta vzadu se používá pro všechno ostatní.“

A na všech obrazovkách se zjevil snímek tvora, jehož hlas popisoval. „Vypadá jako brouk!“ vykřikla kuchařka. A skutečně to tak vypadalo, pokud by brouk mohl nosit mezi každým ze svých čtyř párů končetin popruh ze zářivé metalické látky. Jak hlas sdělil, další úd byl na konci těla, podobný slonímu chobotu. Myře však připadal hubenější a dost dlouhý, aby dosáhl na přední konec, kde měl tvor něco jako ústa a oči.

Pokud však Devítikončetinová vypadali bizarně – jen si přiznejme, z normálního pohledu vypadali opravdu dosti bizarně – další tvorové se nepochybně zdáli ještě divnější. Druhý zobrazený druh ze všeho nejvíc připomínal něco jako staženého králíčka, který měl místo známější růžové barvy nezdravě bledou levandulovou. (Doprovodný komentář o nich mluvil jako o Jedenapůlkách, ale ještě nějakou dobu trvalo, než se některý člověk dozvěděl proč.) Třetí z nově objevených galaktických partnerů lidstva měl k lidskému vzhledu nejbližší (byť ne mnoho). Některé druhy, které byly v programu předvedeny později, se těšily až tuctu končetin nebo možná ještě většímu počtu chapadel (někdy bylo těžké mít jistotu). Avšak tento třetí druh, zvláště označený jako Uložení ve stroji, měl pouze dvě známé ruce, dvě nohy a jednu hlavu. Měřítka se nedalo nijak posoudit. Tvor mohl být maličký jako kosman nebo obrovský jako cirkusová zřůda, ale rozhodně nepatřil k těm, jaké by chtěl člověk potkat za tmavé noci. Byl odporný. Nejlaskavější přídavné

jméno, jež některý ze světových komentátorů při jeho popisu použil, znělo „d'ábelský“.

Pak začaly být obrázky ještě výstřednější. Tvorové, kteří následovali, měli všechny představitelné barvy a často mnoho barev, jež se navzájem překřížovaly ve vzorech podobných maskovacím, z nichž bolely oči. Měli šupiny nebo řídké a chmýřovité peří; měli jakoukoli stavbu, jakou si člověk dovedl představit, a to byly teprve formy založené na uhlíku. Ty, které se víc než čemukoli jinému podobaly krátkým a obtloustlým aligátorům ve staromódních potápěčských skafandrech, nebyly tolik pochopitelné, dokud se neukázalo, že pocházejí z planety s atmosférou stejně krutou, jako je pozemské mořské dno, a pracovní tekutinou jejich biologie byl nadkritický stav oxidu uhličitého.

Program neskončil předvedením všech padesáti pěti nejvyspělejších druhů v Galaxii. Bylo to nepřetržité vysílání. Jakmile si každý druh užil na pozemských obrazovkách svůj okamžik slávy, přehlídka začala znovu, opět Devítikončetinovými. Rozdíl byl v tom, že tentokrát přibyl kontext. Mimoszemšťané byli vyobrazení spolu se svými banánovitými kosmickými loděmi a dalšími součástmi svého světa, a také průběžný komentář se lišil.

Samozřejmě to všechno bylo zajímavé. Ve třetím kole se Subramanjanovi dozvěděli, že podle srovnání s přibližnou velikostí jednoho z jejich plavidel nemůže být průměrný Devítikončetinový o mnoho delší než osmnáct až dvacet centimetrů. A podle komentáře provázejícího druhé představení Uložených ve stroji toto jméno přesně popisovalo, čím skutečně jsou. Byli uloženi ve stroji. Předvedená biologická těla byla historickou skutečností, ale nyní všichni příslušníci tohoto druhu přežívali pouze v elektronické paměti. Tak informovala Myra Randžíta, když odnesl spícího Roberta do postele a přišel zpátky.

„Aha,“ řekl a vrátil se do svého oblíbeného křesla. „To se hodí. Řekl bych, že tak by se dalo žít prakticky věčně, co myslíš?“

„Pravděpodobně ano,“ přisvědčila. „Udělám si čaj. Chceš taky?“

Chtěl. Když se vrátila se dvěma šálky, obrazovka právě ukazovala, jak jeden Devítikončetinový sundává druhému látku kryjící partie mezi dvěma kyčelními klouby a potom tře obnaženou

tkáň svým devátým údem. Myra postavila šálek před manžela. „Hej,“ řekla, „co to dělá, myje toho druhého?“

„Třeba mu mění olej,“ odvětil Randžít. „Kdo ví? Poslouchej, tohle všechno se nahrává, tak co kdybychom to prozatím vypnuli? Můžeme se k tomu vrátit, až budeme chtít.“

„Dobrý nápad,“ řekla Myra, natáhla ruku a udělala to pro něj. „Stejně jsem se tě chtěla na něco zeptat. Všiml sis, co jsme v téhle přehlídce neviděli?“

Randžít přikývl. „Já vím. Ty, o kterých mluvili. Ty, kterým říkají Velegalaktikáři.“

„Přesně ty myslím. Podle toho, co říkají, jsou důležití. A přesto nám je neukazují.“

41 ZNOVU DOMA

Člověk by čekal, že do doby, než bude Nataša, opravdová Nataša, zpátky ve své posteli v domě v Colombu, průběžný komentář sdělovaný světu tou umělou Natašou už dávno skončí. Ten také skončil... více či méně. Přesněji řečeno za celé šedesát dvě hodiny se třikrát zopakoval. Jenže z nějakých vlastních důvodů připojili Devítikončetinová po několika dnech přídavek.

Lidstvo to nepovažovalo za požehnání. Komentář Devítikončetinových nepřicházel pouze v angličtině. Opakoval se prakticky v každém jazyce a dialektu používaném jakoukoli skupinou lidí, která byla dost velká, aby jí někde patřil nějaký vysílací čas. To byl velký počet, dostatečně velký, aby zabral většinu satelitních komunikačních kanálů na světě na úkor lidských záležitostí.

Druhým výsledkem bylo, že mladá Nataša měla dost času, aby mohla studovat svou imitaci, jak se na obrazovce jevila – skromná podprsenka, neposlušná lokna přes levé ucho a všechno ostatní. Nikdy se na tom nic nezměnilo. A nebyla to podívaná, která by byla Nataše příjemná. „Mrazí mě z toho,“ přiznala před rodiči. „Jsem tam, říkám věci, o kterých vím, že jsem je nikdy neřekla, a přece jsem to já!“

„Ale nejsi to ty, zlato,“ odpověděla racionálně její matka. „Jenom tě nějak zkopírovali, nejspíš proto, aby měli někoho, kdo za ně bude mluvit, a nevypadá přitom jako netvor z těžkého snu.“

„Ale kde jsem byla, když to dělali? Vůbec na nic si nevzpomínám! Viděla jsem, jak se mi Ron Olsos snaží ukrást sluneční vítr, a pak jsem najednou byla... Já vlastně ani nevím, kde. Tak nějak nikde. Cítila jsem jen, že je mi teplo a příjemně – možná tak, jako když jsem ještě byla v tobě, mami.“

Myra v údivu zavrtěla hlavou. „Robert nám řekl, že jsi šťastná.“

„Asi jsem byla. A pak jsem vnímala až to, že sedím u řízení a volám o pomoc, ze všech stran omotaná zhroucenou *Dianou*.“

Myra jí lehce poklepala na ruku. „A pomoc přišla, protože teď jsi tady. A když už je řeč o tom Olsosovi, přišly od něj čtyři další zprávy, zatímco jsi spala. Ve všech stojí, jak moc se omlouvá a ptá se, jestli by se s tebou mohl setkat a omluvit se.“

To vyvolalo na Natašině tváři konečně úsměv. „Jasně, že může,“ řekla. „Jenom ne hned. Teď mě zajímá hlavně to, jestli je nějaká snídane.“

Pro většinu lidstva bylo to nesmyslné opakování mimozemské prezenční listiny strašlivým plýtváním časem a komunikačními kapacitami. Ale pro všechny ne. Maličká církev satanistů uviděla obrázky Uložených ve stroji před přenesením do paměti a okamžitě došla k závěru, že humanoid s rohy a srstí je obrazem ďábla – tak jak to bylo okamžitě jasné několika milionům dalších diváků. Namítala však, že to není nic špatného. K Jeho satanskému Veličenstvu měli lidé vzhlížet s úctou, ne s odporem. Písmo svaté to dokazovalo, pokud se četlo s náležitým pochopením, neboť Lucifer byl vyhnán z nebe proto, že byl falešně očerněn konkurenčními anděly. „On není náš nepřítel,“ prohlásil exaltovaně jeden z jejich biskupů. „On je náš král!“

Většina světa by nevěnovala velkou pozornost tomu, čemu se rozhodla věřit chabá hrstka vyznavačů této církve, většinou z amerického Jihozápadu – nebýt dvou faktorů. Za prvé tu byla ta znepokojivá poznámka o „sterilizaci“ Země. Vyplyvalo z ní, že tito mimozemští netvoři mají skutečně prostředky lidstvo zlikvidovat, pokud se pro to rozhodnou, a to nebyla věc, na niž by bylo jednoduché zapomenout. A za druhé, satanisté už nebyli jen hrstkou bláznů. I blázen uměl poznat, jak to vypadá, když mu na dveře zaklepe příležitost. A oni chytili svou šanci za pačesy. Každý satanista, který měl v organizaci vyšší postavení než lešitel lavic, okamžitě zamířil do každého diskusního pořadu, v němž ho nechali promluvit. Doufali, že svět je plný dalších bláznů jako oni, kteří dosud nepřistoupili na Satanovo uctívání jedině proto, že nebyli

přesvědčení, že Satan skutečně existuje. Satanisté doufali, že pohled na démonické Uložené ve stroji tyto blázny nažene do řady.

Měli pravdu. V době, kdy se tito strašliví tvorové zvaní Uložení ve stroji objevili na obrazovkách potřetí, dožadovalo se Satanových svátostí bezmála sto tisíc nejhbitějších konvertitů. Do doby první reprízy se kongregace církve satanistů počítala už na mnoho milionů a boj o členy s ní sváděly už dvě konkurenční – to znamená kacírské satanistické církve. Dalším kultům a pseudonáboženstvím se dařilo také dobře, ale žádný z nich nevzkvétal zdaleka tolik jako satanisté.

Blázni byli samozřejmě všichni. „Nebo skoro blázni,“ řekl Randžít Gaminimu Bandarovi, když mu zavolal. „Proč si z toho děláš těžkou hlavu?“

„Protože i blázen dokáže stisknout kohoutek, Randži! Není snad pravda, že Nataša dostala výhrůžky smrtí?“

Randžít se nad tím krátce zamyslel, než odpověděl. Jeho dcera si dávala velice záležet, aby o tom nikomu neřekla, ale přesto... „Ano, jistě,“ připustil. „Je to blbost. Ona je nebere vážně.“

„Ale já ano,“ informoval ho Gamini, „a můj otec taky. Zařizuje čtyřiaadvacetihodinovou ostrahu kolem vašeho domu a doprovod pro každého, kdo z něj vyjde.“

Randžít zavrtěl hlavou. „Já myslím, že to není nutné...,“ začal.

„To, co si myslíš ty, není důležité,“ řekl vesele Gamini. „Táta je teď prezident, takže rozkazy dává on. A vůbec, kdyby to nebyli federální agenti, byl by to někdo jiný. Tvému kamarádovi Jorisi Vorhulstovi chodí výhrůžky taky. Kolem pozemního terminálu orbitálního výtahu už má ozbrojené stráže. Ted' mluví o přidělení lidí z ostrahy orbitálního výtahu pro všechny, kteří mají s projektem něco společného. Včetně tebe.“

Randžít otevřel ústa, aby protestoval – ani ne tak proto, že by se s představou čtyřiaadvacetihodinové ostrahy nedokázal smířit sám, ale proto, že si dovedl představit dceřinu reakci. Ale Gamini mu nedal příležitost. „Tak to vidíš, Randži,“ řekl přívětivě. „Dojde k tomu tak jako tak. Nemá smysl proti tomu bojovat. A může se stát, že vám to zachrání život.“

Randžít si povzdechl. „Na jak dlouho?“ zeptal se.

„Přinejmenším do doby, než se sem ty Jedenapůlky dostanou,“ odpověděl zamyšleně Gamini. „Kdo ví, co bude potom?“

Což byla opravdu dobrá otázka, musel si přiznat Randžít. Zbývala už jen ta poslední otázka – jak celý plán vysvětlí Myře a Nataše.

Šance se naskytla téměř ihned. Jakmile ukončil hovor s Gaminim, vydal se svou rodinu hledat a našel ji na terase za domem, jak si s triedrem ve tmě prohlíží souhvězdí, v němž se nacházela velká část Oortova oblaku. Myra předala dalekohled Nataše a řekla manželovi: „Přibližují se. Tašo? Nech otce, ať se taky podívá.“

Pro Randžíta nebylo těžké najít tu jasnou skvrnu světla, která představovala – alespoň podle odborníků – výtokové plyny z brzdných trysek blížící se armády Jedenapůlek. Nebylo to poprvé, co ji viděl. Ještě před oznámením, že tyhle Jedenapůlky přilétají na dlouhodobější pobyt, poskytly pozemské obří teleskopy světovým zpravodajským agenturám mnohem jasnější a mnohem detailnější obrázky.

Ale teď se blížily.

Randžít sklonil triedr a odkašlal si. „To byl Gamini, kdo volal,“ řekl a přetlumočil jim, co v jejich rozhovoru zaznělo. Ale jestli čekal, že jeho dcera bude mít proti dospělým zásahům do svého života námitky, mýlil se. Poslouchala trpělivě, ale řekla jen: „Ta ostraha tu bude proto, aby nás ochránila před těmi pitomými satanisty, že? Ale kdo“ – mávla rukou ke klidným hvězdným seskupením nad hlavou – „nás ochrání před nimi?“

To byla otázka, kterou si kladl celý svět – kladl ji sobě a dokonce se ji snažil klást útočníkům, zatímco polovina nejdůležitějších lidí na světě začala mluvit do mikrofونů, které jejich otázku odvysílaly směrem k blížící se armádě. Těch otázek bylo mnoho, ohledně jejich plánů, jejich záměrů, důvodů, proč vůbec k Zemi letí – mnoho a mnoho otázek v mnoha jazycích a od mnoha lidí, důležitých i nedůležitých.

Nedostali vůbec žádné odpovědi.

Pro lidstvo nebylo snadné se s tím vypořádat. Po celé planetě Zemi – a v lávových tunelech na Měsíci, na oběžné dráze a všude jinde, kde si lidstvo zřídilo opěrné body – bylo na lidech vidět napětí

z toho, co přijde. Ani rodina Subramanjanových nebyla imunní. Myra si znovu začala kousat nehty, což nedělala od svých dvanácti, třinácti let. Randžít trávil hodiny telefonováním se skoro všemi důležitými osobami, které znal (a bylo jich hodně), pro případ, že by některá z nich mohla přispět něčím moudrým, co jeho samotného nenapadlo. (Nemohla.) A Nataša se zatím jako posedlá snažila naučit malého Roberta číst portugalsky. A pak, jednou ráno, když byli všichni u snídaně, se zvenčí náhle ozval výbuch zvýšených hlasů. Když Randžít otevřel dveře, aby se podíval, co se děje, uviděl, že čtyři jejich uniformovaní ochránci mají zbraně vytažené a míří jimi na pultucet cizích lidí. I když, úplně všichni cizí nebyli. Většinou byli mladí, zamračení, s rukama ve vzduchu, ale v jejich středu stál někdo, koho Randžít poznal okamžitě, přestože byl poněkud starší, než když ho viděl naposledy. „Pane podplukovníku Bledsoe!“ řekl. „Co tady děláte?“

Situace si vyžádala krátké vyjednávání. Nakonec to dopadlo tak, že pplk. Bledsoe (ve výslužbě) mohl vstoupit do domu, třebaže pouze v doprovodu kapitána ostrahy, který mu stál nablízku se zbraní v ruce. Bledsoeova eskorta zůstala venku, usazená na zemi s rukama za hlavou, zatímco zbytek srílanských příslušníků zvláštních sil zajišťoval, aby to tak zůstalo.

Člověk by možná čekal, že se Bledsoe bude cítit v jisté nevýhodě. Nebylo to tak. „Děkuji, že jste mě vpustil dovnitř a umožnil mi, abych si s vámi promluvil,“ řekl. „Chtěl jsem, aby se to obešlo bez toho, že bych musel své hochy poštvat na vaše stráž.“

Randžít si nebyl jistý, jestli se má bavit nebo vztekat, ale rozhodl se dál po tom nepátrat. Přešel přímo k věci. „Promluvil si o čem?“ zeptal se.

Bledsoe pokýval hlavou. „Správně, neztrácejme čas! Jsem tady jako zástupce prezidenta Spojených států amerických, který došel k závěru, že si lidstvo nemůže dovolit nechat ty mimozemské vrahy přistát na Zemi.“

Randžít měl v úmyslu zeptat se, jak by tomu chtěl prezident Spojených států amerických zabránit, ale jeho manželka byla rychlejší. „Na základě čeho si váš prezident myslí, že může mluvit za

celé lidstvo? Nemají k tomu co říct – například – taky Rusko a Čína?“

K Randžítovu překvapení se zdálo, že Bledsoe otázku očekával. „Žijete v minulosti, paní Subramanjanová! Chováte se, jako by ještě existovala velká trojka. Neexistuje. Rusko a Čína jsou už jen papíroví tygři! Není třeba brát je v úvahu.“

A pohrdavým tónem vysvětlil, že obě země mají co dělat s vnitřními problémy, které se snaží udržet v tajnosti. „Čínskou lidovou republiku,“ přednášel, „téměř připravilo o kontrolu nad provincií Ťi-lin hnutí Falung Gong, a to si Čína nemůže dovolit. No ovšem, vy jste o provincii Ťi-lin nikdy neslyšeli, že? Jenže čínská vláda právě tam produkuje velké množství svého obilí, nemluvě o automobilech a železničních vagonech. Slyšeli jste mě. Zemědělství a průmysl! A Falung Gong se šíří přes hranici do Vnitřního Mongolska.“

Zavrtěl hlavou způsobem, který by mohl vyjadřovat účast, kdyby mírný úsměv v koutcích jeho úst nebyl tak očividně škodolibý. „A co Rusové?“ zeptal se. „Ti jsou na tom ještě hůř. Čečensko je hnisavý vřed. Jsou tam muslimové a každý islámský džihádista z kteréhokoli místa na světě, který ještě touží zabítet kacíře, se nahrne do Čečenska, aby se chopil zbraně – a některé z nejvýznamnějších ruských ropovodů jsou v háji. A kdyby se Čečensko nakonec skutečně odtrhlo, existuje spousta dalších provincií, které by po ničem netoužily víc, než vydat se stejnou cestou.“

„Vypadáte, jako byste z toho měl radost,“ poznamenala Myra.

Bledsoe stáhl rty. „Radost? Ne! Co je mi po tom, jaké mají Číňani a Rusáci problémy? Ale určitě se tím zjednodušuje situace, když je třeba něco podniknout a prezident si nemusí dělat starosti s tím, aby získal jejich podporu. A tady do toho vstupujete vy a vaše rodina, Subramanjane. Prezident má plán. A vy jste jeho součástí.“

Vztah, který měl Randžít a jeho rodina k tomuto nezvanému hostu, nebyl nikdy vřelejší než vlažný. Teď ztuhl v ostrý antarktický led.

„Co chcete?“ zeptal se Randžít tónem, který naznačoval, že ať se jedná o cokoli, Bledsoe má malou šanci to získat.

„Je to jednoduché,“ řekl Bledsoe. „Chci, aby vaše dcera Nataša vystoupila s prohlášením, v němž řekne, že když byla jejich vězněm, dozvěděla se od nich, že ‚sterilizovat‘ Zemi znamená zabít všechny lidi, aby se jí mohli zmocnit ti jejich mimozemšťané.“

Nataša se okamžitě ozvala. „To se nikdy nestalo, pane Bledsoe! Z toho, jak jsem byla v zajetí, si vůbec nic nepamatuji.“

Její otec zvedl ruku. „On ví, že je to lež, holčičko,“ řekl jí. „Dobře, Bledsoe. Proč chcete vůči těmto tvorům rozdmýchat nenávist?“

„Protože je dříve nebo později budeme muset zlikvidovat. Co jiného? Dobře, dáme jim území. Ale pak vy, Subramanjane, vystoupíte a řeknete, že se vám dcera svěřila s věcmi, které by se podle vás měl svět dozvědět, a pak přijde Nataša a odvypráví svou historku.“

Randžítovi se zdálo, že se tváří, jako by ho ta vyhlídka doopravdy těšila. „A potom co?“ zeptal se.

Bledsoe pokrčil rameny. „Zlikvidujeme je,“ prohlásil. „Nejdřív na ně shodíme Tichý hrom, aby s tím nemohli nic dělat. Potom na ně pošleme celé americké vojenské letectvo se všemi bombami a raketami, které unese, a taky odpálíme mezikontinentální balistické střely. Jaderné a všechny. Ručím za to, že až skončíme, nezbude tam nic většího než koneček vašeho malíčku.“

Myra ze sebe vyrazila vzduch, ale promluvil Randžít. „Bledsoe,“ řekl, „vy jste zešílel! Myslíte si, že ti tvorové nemají vlastní zbraně? Jediné, čeho dosáhnete, bude to, že zabijete několik tisíc členů posádek – a ty mimozemšťany rozběsníte.“

„Dvakrát omyl,“ řekl posměšně Bledsoe. „Každé z těch amerických letadel je ovládáno dálkově, celá jejich posádka zůstává bezpečně na zemi. A jestli se ty potvory naštvou, to je nám jedno. U nás ve státech máme takové přísloví, Subramanjane. ‚Žij svobodně, nebo zemři.‘ Vy na to snad nevěříte?“

Myra otevřela ústa, aby za ně odpověděla, ale Randžít ji předešel. „Určitě nevěřím na lhaní, v jehož důsledku někdo přijde o život, i když to nejsou lidé. My neuděláme, co po nás chcete, Bledsoe. Ano, myslím si, že bychom měli vystoupit v televizi, ale měli bychom říct světu, s jakým návrhem jste přišel.“

Bledsoe mu věnoval jedovatý pohled. „Myslíte, že by se tím něco změnilo? Sakra, Subramanjane, víte co znamená ‚popíratelný‘? Já jsem popíratelný. Jestli se tohle dostane ven, prezident jenom zavrtí hlavou a řekne: ‚Chudák starý podplukovník Bledose! Dělal, co považoval za správné, ale byla to čistě jeho iniciativa. Já jsem takový plán nikdy neschválil.‘ A nějací novináři mě možná budou chvíli otravovat, ale já s nimi jednoduše nepromluvíím a ono to všechno celkem rychle vyšumí. Jako vůdce dominantní síly na této planetě má prezident povinnost bránit slabší státy, a rozhodl, že útok je nejlepší postup. Já plně sloužím prezidentovi. Co na to řeknete?“

Randžít vstal. „Ano, já chci žít svobodně, ale to se tady nenabízí, že? Jestli mám zvolit mezi životem ve světě, kde rozhodují lidé jako vy, a v takovém, kterému vládou šupinaté zelené obludy z vesmíru, možná bych si raději vybral ty obludy. A teď opusťte můj dům!“

42 VELKÁ PROLÁKLINA

Když konečně flotila Jedenapůlek slétla k zemskému povrchu, provázel ji obrovský ohňostroj. Toto pyrotechnické přistání však nemělo stejné příčiny, z jakých by podobné představení mohla vytvořit flotila vracejících se lidských kosmických lodí. Všechny ty staré kabiny Mercury, Sojuzy a raketoplány lidské výroby rozrážely zemskou atmosféru v oslnivé ohnivé výhni, když se vracely domů, a důvod pro to byl jednoduchý. Neměly jinou možnost. Potřebovaly pro návrat zpomalit a nic než tření o atmosféru nemohlo jejich sestup zbrzdit dostatečně, aby to umožnilo bezpečné přistání na zemi.

Naproti tomu kosmická plavidla Jedenapůlek žádné atmosférické tření nepotřebovala. Jejich sestup se zpomaloval úplně jiným mechanismem. Jednoduše zažehli své iontové trysky na plný výkon směrem dopředu, aby jim posloužily jako brzdy. Byl to měkký způsob přistání, který umožňoval přesnější volbu místa dosednutí.

Vyžadoval také značně víc energie, ale šetření energií už pro Jedenapůlky nebylo prioritou.

Problémem pro lidské pozorovatele bylo zjistit, kde přesně se armáda rozhodla přistát. První odhady mířily někam do Libyjské pouště, možná na břehy Středozemního moře. Další předpoklad počítal s místem o něco víc na severovýchod, možná někde v jinak prázdných severozápadních pouštních provinciích Egypta.

Expertům zpravodajských stanic netrvalo dlouho, než zaměřili pozornost na Katarskou proláklinu.

Ještě kratší dobu pak trvalo Myře a Randžítovi rozběhnout své vyhledávače. „Ta Katarská proláklina je pátá nejnižší prohlubeň na světě,“ volala Myra, co přečetla ze své obrazovky. „Sahá až o 133 metrů níž než mořská hladina.“

„A je jenom padesát šest kilometrů od moře,“ dodal Randžít s očima upřenýma na vlastní obrazovku. „A – počkej chvílku! – v některých ohledech je to největší proláklina na zemském povrchu,

kteřá se nachází na souši, s více než čtyřiceti tisíci čtverečními kilometry pod hladinou moře.“ A byla neobydlená, jak se oba ihned dozvěděli, s výjimkou kočovných beduínských kmenů a jejich stád, a pro nikoho neměla žádnou viditelnou cenu – alespoň pro žádného člověka. Zdálo se, že jediné, čím kdy byla pro lidi důležitá, bylo, že přinejmenším po dobu několika týdnů sehrávala skutečně významnou roli v jedné z těch válek odehrávajících se ve dvacátém století mezi Němci a Angličany. Neprostupná Katarská proláklina tenkrát uvěznila Němce v místě, kde jim Angličané mohli způsobit těžké ztráty ve střetu, nazvaném bitva u El Alameinu.

V tom okamžiku Myra a Randžít pátrání vzdali jako neproduktivní. „Nemyslím, že tohle je důvod, proč si ji ti mimozemšťané vybrali,“ řekl nakonec Randžít. „Myslím proto, že se dá snadno bránit před armádou.“

„Ale proč tedy?“ zeptala se Myra.

Na to se Randžít zamračil, ale neodpověděl. Další čtvrt hodiny strávili vymýšlením čím dál nepravděpodobnějších motivů, dokud je nepřerušilo zpravodajství na obrazovce. Reportér měl potřebu jim sdělit, že právě dorazila první oficiální výhrůžka z Káhiry. Její tón byl bojechtivý.

To ovšem nepodává úplně pravdivý obraz. Ano, zpráva přišla z Káhiry, ale jejím původcem nebyl žádný Egyptan. Tím, kdo hovořil, byl americký velvyslanec. Informoval svět, že ho egyptská vláda požádala, aby poskytl oficiální odpověď za ni. Řekl, že oblast zvaná Munkhafad al-Qattar-ah je nedílnou částí suverénního státu Egyptské arabské republiky. Vetřelci neměli žádné právo tam být. Příkazovalo se jim, aby okamžitě opustili egyptské území, nebo nesli následky.

Bylo jasné, že proběhla tajná jednání, a velvyslancova další slova neponechala žádné pochybnosti ohledně toho, oč při nich šlo. „Egyptská arabská republika,“ prohlásil, „je jedním z nejstarších a nejbližších spojenců USA. Vetřelci budou muset čelit jak vojenské síle Egypta, tak Spojených států amerických.“

„Proboha!“ zašeptal Randžít. „Už zase cítím T. Oriona Bledsoea.“

„Kéž nám teď pomáhají nebesa,“ řekla nevěřící Myra svému ještě méně věřícímu manželovi.

Situaci by možná uvolnilo, kdyby si mimozemské bytosti přistávající na Zemi našly čas na to, aby oznámily, jaké jsou ve skutečnosti jejich dlouhodobé plány. Žádné vysvětlení však neposkytly. Možná mimozemšťané nezvládli dělat více než jednu věc najednou – nebo si mysleli, že to nesvedou tihle primitivní Pozemšťané – protože to, co dělali, a dělali to bez ustání, bylo, že dodržovali svůj slib znovu a znovu ukazovat lidstvu všechny rozmanité druhy inteligentních bytostí v Galaxii.

Kdysi to bylo celkem zajímavé. Ale ten čas byl minulostí. Asi jedinými diváky, kteří se dívali dál, byli producenti nízkorozpočtových hororů, horlivě hledající nápady, které by mohli předat do svých maskéren, a to, co zůstalo z řádnoucího sboru klasifikátorů, z nichž každý se opájel nenadálou úžasnou vidinou, že se stane Carlem Linné (podtřída mimozemská biota) jednadvacátého století.

Nic z toho samozřejmě nebylo pro lidstvo problémem. Problém však nastal, a měl dvě části.

Tou první byl nestřídmý nárok na světové přenosové kapacity. Samotné vysílání katalogu galaktických inteligentních bytostí nepředstavovalo pro Jedenapůlky žádnou vážnou potíž. Podstatný však byl zdvořilý zvyk mimozemšťanů vysílat všechno, co chtěli sdělit, ve velké části z více než 6 900 světových jazyků.

Ale i to způsobovalo nepříjemnosti pouze hrstce lidí, jejichž oblíbené soutěžní pořady byly vytlačeny z éteru. Mnohem vážnější byl zásah do komunikačních kanálů, zejména pak do zákulisních vyjednávání mezi mnoha světovými ozbrojenými silami.

Rychlý telefonát Gaminimu Bandarovi potvrdil, čím už si byl Randžít jistý. To, co dalo podnět k výhružným poznámkám amerického velvyslance, nebylo dobrovolné rozhodnutí egyptské vlády. Starý egyptský přítel Dhatuseny Bandary, nyní egyptský velvyslanec na Srí Lance Hamíd al-Zásir to Gaminioho otci do telefonu všechno vysvětlil. „Podařilo se mu spojit se s otcem soukromým telefonickým hovorem. Byl za tím americký tlak,

kterému nedokázali čelit. A táta říkal, že tam byl taky nějaký americký tajný agent...“

„Samozřejmě, že byl. Tvůj starý kamarád podplukovník Bledsoe, klidně se vsadím.“

Z Gaminiho hlasu bylo slyšet překvapení, když řekl: „Nejspíš máš pravdu. Al-Zásir každopádně říká, že Egypt nezapomněl na své závazky vůči Pax per Fidem, ale dohodu stále teprve zavádí. Přechod není dokončen a Egypt je příliš chudý na to, aby si mohl znepřátelit Spojené státy. Ve hře jsou miliardy dolarů americké pomoci.“

„Svinstvo,“ řekl Randžít. A když podal zprávu o rozhovoru Myře, prohlásila do značné míry totéž.

„Mělo nás to napadnout,“ řekla. „Doufejme, že se to ještě nezhorší.“

43 IMIGRANTI DORAZILI

V rodině Subramanjanových byl možná malý Robert tím, koho se děsivý vývoj ve světě, v němž žili, dotkl nejméně. Pravda, plakal v těchto dnech trochu víc. Ale nezdálo se, že by byl smutný ze stavu okolního světa. Spíš za tím byly očividné obavy jeho rodičů. Robert řešil ten problém tak, že byl obzvlášť hodný – poplácával je, tulil se k nim, dokonce bez odmítání jedl všechnu zeleninu a chodil spát bez protestů, když se mu řeklo, že je čas. A snažil se je rozveselit opakováním slov a frází, které pochytil v nedělní škole. „Laté ’ravidlo,“ řekl konejšivě. „Ečiň jiným.“

Tím, že poslouchali Robertovy vzpomínky z nedělní školy o Zlatém pravidle, se pro Randžita a Myru fakticky nezměnilo nic k lepšímu. Nevadilo jim, že se začal zajímat o věci, jež byly vidět ve zpravodajství ze světa – pokud se mu podařilo najít kanál, který nebyl zamořený roztodivnými obyvateli Galaxie.

Bylo tam vidět, co tito vetřelci, kteří si říkají Jedenapůlky, v Katarské prolákleň dělají. Na tu téměř zapomenutou část světa se zaměřily všechny lidské špionážní satelity, které neovládly reprízy toho galaktického bestiáře.

Jakmile armáda Jedenapůlek přistála, vyjasnilo se, proč použily ke zpomalení trysky namísto jednoduchého atmosférického tření rakety. Atmosférické tření by jejich kosmická plavidla roztrhalo na kusy. Neměla aerodynamický tvar. Nebyly to dokonce ani jednoduché trubicovité tvary jako v případě miniaturních lodí Devítikončetinových. Lodě Jedenapůlek připomínaly spíš než nějakou aerodynamickou konstrukci vánoční stromeček, na němž z hlavního trupu vybíhaly pod nejrůznějšími úhly krychle, koule a mnohostěny.

To vysvětlovalo jejich ochotu vynakládat palivo na zpomalování. Při vstupu do atmosféry, jaký používaly raketoplány, by se změnily v nejjasnější meteory, jaké kdy byly k vidění, po nichž by rychle

následovala zářící pole trosek rozptýlených na tisících kilometrech čtverečních.

Jakmile Jedenapůlky v úhledných řadách přistály, předvedly, k čemu všechny ty groteskní přílepky jsou. Některé z nich vypadaly jako chapadla, oddělily se, chvíli se nerozhodně kroutily a pak se odplazily prozkoumat nové prostředí. Jiné se propojily a zamířily k poloslaným vodám oázy se záměrem, který Randžít nedovedl odhadnout. „To není pitná voda,“ řekl. „Doufám, že si to uvědomují.“

Myra se mu zadívala do obličeje. „Víš,“ řekla zádumčivě, „vypadáš o hodně veseleji, co volal Joris, že to ti atentátníci vzdali. Teď si děláš starosti, co budou ty Jedenapůlky pít.“

Protože to, co jeho žena řekla, byla pravda, Randžít se ani nesnažil nic namítat. „Je to jako to, co nám pořád říká Robert,“ prohlásil. „Neměli bychom 'init jiným, co nechceme, aby jiní 'inili nám. Osobně bych nechtěl, aby po mně někdo jiný střílel.“

Myra se vesele ušklíbala, ale pak ji upoutalo něco, co se dělo na obrazovce. Nějaká mimozemská technika se oddělila od kosmických lodí, přilezla k duně a pustila se do ní.

„Oni hloubí tunel!“ užasla Myra. „Co myslíš, mohl by to být bombový úkryt pro případ, že na ně někdo zaútočí?“

Randžít na to neodpověděl. Představa, že by mimozemšťané mohli očekávat ozbrojený útok, byla až příliš hodnověrná, ale to nechtěl připustit.

A ani nemusel, protože všechny zpravodajské obrazovky, které ještě patřily lidstvu, najednou ztmavly. Rychle je vystřídala rozčilená moderátorka, která diváky spěšně informovala, že prezident Spojených států amerických požádal o okamžitý vysílací čas, aby učinil prohlášení „světového významu“. „To byla slova pana prezidenta,“ informovala diváky nervózně moderátorka na obrazovce Subramanjanových. „Jinak tu nic dalšího nevíme, pouze to, že se jedná o téměř bezprecedentní... Cože?“

Tuto otázku kladla někomu, koho nebylo vidět, ale odpověď byla jasná. Stačila pouze říct: „Dámy a pánové, prezident...“

A obrazovka krátce zčernala. Když se znovu rozzářila, ukazovala skupinu důležitě (ale také ustaraně) vyhlízejících mužů a žen

shromážděných kolem stolu, na němž stál les mikrofونů. Randžít se na ten výjev díval s jistým údivem. To nebyla obvyklá Růžová zahrada, Oválná pracovna ani žádné jiné pozadí, jemuž americký prezident zpravidla dával přednost. Pravda, za skupinou stojících osob byla obří americká vlajka, tak jak to prezident téměř vždy vyžadoval. Ale to, co Randžít viděl z místnosti, v níž se nacházeli, mu nebylo nijak povědomé – bez oken, ostře osvětlená silnými reflektory, s hrstkou mariňáků stojících v pozoru, s prsty na spouštích zbraní.

„Proboha!“ zašeptala Myra. „Oni jsou v protiatomovém krytu.“

Ale Randžít ji skoro neslyšel. Udělal vlastní objev. „Podívej, kdo stojí za prezidentem a egyptským velvyslancem! Není to Orion Bledsoe?“

Byl to on. Ale na to, aby prodiskutovali jeho přítomnost, neměli čas, protože prezident začal mluvit.

„Přátelé,“ začal, „předstupuji před vás s těžkým srdcem, abych vám oznámil, že invaze – ano, invaze; jiné slovo k popsání toho, co se stalo, najít neumím – na naši planetu ze strany těchto tvorů z vesmíru překročila bod, kdy by ji ještě bylo možné tolerovat. Vláda Egyptské arabské republiky výslovně požádala, aby ti, kteří se tohoto aktu agrese dopustili, ihned zastavili přípravy na válku a začali se stahovat z egyptského území. Agresoři tento požadavek, který je v souladu s mezinárodním právem, nejenom neuposlechli, ale neměli ani dost slušnosti, aby potvrdili jeho přijetí.“

Vláda našeho spojence, Egyptské arabské republiky, tudíž připravuje ozbrojenou kolonu s úkolem překonat poušť a vyhnat vetřelce ze svého území. Prezident Egyptské arabské republiky navíc vyzval Spojené státy americké, aby dostály existujícím dohodám tím, že pomohou při vojenské akci s cílem vyhnat je.

Jistě pochopíte, že nemám jinou možnost, než této žádosti vyhovět. V souladu s tím jsem vydal rozkaz šesté, dvanácté, čtrnácté a šestnácté letecké armádě zničit nepřátelské ležení.“ Prezident si dovolil lehký úsměv. „Za většiny okolností by to bylo přísně tajné rozhodnutí, já však cítím, že ukázka faktických sil nasazených proti agresorům pomůže tyto mimozemské nájezdníky přesvědčit, že

musejí okamžitě ukončit své provokativní aktivity a vyhlásit svůj úmysl opustit egyptské území.“

Prezident se otočil a podíval se na obrazovku. Právě včas, aby výjev na obrazovkách ve zbytku světa ukázal realitu toho, co prezident slíbil. Ze všech směrů mířila válečná letadla uspořádaná do přesných letek a *věček* k jedinému cíli, Katarské proláklině. Randžít některá z nich poznal – nadzvuková létající křídla, obrovské staré B-52, kdysi nasazené ve vietnamské válce a stále plně funkční, malé rychlé bitevní bombardéry Stealth – napočítal přinejmenším deset různých typů letadel, která mířila k témuž bodu na mapě...

A pak, z ničeho nic a bez varování, nebyla.

Randžítovi to ze všeho nejvíc připomnělo rádiový psí plot, kdy zvíře dostane ránu od drátu zahrabaného v zemi, jakmile se pokusí při svém běhu překonat jistý bod. Letadla udělala totéž. Jakmile dosáhla jistého bodu na obvodu kružnice nakreslené tak, že Katarská proláklina ležela v jejím středu, spořádané obrazce *věček* zakolísaly, ztratily soudržnost, letouny jeden po druhém ztratily energii. Nic neexplodovalo. Nebylo vidět žádné plameny, žádný náznak nepřátelské aktivity. Stalo se jen to, že na mocné vzdušné flotile zmizely ohnivé pochodně výfukových plynů z jejich tryskových motorů. Zhasly.

Letadla, která neměla tah, se podle svých nejlepších možností pokusila doplachtit k zemi, ale jejich nejlepší možnosti byly velice chabé. V několika minutách obrazovky ukazovaly pět nebo šest set pohřebních hranic, z nichž každá označovala místo, kde jeden člen mocné úderné síly narazil do země a palivo, které mu zbývalo v nádržích, okamžitě explodovalo.

A uvnitř tábora vetřelců různé příčinlivé stroje, které na dění nijak nereagovaly, pokračovaly ve svých tajemných úkolech.

Pro samotné Jedenapůlky byla Katarská proláklina nebem.

Zejména zbožňovaly poloslanou vodu oázy. Byla čistší než jakákoli voda, s níž se setkávaly po celé generace na své planetě.

Jistě, bylo v ní několik chemikálií, které bylo třeba odfiltrovat. Ale nebyla tam prakticky žádná radioaktivní kontaminace a vůbec žádné pozitronové emitery!

A ten vzduch! Skoro se dal dýchat bez filtru! Jistě, byl spíš teplejší – kolem 45 °C, nebo možná 110 °F, vyjádřeno několika matoucími způsoby, jimiž lidská populace měřila teplotu – ale až dokončí hloubení svého tunelu od prolákliny k moři, budou mít dost chladivé středomořské vody, aby se podnebí stalo obyvatelným.

Byly vlastně šťastné asi nejvíc, jak může zotročená rasa do značné míry protetických bytostí být, až na jednu mrzutou výjimku.

Jako obvykle to byli Devítikončetinovní, kteří dělali problémy. Devítikončetinovní souhlasili se zničením útočících letadel, protože nebyly ohroženy fakticky žádné místní myslící bytosti, neboť všechna letadla byla samozřejmě ovládána dálkově. Ale, což bylo k vzteku, i tak útok nějaký lidský život zmařil.

Skupina hledačů ropy měla tu smůlu, že si rozestavila seismometry přesně tam, kam se zřítil jeden z amerických bombardérů. Jistě, o život přišlo jen jedenáct lidí, méně než 0,0000001 procenta lidstva. Při každé racionální úvaze to bylo sotva dost, aby stálo za to dělat si z toho hlavu.

Jenže Devítikončetinovní kolem toho pořád vřískali. Lidské představy o spravedlnosti a odškodnění nebyly stejné jako jejich, jak věděli ze sledování všech významných lidských činností a celé řady méně významných.

Nakonec to rada Jedenapůlek vzdala.

„Co můžeme udělat pro urovnání situace?“ zeptaly se. „Tedy co jiného, než opustit toto mimořádně příjemné místo a vrátit se na naši planetu, což neuděláme.“

„Odškodnění,“ odpověděli ihned odborníci Devítikončetinových. „Musíte jim zaplatit. Naším odposlouchávacím programem jsme zjistili, že téměř všechno, co se ve vztazích těchto lidí pokazí, se dá napravit vyplacením odškodného ve formě peněz. Byli byste ochotní to udělat?“

Jedenapůlkám netrvalo dlouho na to odpovědět. „Ovšemže,“ řekli ihned jejich vůdci. „Co je to ‚peníze‘?“

44 MEZINÁRODNÍ SPORY

O den později a poměrně daleko od Katarské prolákliny rodina Subramanjanových dojídala snídani. Nataša a Robert už na sobě měli plavky a trávili čekáním tu zákonnou, matkou vynucovanou třicetiminutovou pauzu po jídle, než budou moci na pláž. Randžít měl v ruce chladnoucí šálek čaje a mračil se ha obrazovku. Ukazovala hemžící se kolonii Jedenapůlek, jak se jevila jednomu z několika satelitů, které lidé ještě ovládali, a Randžít se na ni už nějakou chvíli mračil.

Když o tom Myra přemýšlela, divila se, co jejímu manželovi připadá na obrazovce tak poutavé, ale většinou se v myšlenkách věnovala rannímu čtení textů, které dorazily. Jeden zvedla, aby si jej mohla lépe prohlédnout, a zavolala na Randžíta: „Harvard se ptá, jestli bys neměl znovu zájem přednést u nich zahajovací projev. A tady je zpráva od Jorise. Říká, že jim pořád chodí výhružné vzkazy, ale jestli se nějací satanisté skutečně chystají zaútočit na orbitální výtah, v okruhu dvaceti kilometrů od dolního terminálu nejsou. A... Počkej! Co je to?“

To, co Myru v tom okamžiku zarazilo, bylo manželovo překvapení: „Ha!“ A když zvedla hlavu, viděla, co bylo jeho příčinou. Pohled z výšky byl pryč, satelit znovu zabrali pro své účely mimozemšťané a na obrazovce se začala formovat známá postava. Za Myrou vyhrkla její dcera: „A kruci! To jsem zase já!“

Byla. Nebo to alespoň byla ta nezničitelná umělá Nataša s kadeří visící přes levé ucho, která se od okamžiku, kdy se svět začal rozpadat, objevovala tak často. Myra si povzdechla. „Skutečně bych byla ráda, kdybys na sobě měla trochu víc oblečení,“ nadnesla a vzápětí byla ušetřena dceřiny sžíravé odpovědi, neboť postava začala mluvit.

„Přináším vám zprávu od osob, které se identifikují jako Jedenapůlky a momentálně se nacházejí v oblasti zvané Katarská

proláklna na planetě, vámi označované jako Země. Zpráva je následující:

„Hluboce litujeme ztrát na lidských životech při obraně před útokem. Zaplatíme odškodnění do výše tisíce tun kovového zlata čistého na devadesát devět celých, pět desetin procent, ale potřebujeme devadesát dní na jeho získání z mořské vody. Prosím, informujte, zda nabídku přijímáte.“ To je konec zprávy.“

Postava zmizela a místo ní se objevily blýskavé konstrukce kolonie. Randžít se otočil ke své manželce a dětem. Nevěřičně řekl: „Vypadá to, že si vážně udělali kopii Taši, kterou můžou používat pro svá vyhlášení.“

Myra se nesměle usmívala. „Já nevím, ale slyšel jsi, co řekli? Zní to skoro dobře. Jestli jsou ochotní pokusit se odčinit, co se stalo, je jistá naděje.“

Randžít zamyšleně přikývl. „Víš,“ řekl udiveně, „je to tak dávno, co přišla nějaká dobrá zpráva, že ani nevím, jak ji oslavit. Drink pro všechny?“

„Je moc brzo,“ řekla pohotově Nataša. „A vůbec, Robert si na drinky nepotrpí a já taky moc ne. Vy si dělejte, co chcete. On a já jdeme na pláž.“

„A já asi zavolám do kanceláře. Zajímalo by mě, co si o tom myslí Davoodbhoy,“ řekl Randžít a políbil své ženě ruku.

„Tak běžte, všichni,“ řekla Myra. Chvilí mlčky seděla a přemýšlela. Potom si s povzdechem nalila ještě trochu čerstvého čaje a dovolila si znovu se pohroužit do něčeho, co začínalo vypadat jako svět, který je opět normální.

Myšlenky, v nichž vystupovalo ničení a katastrofy, jí z hlavy úplně nezmizely. Ale teď už byly snesitelné, nerušily víc než občasné píchnutí ve stoličce, které člověku připomíná, aby se objednal u zubaře – no, příští měsíc ne, to není nutné, ale ten další snad. A pak se vrátila k ranním vzkazům. Jeden byl od neteře Ady Labrooyové. S nadějí se v něm vyjadřovala, že ten stav „uložení ve stroji“, o němž mluvili mimozemští tvorové, se hodně podobá něčemu na způsob umělé inteligence, na níž sama pracuje skoro celý svůj život, a jestli prý Nataša nemá nějakou možnost, jedno jakou, požádat je o podrobnosti. Tucet zpráv od dalších lidí, kteří trpěli klamem, že by

opravdová Nataša mohla nějakým způsobem doručit mimozemšťanům zprávy. A co bylo znepokojivé, dopis z Trincomalee, který oznamoval, že starý mnich Sureš překonal poslední operaci poměrně dobře, ale dlouhodobý výhled je v nejlepším případě nejistý.

Myra v obavách stáhla rty a přečetla si ta zarmucující slova znovu. Sureš jim zavolal osobně, že bude muset podstoupit další zákrok, ale mluvil o tom způsobem, jako by se jednalo asi tak o obdobu vynětí mandlí. Tato zpráva vyznívala o poznání vážněji. Povzddechla si a přešla k další.

A zamračila se. Tato byla adresována osobně Randžítovi. Byla od Oriona Bledsoea a stálo v ní: „Připomínám Vám tímto závazky, které se podle zákona o jednotné vojenské službě z roku 2014 vztahují na americkou občanku Natašu de Soyzovou Subramanjanovou. Má se hlásit v nejbližším vojenském zařízení Spojených států amerických za účelem zhodnocení. Toto je třeba učinit v následujících osmi dnech, jinak bude vyvozen postih.“

Na to, aby Natašu ještě chytila a řekla jí o tomto novém návrhu na její životní dráhu, bylo už pozdě.

Randžit však nebyl daleko. Když ho Myra dostala od telefonu a oznámení mu předala, řekl: „Aha!“ A pak, aby vyjasnil, jak to myslí, řekl: „A sakra!“

Takže teď měla rodina Subramanjanových nové a naprosto nečekané starosti. Randžita ani Myru nikdy nenapadlo, že geografický fakt, že se jejich dcera narodila na americké půdě, dává Americe právo nutit ji k vojenské službě ve své armádě. Jeden krok, který se dal podniknout, byl jasný, takže jej podnikli.

Když Randžit naléhavě vyhledal pomoc Gaminiho Bandary, nechal ho starý přítel nejdříve chvíli čekat a pak, s omluvami, ještě mnohem déle.

Ale když se na druhém konci ozval znovu, bylo z jeho hlasu slyšet menší obavy. „Randžíte?“ řekl. „Jsi tam pořád. Skvěle! Tak jsem mluvit s otcem a ten už telefonuje se svými právními experty. Chce, abys sem přijel.“ Na chvíli se odmlčel a pak, když pokračoval, to skoro znělo, jako by mu bylo trapně. „Problémem je ten slizoun Bledsoe. Musíme si o něm promluvit, Randži. Táta pro tebe pošle

letadlo. Vezmi Myru. A Natašu. A Roberta taky, když na to přijde, kruci. Budeme čekat.“

Letadlo, které pro ně večer přiletělo, nebylo zdaleka tak velké jako to, jež Randžíta zachránilo z vazby. Mělo jen jednu letušku, ta nebyla zdaleka tak hezká jako ty předtím, ale přece jen přineslo něco nečekaného. Byl to jeden starý přítel, který stál ve dveřích, aby je přivítal. Myra se na něj dvakrát podívala a pak se usmála. „Doktor De Saram, to je milé překvapení!“

Nigel De Saram, muž, který kdysi dělal Randžítovi právníka, nyní ministr zahraničí prezidenta Bandary, se nechal obejmout a pak všem pokynul k sedadlům, obklopujícím dlouhý stůl. „Promluvíme si cestou,“ řekl a připoutal se. Zatímco letadlo ujíždělo po startovací dráze, přečetl si text, který mu Myra přivezla, a v době, kdy se blížili do letové výšky, byl připraven.

Otočil se k Nataše. „Myslím, že je jasné, co je třeba udělat. Cestou sem jsem nahlédl do všech rozhodnutí amerických soudů, která s touto záležitostí souvisejí. První, co musíš udělat, je vzdát se amerického občanství. Listiny by měly být přichystané v mé kanceláři, až tam dorazíme. Samozřejmě by bylo lepší, kdybys to udělala už před lety,“ dodal. „Je to moje chyba, že jsem si to neověřil.“

„To je všechno, co musíme udělat, abychom to vyřešili?“ zeptal se nevěřícíně Randžít. V situaci, kdy se největší velmoc na Zemi snažila navléknout jeho dceru do své uniformy, nebyl ochotný riskovat.

Starý právník se zatvářil ohromeně. „Ovšemže ne! To pouze znamená, že se celá věc vybojuje u amerických soudů. To ale potrvá roky. Nevím, jestli tomu věnuješ pozornost, ale v Americe se blíží prezidentské volby. Vypadá to, že vítězství současné administrativy není pravděpodobné. Doufám, že ta příští nebude používat úplně stejnou politiku. Ty by ses mezitím měla vyhybat Americe, prosím.“

Nataša ho prudce objala. „Díky,“ hlesla.

Její otec poděkování rozpačitým hlasem zopakoval a dodal: „Asi jsme vás nemuseli tahat až sem.“

„Kdepak,“ řekl právník, „je tu přece ještě jiná otázka, ne? Prezident Bandara si s tebou chce promluvit o tom bývalém americkém mariňákovi, který se jmenuje Orion Bledsoe.“

V té chvíli se do hovoru vložila Myra. „To je ten, který Natašino odvedení do armády vymyslel.“

Právník zavrtěl hlavou. „Není jasné, jestli to byl jeho nápad, nebo to přišlo z vyšších míst. Víím ale, že je to člověk, který je momentálně v Bruselu, aby jednal s lidmi ze Světové banky.“

Myra se zatvářila ustaraněji. „O čem?“ zeptala se.

„Předává jim rozkazy od Američanů,“ řekl mrzutě právník. „Chystají prohlášení, které má být zveřejněno zítra ráno, a bude v něm stát, že takový příliv zlata není možné dovolit, protože by destabilizoval světovou finanční strukturu.“

Randžít se zamračil a stáhl rty. „To by mohla být pravda,“ připustil. „Vyrovnalo by se to injekci – čeho? Bilionů dolarů nového kapitálu. Mělo by to vážné odezvy. Nemluvě o tom, co by to udělalo s cenou zlata na světových trzích.“ Pak pokrčil rameny. „Nezávidím vám, pane. Nerozumím tomu, jak si s takovým problémem poradit.“

Ale právník zavrtěl hlavou. „Já myslím, že by prezident nesouhlasil. Přinejmenším doufá, že dokážete pomoci – vy všichni. Zanedlouho se s vámi sejde a bude chtít slyšet všechno o tom Bledsoeovi. Potom chce zkusit najít nějaká řešení.“

Prezident Srí Lanky nebyl jediný světový vůdce, který svolával určitý mozkový trust. Po celé planetě se někteří z nejchytřejších a nejlépe informovaných lidí potýkali se stejnými otázkami. Pax per Fidem svolal vlastní shromáždění a v jeho štábu pracovali se satelity, které ovládali, aby tyto nejlepší a nejzřetelnější hlasy dostali dohromady...

A kdo ví, možná by se jim to podařilo, kdyby Američané nenašli další kládu, kterou mohli hodit do soukolí. Bylo to vyhlášení, jež obvyklá mluvčí administrativy prezentovala jako běžné, ale ve svém dopadu na situaci vůbec běžné nebylo:

„Prezident by chtěl dát na vědomí,“ řekla mluvčí a zahrnula kameru úsměvem děvčete ze sousedství, který jí posloužil při stovce nechutných prohlášení, „že také Amerika má platný nárok na

odškodnění za zbytečně velké škody spáchané na jejích mírotvorných letadlech.“

45 HLEDÁ SE ŘEŠENÍ

Když Nigel De Saram dovedl rodinu Subramanjanových do prezidentských kanceláří, první, čeho si Randžít všiml, bylo, jak Dhatusena Bandara zestárl. Nebylo to úplně nečekané. Prezidentovi určitě táhlo k devadesátce. Teď ale vypadal o hodně křehčí, než když s ním byl Randžít naposledy v jedné místnosti při jeho inauguraci. Přesto byl jeho hlas zřetelný a silný, když je přivítal. Políbil Myru i Natašu a s Randžítem a Robertem se pozdravil působivě mladistvým potřesením rukou, v čemž ho následoval jeho syn s tím rozdílem, že Gamini oba mužské příslušníky Subramanjanových místo potřesení rukou objal. „Díky, že jste přijeli,“ řekl Gamini. „Pro dospělé nám přinesou čaj“ – mrkl na Natašu, která mu své povýšení oplatila děkovným úsměvem – „a pro Roberta ovocný džus. A kdyby Roberta přestalo bavit nás poslouchat, u okna je počítač na hraní.“

„To bude dobré,“ řekla mu Myra. „Rád hraje 3D šachy proti počítači.“

„Tak dobře. Vyřešil Nigel vaše problémy s odvodem?“

„Myslím, že ano. Rozhodně v to doufám,“ řekl Randžít.

„Tak se vraťme k věci. Starý Orion Bledsoe nám dělá velké problémy. Na začátek si poslechněme, co dělá vám, prosím.“

Na to odpověděl Nigel De Saram, rychle a výstižně. Gamini pokýval hlavou a promluvil na Subramanjanovy: „Nevšimli jste si, odkud ta jeho zpráva přišla?“

Myra zavrtěla hlavou. Randžít se zamračil. „Vlastně jsem si něčeho všiml. Nebylo to z Washingtonu. Nebylo to ani z kalifornské kanceláře. Myslím, že to mohlo být někde v Evropě.“

Gamini pohlédl na otce, který vážně pokýval hlavou. „Byl to Brusel,“ řekl prezident. „Světová banka kvůli americkému tlaku nařídila Egyptanům, aby nabídku zlata odmítli, a tím, kdo ten tlak vyvíjel, byl plukovník Bledsoe.“

„Je to všechno moje chyba,“ promluvil Gamini Bandara. „Bledsoe vypadal jako člověk, jehož bych mohl využít, aby pro tebe získal prověrku, kterou jsi potřeboval, aby ses k nám přidal v Pax per Fidem. Celá ta věc s prověrkou byla samozřejmě dílem americké vlády; nechtěli, aby s Tichým hromem přišel do kontaktu nikdo, kdo nemá maximální bezpečnostní prověrku, a Bledsoe vypadal jako člověk, který by ti ji mohl zařídit.“ Sklíčeně zavrtěl hlavou. „Bylo to špatné rozhodnutí. Měl jsem jít jinou cestou. Od té doby jsou s ním problémy.“

„Nemá smysl mluvit o vině,“ namítl jeho otec. „Jde o to, co se dá udělat. Egypt peníze skutečně potřebuje.“

Myra se mračila. „Proč musejí poslechnout Světovou banku? Proč nemohou nabídku těch kosmických bytostí jednoduše přijmout?“

„Ach, má milá Myro,“ řekl smutně prezident, „kéž by to šlo! Banka by musela sáhnout k represáliím – zrušit financování, které je v její moci zrušit, pozastavit granty, které může pozastavit, a všechno ostatní prostě zdržet.“ Zavrtěl hlavou. „Smutné je, že se Američané v následcích takového přílivu nového kapitálu nemýlí, způsobil by na mezinárodních trzích obrovské potíže. Nám tady by přivodil bankrot.“

Sklopil zrak. Nataša Subramanjanová, která seděla na zkřížených nohách, jevila známky neklidu. „Chtěla jsi něco říct, drahá?“ zeptal se.

„Vlastně ano,“ přiznala. „Tedy, proč je Egypt chudý? Myslela jsem, že díky přehradě u Asuánu zbohatli.“

Prezident se smutně usmál. „To si myslelo hodně lidí. Asuán dokáže vyprodukovat velké množství elektrické energie, ale nedokáže dělat dvě věci najednou. Když maximalizuje výrobu energie, odebírá energii zemědělství, a potraviny potřebují v Egyptě ještě víc.“ Zavrtěl hlavou. „Ty peníze by mohly pro Egypt udělat zázraky. Například postavit stovky nových elektráren.“

„Proč to nemůžou udělat tak jako tak?“ zeptala se Nataša.

Prezident se na ni shovívavě podíval. „Rádi by,“ řekl. „Nemohou. Nemají peníze. Nemají je už dlouho. Takže se jim dařilo budovat nové elektrárny jen podle schématu, kterému říkají PVPP – postav,

vlastni, provozuj, převed'. Soukromý průmysl zaplatí stavbu elektráren, vlastní je a po řadu let, než je převede na stát, bere všechny zisky. Jenže v době převodu to jsou už staré elektrárny, které už možná nejsou tak bezpečné, jak by měly být.“ Znovu zavrtěl hlavou. „Tohle všechno,“ dodal, „mi důvěrně sdělil můj starý přítel Hamíd. Bylo by pro něj nepříjemné, kdyby Američané zjistili, že mi o tom řekl.“

Nataša si povzdechla. „Co tedy můžeme udělat?“

Odpověď dostala z nečekaného zdroje. Robert zvedl hlavu od své pracovní obrazovky. „'Laté 'ravidlo,“ řekl káravě.

Nigel De Saram mu věnoval láskyplný pohled. „Možná v tom máš pravdu, Roberte,“ řekl.

Gamini Bandara se zamračil. „V čem má pravdu?“

„Přece ve Zlatém pravidle. Vždyť víš. 'Nečín jiným, co nechceš, aby oni činili tobě.' To je nejjednodušší popis laskavého světa, jaký znám, a kdyby se tím řídili všichni – my, Američané, kosmičtí mimozemšťané, každý – jsem si jistý, že by mnoho problémů jednoduše zmizelo.“

Gamini se na starého přítele svého otce zadíval s pochybami. „Nerad bych, aby to vypadalo nezdvořile, pane, ale opravdu si myslíte, že na tyhle Jedenapůlky zapůsobí nějaké staré rčení, které má původ v pověřivosti nějakých primitivních... chci říct v náboženství nějakých lidí?“

„Ale já si to myslím,“ odvětil pevně právník. „Zlaté pravidlo není pouze náboženský pojem. Jiní řekli jinými slovy totéž, aniž by přitom vzývali nadpřirozenou autoritu. Například jistý Immanuel Kant, zastánce čistého rozumu. Ten řekl...“ De Saram zavřel krátce oči a pak zopakoval dobře naučené věty: „'Jednej jen podle té zásady, od níž můžeš zároveň chtít, aby se stala obecným zákonem.'“ Není to přesně Robertovo Zlaté pravidlo? Kant to nazval svým ‚kategorickým imperativem‘. Myslel tím, že by to měl každý člověk – a myslím, že i každý kosmický mimozemšťan, pokud by si Kant dovolil něco takového představit – přijmout jako základní pravidlo chování, bez výjimek.“ Láskyplně rozcuchal Robertovi vlasy. „Tak, Roberte,“ řekl, „teď musíš jenom přinutit svého otce, aby tu větu dokázal, a svět se stane lepším místem.“ Zadíval se přes pokoj k

rohu, kde Randžít seděl před obrazovkou, předvádějící četné aktivity Jedenapůlek. „Nechtěl bys to zkusit, Randžíte?“ zvolal.

Když Randžít nakonec zvedl oči, měl ve tváři nebeský výraz, ale nedíval se přímo na Nigela De Sarama. „Gamini,“ řekl. „Vzpomínáš si, jak jsme spolu kdysi, před mnoha a mnoha lety, rozebírali něco z jedné přednášky, na niž jsem se připletl? O nápadu, který měli Izraelci – říkali tomu hydrosolární projekt – na získávání energie z Mrtvého moře.“

Gamini nevěnoval propátrávání svých starých vzpomínek víc než půl sekundy. „Ne,“ odpověděl. „O čem to mluvíš?“

„Konečně jsem pochopil, proč by Jedenapůlky mohly ten tunel prokopávat!“ řekl vítězoslavně Randžít. „Třeba staví elektrárnu! Dobře, Američané mimozemšťanům nedovolí, aby dali Egyptanům všechny ty peníze, ale nemůžou mít námitky proti tomu, aby se mimozemšťané podělili o trochu elektrické energie, kterou Egyptané doopravdy potřebují.“

46 VYTVÁŘENÍ DOHODY

Jelikož měla být učiněna významná rozhodnutí, shromáždilo se nějakých osmnáct nebo dvacet návštěvníků z vesmíru – Devítikončetinových a Jedenapůlek, k nimž se přidalo i pár Uložených ve stroji, kteří dělali armádě piloty. Místo, kde se sešli, bylo kdysi ekvivalentem admirálského můstku invazní armády Jedenapůlek. Teď to byl přibližný ekvivalent Kremlu nebo Oválné pracovny. Pro Jedenapůlky byla ta tlačenice velice nepříjemná, poněvadž na sobě měly jen minimální ochranné oděvy a byly tak více než kdy předtím vystaveny zvukům a pachům všech těch ostatních a pohledům na ně.

Ze všech Jedenapůlek měla nejmenší radost ze všech těch nechtěných smyslových vjemů ta, jejímž úkolem bylo, aby se nedostali do potíží. Její oficiální titul zněl: „Identifikátor nežádoucích výsledků“, ale obvykle se jí říkalo jen „Potížistka“. Ve skutečnosti vadilo Potížistce ze všeho nejvíc to, že musela absolvovat přednášku o staré lidské technice, kterou měl vrchní rozhodce Devítikončetinových. Pokud na to došlo, Potížistka nestála o žádný vztah s Devítikončetinovými, obzvlášť ne takový, který by mohl obnášet dotýkání se jejich odporých malých devátých údů. Ale někdy neměla na výběr.

Ta trocha lidské vynalézavosti, o níž teď byli poučováni, byla ve skutečnosti pro lidi poměrně důležitá. Potížistka musela přiznat, že je to vlastně celkem chytré. Voda přiteče z moře, spustí se na dno Katarské prolákliny a tam roztočí turbíny, které vyrobí elektřinu. „A tato elektřina,“ obrátila se Potížistka na mluvčího Devítikončetinových, „je to, co tito tvorové chtějí?“

Devítikončetinový řekl: „Slíbili jste jim ji. Mám tu kopii dohody, jestli ji chcete vidět.“

Tvor skutečně držel ve své manipulační končetině datovou tyčinku. Potížistka se zachvěla a maličko odstoupila. Jelikož

nechtěla, aby tato jednání skončila nezdarem, nabídla konstruktivnější poznámku: „Když jste to původně navrhli,“ řekla, „myslela jsem, že zvažujete možnost naučit je využívat energii vakua, jak to děláme my. Jsem ráda, že to neděláme. Velegalaktikáře by to mohlo rozzlobit, až se vrátí.“

Devítikončetinový nezareagoval. Potížistka pokračovala: „A ta záležitost s tím, čemu říkají kategorický imperativ?“

Devítikončetinový zakryl zívnutí. „Tito tvorové si tak přejí spravovat svou planetu. Chtějí, abychom my udělali totéž. A určitý transfer technologií“ – namířil devátý úd na jednoho z pilotů, Uložených ve stroji, který rozhovor sledoval se svým tlumočníkem z řad Devítikončetinových – „už začal.“

Potížistka, která to velice dobře věděla, si povzdechla. „A co řekneme Velegalaktikářům, až se vrátí?“

Devítikončetinový na ni netrpělivě zasyčel. „Můžou se vrátit každou sekundou, nebo za deset tisíc let. Čas pro ně není stejný. Znáš přece Velegalaktikáře.“

Potížistka se na Devítikončetinového chvíli mlčky dívala. Pak řekla, rozechvělá ve svém skrovném brnění: „Vlastně je vůbec neznáme. Ale jelikož nemáme lepší alternativu, návrh přijímáme. A jestli budeme mít štěstí, budeme možná všichni mrtví, než se Velegalaktikáři vrátí.“

Potížistka trvala na tom, aby řídicí centrum propláchli ionizovanými plyny, než se do něj vrátí. Přesto se ještě ve dveřích zastavila a začichala, než vešla.

To způsobilo, že ostatní v místnosti udělali to, co bylo u Jedenapůlek obdobou výměny pobavených úsměvů. Jediný, kdo však promluvil, byl ten, jemuž se říkalo Manažer. „Už jsou pryč, Potížistko!“ zavolal na ni. „I jejich pachy jsou pryč. Už není čeho se bát.“

Potížistka se na něj káravě podívala a posadila se. Ale Manažer byl v hierarchii Jedenapůlek koneckonců nejen její nadřízený, ale také, pokud to šlo, její partner. „Ty víš, že se Devítikončetinových nebojím,“ oznámila mu, a ještě spíš ostatním v místnosti. „Chceš, abych ti řekla, proč se mi protiví?“

„Prosím, udělej to, Potížistko,“ vybídl ji pokorně Manažer.

„Nemůže za to ten jejich odporný puch,“ řekla, „ani to, že jejich devátý úd, který používají jako orgán pro manipulaci s předměty, je také jejich pohlavním orgánem. Tyto věci jsou nepříjemné. Občas se mně tím údem dokonce dotýkají, což je nechutné. Ale za svou biologii přece nemůžou, ne?“

„Ne, Potížistko, nemůžou,“ potvrdil Manažer, načež ho doplnil pronikavý souhlasný sykot od ostatních v místnosti.

„Můžou však ovlivnit to, jakým způsobem můžeme domorodce z této planety učit a vést, aby se při svém rozvoji stali stejně civilizovanými jako jsme my. Nemůžeme se nadále smířovat s tím, že veškeré naše kontakty s nimi musí být zprostředkovány Devítikončetinovými, protože oni jsou jediní, kdo znají jejich jazyky.“

Sykot prudce utichl. I Manažer chvíli mlčel, než namítl: „Naši nadřízení nechtějí, abychom mohli s jinými druhy hovořit přímo. Proto dostali povolení k jazykovým dovednostem pouze Devítikončetinoví.“

Potížistka byla neústupná. „Jenže naši nadřízení tu teď nejsou. Máme do budoucna jen jeden správný kurz. Musíme se ihned začít učit lidské jazyky... Nebo byste chtěli, aby byli tito lidé, až dospějí, po Devítikončetinových a ne po nás?“

47 ROZLOUČENÍ

Než se Randžít a Myra dostali k tomu, aby znovu navštívili Sureše, od jejich předchozího setkání uběhla nějaká doba. Podle toho, jak začal starý mnich počítat čas, to bylo o dvě operace později. Za tu dobu byl jejich svět – svět všech, kteří na Zemi žili – dvakrát nový a stále se měnil.

„Ale nejde jen o techniku,“ řekl své manželce Randžít. „Je to prostě přátelštější. Egyptané doufali, že v nejlepším případě dostanou část katarské energie. Jedenapůlky jim ji nemusely dávat všechnu.“

Myra okamžitě nezareagovala, takže se Randžít po ní rychle podíval. Rozhlížela se po vodách Bengálského zálivu a na tváři měla něco, co by se dalo označit jako lehký úsměv. Jakmile na sobě ucítila manželův pohled, úsměv se roztáhl. „Aha!“ řekla.

Randžít se rozesmál a přenesl pozornost zpátky k cestě. „Miláčku,“ řekl, „nepřestáváš mě udivovat. Že by ti došly věci, na něž bys mohla pohlížet s podezřením?“

Myra se nad tím zamyslela. „Nejspíš ne. Ale momentálně mě žádné významné nenapadají.“

„Dokonce ani Američané?“

Stáhla rty. „Ted, když je ten hnusák Bledsoe na útěku před spravedlností, ne. Myslím, že prezident nějakou dobu nebude dělat žádné další vlny. Bledsoe je důvodem, kvůli němuž byla vynalezena popíratelnost.“

Randžít tiše poslouchal, ale ve skutečnosti přemýšlel o něčem jiném, než o čem mluvil. Víc než o čemkoli jiném přemýšlel o Myře samotné, a zejména o tom, jaké měl neuvěřitelné štěstí, že ji našel. Další, co mu řekla, skoro neslyšel. „Cože?“

„Říkala jsem, jestli si myslíš, že ho můžou zvolit znovu.“

Dřív, než odpověděl, Randžít zahrnul na cestu stoupající k místu, kde čekal Sureš. „Ne. Ale myslím, že to není podstatné. Hrál roli

tvrd'áka tak dlouho, jak to jen šlo. Ted' bude chtít ukázat, že umí být i starostlivý.“

Myra na to nezareagovala, dokud Randžít nezaparkoval auto. Potom mu láskyplně položila ruku na rameno. „Víš ty co, Randži? Cítím se úplně odpočatá.“

Starý mnich měl dny své volnosti sečteny. Ležel na úzké posteli, s levou paží znehybněnou tak, aby se les hadiček mohl nerušeně táhnout od květinového lůžka s barevnými sáčky léčiv u hlavy postele po žíly v jeho zápěstí. „Buďte zdraví, moji milí!“ řekl, když vešli. Jeho hlas zněl rozostřeně a kovově, protože měl na hrdle připevněný krční mikrofon. „Jsem moc rád, že jste přišli. Musím o něčem rozhodnout, Randžíte, a nevím, co mám dělat. Kdyby ještě žil tvůj otec, mohl bych se zeptat jeho, jenže on je pryč a já se obracím na tebe. Mám jim dovolit, aby mě uložili do stroje?“

Myra se prudce nadechla. „Byla tu Ada!“ řekla.

Starý mnich nemohl přikývnout, ale podařilo se mu pohnout bradou. „Ovšemže,“ přisvědčil. „To já jsem doktorku Labrooyovou pozval. Medicína už pro mě nemůže udělat nic víc, než nechat přístroje, aby za mě dál dýchaly a udržovaly mne v této velké bolesti. Ve zprávách říkali, že Ada Labrooyová má jinou možnost. Tvrdí, že umí udělat to, co ji tyto bytosti z kosmu naučily. Mohu opustit své tělo, ale žít dál jako počítačový program. Už by mě nic nebolelo.“ Chvilí mlčel, než našel sílu pokračovat. „Jenže něco by to stálo,“ řekl. „Myslím, že cesta ke spáse skrze konání dobrých skutků v karma józe by už pro mne nebyla možná, ale jnana jóga a bhakti jóga – cesta poznání a cesta oddanosti – zůstávají. Jenže víš, jak mi to zní?“

Randžít zavrtěl hlavou.

„Nirvána,“ řekl starý mnich. „Moje duše by se uvolnila z cyklu věčnosti.“

Randžít si odkašlal. „Ale otec říkal, že právě o to všichni usilují. Ty to nechceš?“

„Celým svým srdcem ano! Ale co když je to klam? Nemůžu napálit bráhmana!“

Znovu si lehl na postel a upřel na Randžíta a Myru úpěnlivé oči.

Randžít se zamračil. Byla to však Myra, kdo promluvil. Položila jednu ruku na jeho scvrklou hrud' a řekla: „Milý Sureši, my víme, že bys nikdy nic neudělal z nízkých pohnutek. Musíš jednoduše udělat to, co považuješ za správné. Pak to bude správné.“

A tím jejich rozhovor skončil.

Když byli znovu venku, Randžít se zhluboka nadechl. „Nevěděl jsem, že Ada je připravená vyzkoušet záznam člověka.“

„Ani já ne,“ řekla Myra. „Když jsme spolu mluvily naposledy, říkala mi, že se chystají zaznamenat bílou krysu.“

Randžít sebou škubl. „A jestli se Sureš mylí, narodí se znovu právě jako to.“

„Tedy,“ ozvala se prakticky Myra, „jestli se vůbec znovu narodí – v což věří on, ne já – určitě by to nebylo tak hrozné.“

Chvilí mlčela a pak se usmála. „Pojďme se podívat, jak jim to jde s naším domem!“

Na domě, který patřil Randžítovu otci, se už začaly projevovat výsledky Myřina přetváření – jedna velká společná místnost pro Randžíta a Myru na místě, kde byly dvě menší, tři koupelny (a taky poloviční v přízemí pro návštěvy) místo jedné. Nic z toho ale nebylo hotovo a vyhýbání se všem těm hromadám obkladů, trubek a materiálů pro celkovou rekonstrukci byla dřina, z níž dostali žízeň. A Myra řekla: „Co bys říkal tomu, že bychom si šli chvíli zaplavat?“

Byl to skvělý nápad a Randžít to okamžitě přiznal. Během dvaceti minut byli v plavkách a ujížděli na kole k raftu zakotvenému nejblíže od skály Swami.

Jelikož vody v blízkosti rychle spadaly do stometrové a větší hloubky, vzali si s sebou potápěčskou výstroj. Patřily do ní nejnovější nádrže z uhlíkových vláken, schopné skladovat vzduch při tlaku tisíce atmosfér. Neměli žádné zvláštní plány, že se ponoří tak hluboko, jenže pod hladinou byla vždycky k vidění krutá historie oblasti. Právě tady – téměř před čtyřmi stoletími, kdy Trinko ovládali portugalští nájezdníci – nechal jejich kapitán v záchvatu nábožného vzteku zničit původní chrám. (Skutečnost, že mezi vandaly byli někteří z jejích předků, nijak nezmenšovala Myřin zájem.) Mořské dno kolem skály bylo dosud poseté rozeznatelnými tesanými sloupy.

Jakmile se Randžít s Myrou potopili, zastavili se, aby si prohlédli pečlivě opracované dveře. Randžít na manželku vrtěl hlavou, jako by vyčítavě, a prstem přejížděl po trhlině, jež vytesané lekníny hyzdila. V té chvíli světlo nad nimi náhle zesláblo.

Když se třpytivě čistou vodou podívali nahoru, Randžít uviděl, jak přímo nad nimi prolouvá obrovská silueta.

„Je to žralok obrovský,“ zakřičel do svého akvafonu tak hlasitě, že to jeho hlas deformovalo v cosi, co připomínalo hlas starého mnicha přetvořený krčným mikrofonem. „Pojďme se s ním spřátelit!“

Myra se široce usmála a přikývla. Nebylo to poprvé, co s Randžítem ve vodách kolem Trincomalee narazili na tyto obrovité a naprosto neškodné požírače planktonu. Dlouzí až deset metrů, byli jako velké lodě obletované družinou štítovců, z nichž někteří byli přichycení svými přísavkami, jiní s nadějemi plavali kolem obrovské tlamy v očekávání zbytků, nad nimiž by mohli pokračovat v hostině.

Randžít začal nafukovat kompenzátor vztlaku a pomalu stoupat podél bójkového lana. Předpokládal, že Myra ho bude stejným tempem následovat, proto ho překvapilo, když zaslechl její hlas, pevně ovládaný, ale slyšitelně napjatý. „Něco se mi stalo s inflátorem,“ vyrazila ze sebe zajíkávě. „Hned jsem u tebe.“ Pak se ozvalo prudké zasyčení, jak se jí znenadání nafoukl plovací vak. Randžíta to odstrčilo stranou, jak ji vak prudce táhl vzhůru.

Byl to jeden z těch okamžiků, v jakých mohou propadnout panice i ti nejzkušenější potápěči. Myra udělala poslední chybu v tom, že se pokusila zadržet dech.

Než se k ní Randžít dostal na raftu, bylo už příliš pozdě. Z úst jí vytékala krev, takže si nebyl jistý, jestli správně rozuměl jejím posledním slovům.

Opakoval si je v duchu, dokud nestál na plováku helikoptéry letecké záchranky, jež dorazila právě včas, aby potvrdila, co už věděl.

To, co řekla, bylo: „Ahoj v dalším světě.“ Sklonil se, aby ji políbil na vystydlé čelo.

Pak řekl pilotovi helikoptéry: „Půjčte mi svůj telefon. Potřebuji okamžitě mluvit s doktorkou Labrooyovou.“

48 DUŠE VE STROJI

Pokud existoval nějaký pacient, pro nějž by doktorka Ada Labrooyová udělala první poslední, byla to rozhodně její milovaná teta Myra. Ale nezáleželo to tak úplně na ní. Přístroje mimozemšťanů, které to mohly udělat, byly naštěstí nablízku, připravované k tomu, aby starého Sureše transformovaly do jeho abstraktu, který bude dál žít ve stroji. Ale části zatím nebyly pospojované. Některé byly uložené na chodbě před Surešovým nemocničním pokojem, některé byly na paletách na dvoře a některé byly ještě na nákladácích, které je přivezly z orbitálního výtahu. Dát je všechny dohromady zabere nějaký čas.

Čas, během nějž budou nemilosrdní činitelé rozkladu dělat vše pro to, aby Myřino tělo znehodnotily.

Museli získat čas. To se dalo udělat pouze jedním způsobem. Když se Randžít prodral do místnosti, kde se pracovalo na tom, co zbylo z jeho manželky, konečně pochopil, proč se tolik snažili, aby se tam nedostal. Myra nebyla na nemocničním lůžku. Byla ponořená do nádrže s vodou, v níž plavaly na hladině napůl rozpuštěné kostky ledu. Gumové manžety na jejím krku a slabínách poskytovaly pracovní prostor technikům, každý z nich proplachoval Myřino tělo nějakou chladivou tekutinou, zatímco Myřina skutečná šarlatová krev tekla do – záchodu? Ale ano, přesně tam tekla!

Hlas za jeho zády řekl: „Randžíte...”

Otočil se, stále s vyděšeným výrazem. Tón hlasu doktorky Ady Labrooyové byl vlídný, ale její pohled přísný. „Neměl bys tady být. Nic z toho není hezké.“ Podívala se na číselník a pokývala hlavou. „Myslím, že máme dobrý čas, ale měl bys odsud odejít a nechat nás pracovat.“

Neprotestoval. Viděl už tolik, kolik toho dokázal vydržet. Za dobu jeho dlouhého a šťastného manželství viděl nahé tělo své

manželky mnohokrát, narůžovělé a zdravé, ale teď to byl modrofialový přízrak, na nějž se nedokázal podívat.

Čekání bylo nekonečné, nebo mu tak alespoň připadalo, ale pak přece jen skončilo. Randžít seděl v předpokoji a civěl do prázdna, když vešla doktorka Labrooyová, rozzářená a dokonce šťastná. „Jde to dobře, Randžíte,“ řekla a posadila se vedle něj. „Podařilo se nám zavést všechna rozhraní. Teď už jen čekáme, až se přenesou data.“

Randžít si to pro sebe přeložil: „To znamená, že se Myra ukládá do strojů? Neměl by u toho někdo být?“

„Někdo je, Randžíte.“ Zvedla ruku a ukázala mu displej na zápěstí. „Monitoruji tok. Máme štěstí v tom, že Velegalaktikáři mají ve zvyku uložit si několik exemplářů od každého druhu, který vyhladí, takže Uložení ve stroji pro to připravovali přístroje ještě dřív, než sem přiletěli.“

Randžít se při tom slově zamračil. „Jak to myslíš, ‚uložit‘? Myslíš to tak, že je dají, co já vím, do nějaké rakve, urny nebo něčeho takového?“

Ada mu zamračení oplatila. „Copak ty vůbec nesleduješ zprávy, Randžíte? Nic takového. Je to stejný princip jako přímo Uložení ve stroji. Jsou něco, co bys mohl nazvat stroji druhého stupně. První stupeň obnáší pouhé vyhotovení kopií a jejich uložení jako vzorků. Druhý stupeň je dát jim život ve stroji – ne, počkej,“ řekla, neboť se ozvalo tiché zazvonění. Očima visela na obrazovce se zprávami, když zvedla ruku a promluvila do té věčičky na zápěstí. V dalším okamžiku displej ztmavl. Když se znovu rozsvítil, Randžítovi se zastavilo srdce, protože na něm byla jeho žena, jak ji viděl naposledy, v plavkách jako předtím, jenže teď nehybně ležela na operačním stole...

Ne, nehybně ne. Otevřela oči. Její výraz byl nechápavý, ale zvědavý, když zvedla ruku a otočila ji, aby si prohlédla prsty.

„Vidíš ji v její simulaci,“ informovala ho pyšně Ada. „Později se naučí, jak simulovat okolí podle svého přání a jak se vzájemně ovlivňovat s jinými v simulaci.“ Potom znovu něco pošeptala do té věci na zápěstí. Displej znovu ztmavl. „Není to od nás vůči ní hezké. Dopřejme jí soukromí, než si zvykne na to, co se s ní stalo. Ty a já si

zatím můžeme dát šálek čaje a já se ti pokusím odpovědět na všechny otázky, pokud ovšem nějaké máš.“

Och, Randžít otázky měl, samozřejmě. Čaj v šálku mu vystydl, nevypitý, zatímco se snažil udělat si obrázek o tom, co se vlastně stalo. Nakonec se ozvalo další zazvonění a Ada se usmála. „Myslím, že teď si s ní můžeš promluvit,“ řekla a pokynula k displeji, který náhle znovu ukázal Myru. „Ahoj, teto Myro!“ řekla Ada k displeji. „Vysvětlil ti instruktážní program všechno, co jsi potřebovala vědět?“

„Téměř.“ Myra si sáhla na vlasy, neupravené od chvíle, kdy se dostala ven z vody, která ji zabila. „Potřebuju zjistit, jak se trochu dát do pořádku, ale nechtěla jsem už déle čekat. Ahoj, Randžíte! Díky, že jsi mi zachránil ži... vlastně asi můj meta-život, nebo jak by se to dalo nazvat.“

Jediné, co Randžít dokázal říct, bylo: „Rádo se stalo.“ A pak, když Ada vstala, aby je nechala pohovořit si v soukromí, ji zadržel. „Počkej chvíli! Člověk nemusí být mrtvý, aby byl takhle uložený, ne? Takže, kdybych chtěl, mohla bys mě tam k ní dát? A pak by to bylo stejné, jako bychom byli dva lidé z masa a krve, kteří jsou spolu?“

Ada se zatvářila polekaně. „No, ano,“ řekla. Byla by pokračovala, ale Myra, která mluvila z displeje, byla rychlejší.

„Milý Randžíte,“ řekla, „zapomeň na to! Sice bych byla moc ráda, kdybych tě tady u sebe měla, ale nesmíš. Nebylo by to fér vůči Taši, ani vůči Robertovi, ani – přiznejme si to, kruci! Nebylo by to fér vůči světu.“

Randžít hleděl na displej. „Aha,“ řekl. A pak, po krátkém zvažování: „Ale mně už se po tobě stýská,“ postěžoval si.

„Samozřejmě! A mně se stýská po tobě. Ale není to tak, že se už nikdy neuvidíme. Instruktážní program tvrdí, že si můžeme takhle povídat tak často, jak budeme chtít.“

„Aha,“ řekl znovu Randžít. „Ale nemůžeme se dotýkat, a já možná budu žít ještě roky.“

„Doufám, že mnoho let, miláčku. Ale aspoň se budeme mít na co těšit.“

PRVNÍ POSTAMBULE

Dlouhý, předlouhý život Randžíta Subramanjana

Tak končí náš příběh Randžíta Subramanjana.

To neznamená, že by nežil – nebo „nežil“ – ještě dlouho potom. Žil, nejdříve ve svém „normálním“ životě a pak uložený ve stroji. Co víc, měl v tom posmrtném životě coby seskupení elektronických struktur fascinující a barvitě příběhy. Většinu z nich tu ale nebudeme vypisovat. Nejde o to, že by nebyly zajímavé, protože jsou. Jde o to, že je jich tolik. Můžeme dělat jiné věci, které jsou důležitější než líčení všeho, co se přihodilo tomu nehmotnému zlomku původního organického Randžíta Subramanjana, který byl uložen a nadále žil mnoho dalších let.

Byla tu však tato jedna věc. Stalo se to mnohem později v jeho strojově uloženém životě, v době, kdy už absolvoval většinu věcí, které chtěl jako turista odjakživa absolvovat. (To znamená, že prozkoumal skoro celý povrch Marsu včetně jeho ještě zajímavější soustavy podpovrchových jeskyní, a k tomu většinu ostatních planet a velkých měsíců sluneční soustavy a řadu větších těles v Oortově oblaku.) Myra se právě v tu dobu vypravila na výlet do jádra Galaxie, protože vždycky chtěla vidět černou díru zblízka. Po dobu několika tisíc let, co bude pryč, Randžít seděl na úbočí virtuální hory ze skelných vláken a odpočíval. (Odpočíval tak, že přemýšlel o větě $P = NP$. Bavil se tím už několik desítek let a konec stále nebyl v dohledu.) Randžít vytvořil tu virtuální horu ve svém prostředí proto, aby byl sám, a proto ho překvapilo, když uviděl, jak se po jejím úbočí někdo plahočí vzhůru směrem k němu.

Vetřelec byl nejenom cizí, ale také velice zvláštně vypadal. Oči měl maličké, obličejové kosti hluboce vykrojené a na výšku měřil

dobré tři metry. Když došel ke skalce, kde čekal Randžít, praštil sebou na skládací lehátko (které tam před jeho příchodem neexistovalo), několikrát se přehnaně zhluboka nadechl a řekl: „Počkejte. To byl ale výšlap, co?“ Řekl jsem to správně?“

Randžíta za posledních několik tisíciletí obtěžoval příliš velký počet cizinců na to, aby mu zůstalo mnoho zdvořilosti. Neodpověděl. Jednoduše se zeptal: „Kdo jste a co chcete?“

Cizinec se zatvářil překvapeně a zároveň potěšeně. „Aha,“ řekl. „Jdete přímo k věci. Výborně! V tom případě asi musím říct: Jmenuji se...“

Ale ve skutečnosti jméno neřekl. Vydal ze sebe prostě smršť neartikulovaných zvuků, po nichž následovalo: „Ale můžete mi říkat prostě ‚Student‘, neboť jsem tady proto, abych studoval vaše myšlenkové procesy a charakteristické způsoby chování.“

Randžít chvíli uvažoval, že by tohoto cizáka ze svého pracně vytvořeného soukromého prostředí vyhodil, ale tvor měl v sobě cosi zábavného. „Hm,“ řekl, „tak dobře, studujte si. Proč to chcete dělat?“

Cizinec nadmul líce. „Jak to mám vysvětlit? Je to v jistém smyslu oslava návratu Velegalaktikářů...“

„Počkejte!“ zadržel ho Randžít. „Velegalaktikáři se nakonec přece jen vrátili?“

„Samozřejmě, že se vrátili, po – počkejte, podle vašeho počítání – nějakých třinácti tisících letech. Z pohledu Velegalaktikářů to není příliš mnoho, ale pro lidi jako jsem já je to dost na jisté významné změny. Och, a samozřejmě také jako vy,“ dodal taktně. „Proto jsme zahájili rekonstrukci těchto událostí a, jelikož vy jste v některých sehrál menší roli, byl jsem vybrán, abych rekonstruoval vás.“

„Chcete říct, že o tom děláte nějaký film a vy mě budete hrát?“

„Och, ‚film‘ jistě ne. Ale ano, já mám ‚hrát‘ vás.“

„Aha,“ řekl Randžít. „Poslední dobou jsem dění příliš nesledoval. Nevěděl jsem ani to, že se Velegalaktikáři vrátili.“

Cizinec se zatvářil překvapeně. „Ale ovšem, že se vrátili! Řekli Devítikončetinovým a Jedenapůlkám, že budou pryč jen krátce. To také byli. Jistě, i když je podle jejich měřítek třináct tisíc let jen krátká doba, podle našich krátká nebyla. Zdá se, že Velegalaktikáře dosti překvapilo, když zjistili, že jsme se vyvinuli tak rychle. Neměli

zkušenost s tím, že by se myslící druh mohl vyvíjet vlastním tempem, neboť u všech ostatních druhů, které objevili, každému takovému vývoji systematicky bránili. Ale myslím, že jim nevadilo, že se svého břemene zbavili.“ Chvilí zkoušel pohybovat rty a pak řekl: „Byl byste tak hodný a řekl mi ještě několikrát ‚aha‘, prosím?“

„Aha,“ řekl Randžít nejen proto, aby jeho žádost splnil, ale proto, že ho žádná jiná reakce na to, co právě slyšel, nenapadla. „Jak to myslíte? Že se zbavili svého břemene?“

„Přece řízení,“ odvětil cizinec. Pozorně si při tom prohlížel výraz Randžítova obličeje a snažil se ho napodobit na svém. „Ne, že by většinou nedělali dobrou práci. Ale byla chyba bránit vývoji tolika zajímavých druhů. A přestože technické záležitosti byly většinou v pořádku, musíte uznat, že to, co provedli s kosmologickou konstantou, bylo prostě trapné.“

Randžít se posadil rovně. „Tak dobře,“ řekl. „Jestli už Velegalaktikáři všechno neřídí, neměl by to někdo vzít za ně?“

„Samozřejmě,“ prohlásil netrpělivě cizinec. „Já jsem myslel, že to víte. Někdo to za ně bere. My.“

DRUHÁ POSTAMBULE

Poděkování a další poděkování

Jak jeden z nás poznamenal na jiném místě, existuje definice, která popisuje džentlmena jako „někoho, kdo není nikdy hrubý náhodou“. Stejným způsobem cítíme, že by správný spisovatel science fiction nikdy neměl náhodou překrucovat základní vědecké pravdy.

Ale důležité slovo je tady „náhodou“, protože při psaní vědeckofantastického příběhu nastávají okamžiky, kdy je autor nucen si na vědu něco dovolit, protože jinak by jeho (nebo její) příběh nefungoval. (Například všichni víme, že cestování rychleji než světlo prakticky nepřipadá v úvahu. Jenže když to svým postavám stejně nedovolíme, budou celé skupiny zajímavých příběhů, které nebudeme moci nikdy napsat.)

Proto si myslíme, že je fér, když se k tomu spisovatelé přiznají, pokud si takové věci dovolují. V této práci jsou tři takové případy:

1. V tomto jedenadvacátém století neexistuje kosmické plavidlo jako to vysokorychlostní, které Joris Vorhulst popisuje, jež navštívilo Oortův oblak. Přejeme si, aby bylo, ale není.

2. Neexistuje žádný pětistránkový důkaz Fermatovy velké věty jako ten, který údajně vytvořil Randžít Subramanjan, a jeden z nás považuje za možné, že ani existovat nemůže, poněvadž otázka je možná formálně nerozhodnutelná.

Srí Lanka by doopravdy nikdy nemohla posloužit jako pozemní terminál pro orbitální výtah, protože ve skutečnosti neleží na rovníku. V dřívější práci jeden z nás ten problém vyřešil tak, že posunul Srí Lanku dál na jih. Abychom to v současném případě neopakovali, rozhodli jsme se pro poněkud jiné řešení. Rovník není koneckonců nic jiného než pomyslná čára. Proto jsme se jednoduše rozhodli, že si ji představíme o několik set kilometrů dál na sever.

Nakonec bychom rádi poděkovali za jisté laskavosti, jako například za vysvětlení Dr. Wilkinsona z Drexelského matematického fóra ohledně toho, čeho Andrew Wiles svým stopadesátistránkovým důkazem ve skutečnosti dosáhl, a za pomoc dalece přesahující meze povinnosti, kterou nám poskytl Robert Silverberg a jeho prostřednictvím oficiální mluvčí Oxfordské univerzity ve Spojeném království.

TŘETÍ POSTAMBULE

Fermatova poslední věta

Cítili jsme, že by bylo užitečné poskytnout více podrobností o tom, co vlastně Fermatova poslední věta obnáší, ale až doposud jsme pro tento seminář nenašli takové místo, kde by nezraňoval, skoro až smrtelně, tempo vyprávění příběhu. Proto je tady na konci... A jestli patříte k té velké části lidstva, která už to všechno neví, skutečně si myslíme, že vám to čekání stálo za to.

Příběh nejslavnějšího problému v matematice začal nahodilou poznámkou, kterou si zapsal jeden francouzský právník z Toulouse. Ten právník se jmenoval Pierre de Fermat. Právničina mu nezabrala veškerý čas, takže fušoval do matematiky jako amatér – anebo, kteréžto označení si plně zaslouží, fakticky jako osoba s vážným nárokem na to, aby byla nazývána jedním z nejslavnějších matematiků všech dob.

Jméno toho slavného problému je Fermatova poslední (nebo též velká) věta.

Jedním z největších lákadel této věty je skutečnost, že ji není těžké pochopit. Většina lidí, kteří se s ní setkají poprvé, dokonce jen těžko chápe, že důkaz něčeho tak jednoduchého, že se to dá demonstrovat počítáním na prstech, se vzpíral všem matematikům světa déle než tři století. Ve skutečnosti původ problému sahá ještě mnohem dál do minulosti, protože to byl samotný Pythagoras kolem roku 500 před naším letopočtem, který jej definoval slovy jediné matematické věty, jež se kdy stala frází:

„Obsah čtverce nad přeponou pravoúhlého trojúhelníka se rovná součtu obsahů čtverců nad jeho odvěsnami.“

Pro ty z nás, kteří to dotáhli až k matematice prvního ročníku střední školy, si můžeme představit pravoúhlý trojúhelník a zapsat tak Pythagorovu větu jako:

$$a^2 + b^2 = c^2$$

Jiní matematici začali zkoumat záležitosti, které s Pythagorovým tvrzením souvisely, zhruba ve stejné době, kdy je učinil (matematikové to tak dělají). Jedním objevem bylo, že existuje mnoho pravoúhlých trojúhelníků s celočíselnými stranami, které do rovnice zapadají. Takový trojúhelník, který má strany například pět jednotek a dvanáct jednotek, bude mít přeponu dlouhou třináct jednotek... a samozřejmě 52 plus 122 se skutečně rovná 132. Někteří lidé prověřovali jiné možnosti. Neexistoval například celočíselný trojúhelník s podobným vztahem mezi krychlemi na svých ramenech? Tedy mohlo by se a^3 plus b^3 někdy rovnat c^3 ? A co čtvrté mocniny, nebo samozřejmě čísla s jakýmkoli exponentem vyšším než dvě?

V dobách před mechanickými kalkulátory, natož pak elektronickými, lidé dokázali strávit život tím, že pokrývali akry papíru výpočty potřebnými k hledání odpovědi na takové otázky. Stejně pracovali na tomto problému. Žádnou odpověď nikdo nenašel. Ta zábavná rovníčka fungovala pro druhé mocniny, ale pro žádný jiný exponent už ne.

Pak všichni hledat přestali, protože Fermat je zabrzdil jedinou načmáranou větou. Ta kouzelná rovníčka, která fungovala pro druhé mocniny, nebude pro jiné exponenty fungovat nikdy, řekl. To je jasná věc.

Většina matematiků by takové tvrzení zveřejnila v nějakém matematickém časopise. Fermat však byl v některých ohledech poněkud divný patron, a to nebyl jeho styl. Udělal to, že napsal poznámku do bílého místa na svém výtisku staré řecké knihy o matematice, která se jmenovala *Aritmetika*. Ta poznámka zněla:

„Objevil jsem opravdu úžasný důkaz tohoto tvrzení, pro který není na tomto okraji dost místa.“

Na této improvizované čmáranici bylo důležité, že obsahovala kouzelné slovo „důkaz“.

Důkaz je pro matematiky mocný lék. Požadavky na důkaz – tedy logické prokázání, že dané tvrzení musí být vždy a nutně pravdivé – je to, co odlišuje matematiky od většiny „tvrdých“ vědců. Fyzikové to například mají náramně jednoduché. Když fyzik vystřelí na hliníkový cíl svazek urychlených protonů desetkrát nebo stokrát a pokaždé se z něj rozlétne stejná směs jiných částic, je mu dovoleno předpokládat, že nějaký jiný fyzik, který provede stejný pokus někde jinde, dostane vždycky stejný výběr částic.

Matematik žádné takové ulehčení nemá. Jeho věty nejsou statistické. Musejí být definitivní. Žádný matematik nesmí říct, že je nějaké matematické tvrzení „pravdivé“, dokud s neomylnou a nenapadnutelnou logikou nesestrojí důkaz, který ukáže, že to tak musí být vždycky – třeba předvedením, že kdyby to tak nebylo, vedlo by to k evidentnímu a absurdnímu rozporu.

Pak tedy začalo opravdové pátrání. Matematici teď hledali důkaz, o němž Fermat tvrdil, že ho má. Mnozí nejslavnější matematikové – Euler, Goldbach, Dirichlet, Sophie Germainová – se ze všech sil snažili, aby ten stále unikající důkaz našli. Totéž platilo pro stovky méně slavných jmen. Čas od času se některý z nich unavil, s výkřikem radosti vyskočil a prohlásil, že řešení našel. Takových údajných důkazů se objevily stovky; jenom za čtyřleté období na začátku dvacátého století jich bylo tisíc.

Ale všechny je rychle rozcupovali jiní matematici, kteří zjistili, že autoři se dopustili základních chyb v logice či faktech. Matematický svět začínal mít pocit, že slavný Fermat klopýtl a žádný důkaz toho, co si zapsal, nebude nikdy nalezen.

Tento závěr však nebyl úplně správný.

Pravý a konečný důkaz Fermatovy věty přišel nakonec skoro v závěru dvacátého století. Stalo se to v letech 1993 až 1995, kdy britský matematik jménem Andrew Wiles, který pracoval na Princetonské univerzitě ve Spojených státech, publikoval konečný, úplný, bezchybný a definitivní důkaz Fermatovy více než 350 let staré domněnky. Problém byl vyřešen.

Jenže sotva se našel někdo, kdo by byl úplně spokojený.

Především Wilesův důkaz byl mimořádně dlouhý – sto padesát hustě popsaných stran. Co bylo ještě horší, byly v něm pasáže, jejichž pochopení – a tudíž potvrzení, že jsou bezchybné – vyžadovalo prakticky celoživotní studium matematiky. Definitivní kontrolu mohl provést jedině počítač. Co bylo nejhorší, Wilesův důkaz nemohl být ten, k němuž se hlásil Fermat, protože závisel na důkazech a postupech, které Fermatovi ani nikomu jinému, kdo žil v jeho době, nebyly známy. Proto ho mnozí velcí matematici odmítli uznat...

Včetně jednoho skutečně skvělého, jak jste právě viděli, i když fiktivního. Mluvíme o tom, jehož domov byl od Fermatova vzdálen jak v čase, tak v prostoru, konkrétně o muži jménem Randžít Subramanjan, o němž byla tato kniha.

ČTVRTÁ POSTAMBULE

Autoři

Sir Arthur C. Clarke i Frederik Pohl získali za svou práci celou řadu ocenění. Oba vyhlásila SFWA, oficiální organizace spisovatelů science fiction, „Velmistry science fiction“ a oba spolupracovali za ta léta s celou řadou jiných spisovatelů. Nikdy dřív však společně nepracovali na románu.